

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΓΝΩΜΗ

Α 21/2020

(του αρ. 2, παρ. 2, περ. γ', υποπερ. αα' του ν. 4013/2011)

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα την 27^η Μαΐου του έτους δύο χιλιάδες είκοσι (2020) ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:30 π.μ. και επί της οδού Κεφαλληνίας 45 και Κορνά Τράκα, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Προεδρεύων: Αδάμ Καραγλάνης, Αντιπρόεδρος

Μέλη: Δημήτριος Σταθακόπουλος, μέσω τηλεδιάσκεψης

Δημήτριος Λουρίκας, μέσω τηλεδιάσκεψης

Μαρία Στυλιανίδου,

Ερωφίλη Χριστοβασίλη,

Κωνσταντίνος Βαρδακαστάνης,

Γραμματέας: Κατερίνα Αλτιπαρμάκη, Δ.Ε. Διοικητικών - Γραμματέων.

Εισηγήτρια: Μαρία Παναγοηλιοπούλου, Νομικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης παρέστη η εισηγήτρια, Μαρία Παναγοηλιοπούλου, η οποία αποδεσμεύτηκε πριν την έναρξη της διαδικασίας της ψηφοφορίας των μελών της Αρχής και τη λήψη της απόφασης.

Θέμα: Διατύπωση γνώμης της Αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. αα' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, επί διατάξεων σχεδίου νόμου «Κύρωση: α) της από 13.4.2020 Π.Ν.Π. “Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις” (Α' 84) και β) της από 1.5.2020 Π.Ν.Π. “Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα” (Α' 90) και άλλες διατάξεις», που προτείνεται από το Υπουργείο Υγείας.

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Με το από 26.04.2020 ηλεκτρονικό μήνυμα της νομικού συμβούλου γραφείου Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, ζητήθηκε από την Αρχή η παροχή γνώμης επί σχεδίου νόμου για την κύρωση της από 13.04.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π.) “Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις”(Α’84) και συγκεκριμένα επί του άρθρου 41ου αυτής. Σημειώνεται ότι δεν ζητήθηκε η παροχή γνώμης της Αρχής για τις λοιπές διατάξεις της ως άνω Π.Ν.Π. Κατόπιν τούτου, η Αρχή εξέδωσε την υπ’ αριθμ. Α16/2020 γνώμη της (ΑΔΑ: ΡΨ350ΞΤΒ-3ΗΙ), αυτεπάγγελτα, επί του συνόλου των διατάξεων της από 13.4.2020 ΠΝΠ που αναφέρονται σε θέματα δημοσίων συμβάσεων, κατά τα αναλυτικώς αναφερόμενα σε αυτήν.

Εν συνεχεία, με το από 28.04.2020 ηλεκτρονικό μήνυμα από τη Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων (αρ. πρωτ. εισερχ. ΕΑΑΔΗΣΥ 2282/29.04.2020), ζητήθηκε από την Αρχή η άμεση παροχή γνώμης για δύο (2) σχέδια άρθρων που αφορούν:

α) σε ρυθμίσεις για τη σύναψη και εκτέλεση προγραμματικών συμβάσεων που συνάπτουν ΟΤΑ α’ και β’ βαθμού. Με το από 08/05/2020 νεότερο ηλεκτρονικό μήνυμα από τη Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων (αριθμ. πρωτ. εισερχ. ΕΑΑΔΗΣΥ 2439/08.05.2020), απεστάλη στην Αρχή η αιτιολογική έκθεση του. Το εν λόγω σχέδιο άρθρου περιλήφθηκε εν τέλει στις λοιπές διατάξεις του κυρωτικού νομοσχεδίου των από 13.04.2020 και 01.05.2020 ΠΝΠ, προτεινόμενου από το Υπουργείο Υγείας.

β) στον έλεγχο νομιμότητας των συμβάσεων που συνάπτονται σύμφωνα με το άρθρο εξηκοστό δεύτερο της από 30.03.2020 ΠΝΠ (Α’75). Το εν λόγω σχέδιο άρθρου περιλήφθηκε εν τέλει στο άρθρο τεσσαρακοστό πρώτο της από 01.05.2020 ΠΝΠ, με τίτλο «Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα» (Α’ 90).

Εν συνεχεία, με το από 14.05.2020 ηλεκτρονικό μήνυμα από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (αρ. πρωτ. εισερχ. 2547/14.05.2020), ζητήθηκε από την Αρχή η παροχή γνώμης επί των λοιπών διατάξεων του κυρωτικού νομοσχεδίου των από 13.4.2020 και 01.05.2020 ΠΝΠ, προτεινόμενου από το Υπουργείο Υγείας.

Τέλος, με το από 19.05.2020 ηλεκτρονικό μήνυμα από τη Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων (αρ. πρωτ. εισερχ. 2610/19.5.2020) ζητήθηκε από την Αρχή η παροχή γνώμης επί σχεδίου διάταξης του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, που υποβλήθηκε μαζί την αιτιολογική του έκθεση. Η ως άνω διάταξη συμπεριλαμβάνεται στις λοιπές διατάξεις του κυρωτικού νομοσχεδίου των από 13.04.2020 και 01.05.2020 ΠΝΠ, για τις οποίες έχει ζητηθεί η γνώμη της Αρχής, κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα.

Την 20.05.2020 κατατέθηκε στη Βουλή το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Υγείας ««Κύρωση: α) της από 13.4.2020 Π.Ν.Π. “ Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις” (Α’ 84) και β) της από 1.5.2020 Π.Ν.Π. “ Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα ” (Α’90) και άλλες διατάξεις».

Επί του συνόλου των διατάξεων της από 13.04.2020 ΠΝΠ (Α' 84), όπως προαναφέρθηκε, η Αρχή εξέδωσε ήδη αυτόκλητα την με αριθ. Α16/2020 γνώμη (ΑΔΑ: ΡΨ350ΞΤΒ-3ΗΙ).

Στο ως άνω κατατεθέν στη Βουλή σχέδιο νόμου περιλαμβάνεται, επίσης, η κύρωση της από 01.05.2020 ΠΝΠ (Α' 90), για την οποία εκδίδεται αυτεπάγγελα γνώμη από την Αρχή, καθώς δεν ζητήθηκε η γνώμη της Αρχής, παρότι η ΠΝΠ περιλαμβάνει ρυθμίσεις που αφορούν σε δημόσιες συμβάσεις.

Επί των λοιπών διατάξεων του ως άνω σχεδίου νόμου, έχει ζητηθεί, όπως προαναφέρθηκε, η γνώμη της Αρχής, με το ως άνω από 14.05.2020 ηλεκτρονικό μήνυμα από το γραφείο του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Οι προς κύρωση Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου, οι οποίες προβλέπουν και ρυθμίσεις στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, εκδόθηκαν βάσει του άρθρου 44 παρ. 1 του Συντάγματος, από την Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατόπιν πρότασης του Υπουργικού Συμβουλίου, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη από την εμφάνιση και διάδοση του κορωνοϊού COVID-19 και ο περιορισμός της διασποράς του¹.

II. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

1. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. αα' του ν. 4013/2011:

«2. Η Αρχή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: {...} γ) Γνωμοδοτεί για τη νομιμότητα κάθε διάταξης σχεδίου νόμου ή κανονιστικής πράξης που αφορά στις δημόσιες συμβάσεις και συμμετέχει στις οικείες νομοπαρασκευαστικές επιτροπές. Τα αρμόδια όργανα οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τη γνώμη της Αρχής. Ειδικότερα: [...] αα) Η Αρχή γνωμοδοτεί επί των διατάξεων σχεδίων νόμων που αφορούν στις δημόσιες συμβάσεις πριν από την κατάθεσή τους στη Βουλή. Αν ο αρμόδιος Υπουργός διαφωνεί με τη γνώμη της Αρχής, η Αρχή δύναται να συγκαλεί συσκέψεις, με τη συμμετοχή εκπροσώπων της και εκπροσώπων όλων των συναρμόδιων Υπουργείων με σκοπό την ανταλλαγή και σύγκλιση των απόψεων. Στις εν λόγω συσκέψεις η Αρχή και κάθε συναρμόδιος Υπουργός μπορούν να ζητούν τη συμμετοχή ανεξάρτητων τρίτων, ειδικών σε θέματα δημοσίων συμβάσεων. Οι συσκέψεις αυτές πραγματοποιούνται σε διάστημα δέκα (10) εργάσιμων ημερών από την περιέλευση της πρόσκλησης της Αρχής στους συμμετέχοντες. Η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας αυτής δεν κωλύει τη συνέχιση της διαδικασίας ψήφισης του σχεδίου νόμου. Αν δεν αρθεί η διαφωνία μεταξύ του αρμόδιου Υπουργού και της Αρχής, στη γνώμη της Αρχής προσαρτάται έκθεση του Υπουργού στην οποία περιλαμβάνεται και ειδική αιτιολόγηση κάθε απόκλισης από το περιεχόμενο της γνώμης. Τα εν λόγω έγγραφα συνοδεύουν τα σχέδια νόμων κατά την κατάθεσή τους στη Βουλή και αναρτώνται με επιμέλεια της Αρχής στην ιστοσελίδα της. Σε περίπτωση απόκλισης του σχεδίου νόμου από τη γνώμη της Αρχής, η αρμόδια επιτροπή της Βουλής δύναται να καλεί, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής, σε ακρόαση τον Πρόεδρο της Αρχής. [...]

Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα της παρούσας περίπτωσης ασκείται μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την περιέλευση των ανωτέρω σχεδίων διατάξεων στην Αρχή, με μέριμνα του οικείου οργάνου. Με την άπρακτη παρέλευση της άνω προθεσμίας τεκμαίρεται η σύμφωνη γνώμη της Αρχής.»

¹Δεδομένου ότι η έκδοση ΠΝΠ, κατά τη διαδικασία του άρθρου 44 παρ. 1 του Συντάγματος, προσβλέπει στην αντιμετώπιση εκτάκτων περιπτώσεων εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης, επιτρέποντας τη θέσπιση κανόνων δικαίου κατά παρέκκλιση της κοινής νομοθετικής διαδικασίας (βλ. σχετ. ΣΕ 2289/1987, 1250/2003), δεν ακολουθείται η συνήθης πορεία έκδοσης νομοθετικών πράξεων και δεν υπεβλήθησαν στην Αρχή για διατύπωση γνώμης.

2. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 35 παρ. 7 του Οργανισμού και Κανονισμού Λειτουργίας της Αρχής, όπως θεσπίστηκε με το άρθρο 53 του Ν.4605/2019(Α' 52/1-4-2019) «7. Στην περίπτωση που η Αρχή, κατά την ενάσκηση της γνωμοδοτικής της αρμοδιότητας, κρίνει ότι διατάξεις σχεδίου νόμου, προεδρικού διατάγματος, άλλης κανονιστικής πράξης ή κανονισμοί λειτουργίας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 2 του άρθρου 2 περίπτωση γ' υποπερίπτωση αα), ββ), γγ), αλλά δεν της έχουν κοινοποιηθεί, δύναται και αυτεπαγγέλτως να ασκήσει την κατά περίπτωση γνωμοδοτική της αρμοδιότητα, ακόμα και αν η σχετική διάταξη, πράξη ή κανονισμός έχει ήδη δημοσιευτεί για αυτεπάγγελτη έκδοση γνώμης (αρ. 53 ν. 4605/2019)».

3. Δεδομένου ότι, στην υπό κύρωση από 01.05.2020 Π.Ν.Π. (Α' 90) προβλέπονται ρυθμίσεις που άπτονται ζητημάτων δημοσίων συμβάσεων, ως κατωτέρω παρατίθενται (άρθρα 6° , 24°, 26°, 29°, 37°, 38° και 41ο), συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής για παροχή γνώμης, αυτοκλήτως, κατά την προπαρατεθείσα διάταξη.

Επισημαίνεται, για ακόμη μια φορά, ότι, επί του συνόλου των διατάξεων της από 13.04.2020 ΠΝΠ (Α' 84), έχει ήδη εκδοθεί αυτεπάγγελα η υπ' αριθμ. Α16/2020 γνώμη της Αρχής (ΑΔΑ: ΡΨ350ΞΤΒ-3ΗΙ), ως εκ τούτου στην παρούσα δεν γίνεται καμία περαιτέρω αναφορά σε αυτήν, η δε Αρχή παραπέμπει στα αναλυτικώς αναφερόμενα στην ως άνω Γνώμη.

III. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Το κείμενο των διατάξεων της από 01.05.2020 Π.Ν.Π. που ρυθμίζουν ή/και που συνεχόνται με ζητήματα δημοσίων συμβάσεων και άπτονται της αρμοδιότητας της Αρχής και οι αντίστοιχες αναφορές της αιτιολογικής έκθεσης, έχουν ως εξής²:

Α. ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ:

«Κύρωση: α) της από 13.4.2020 Π.Ν.Π. “ Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις” (Α' 84) και β) της από 1.5.2020 Π.Ν.Π. “ Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα ” (Α'90) και άλλες διατάξεις»

Άρθρο 2 σχεδίου νόμου

Κυρώνεται και έχει ισχύ νόμου από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η από 01.05.2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου «Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα», που δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθ. 90 Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Τεύχος Α') και έχει ως εξής:

«ΠΡΑΞΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα»

² Παρατίθενται μόνον τα άρθρα που άπτονται της αρμοδιότητας της Αρχής και οι αντίστοιχες αναφορές της συνοδευούσας το σχέδιο νόμου αιτιολογικής έκθεσης, καθώς το εν λόγω νομοσχέδιο είναι εξαιρετικά εκτεταμένο.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Την παράγραφο 1 του άρθρου 44, σε συνδυασμό προς την παράγραφο 5 του άρθρου 4, τις παραγράφους 1 και 5 του άρθρου 5, την παράγραφο 2 του άρθρου 15, το άρθρο 16, την παράγραφο 1 του άρθρου 20, τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 21, τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 22, τις παραγράφους 1 και 4 του άρθρου 25, την παράγραφο 4 του άρθρου 101, το άρθρο 102 και την παράγραφο 1 του άρθρου 106 του Συντάγματος.
  2. Την εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη λήψης περαιτέρω μέτρων στήριξης της οικονομίας και της εργασίας, καθώς και ενίσχυσης του συστήματος υγείας για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού COVID-19, καθώς και την αντίστοιχη ανάγκη θέσπισης των απαραίτητων προϋποθέσεων για την ασφαλή επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα και τη ρύθμιση άλλων κατεπειγόντων ζητημάτων.
  3. Τη σχετική πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου,
- αποφασίζουμε:

ΜΕΡΟΣ Α:**ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

[...]

Άρθρο έκτο**Επείγοντα μέτρα στήριξης διαχειριστών αερολιμένων**

Οι χρηματικές οφειλές των παραχωρησιούχων, βάσει συμβάσεων παραχώρησης διαχείρισης αερολιμένων, προς το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ.), οι οποίες είναι ληξιπρόθεσμες και απαιτητές εντός του έτους 2020, εξοφλούνται έως έξι (6) μήνες μετά την επέλευση του ληξιπρόθεσμου και απαιτητού. Η επιμήκυνση των οφειλών, κατά το προηγούμενο εδάφιο, επιβαρύνεται με ονομαστικό επιτόκιο ίσο με το πληρωτέο για τα έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου εξάμηνης διάρκειας, της τελευταίας έκδοσης πριν από την επέλευση του ληξιπρόθεσμου και απαιτητού της οφειλής, προσαυξημένο κατά μισή (0,5) μονάδα, χωρίς άλλες συνέπειες για τον παραχωρησιούχο, περιλαμβανομένων και εκείνων που θα επέρχονταν από το χρονικό σημείο του ληξιπρόθεσμου και απαιτητού της ως άνω οφειλής μέχρι την έναρξη ισχύος της παρούσας. Η παρούσα διάταξη, ως εξαιρετική, δεν αποτελεί τροποποίηση της οικείας σύμβασης παραχώρησης.

[...]

ΜΕΡΟΣ Ε**ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**

[...]

Άρθρο εικοστό τέταρτο**Ρύθμιση ζητημάτων κίνησης παραχωρούμενων οχημάτων σε δήμους**

Για τα οχήματα που έχουν παραχωρηθεί σε δήμους από εταιρείες εμπορίας οχημάτων ή εταιρείες ενοικιάσεων αυτοκινήτων για χρήση με σκοπό την αντιμετώπιση εκτάκτως ανακυπτουσών αναγκών που σχετίζονται με τα μέτρα αποφυγής διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, έως τη λήξη της σύμβασης παραχώρησης και πάντως όχι πέραν της 30ης Σεπτεμβρίου 2020, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του ν.δ. 2396/1953 (Α' 117) και της υπ' αρ. 129/2534/2010 κοινής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του Υφυπουργού Οικονομικών (Β' 108).

[...]

Άρθρο εικοστό έκτο**Μετακίνηση μαθητών**

Κατά τη μετακίνηση μαθητών, όπου αυτή απαιτείται κατά τις κείμενες διατάξεις, από και προς τη σχολική μονάδα φοίτησης, λαμβάνεται κάθε απαραίτητο μέτρο για τη προστασία της υγείας τους από τον κίνδυνο του κορωνοϊού COVID-19. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εσωτερικών και Υποδομών και Μεταφορών και των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών μπορεί να εξειδικεύονται τα μέτρα που λαμβάνονται για τον σκοπό αυτό. Εφόσον κριθεί απαραίτητο, για λόγους αποφυγής συνωστισμού, είναι δυνατή η μεταφορά των μαθητών αυτών με επιπλέον ιδιότητα μεταφορικά μέσα των οικείων ΟΤΑ ή, σε περίπτωση έλλειψης τέτοιων μέσων, με κατάλληλα μεταφορικά μέσα που πληρούν τους όρους της κείμενης νομοθεσίας με ανάθεση δημόσιας σύμβασης κατά το άρθρο 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147) ή, εφόσον η αξία της σύμβασης υπερβαίνει το όριο του ανωτέρω άρθρου, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76).

[...]

Άρθρο εικοστό ένατο**Ρύθμιση ζητημάτων συμβάσεων προμηθειών ΟΤΑ α' βαθμού για την αποτροπή διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στα μέσα δημοτικής συγκοινωνίας**

1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, οι ΟΤΑ α' βαθμού και οι επιχειρήσεις τους μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις προμήθειας οχημάτων, προμήθειας ανταλλακτικών και υπηρεσιών συντήρησης, ειδικώς για την εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, εκτελούμενου από τον οικείο δήμο ή την επιχείρηση, κατά τις διαδικασίες του άρθρου 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147), εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας έως των κατώτατων ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ ή κατά τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας ίσης ή άνω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

2. Για τη σύναψη των συμβάσεων του παρόντος εφαρμόζεται αναλόγως η περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο δεύτερο του ν. 4682/2020 (Α' 76).

ΜΕΡΟΣ Ζ**ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

[...]

Άρθρο τριακοστό έβδομο**Προμήθεια μέσων ατομικής υγιεινής και συλλογικής προστασίας για τις εκπαιδευτικές δομές**

1. Οι παρ. 2 και 3 του άρθρου 12 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), που κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76), αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για

χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει την 30η Σεπτεμβρίου 2020, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής υγιεινής ή συλλογικής προστασίας από τη διασπορά του κορωνοϊού COVID-19, καθώς και παροχής υπηρεσιών απολύμανσης, μπορούν να διενεργούνται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, όπως εκάστοτε αναπροσαρμόζονται και ισχύουν. Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να διενεργείται η κατανομή των ειδών στις εκπαιδευτικές δομές και να ορίζεται η ειδικότερη διαδικασία παράδοσης και παραλαβής. Η παράδοση των ειδών μπορεί να πραγματοποιείται και απευθείας από τον ανάδοχο στον οικείο δήμο, με βάση την απόφαση κατανομής του προηγούμενου εδαφίου. Η παραλαβή γίνεται από τριμελή επιτροπή που αποτελείται από υπαλλήλους του δήμου, με μέριμνα του οποίου τα προμηθευόμενα είδη παραδίδονται αμελλητί στις εκπαιδευτικές δομές, σύμφωνα με την ως άνω απόφαση κατανομής. Για την παραλαβή στις περιπτώσεις και των δύο προηγούμενων εδαφίων συντάσσεται σχετικό πρωτόκολλο εις διπλούν, το ένα εκ των οποίων αποστέλλεται αμελλητί στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

3. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει την 30η Σεπτεμβρίου 2020, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας ειδών κάθε είδους υγειονομικού υλικού, πάσης φύσεως φαρμάκων και κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής υγιεινής ή συλλογικής προστασίας από τη διασπορά του κορωνοϊού COVID-19, μπορούν να διενεργούνται αποκλειστικά για τις ανάγκες νοσοκομείων, κλινικών, μονάδων και εργαστηρίων των Α.Ε.Ι. από την ανά περίπτωση αρμόδια αναθέτουσα αρχή, που εμπίπτει στην εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, όπως εκάστοτε αναπροσαρμόζονται και ισχύουν».

2. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει την 30η Σεπτεμβρίου 2020, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων δύναται να διενεργεί διαδικασίες για την ανάθεση συμβάσεων προμήθειας βιοκτόνων, αντισηπτικών, υγειονομικού και λοιπού προστατευτικού υλικού για την κάλυψη των αναγκών των δημόσιων εκπαιδευτικών δομών της επικράτειας, κατά παρέκκλιση από κάθε γενική ή ειδική διάταξη περί αρμοδιότητας.

Άρθρο τριακοστό όγδοο

Προμήθεια από την ΙΦΕΤ ΑΕ για την κάλυψη αναγκών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων

1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει την 30η Σεπτεμβρίου 2020, η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας Α.Ε. (Ι.Φ.Ε.Τ. Α.Ε.)» δύναται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, όπως εκάστοτε αναπροσαρμόζονται και ισχύουν, να απευθύνει πρόσκληση για απευθείας αγορά βιοκτόνων και αντισηπτικών, υγειονομικού και λοιπού προστατευτικού υλικού προς τον σκοπό του άμεσου εφοδιασμού φορέων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων για λόγους άμεσης κάλυψης έκτακτων αναγκών προστασίας της δημόσιας υγείας στις επιμέρους εκπαιδευτικές δομές. Η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα της εταιρείας για χρονικό διάστημα τριών (3)

ημερών και δύναται να απευθύνεται σε κάθε επιχείρηση πώλησης και διάθεσης υγειονομικού υλικού και φαρμάκων. Η σύμβαση συνάπτεται με μοναδικά κριτήρια τη χαμηλότερη προσφορά και την επίτευξη αγοράς ικανών ποσοτήτων συνδυαστικά για την αντιμετώπιση των προεκτιθέμενων έκτακτων αναγκών.

2. Για την ενεργοποίηση της διαδικασίας προμήθειας της παρ. 1 αποστέλλεται αίτημα προμήθειας των αναγκαίων ειδών από τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων προς τον Υπουργό Υγείας, κοινοποιούμενο στην Ι.Φ.Ε.Τ. Α.Ε. Στο πλαίσιο του αιτήματος του προηγούμενου εδαφίου πρέπει να αναφέρονται το είδος των προμηθευόμενων προϊόντων, οι τεχνικές τους προδιαγραφές, τα αναγκαία ποιοτικά χαρακτηριστικά τους, οι υπό προμήθεια ποσότητες και το χρονικό διάστημα υλοποίησης της προμήθειας. Ο Υπουργός Υγείας διαβιβάζει το αίτημα υλοποίησης της προμήθειας στην Ι.Φ.Ε.Τ. Α.Ε., προς άμεση υλοποίηση. Η πρόσκληση για την υλοποίηση της προμήθειας συντάσσεται σύμφωνα με το αίτημα του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων και αναρτάται από την Ι.Φ.Ε.Τ. Α.Ε. στην ιστοσελίδα της.

Αμέσως μετά από την αποσφράγιση των προσφορών, γνωστοποιείται το σύνολο των προσφορών και το περιεχόμενό τους στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, με εισηγητικό σημείωμα ως προς το αποτέλεσμα της προμήθειας και το περιεχόμενο της σύμβασης προς τελική έγκριση. Με μόνη την εγκριτική απευθυντέα δήλωση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων συνάπτεται η σύμβαση προμήθειας και ορίζεται ως παραλήπτης των προμηθευόμενων υλικών το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

3. Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων διενεργείται η κατανομή των ειδών στις εκπαιδευτικές δομές και με την ίδια απόφαση μπορεί να ορίζεται η ειδικότερη διαδικασία παράδοσης και παραλαβής. Η παράδοση των ειδών μπορεί να πραγματοποιείται και απευθείας από τον ανάδοχο στον οικείο δήμο, με βάση την απόφαση κατανομής του προηγούμενου εδαφίου. Η παραλαβή γίνεται από τριμελή επιτροπή που αποτελείται από υπαλλήλους του δήμου, με μέριμνα του οποίου τα προμηθευόμενα είδη παραδίδονται αμελλητί στις εκπαιδευτικές δομές, σύμφωνα με την ως άνω απόφαση κατανομής. Για την παραλαβή στις περιπτώσεις και των δύο προηγούμενων εδαφίων συντάσσεται σχετικό πρωτόκολλο εις διπλούν, το ένα εκ των οποίων αποστέλλεται αμελλητί στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

4. Το κόστος υλοποίησης της ανωτέρω προμήθειας καλύπτεται από έκτακτη ισόποση επιχορήγηση του Υπουργείου Υγείας από τον κρατικό προϋπολογισμό, ύστερα από κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας για την κάλυψη των επειγουσών αναγκών της παρ. 1 για την αγορά υλικών και μέτρων προστασίας από τον κορωνοϊό COVID-19. Το ποσό της έκτακτης ενίσχυσης κατανέμεται στην Ι.Φ.Ε.Τ. Α.Ε., κατά τη διαδικασία του άρθρου 5 της από 25.2.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 42), που κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4682/2020 (Α' 76), με απόφαση του Υπουργού Υγείας.

[...]

ΜΕΡΟΣ Η

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

[...]

Άρθρο τεσσαρακοστό πρώτο

Έλεγχος νομιμότητας των συμβάσεων για τη διασφάλιση της ελάχιστης θαλάσσιας συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης νησιωτικών περιοχών

Κατ' εξαίρεση των προβλεπομένων στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 35 του ν. 4129/2013 (Α' 52), οι συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας που συνάπτονται για την εκτέλεση δρομολογίων, σύμφωνα με το εξηκοστό δεύτερο άρθρο της από 30.03.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 75), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4684/2020 (Α' 86), υπόκεινται στον έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 35 του ν. 4129/2013. Αν ο έλεγχος αποβεί αρνητικός και η σύμβαση θεωρηθεί μη συναφθείσα, εφαρμόζεται το τρίτο εδάφιο της παρ. 9 του άρθρου όγδοου του ν. 2932/2001 (Α' 145).

[...]

Β. Το σχέδιο νόμου συνοδεύεται από αιτιολογική Έκθεση, η οποία, ως προς τα άρθρα της από 01.05.2020 ΠΝΠ, που άπτονται της αρμοδιότητας της Αρχής, έχει ως εξής:

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

[...]

Επί του άρθρου 2

Με το άρθρο 2 του παρόντος σχεδίου νόμου κυρώνεται νομοθετικά, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 44 παρ. 1 του Συντάγματος, σε συνδυασμό προς την παρ. 5 του άρθρου 4, τις παρ. 1 και 5 του άρθρου 5, την παρ. 2 του άρθρου 15, το άρθρο 16, την παρ. 1 του άρθρου 20, τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 21, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 22, τις παρ. 1 και 4 του άρθρου 25, την παρ. 4 του άρθρου 101, το άρθρο 102 και την παρ. 1 του άρθρου 106 του Συντάγματος, η από 1.5.2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου «Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα» (Α' 90). Η ως άνω Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου εκδόθηκε συνεπεία της εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης για τη λήψη περαιτέρω μέτρων στήριξης της οικονομίας και της εργασίας, καθώς και ενίσχυσης του συστήματος υγείας για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού COVID-19, καθώς και την αντίστοιχη ανάγκη θέσπισης των απαραίτητων προϋποθέσεων για την ασφαλή επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα και τη ρύθμιση άλλων κατεπειγόντων ζητημάτων.

[...]

Το **έκτο άρθρο** αναφέρεται στον τομέα των αερομεταφορών. Όπως είναι γνωστό η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 σε πανευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, καθώς και τα συναφή μέτρα που έχουν αναγκαστικά ληφθεί για την αναχαίτιση της περαιτέρω εξάπλωσής του, έχουν επηρεάσει δυσμενώς σχεδόν όλους τους κλάδους της οικονομίας, διεθνώς, μη εξαιρούμενου και του τομέα των αερομεταφορών. Η ελληνική πολιτεία στο πλαίσιο λήψης μέτρων στήριξης της οικονομίας κατά τη συγκυρία αυτή, κρίνει ότι πρέπει να λάβει μέτρα υποστήριξης στο χώρο των επιχειρήσεων διαχείρισης αεροδρομίων, όπως έπραξε και σε άλλους τομείς της οικονομίας. Τα μέτρα αυτά εστιάζουν στη διευκόλυνση εξόφλησης χρηματικών οφειλών προς τους δικαιούχους, βάσει των σχετικών συμβάσεων παραχώρησης, και εν προκειμένω για το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (Τ.Α.Ι.ΠΕ.Δ.). Οι οφειλές στις οποίες αφορά η παρούσα ρύθμιση είναι αυτές που είναι ληξιπρόθεσμες και απαιτητές εντός του έτους 2020 και η μετάθεση της εξόφλησής τους έως έξι (6) μήνες μετά, επιβαρύνεται με σχετικό επιτόκιο. Επίσης, δεδομένου ότι η παρούσα ρύθμιση εξυπηρετεί σκοπό που ανέκυψε και σχετίζεται με συγκυριακά γεγονότα, δεν συνιστά τροποποίηση της οικείας σύμβασης παραχώρησης.

[...]

Με το **εικοστό τέταρτο άρθρο** ρυθμίζονται θέματα κίνησης των οχημάτων που έχουν παραχωρηθεί σε δήμους από εταιρείες εμπορίας οχημάτων ή εταιρείες ενοικιάσεων αυτοκινήτων για χρήση με σκοπό την αντιμετώπιση εκτάκτως ανακυπτουσών αναγκών που σχετίζονται με τα μέτρα αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID- 19 και ορίζεται ότι και για αυτά τα οχήματα εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του ν.δ. 2396/1953 (Α' 117) και της υπ' αριθμ. 129/2534/2010 Κοινής Υπουργικής Απόφασης (Β' 108).

[...]

Με το **εικοστό έκτο άρθρο** λαμβάνονται μέτρα κατά τη μετακίνηση μαθητών από και προς τη σχολική μονάδα φοίτησης, ενόψει της επικείμενης επαναλειτουργίας των σχολικών μονάδων με βάση τα χρονοδιαγράμματα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και τις εισηγήσεις της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Δημόσιας Υγείας. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εσωτερικών και Υποδομών και Μεταφορών, μπορεί να εξειδικεύονται τα μέτρα που λαμβάνονται για τον σκοπό αυτό. Εφόσον κριθεί απαραίτητο, για λόγους αποφυγής συνωστισμού, είναι δυνατή η μεταφορά των μαθητών αυτών με επιπλέον ιδιόκτητα μεταφορικά μέσα των οικείων ΟΤΑ ή, σε περίπτωση έλλειψης τέτοιων μέσων, η μεταφορά με κατάλληλα μεταφορικά μέσα που πληρούν τους όρους της κείμενης νομοθεσίας με ανάθεση δημόσιας σύμβασης κατά το άρθρο 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147) ή, εφόσον η αξία της σύμβασης υπερβαίνει το όριο του προρρηθέντος άρθρου, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76).

[...]

Με το **εικοστό ένατο άρθρο**, για την αποτροπή του κινδύνου της διασποράς του κορωνοϊού COVID – 19 και για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη της ισχύος του παρόντος, και προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτροπή της περαιτέρω διασποράς της νόσου στον ευαίσθητο τομέα των αστικών συγκοινωνιών, οι δήμοι και οι επιχειρήσεις τους μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις προμήθειας οχημάτων, προμήθειας ανταλλακτικών και υπηρεσιών συντήρησης, για την εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, εκτελούμενου από τους ίδιους ή τις επιχειρήσεις τους ανάλογα, κατά τις διαδικασίες του άρθρου 118 (απευθείας ανάθεση) του ν. 4412/2016 (Α' 147), εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας έως των κατώτατων ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ L 94/28.3.2014) ή κατά τις διατάξεις του άρθρου 32 (διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση) του ν. 4412/2016, εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας ίσης ή άνω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Η ανάθεση των εν λόγω δημοσίων συμβάσεων γίνεται με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής. Εάν δεν υπάρχει στον προϋπολογισμό πίστωση ή η υπάρχουσα δεν επαρκεί, με την ίδια απόφαση γίνεται δεσμευτική εισήγηση για την αναμόρφωση του προϋπολογισμού, η οποία εγκρίνεται υποχρεωτικά από το οικείο δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο, στην πρώτη μετά την ανάθεση συνεδρίασή του.

[...]

Με την προτεινόμενη ρύθμιση του **τριακοστού εβδόμου άρθρου** αντικαθίστανται οι παρ. 2 και 3 του άρθρου 12 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), που κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76) ούτως ώστε να καθίστανται πιο ευέλικτες οι διαδικασίες προμήθειας και παροχής υπηρεσιών που διενεργούνται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων καθώς και από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων, κάτω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, όπως εκάστοτε αναπροσαρμόζονται και ισχύουν, λόγω της επιτακτικής ανάγκης για την αντιμετώπιση και

περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19. Επιπλέον, προβλέπεται ειδική διαδικασία κατανομής, με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, των ειδών στις εκπαιδευτικές δομές και με την ίδια απόφαση μπορεί να ορίζεται η ειδικότερη διαδικασία παράδοσης και παραλαβής. Η παράδοση των ειδών μπορεί να πραγματοποιείται και απευθείας από τον ανάδοχο στον οικείο Δήμο, με βάση την ανωτέρω απόφαση κατανομής. Η παραλαβή γίνεται από τριμελή επιτροπή που αποτελείται από υπαλλήλους του Δήμου, με μέριμνα του οποίου τα προμηθευόμενα είδη παραδίδονται αμελλητί στις εκπαιδευτικές δομές, σύμφωνα με την ως άνω απόφαση κατανομής.

Επίσης, στην παρ. 2 του άρθρου αυτού ορίζεται ότι εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει την 30η.9.2020, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων δύναται να διενεργεί διαδικασίες για την ανάθεση συμβάσεων προμήθειας βιοκτόνων, αντισηπτικών, υγειονομικού και λοιπού προστατευτικού υλικού για την κάλυψη των αναγκών των δημόσιων εκπαιδευτικών δομών της επικράτειας, κατά παρέκκλιση από κάθε γενική ή ειδική διάταξη περί αρμοδιότητας.

Με το **τριακοστό όγδοο άρθρο** προβλέπεται ότι η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας Α.Ε.» δύναται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, κάτω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, όπως εκάστοτε αναπροσαρμόζονται και ισχύουν, να απευθύνει πρόσκληση για απευθείας αγορά βιοκτόνων και αντισηπτικών, υγειονομικού και λοιπού προστατευτικού υλικού προς τον σκοπό του άμεσου εφοδιασμού φορέων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων για λόγους άμεσης κάλυψης έκτακτων αναγκών προστασίας της δημόσιας υγείας στις επιμέρους εκπαιδευτικές δομές. Επιπλέον, ορίζεται ότι για την ενεργοποίηση της διαδικασίας προμήθειας της αποστέλλεται αίτημα προμήθειας των αναγκαίων ειδών από τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων προς τον Υπουργό Υγείας κοινοποιούμενο στην ΙΦΕΤ ΑΕ, στο οποίο αναφέρεται το είδος των προμηθευόμενων προϊόντων, οι τεχνικές τους προδιαγραφές, τα αναγκαία ποιοτικά χαρακτηριστικά τους, οι υπό προμήθεια ποσότητες, το χρονικό διάστημα υλοποίησης της προμήθειας. Ο Υπουργός Υγείας διαβιβάζει το αίτημα υλοποίησης της προμήθειας στην ΙΦΕΤ ΑΕ, προς άμεση υλοποίηση. Η πρόσκληση για την υλοποίηση της προμήθειας, συντάσσεται σύμφωνα με το αίτημα του Υπουργείου Παιδείας και αναρτάται στην ιστοσελίδα της ΙΦΕΤ ΑΕ. Αμέσως μετά την αποσφράγιση των προσφορών, γνωστοποιείται το σύνολο των προσφορών και το περιεχόμενό τους στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, με εισηγητικό σημείωμα ως προς το αποτέλεσμα της προμήθειας και το περιεχόμενο της σύμβασης προς τελική έγκριση. Με μόνη την εγκριτική απευθυντέα δήλωση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων συνάπτεται η σύμβαση προμήθειας και ορίζεται ως παραλήπτης των προμηθευόμενων υλικών το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Επιπλέον, με την προτεινόμενη ρύθμιση, προβλέπεται ειδική διαδικασία κατανομής, με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, των ειδών στις εκπαιδευτικές δομές και με την ίδια απόφαση μπορεί να ορίζεται η ειδικότερη διαδικασία παράδοσης και παραλαβής. Η παράδοση των ειδών μπορεί να πραγματοποιείται και απευθείας από τον ανάδοχο στον οικείο Δήμο, με βάση την ανωτέρω απόφαση κατανομής. Η παραλαβή γίνεται από τριμελή επιτροπή που αποτελείται από υπαλλήλους του Δήμου, με μέριμνα του οποίου τα προμηθευόμενα είδη παραδίδονται αμελλητί στις εκπαιδευτικές δομές αρμοδιότητάς του, σύμφωνα με την ως άνω απόφαση κατανομής.

[...]

Με το **τεσσαρακοστό πρώτο άρθρο** επιδιώκεται το εξής αποτέλεσμα: Το εξηκοστό δεύτερο άρθρο της από 30.03.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 75), όπως αυτή κυρώθηκε

με το άρθρο 1 του ν. 4684/2020 (Α'86), θεσπίζει τη δυνατότητα σύναψης συμβάσεων ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας για τη διασφάλιση της ελάχιστης εξυπηρέτησης των νησιωτικών περιοχών για το χρονικό διάστημα που ισχύει ο κίνδυνος της άμεσης διασποράς του κορωνοϊού COVID-19. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η σύναψη των εν λόγω συμβάσεων πρέπει να ολοκληρωθεί εντός πολύ σύντομου χρονικού διαστήματος, προκειμένου να μη διακοπεί η ακτοπλοϊκή σύνδεση με τα νησιά της χώρας, δεν υφίσταται χρονικό περιθώριο για προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Ως εκ τούτου, με την παρούσα ρύθμιση προβλέπεται ότι ο έλεγχος νομιμότητας θα γίνεται μετά τη σύναψη της σύμβασης, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 8 του άρθρου 35 του ν. 4129/2013 (Α'52) σε συνδυασμό με το εδ. γ' της παρ. 9 του άρθρου όγδοου του ν. 2932/2001 (Α'145).

ΙV. ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

Σε ό,τι αφορά στις λοιπές διατάξεις του σχεδίου νόμου, επισημαίνεται ότι δεν υπεβλήθη η οικεία αιτιολογική έκθεση επί των σχεδίων άρθρων στην Αρχή, μολονότι ζητήθηκε, προκειμένου να ληφθεί υπόψη κατά τη διατύπωση της γνώμης της, πλην των περιπτώσεων όπου ρητά περιλαμβάνεται κατωτέρω:

.....

ΜΕΡΟΣ Β: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

A. Άρθρο [...]

Ρυθμίσεις για τη σύναψη και εκτέλεση προγραμματικών συμβάσεων που συνάπτουν ΟΤΑ α' και β' βαθμού

1. Το τελευταίο εδ. της περ. α' της παραγράφου 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87) αντικαθίσταται, ως εξής:

«Οι συμβάσεις μεταξύ αναθετουσών αρχών κατά το άρθρο 12 του ν. 4412/2016 (Α' 147), καθώς και οι συμβάσεις όπου ένας εκ των συμβαλλομένων είναι το Δημόσιο ή εποπτευόμενος φορέας του δεν υπόκεινται στον έλεγχο νομιμότητας του άρθρου 225.»

2. Η περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 αντικαθίσταται, ως εξής:

«ε. Για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων της παρ. 2 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147), η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ ΑΕ) μπορεί, στο πλαίσιο των συμφωνούμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, να συνάπτει συμβάσεις έργου με μηχανικούς της απαιτούμενης ειδικότητας, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 6 του ν. 2527/1997 (Α' 206), μέσω μητρώου μηχανικών που η ίδια τηρεί. Ως προς το περιεχόμενο της προγραμματικής σύμβασης, τις εξ αυτής ευθύνες, τους εκπροσώπους των μερών και τα αποφαινόμενα όργανα, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147).»

3. Η περ. α' της παρ. 2 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 αντικαθίσταται, ως εξής:

«α. Στις προγραμματικές συμβάσεις ορίζονται απαραίτητα το αντικείμενο, ο σκοπός και η διάρκεια της σύμβασης, το περιεχόμενο των μελετών, των έργων, των προγραμμάτων, των προμηθειών ή των υπηρεσιών, ο προϋπολογισμός, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης της σύμβασης, το απαιτούμενο προσωπικό

για την κάθε επιμέρους εργασία, οι πόροι από τους οποίους θα καλυφθούν οι αναλαμβανόμενες οικονομικές υποχρεώσεις, ο τρόπος κάλυψης των αναγκών για την εκπλήρωση της προγραμματικής σύμβασης λειτουργικών εξόδων, καθώς και η διαδικασία καταβολής τους. Ως «λειτουργικά έξοδα» λογίζονται, ιδίως, οι πάσης φύσεως αμοιβές προσωπικού και οι δαπάνες χρήσης ακινήτων, μηχανημάτων και μέσων. Για την εκπλήρωση του σκοπού της προγραμματικής σύμβασης, ο κάθε συμβαλλόμενος αναλαμβάνει συγκεκριμένο αντικείμενο με συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Στις προγραμματικές συμβάσεις ορίζεται απαραίτητα το όργανο παρακολούθησης της εφαρμογής της σύμβασης, οι αρμοδιότητές του, καθώς και οι ρήτρες σε βάρος του συμβαλλομένου που παραβαίνει τους όρους αυτής.»

4. Η παρ. 3 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 αντικαθίσταται, ως εξής :

«3. Οι προγραμματικές συμβάσεις μπορεί να χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μέσω προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή/και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ή προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους, τον Τακτικό Προϋπολογισμό ή άλλα εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα ή τα ειδικά προγράμματα των άρθρων 69 και 71 του ν. 4509/2017 (Α' 201), καθώς και από τους προϋπολογισμούς των συμβαλλόμενων φορέων. Είναι επίσης δυνατή, η χρηματοδότηση των συμβαλλόμενων και από φορείς του δημόσιου τομέα που δεν μετέχουν στην προγραμματική σύμβαση.»

5. Η παρ. 4 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 αντικαθίσταται, ως εξής :

«4. Για τον υπολογισμό της αμοιβής των συμβάσεων έργου της περ. ε' της παρ. 1, εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις της υπ' αρ. 137675/ΕΥΘΥ1016/2018 απόφασης του Υφυπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης (Β' 5968), όπως ισχύει. Ο συνολικός προϋπολογισμός των συμβάσεων της παρ. 2 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147) μπορεί να προσαυξάνεται έως έξι τοις εκατό (6%) για την κάλυψη λοιπών λειτουργικών εξόδων εκτέλεσης της προγραμματικής σύμβασης. Για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων του παρόντος άρθρου και στο πλαίσιο των συμφωνούμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων, επιτρέπεται η απασχόληση προσωπικού του ενός συμβαλλόμενου στον άλλον, καθώς και η μεταξύ τους παραχώρηση χρήσης ακινήτων, εγκαταστάσεων, εξοπλισμού και μέσων.»

6. Η παρ. 6 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 αντικαθίσταται, ως εξής :

«6. Εκτός των περιπτώσεων της παρ. 1, οι ΟΤΑ α' και β' βαθμού, οι σύνδεσμοι δήμων, τα δίκτυα δήμων και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου των ΟΤΑ μπορούν να συμβάλλονται με τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την υλοποίηση αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων και την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες.»

7. Για την εφαρμογή των διατάξεων της περ. ε' της παρ. 2 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87), καταρτίζεται ηλεκτρονικό μητρώο μηχανικών με μέριμνα της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης ΑΕ (ΕΕΤΑΑ ΑΕ). Στο Μητρώο εγγράφονται μηχανικοί ανά ειδικότητα, οι οποίοι δηλώνουν κατά την εγγραφή τις περιφερειακές ενότητες που επιθυμούν να απασχοληθούν. Το προσωπικό που απαιτείται για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων του προηγούμενου εδαφίου, επιλέγεται αποκλειστικά μέσω

του μητρώου, από Επιτροπή, η οποία συγκροτείται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΕΤΑΑ, μεταξύ των μηχανικών της περιφερειακής ενότητας που έχει έδρα ο συμβαλλόμενος ΟΤΑ. Μηχανικός που συνάπτει σύμβαση μίσθωσης έργου κατά τα προηγούμενα και έως την ολοκλήρωση της συμβατικής διάρκειας, δεν μπορεί να συμμετέχει σε επόμενες διαδικασίες επιλογής, εκτός αν δεν υπάρχουν άλλοι υποψήφιοι στην περιφερειακή ενότητα που εδρεύει ο συμβαλλόμενος ΟΤΑ.

8. Το άρθρο 25 του ν. 2971/2001 (Α' 285) αντικαθίσταται, ως εξής :

«Άρθρο 25

Προγραμματικές συμβάσεις φορέων διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένα

1. Για τη μελέτη και εκτέλεση λιμενικών έργων στη ζώνη λιμένα, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων, καθώς και για την παροχή υπηρεσιών στη ζώνη αυτή, οι φορείς διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένων μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού και τους Συνδέσμους Δήμων, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και με φορείς του δημοσίου τομέα. Στις συμβάσεις αυτές είναι δυνατή η συμμετοχή και επιστημονικών φορέων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που εποπτεύονται από το Δημόσιο, υπό την ιδιότητα των εκ τρίτου συμβαλλομένων. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρ. 2 περ. α' έως γ', 3 και 4 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87).
2. Οι κατά την παρ. 1 προγραμματικές συμβάσεις εγκρίνονται από το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, μετά από σύμφωνη γνώμη του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού.»

9. Στην παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 3852/2010 (Α' 87) προστίθεται περίπτωση κγ', ως εξής:
«κγ) αποφασίζει για τη σύναψη των προγραμματικών συμβάσεων του δήμου.»

Αιτιολογική έκθεση επί του Άρθρου [...]

Ρυθμίσεις για τη σύναψη και εκτέλεση προγραμματικών συμβάσεων που συνάπτουν ΟΤΑ α' και β' βαθμού

Με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου επιχειρείται η εναρμόνιση των κείμενων διατάξεων με τις νεοεισαχθείσες διατάξεις των άρθρων 3 και 4 του ν. 4674/2020 (Α' 53) και τροποποιούνται σημειακά οι διατάξεις του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 86) για τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων.

Ειδικότερα, με την παρ. 1 προστίθενται στις εξαιρέσεις από τον έλεγχο νομιμότητας του άρθρου 225 του ν. 3852/2010 και οι συμβάσεις μεταξύ αναθετουσών αρχών.

Με την παρ. 2 ορίζεται ότι για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων της παρ. 2 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147), η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ ΑΕ) μπορεί, στο πλαίσιο των συμφωνούμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, να συνάπτει συμβάσεις έργου με μηχανικούς της απαιτούμενης ειδικότητας, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 6 του ν. 2527/1997 (Α' 206), μέσω μητρώου μηχανικών που η ίδια τηρεί. Η παρέκκλιση κρίνεται σκόπιμη για την παροχή ευελιξίας, ώστε το σύστημα αυτό να καταστεί λειτουργικό και απαλλαγμένο από σύνθετες διοικητικές διαδικασίες, οι οποίες θα μπορούσαν να θέσουν εν αμφιβολία τη λειτουργία και αποτελεσματικότητά του. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147).

Με την παρ. 3 αναδιατυπώνονται οι ισχύουσες διατάξεις και ορίζεται ότι ως «λειτουργικά έξοδα» για την εκτέλεση των συμβάσεων λογίζονται, ιδίως, οι πάσης φύσεως αμοιβές προσωπικού και οι δαπάνες χρήσης ακινήτων, μηχανημάτων και μέσων ήτοι οι απαραίτητες για την υλοποίηση της σύμβασης δαπάνες.

Με την παρ. 4 επιλύονται ζητήματα χρηματοδότησης των προγραμματικών συμβάσεων και ορίζεται ότι οι προγραμματικές συμβάσεις μπορεί να χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μέσω προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή/και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ή προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους, τον Τακτικό Προϋπολογισμό ή άλλα εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα ή τα ειδικά προγράμματα των άρθρων 69 και 71 του ν. 4509/2017 (Α' 201), καθώς και από τους προϋπολογισμούς των συμβαλλόμενων φορέων. Είναι επίσης δυνατή, η χρηματοδότηση των συμβαλλόμενων και από φορείς του δημόσιου τομέα που δεν μετέχουν στην προγραμματική σύμβαση.

Με την παρ. 5, για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος και για λόγους χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, καθορίζεται σύστημα κλειστού υπολογισμού του κόστους τόσο των συμβάσεων έργου, όσο και του συνολικού προϋπολογισμού των προγραμματικών συμβάσεων του άρθρου αυτού. Ορίζεται ότι για τον υπολογισμό της αμοιβής των συμβάσεων έργου της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010, εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις της υπ' αριθμ. 137675/ΕΥΘΥ 1016/2018 Υπουργικής Απόφασης (Β' 5968), όπως εκάστοτε ισχύει. Ο συνολικός προϋπολογισμός των συμβάσεων της παρ. 2 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147) μπορεί να προσαυξάνεται έως έξι τοις εκατό (6%) για την κάλυψη λοιπών λειτουργικών εξόδων εκτέλεσης της προγραμματικής σύμβασης. Για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων του παρόντος άρθρου και στο πλαίσιο των συμφωνούμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων, επιτρέπεται η απασχόληση προσωπικού του ενός συμβαλλόμενου στον άλλον, καθώς και η παραχώρηση της χρήσης ακινήτων, εγκαταστάσεων, εξοπλισμού και μέσων.

Με την παρ. 6 επιχειρείται η εναρμόνιση των διατάξεων της παρ. 6 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4674/2020, όπου ορίζονται οι σκοποί δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετούν οι νεοσύστατοι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στους οποίους ο νομοθέτης ανάθεσε την υλοποίηση πληθώρας αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων (ενδεικτικά, την υλοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής, την επιστημονική, τεχνική και συμβουλευτική υποστήριξη των ΟΤΑ, την ωρίμανση έργων υποδομής, την υλοποίηση πολιτικών κοινωνικής συνοχής, πολιτικών ψηφιακής σύγκλισης και πολιτικών αειφόρου ανάπτυξης), και ρητά αποτυπώνεται ότι οι ΟΤΑ, οι σύνδεσμοι δήμων και τα ΝΠΔΔ των ΟΤΑ μπορούν να συμβάλλονται με τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς για την υλοποίηση αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων.

Με την παρ. 7 καθορίζεται η διαδικασία τήρησης ηλεκτρονικού μητρώου μηχανικών από την ΕΕΤΑΑ, για την εφαρμογή των διατάξεων της περ. ε' της παρ. 2 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87). Στο Μητρώο εγγράφονται μηχανικοί ανά ειδικότητα, οι οποίοι δηλώνουν κατά την εγγραφή τις περιφερειακές ενότητες που επιθυμούν να απασχοληθούν. Το προσωπικό που απαιτείται για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων, επιλέγεται αποκλειστικά μέσω του μητρώου, από Επιτροπή, η οποία συγκροτείται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΕΤΑΑ, μεταξύ των μηχανικών της περιφερειακής ενότητας που έχει έδρα ο συμβαλλόμενος ΟΤΑ. Για λόγους ισότητας κατά τη συμμετοχή, μηχανικός που συνάπτει σύμβαση μίσθωσης έργου κατά τα προηγούμενα, δεν μπορεί να συμμετέχει σε επόμενες κληρώσεις, έως την ολοκλήρωση της συμβατικής διάρκειας, εκτός αν δεν

υπάρχουν άλλοι υποψήφιοι στην περιφερειακή ενότητα που εδρεύει ο συμβαλλόμενος ΟΤΑ.

Με την παρ. 8 τροποποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 25 του ν. 2971/2001 (Α' 285) για τις προγραμματικές συμβάσεις φορέων διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένα, ώστε να εναρμονισθούν με τις διατάξεις των άρθρων 3 και 4 του ν. 4674/2020, αλλά και να ενταχθούν στο θεσμικό πλαίσιο του άρθρου 100 για τις διαδικασίες σύναψης. Ειδικότερα, ορίζεται ότι για τη μελέτη και εκτέλεση λιμενικών έργων στη ζώνη λιμένα, την εφαρμογή αναπτυξιακών προγραμμάτων, καθώς και για την παροχή υπηρεσιών στη ζώνη αυτή, οι φορείς διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένων μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού, την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης ΑΕ (ΕΕΤΑΑ ΑΕ), τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή με φορείς του δημοσίου τομέα. Στις συμβάσεις αυτές είναι δυνατή η συμμετοχή και επιστημονικών φορέων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που εποπτεύονται από το Δημόσιο, υπό την ιδιότητα των εκ τρίτου συμβαλλομένων. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2 περ. α' έως γ', 3 και 4 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87).

Τέλος, με την παρ. 9, στις αρμοδιότητες της Οικονομικής Επιτροπής των Δήμων προστίθεται και η αρμοδιότητα να αποφασίζει για τη σύναψη των προγραμματικών συμβάσεων του δήμου. Η εν λόγω αρμοδιότητα, έχουσα αποκλειστικώς οικονομικό αντικείμενο, προσιδιάζει πλήρως στα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Οικονομικής Επιτροπής, η οποία ως συλλογικό όργανο με διαπαραταξιακή εκπροσώπηση, μπορεί να αποφασίζει με γνώμονα το δημοτικό συμφέρον.

Β. Άρθρο [...]

Ρυθμίσεις για την εύρυθμη λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

[...]

Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 15 του ν. 4625/2019 (Α' 139) αντικαθίσταται, ως εξής : «Εφόσον δεν είναι δυνατή, για οποιονδήποτε λόγο, η παράταση της εκτέλεσης των συμβάσεων, η Οικονομική Επιτροπή δύναται να αναθέτει το σχετικό έργο με αιτιολογημένη πράξη της, ακολουθώντας τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 (Α' 147) και λαμβάνοντας υπόψη κριτήρια οικονομικότητας και εξασφάλισης συνθηκών γνησίου ανταγωνισμού.»

[...]

Γ. Άρθρο [...]

Προμήθεια αιθουσών προσχολικής εκπαίδευσης και συναφούς εξοπλισμού και προσαρμογή δημοτικών βρεφικών – παιδικών σταθμών

1. Για τη προμήθεια προκατασκευασμένων αιθουσών προσχολικής εκπαίδευσης, συναφών υλικών για την τοποθέτησή τους και του απαιτούμενου εξοπλισμού για τη λειτουργία τους, οι ΟΤΑ α' βαθμού και η εταιρεία «Κτιριακές Υποδομές Α.Ε.» μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προμήθειας με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, σύμφωνα με την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 (Α' 147).

2. Για τους δήμους, η ανάθεση δημοσίων συμβάσεων γίνεται με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής. Εάν δεν υπάρχει στον προϋπολογισμό πίστωση ή η υπάρχουσα δεν επαρκεί, με την ίδια απόφαση γίνεται δεσμευτική εισήγηση για την αναμόρφωση του

προϋπολογισμού, η οποία εγκρίνεται υποχρεωτικά από το οικείο δημοτικό συμβούλιο, στην πρώτη μετά την ανάθεση συνεδρίασή του.

3. Η εκτέλεση εργασιών δόμησης για την τοποθέτηση των αιθουσών γίνεται με έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας, η οποία εκδίδεται σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αρ. ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/69701/4461/2018 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β' 4520).

4. Οι διατάξεις των παρ. 1 έως 3 εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις εκτέλεσης εργασιών και προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών που απαιτούνται για την προσαρμογή των δημοτικών βρεφικών και παιδικών σταθμών στις απαιτούμενες προϋποθέσεις λειτουργίας.

Δ. Άρθρο [.....]

Ρύθμιση ζητημάτων συμβάσεων προμηθειών ΟΤΑ α' βαθμού για την αποτροπή διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στα μέσα αστικής συγκοινωνίας

1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος, οι ΟΤΑ α' βαθμού και οι επιχειρήσεις τους μπορούν να αναθέτουν συμβάσεις προμήθειας οχημάτων, προμήθειας ανταλλακτικών και συναφών υπηρεσιών συντήρησης, ειδικώς για την εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, εκτελούμενου από τον οικείο δήμο ή την επιχείρησή του ή από οργανισμούς που εκτελούν το έργο εντός των διοικητικών τους ορίων, κατά τις διαδικασίες του άρθρου 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147), εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας έως των κατώτατων ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ ή κατά τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας ίσης ή άνω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

2. Για τη σύναψη των συμβάσεων του παρόντος εφαρμόζεται αναλόγως η περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο δεύτερο του ν. 4682/2020 (Α' 76).

.....

ΜΕΡΟΣ Δ: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

.....

Ε. Άρθρο [.....]

Νομιμοποίηση παραληφθεισών ποσοτήτων αγαθών για κάλυψη αναγκών των νοσοκομείων από την διάδοση του κορωνοϊού COVID-19.

Δαπάνες που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο διαδικασιών προμήθειας κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου τρίτου της από 25.2.2020 ΠΝΠ «Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού» (Α 42), που κυρώθηκε με το νόμο 4682/2020, για την αγορά Μέσων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) για ιατρονοσηλευτικό προσωπικό νοσοκομείων, από τις οικείες ΔΥΠΕ κατά την χρονική περίοδο από 26.2.2020 έως και 30.4.2020 είναι νόμιμες ως προς τις παραληφθείσες ποσότητες παραδοτέων ΜΑΠ μέχρι και 30.4.2020, ακόμα και εάν δεν τηρήθηκε η υπαγωγή στον έλεγχο του τριακοστού πέμπτου άρθρου του ν. 4129/2013.

.....

ΜΕΡΟΣ ΣΤ: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

ΣΤ. Άρθρο [.....]

Ρυθμίσεις περί αποφαινομένων οργάνων και συγκρότησης επιτροπών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων έργων και μελετών

[...]

Ως προς το εν λόγω άρθρο, με το οποίο επιχειρείται τροποποίηση των άρθρων 180 και 221 του ν. 4412/2016, επισημαίνεται ότι έχει εκδοθεί η αριθμ. Α17/2020 γνώμη της Αρχής (ΑΔΑ: ΨΦ9ΑΟΞΤΒ-5ΙΥ), καθότι είχε υποβληθεί αυτούσιο για γνώμη στην Αρχή, γίνεται δε παραπομπή στα αναλυτικώς αναφερόμενα στη εν λόγω γνώμη.

Ζ. Άρθρο [.....]

Άγονες

*Κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων, για πτήσεις εκμετάλλευσης τακτικών αεροπορικών γραμμών στις οποίες έχουν επιβληθεί υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας βάσει των άρθρων 16, 17 και 18 του Κανονισμού 1008/2008, χωρίς τροποποίηση των υφισταμένων Συμβάσεων, καταβάλλεται **κατ' εξαίρεση**, κατά το δίμηνο Απριλίου και Μαΐου 2020, **επιπλέον αντιστάθμισμα** στις εν λόγω πτήσεις, που ανέρχεται στο ποσό των 20 ευρώ ανά προσφερόμενη θέση, πλέον αναλογούντα ΦΠΑ.*

Το ποσό αυτό θα καταβάλλεται, επιπλέον του αναλογούντος ποσού όπως αυτό υπολογίζεται βάσει του Παραρτήματος υπ. αριθ. Πέντε (Παράρτημα V) των ισχυουσών Συμβάσεων, σε βάρος των ειδικών λογαριασμών των Τελών Εκσυγχρονισμού και Ανάπτυξης Αερολιμένων της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας κατά παρέκκλιση λοιπών διαδικασιών, και με εισήγηση Διοικητή Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας, παράλληλα με το ήδη προβλεπόμενο αντιστάθμισμα.

Ο αριθμός των προσφερόμενων θέσεων θα βεβαιώνεται με σχετική Υπεύθυνη Δήλωση (του ν.1599/86) του Αερομεταφορέα.

Επιπλέον, για το ανωτέρω διάστημα, θα καλύπτεται κατά παρέκκλιση των προβλεπομένων στις οικείες Συμβάσεις, η ελάχιστη συχνότητα πτήσεων και οι ελάχιστες προσφερόμενες θέσεις εβδομαδιαίως ανά γραμμή και ανά κατεύθυνση όπως έχουν προβλεφθεί για τη χαμηλή (χειμερινή) περίοδο, σε κάθε αντίστοιχη Σύμβαση.

Επίσης, με Απόφαση Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών δύναται να τροποποιούνται οι συχνότητες, ή οι προορισμοί ή και να αναστέλλονται οι υφιστάμενες Συμβάσεις εκμετάλλευσης τακτικών αεροπορικών γραμμών στις οποίες έχουν επιβληθεί υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας κατόπιν εισήγησης της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας, με ειδική αιτιολόγηση που θα αποδεικνύει ότι παρέλκει, λόγω των συνθηκών, η αναγκαιότητα εκτέλεσης ή επιδότησης αυτών.

Η. Άρθρο [....]

Θέματα συμβάσεων Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών Α.Ε.

Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται κίνδυνος διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, ο Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών Α.Ε., δύναται, κατά παρέκκλιση από κάθε σχετική διάταξη της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, να προβαίνει στην ανάθεση συμβάσεων με προσφυγή στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης κατά το άρθρο 328 ν. 4412/2016, όταν η εκτιμώμενη αξία κάθε σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, είναι κατώτερη των ορίων που καθορίζονται στο άρθρο 235 ν. 4412/2016, με σκοπό την διασφάλιση της αδιάλειπτης και απρόσκοπτης λειτουργίας των μέσων μαζικής μεταφοράς και της διάθεσης, χρήσης και ελέγχου των μέσων κομίστρου, την αποφυγή του συνωστισμού και της συμφόρησης στα συγκοινωνιακά μέσα, τη βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων ή νέων συγκοινωνιακών υποδομών και μέσων για την ασφαλέστερη μετακίνηση του επιβατικού κοινού, την ασφαλή επαύξηση του συγκοινωνιακού έργου και κάθε άλλο παρεμφερή σκοπό.

Αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου ...

Με τη διάταξη αυτή παρέχεται η δυνατότητα στον Οργανισμό Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών, να προβεί στην κατ' εξαίρεση ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, με αξία κατώτερη των ορίων που καθορίζονται στο άρθρο 235 ν. 4412/2016, προκειμένου να αντιμετωπίσει επείγοντα ζητήματα που σχετίζονται με την απρόσκοπτη και αποτελεσματική εκτέλεση του συγκοινωνιακού έργου, με μέριμνα για την ασφάλεια των χρηστών των μέσων μαζικής μεταφοράς και την αποφυγή του συνωστισμού και της συμφόρησης στα συγκοινωνιακά μέσα.

.....

ΜΕΡΟΣ ΙΒ: ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θ. Άρθρο [...]

Συμβάσεις για την κάλυψη των αναγκών της Ακαδημίας Αθηνών

1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους πέντε (5) μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος, η Ακαδημία Αθηνών, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης του οργανισμού της και της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, μπορεί με απόφαση της Συγκλήτου να προβαίνει σε απευθείας ανάθεση συμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης ή συμβάσεων οποιασδήποτε άλλης μορφής κατά το άρθρο 2 παρ. 23 του ν. 2621/1998 (Α' 23), καθώς και να παρατείνει τη διάρκεια των υφιστάμενων, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου, συμβάσεων μίσθωσης έργου ή παροχής υπηρεσιών. Σε κάθε περίπτωση η διάρκεια των συμβάσεων ή της παράτασης των υφιστάμενων συμβάσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει την 31^η Οκτωβρίου 2020, αποκλεισμένης της μετατροπής τους σε συμβάσεις αορίστου χρόνου.

2. Η πρόσκληση για τη σύναψη των ανωτέρω συμβάσεων αναρτάται στην ιστοσελίδα της Ακαδημίας Αθηνών για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και η σύμβαση συνάπτεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη προσφορά. Σε περίπτωση παράτασης των υφιστάμενων συμβάσεων, η Ακαδημία Αθηνών μπορεί να τροποποιεί την έκταση και το περιεχόμενο των παρεχόμενων υπηρεσιών και να συμφωνεί χαμηλότερη αμοιβή, σε σχέση με αυτή που έχει συμφωνηθεί με την κάθε σύμβαση που παρατείνεται, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της

κατά τη διάρκεια ισχύος των έκτακτων μέτρων για τον περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

3. Η δαπάνη των ανωτέρω συμβάσεων θα καλύπτεται από τον προϋπολογισμό ιδίων πόρων της Ακαδημίας Αθηνών, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης του οργανισμού της και της κείμενης νομοθεσίας. Εάν δεν υπάρχει πίστωση στον προϋπολογισμό ιδίων πόρων ή η υπάρχουσα δεν επαρκεί, εφόσον η Σύγκλητος διαπιστώσει αδυναμία της Ολομέλειας να συνέλθει σε συνεδρία, ο προϋπολογισμός ιδίων πόρων θα τροποποιείται με απόφαση της Συγκλήτου, χωρίς να απαιτείται έγκριση από την Ολομέλεια.

V. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (βλ. συνημμένο Παράρτημα)

VI. ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑΣ, ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

A. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣ ΚΥΡΩΣΗ ΑΠΟ 01.05.2020 ΠΝΠ:

1. Την 01.05.2020 δημοσιεύτηκε στο τεύχος Α' της Εφημερίδας της Κυβέρνησης και με αριθμό 90 η προτεινόμενη προς κύρωση Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (ΠΝΠ) «Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα».

Σημειώνεται ότι η Αρχή έχει ήδη εκδώσει: (α) την με αριθμ. Α10/2020 γνώμη σχετικά με το σχέδιο νόμου για την κύρωση των από 25.02.2020, 11.03.2020 και 14.03.2020 Π.Ν.Π., (β) την με αριθμ. Α14/2020 γνώμη για την κύρωση της από 20.3.2020 Π.Ν.Π. (αυτόκλητα) (γ) την με αριθμ. Α16/2020 γνώμη σχετικά με το σχέδιο νόμου για την κύρωση της από 13.04.2020 ΠΝΠ (αυτόκλητα) και (δ) την αριθμ. Α20/2020 γνώμη σχετικά με το σχέδιο νόμου για την κύρωση της από 30.03.2020 ΠΝΠ (αυτόκλητα).

Επίσης, με την 01/15.04.2020 Απόφασή της η Αρχή, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της να εκδίδει Κατευθυντήριες Οδηγίες, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. δ' του ν. 4013/2011, εξέδωσε την αριθμ. 24/2020 Κατευθυντήρια Οδηγία με θέμα «Ειδικά ζητήματα ανάθεσης και διαχείρισης δημοσίων συμβάσεων, στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της υγειονομικής κρίσης του ιού COVID 19, καθώς και των μέτρων για την αποτροπή της διασποράς του» (ΑΔΑ-ΨΟΗ00ΞΤΒ-ΦΔ7).

Τόσο με τις ως άνω γνώμες της, όσο και με την ως άνω Κ.Ο. 24/2020, η Αρχή παρέχει διευκρινίσεις στις αναθέτουσες αρχές και τους αναθέτοντες φορείς ως προς τις επιλογές και τις δυνατότητες ευελιξίας που είναι διαθέσιμες στο εθνικό και ενωσιακό θεσμικό πλαίσιο για της δημόσιες συμβάσεις, σχετικά με την αντιμετώπιση της παρούσας κρίσης.

Περαιτέρω, σε συνέχεια υποβληθέντων ερωτημάτων ως προς τη διαχείριση των δημοσίων συμβάσεων κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, επιχειρείται η αποσαφήνιση των ειδικών ή εξαιρετικών, περιορισμένου χρόνου ισχύος, ρυθμίσεων των ως άνω Π.Ν.Π.

Συναφώς, επισημαίνονται οι διαπιστώσεις/συστάσεις του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), στο πλαίσιο της εκπόνησης συγκεκριμένων προτάσεων προς τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, όπως περιλαμβάνονται στο από 19-04-2020 έγγραφο *Public Integrity for an Effective COVID-19 Response and Recovery*³:

³ https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=129_129931-ygq2xb8qax&title=Public-Integrity-for-an-Effective-COVID-19-Response-and-Recovery

Σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α., η κρίση δημιουργεί ευκαιρίες για πολλές παραβιάσεις στον τομέα της ακεραιότητας και καταστάσεις που θα μπορούσαν να εντείνουν την απάτη και τη διαφθορά, ιδίως στις δημόσιες συμβάσεις. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να υπονομεύσει σημαντικά την κυβερνητική δράση. Απαιτούνται τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα μέτρα για την αντιμετώπιση των ως άνω κινδύνων, εστιάζοντας, μεταξύ άλλων, στις στρατηγικές δημοσίων συμβάσεων, στον εσωτερικό έλεγχο και σε μέτρα για την αύξηση της ακεραιότητας και της λογοδοσίας στους δημόσιους οργανισμούς.

Με το ως άνω έγγραφο περιγράφονται οι βασικές προκλήσεις ως προς την προστασία της ως άνω ακεραιότητας και προτείνονται μέτρα που μπορούν να βοηθήσουν τις κυβερνήσεις να διασφαλίσουν αποτελεσματική ανταπόκριση και ανάκαμψη από την κρίση του κορωνοϊού COVID-19.

Επιπλέον, σχετική με την υποχρέωση τήρησης σχετικού φακέλου δημόσιας σύμβασης και την υποχρέωση παρακολούθησης των σχετικών δαπανών, είναι και η αρ. 2/17012/ ΔΠΓΚΚ /15.04.2020 εγκύκλιος του Υφυπουργού Οικονομικών (ΑΔΑ:9ΨΤΚΗ-7ΒΘ), με την οποία καθιερώνεται διακριτή μηνιαία παρακολούθηση: α) των δαπανών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης που προέκυψαν και θα προκύψουν από τη λήψη και υλοποίηση μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας και της οικονομίας από τον COVID-19 και β) των εσόδων τους από τον Τακτικό Προϋπολογισμό ή το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων στο πλαίσιο αντιμετώπισης της υγειονομικής κρίσης (πρβλ. σχετικώς υπ' αριθμ. Α16/2020 γνώμη της Αρχής).

2. Σε γενικές γραμμές, σημειώνονται τα ακόλουθα επί των ρυθμίσεων της υπό κύρωση, από 01.05.2020, ΠΝΠ, τα οποία έχουν, άλλωστε, επισημανθεί στις υπ' αριθμ. Α10/2020, Α14/2020, Α16/2020 και Α20/2020 γνώμες της Αρχής:

Η πανδημική κρίση από τη διάδοση και διασπορά του κορωνοϊού COVID-19 αποτέλεσε για την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά και τα κράτη- μέλη της εξατομικευμένα, μια πρωτόγνωρη πρόκληση αντιμετώπισης εξαιρετικά επειγουσών αναγκών στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, ιδιαιτέρως σε μέσα ατομικής προστασίας, υγειονομικό υλικό και υπηρεσίες στον τομέα της υγείας. Όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προχώρησαν σε έκτακτα νομοθετικά μέτρα και παρείχαν οδηγίες και κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών τους. Ως κατεξοχήν περίπτωση εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης, η प्रαναφερόμενη επιδημιολογική κρίση δικαιολόγησε την ανάγκη ενεργοποίησης της συνταγματικής πρόβλεψης του άρθρου 44 παρ. 1 και την υιοθέτηση εξαιρετικών ρυθμίσεων για την αντιμετώπισή της και στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων (πρβλ. και Γνώμες Α10/2020, Α14/2020, Α16/2020 και Α20/2020 της Αρχής). Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι, όσο απομακρυνόμαστε χρονικά από το ξέσπασμα της επιδημιολογικής κρίσης και τίθεται υπό έλεγχο η διάδοση του κορωνοϊού COVID-19 στη χώρα μας, αδυνατίζει και η αιτιολογική βάση επίκλησης της ανωτέρω συνταγματικής διάταξης.

Σημειώνεται περαιτέρω ότι, **και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναγνωρίζοντας την έκταση της υγειονομικής κρίσης και των συνεπειών της στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων εξέδωσε «Ανακοίνωση με οδηγίες σχετικά με τη χρήση του πλαισίου για της δημόσιες συμβάσεις στην κατάσταση έκτακτης ανάγκης που σχετίζεται με την κρίση της νόσου COVID-19» (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1.4.2020 C 108 I/1).**

Στην Ανακοίνωση της Επιτροπής, τονίζεται ότι η νόσος COVID-19 είναι μια κρίση στον τομέα της υγείας, η οποία απαιτεί γρήγορες και έξυπνες λύσεις, καθώς και ευελιξία, ώστε να αντιμετωπιστεί η τεράστια αύξηση της ζήτησης για παρόμοια αγαθά και υπηρεσίες, τη

στιγμή που ορισμένες αλυσίδες εφοδιασμού διαταράσσονται. Αναφέρεται δε ότι, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Επιτροπή από κοινού με τα κράτη μέλη έχει ήδη εντείνει τις προσπάθειές της μέσα από τη δρομολόγηση κοινών δράσεων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων για διάφορες ιατρικές προμήθειες.

Περαιτέρω, για την καλύτερη εξατομίκευση της βοήθειας που παρέχει σε αυτή την κατάσταση έκτακτης ανάγκης, η Επιτροπή εξηγεί ποιες επιλογές και δυνατότητες ευελιξίας είναι διαθέσιμες στο πλαίσιο της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις όσον αφορά στην αγορά προμηθειών, υπηρεσιών και έργων που απαιτούνται για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Οι ανωτέρω οδηγίες της Ε.Ε. εστιάζουν ιδίως στις συμβάσεις σε εξαιρετικά επείγουσες καταστάσεις, οι οποίες επιτρέπουν στις αναθέτουσες αρχές να πραγματοποιούν αγορές μέσα σε λίγες ημέρες, ή ακόμη και ώρες, εάν χρειάζεται. Για μια κατάσταση όπως ακριβώς είναι η τρέχουσα κρίση της νόσου COVID-19, η οποία διαθέτει εξαιρετικά επείγοντα και απρόβλεπτο χαρακτήρα, οι οδηγίες της ΕΕ δεν περιέχουν διαδικαστικούς περιορισμούς.

Συγκεκριμένα, **η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση** επιτρέπει στους αγοραστές του δημόσιου τομέα να προμηθεύονται εμπορεύματα και υπηρεσίες το συντομότερο δυνατό. Στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, όπως ορίζεται στο άρθρο 32 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, **οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να διαπραγματεύονται απευθείας με τους δυνητικούς αναδόχους και δεν ισχύουν απαιτήσεις δημοσίευσης, ούτε προθεσμίες, ούτε ελάχιστος αριθμός υποψηφίων προς διαβούλευση, ούτε άλλες διαδικαστικές απαιτήσεις. Δεν υπάρχουν ρυθμίσεις για διαδικαστικά βήματα σε επίπεδο ΕΕ. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι οι αρχές μπορούν να ενεργούν όσο το δυνατόν ταχύτερα από τεχνικής/υλικής άποψης —και η διαδικασία μπορεί να αποτελεί εκ των πραγμάτων άμεση ανάθεση η οποία υπόκειται μόνο στους υλικούς/τεχνικούς περιορισμούς που αφορούν την πραγματική διαθεσιμότητα και την ταχύτητα της παράδοσης.**

Δεδομένου, ωστόσο, ότι οι αναθέτουσες αρχές παρεκκλίνουν εν προκειμένω από τη βασική αρχή της Συνθήκης σχετικά με τη διαφάνεια, υπενθυμίζεται ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο απαιτεί η χρήση της διαδικασίας αυτής να εξακολουθήσει να γίνεται κατ' εξαίρεση. Όλες οι προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται σωρευτικά και πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά (βλ., π.χ., την υπόθεση C- 275/08, Επιτροπή κατά Γερμανίας, και την υπόθεση C-352/12, Consiglio Nazionale degli Ingegneri).

Κάθε αναθέτουσα αρχή θα πρέπει να αξιολογεί κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χρήση της εν λόγω «διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση» και, σε χωριστή έκθεση, θα πρέπει να αιτιολογεί την απόφασή της να επιλέξει τέτοια διαδικασία(19). **Συνεπώς, κατά την αξιολόγηση κάθε μεμονωμένης περίπτωσης πρέπει να πληρούνται τα ακόλουθα σωρευτικά κριτήρια:** α) Γεγονότα τα οποία η υπόψη αναθέτουσα αρχή δεν θα μπορούσε να προβλέψει, β) ο κατεπείγων χαρακτήρας της κατάστασης καθιστά αδύνατη τη συμμόρφωση με τις γενικές προθεσμίες, γ) αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του απρόβλεπτου συμβάντος και του κατεπείγοντος χαρακτήρα, δ) χρήση μόνο για την κάλυψη του κενού έως ότου βρεθούν πιο σταθερές λύσεις.

Η προσφυγή συνεπώς στην εξαιρετική αυτή διαδικασία νομιμοποιείται μόνο για τις ποσότητες και για το χρονικό διάστημα που είναι πράγματι αναγκαία για την άμεση αντιμετώπιση της έκτακτης περίπτωσης.

3. Στην από 01.05.2020 Π.Ν.Π., η οποία κυρώνεται με το άρθρο 2 του σχεδίου νόμου, περιλαμβάνονται εξαιρετικές ρυθμίσεις που ρυθμίζουν ζητήματα δημοσίων συμβάσεων, κατά παρέκκλιση της κείμενης νομοθεσίας.

Ως προς τις σχετικές διατάξεις, διαπιστώνονται τα εξής:

- Ως προς το άρθρο έκτο, αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομικών, με τίτλο «Επείγοντα μέτρα στήριξης διαχειριστών αερολιμένων»:

Πρόκειται για μια εξαιρετική διάταξη του Υπουργείου Οικονομικών. Σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, «το **έκτο άρθρο** αναφέρεται στον τομέα των αερομεταφορών. Όπως είναι γνωστό η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 σε πανευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, καθώς και τα συναφή μέτρα που έχουν αναγκαστικά ληφθεί για την αναχαίτιση της περαιτέρω εξάπλωσής του, έχουν επηρεάσει δυσμενώς σχεδόν όλους τους κλάδους της οικονομίας, διεθνώς, μη εξαιρούμενου και του τομέα των αερομεταφορών. Η ελληνική πολιτεία στο πλαίσιο λήψης μέτρων στήριξης της οικονομίας κατά τη συγκυρία αυτή, κρίνει ότι πρέπει να λάβει μέτρα υποστήριξης στο χώρο των επιχειρήσεων διαχείρισης αεροδρομίων, όπως έπραξε και σε άλλους τομείς της οικονομίας. Τα μέτρα αυτά εστιάζουν στη διευκόλυνση εξόφλησης χρηματικών οφειλών προς τους δικαιούχους, βάσει των σχετικών συμβάσεων παραχώρησης, και εν προκειμένω για το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ.). Οι οφειλές στις οποίες αφορά η παρούσα ρύθμιση είναι αυτές που είναι ληξιπρόθεσμες και απαιτητές εντός του έτους 2020 και η μετάθεση της εξόφλησής τους έως έξι (6) μήνες μετά, επιβαρύνεται με σχετικό επιτόκιο. Επίσης, δεδομένου ότι η παρούσα ρύθμιση εξυπηρετεί σκοπό που ανέκυψε και σχετίζεται με συγκυριακά γεγονότα, δεν συνιστά τροποποίηση της οικείας σύμβασης παραχώρησης.

Σημειωτέον ότι, στην εν λόγω διάταξη, ορίζεται ρητώς ότι είναι εξαιρετική και ότι ως εκ τούτου, δεν αποτελεί τροποποίηση της οικείας σύμβασης παραχώρησης.

Επισημαίνεται ωστόσο ότι, είναι άλλο το ζήτημα εάν η ρύθμιση συνιστά τροποποίηση και άλλο το αν συνιστά επιτρεπτή ή ουσιώδη τροποποίηση. Εν προκειμένω, μάλιστα, θα ήταν εξεταστέο, ad hoc, κατά πόσον πρόκειται όντως για τροποποίηση της οικείας σύμβασης, ακόμη και αν σχετίζεται με συγκυριακά γεγονότα, σε καταφατική δε περίπτωση, εάν η εν λόγω τροποποίηση θα μπορούσε να κριθεί ουσιώδης, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις της κείμενης νομοθεσίας περί συμβάσεων παραχώρησης (ν. 4413/2016). Όπως έχει ήδη επισημάνει η Αρχή σε προηγούμενη γνώμη της⁴, στο βαθμό που η τροποποίηση της οικείας σύμβασης θα μπορούσε να αφορά σε τροποποίηση συμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παράγωγου δικαίου της Ένωσης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι σχετικοί κανόνες της κείμενης νομοθεσίας που αφορούν σε τροποποίηση των οικείων συμβάσεων, ιδίως λχ. στο βαθμό που ρυθμίζουν περιστάσεις που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από επιμελή αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα [βλ. άρθρο 51 Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά της (άρθρο 43 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ) του ν. 4413/2016 και ιδίως την περ. γ' της παρ. 1 του ως άνω άρθρου].

- Ως προς το άρθρο εικοστό τέταρτο, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, με τίτλο «Ρύθμιση ζητημάτων κίνησης παραχωρούμενων οχημάτων σε δήμους»:

⁴ Πρβλ. Α16/2020 γνώμη της Αρχής.

Η υπό εξέταση διάταξη ρυθμίζει θέματα κίνησης των οχημάτων που έχουν παραχωρηθεί σε δήμους από εταιρείες εμπορίας οχημάτων ή εταιρείες ενοικιάσεων αυτοκινήτων για χρήση, με σκοπό την αντιμετώπιση εκτάκτως ανακυπτουσών αναγκών που σχετίζονται με τα μέτρα αποφυγής διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, έως τη λήξη της σύμβασης παραχώρησης και πάντως όχι πέραν της 30ης Σεπτεμβρίου 2020. Γι' αυτά τα οχήματα, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του ν.δ. 2396/1953 (Α' 117) και της υπ' αρ. 129/2534/2010 κοινής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του Υφυπουργού Οικονομικών (Β' 108).

Η ρύθμιση φαίνεται να εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Αρχής για διατύπωση γνώμης, διότι αναφέρεται – ως διαφαίνεται - σε δημόσιες συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης (*«παραχώρησης οχημάτων σε δήμους από εταιρείες εμπορίας οχημάτων ή εταιρείες ενοικιάσεων αυτοκινήτων για χρήση»*). Ωστόσο, κρίνεται ασαφής και αόριστη ως προς το πεδίο εφαρμογής της, η δε αιτιολογική έκθεση που τη συνοδεύει δεν παρέχει περισσότερα διευκρινιστικά στοιχεία προς την κατεύθυνση αυτή.

Από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης, φαίνεται να αναφέρεται σε προηγηθείσες εξαιρετικές διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων, υπό τις ειδικές και έκτακτες ανακύπτουσες ανάγκες που σχετίζονται με τα μέτρα αποφυγής διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, με περιορισμένο χρονικό διάστημα ισχύος/εφαρμογής, που, ωστόσο, δεν κατανομάζονται ούτε περιλαμβάνεται σχετική παραπομπή στο θεσμικό πλαίσιο, με βάση το οποίο συνήφθησαν.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, κρίνεται ότι η εν λόγω διάταξη χρήζει επαναδιατύπωσης, προκειμένου να καταστεί εμφανές τόσο το πεδίο εφαρμογής της όσο και το νομοθετικό κενό που είχε προκύψει και το οποίο επιχειρείται να καλυφθεί με την παρούσα ρύθμιση.

Σε κάθε περίπτωση, γίνεται αναλογική εφαρμογή/παραπομπή σε ένα κανονιστικό πλαίσιο εκτέλεσης, το οποίο, πάντως, δεν φαίνεται, να αφορά ρυθμίσεις που σχετίζονται με δημόσιες συμβάσεις (πρβλ. στο συνημμένο Παράρτημα – Συναφείς διατάξεις: α) Ν.Δ. υπ' αριθ. 2396 της 7/8 Μαΐου 1953 (Α 117) *“Περί κανονισμού χρήσεως και κινήσεως αυτοκινήτων οχημάτων του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως και των εν γένει Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου”* και β) αριθμ 129/2534 ΚΥΑ (ΦΕΚ Β' 108/04.02.2010) *“Καθορισμός δικαιούχων χρήσης και ανώτατου ορίου κυβισμού Κρατικών Αυτοκινήτων και άλλες ρυθμίσεις σχετικές με τα Κρατικά Αυτοκίνητα”*).

- **Ως προς το άρθρο εικοστό έκτο, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, με τίτλο «Μετακίνηση μαθητών»:**

Σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθμ. 50025/2018 ΚΥΑ (ΦΕΚ Β' 4217/26.09.2018), οι Περιφέρειες μεταφέρουν δωρεάν τους μαθητές Πρωτοβάθμιας (α' και β' προσχολικής ηλικίας και Δημοτικού) και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημόσιων σχολείων, υπό τις εκεί οριζόμενες προϋποθέσεις. Οι δικαιούμενοι δωρεάν μεταφοράς μαθητές μεταφέρονται με τους παρακάτω αναφερόμενους κατά σειρά προτεραιότητας τρόπους (κεφ. Α, Β, Γ):

«ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: Μεταφορά μαθητών με δημόσια συγκοινωνία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: Μεταφορά μαθητών με ίδια μέσα των Περιφερειών και των Δήμων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: Μεταφορά μαθητών με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών»,

κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στην ως άνω ΚΥΑ.

Σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, με το **εικοστό έκτο άρθρο** λαμβάνονται μέτρα κατά τη μετακίνηση μαθητών από και προς τη σχολική μονάδα φοίτησης, για την προστασία της υγείας τους από τον κίνδυνο του κορωνοϊού COVID-19, ενόψει της επικείμενης επαναλειτουργίας των σχολικών μονάδων με βάση τα χρονοδιαγράμματα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και τις εισηγήσεις της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας Δημόσιας Υγείας, τα δε μέτρα που λαμβάνονται για τον σκοπό αυτόν δύνανται να εξειδικεύονται με ΚΥΑ.

Ειδικότερα προβλέπεται ότι, εφόσον κριθεί απαραίτητο, για λόγους αποφυγής συνωστισμού, είναι δυνατή η μεταφορά των μαθητών αυτών με επιπλέον ιδιότητα μεταφορικά μέσα των οικείων ΟΤΑ ή, σε περίπτωση έλλειψης τέτοιων μέσων, με κατάλληλα μεταφορικά μέσα που πληρούν τους όρους της κείμενης νομοθεσίας με ανάθεση δημόσιας σύμβασης κατά το άρθρο 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147) ή, εφόσον η αξία της σύμβασης υπερβαίνει το όριο του ανωτέρω άρθρου, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.03.2020 ΠΝΠ (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020.

Προς αποφυγή αποσπασματικότητας της ρύθμισης, σημειώνεται ότι θα ήταν σκόπιμο να μην τίθεται κατά τρόπο μεμονωμένο, αποκομμένη από το λοιπό θεσμικό πλαίσιο, αλλά να συσχετίζεται με τις διατάξεις της ως άνω αναφερόμενης υπ' αριθμ. 50025/2018 ΚΥΑ (ΦΕΚ Β' 4217/26.09.2018), η οποία ρυθμίζει ειδικότερα το ζήτημα της μεταφοράς μαθητών δημοσίων σχολείων από τις Περιφέρειες.

Επίσης, μολοντί η διάταξη δεν αναφέρεται ευθέως σε παρέκκλιση από το νομοθετικό πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων, ως συνέβη με τις εξαιρετικές διατάξεις που εισήχθησαν με τις προηγούμενες ΠΝΠ (πρβλ. τις από 25.02.2020, 11.03.2020, 20.03.2020, 30.03.2020 και 13.04.20 ΠΝΠ), στην πράξη φαίνεται να εισάγει μια εξαιρετική ρύθμιση που ρυθμίζει ζητήματα δημοσίων συμβάσεων. Καταρχήν, για τις συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία έως € 20.000, παραπέμπει στην εφαρμογή της κείμενης διάταξης του άρθρου 118 του ν. 4412/2016. Για την αποφυγή, ωστόσο, ενδεχομένου ζητήματος τεχνητής κατάτμησης, θα έπρεπε η ρύθμιση, έστω στην αιτιολογική έκθεση να συσχετίζεται με το άρθρο 6 του ν. 4412/2016 «Μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης», το οποίο αποσκοπεί στη διασφάλιση εφαρμογής των διατάξεων του οικείου νομοθετικού πλαισίου και ιδιαίτερα των διατάξεων του ενωσιακού δικαίου που ενσωματώθηκαν σε αυτό και στην αποτροπή καταστρατήγησής τους⁵. Σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως αναφοράς σε αυτό, οι κανόνες του άρθρου 6 για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας εκάστης σύμβασης, εφαρμόζονται.

Περαιτέρω, προβλέπεται ότι, εφόσον η αξία της σύμβασης υπερβαίνει το ποσό των € 20.000, η δημόσια σύμβαση για τη μετακίνηση των μαθητών ανατίθεται σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.03.2020 ΠΝΠ (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76), ήτοι με προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, κατά την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, η παραπομπή στο άρθρο 118 του ν. 4412/2016 δεν έχει νόημα παρά μόνον εάν σκοπός της διάταξης είναι, κατά παράβαση του ενωσιακού δικαίου, να μην υπολογίζεται η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης με βάση τους κανόνες του άρθρου 6 του ν. 4412/2016. Ως εκ τούτου, ορθότερο θα ήταν να γίνει αιτιολογημένη υπαγωγή στις προϋποθέσεις της περίπτ. γ' της παρ. 2 του αρ. 32 του ν. 4412/2016, σύμφωνα με τα αναλυτικώς αναφερόμενα στην Κ.Ο. 24 της Αρχής, για το σύνολο της διάταξης.

⁵ Πρβλ. αναλυτικώς σε Κ.Ο. 24 της Αρχής, όπ.π., σημείο ΙΙΙ «Ζητήματα κατάτμησης συμβάσεων», σελ. 12 – 13.

Σημειωτέον ότι, ειδικά για την προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, κατά την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, στις γνώμες της Αρχής επί των προηγούμενων ΠΝΠ (πρβλ. Α10/2020, Α14/2020, Α16/2020 και Α20/2020), όπως και στην Κ.Ο. 24, αναδείχθηκαν οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εφαρμογής εξαιρετικών διατάξεων προσφυγής στην ανωτέρω διαδικασία, για λόγους κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτη περίσταση, ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, καθώς και η ανάγκη τεκμηρίωσης των σχετικών αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής, σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση (πρβλ. και σχετικό σχολιασμό υπό σημείο 2. ανωτέρω).

Επαναλαμβάνεται η δυνατότητα εφαρμογής των κανόνων της κείμενης νομοθεσίας που αφορούν στην αντιμετώπιση απρόβλεπτων και επειγουσών καταστάσεων – με την προϋπόθεση της δέουσας τεκμηρίωσης εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής – αντί της προσφυγής σε «εξαιρετική» και «αποσπασματική» νομοθέτηση.

- ο **Ως προς το άρθρο εικοστό ένατο, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, με τίτλο «Ρύθμιση ζητημάτων συμβάσεων προμηθειών ΟΤΑ α' βαθμού για την αποτροπή διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στα μέσα δημοτικής συγκοινωνίας»:**

Εισάγεται μια επιπρόσθετη εξαιρετική ρύθμιση που ρυθμίζει ζητήματα δημοσίων συμβάσεων, κατά παρέκκλιση της κείμενης νομοθεσίας, μολονότι έχει απαλειφθεί η ρητή αναφορά σε «κατά παρέκκλιση ρύθμιση», η οποία περιλαμβανόταν στις προηγούμενες ΠΝΠ (όπως αντίστοιχα συνέβη και με το προαναφερθέν άρθρο εικοστό έκτο της υπό κύρωση ΠΝΠ).

Συγκεκριμένα, παρέχεται η δυνατότητα στους ΟΤΑ α' βαθμού και τις επιχειρήσεις τους, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος της ΠΝΠ, να συνάπτουν συμβάσεις προμήθειας οχημάτων, προμήθειας ανταλλακτικών και υπηρεσιών συντήρησης, ειδικώς για την εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, εκτελούμενου από τον οικείο δήμο ή την επιχείρηση, κατά τις διαδικασίες του άρθρου 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147), εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας έως των κατώτατων ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ ή κατά τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας ίσης ή άνω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Προβλέπεται δε ότι, για τη σύναψη των συμβάσεων που συνάπτονται κατά τα ανωτέρω, εφαρμόζεται αναλόγως η περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 ΠΝΠ (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο δεύτερο του ν. 4682/2020 (Α' 76), ήτοι η ανάθεση γίνεται με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής, ρυθμίζονται δε ειδικότερα οι περιπτώσεις για τις οποίες δεν υπάρχει πίστωση στον προϋπολογισμό ή η υπάρχουσα πίστωση δεν επαρκεί.

Καταρχάς, ιδιαίτερης μνείας χρήζει το γεγονός ότι απαιτείται ειδική αιτιολόγηση και ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της κατεπείγουσας ανάγκης που προκύπτει (εν

προκειμένω, «κατά παρέκκλιση αναθέσεις συμβάσεων προμήθειας οχημάτων, προμήθειας ανταλλακτικών και υπηρεσιών συντήρησης, ειδικώς για την εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, εκτελούμενου από τον οικείο δήμο ή την επιχείρηση») και της αντιμετώπισης των συνεπειών του κορονοϊού ή/και του κινδύνου περαιτέρω διασποράς του. Επειδή η ως άνω αιτιολόγηση δεν προκύπτει ευθέως από την προτεινόμενη διάταξη, η δε οικεία αιτιολογική έκθεση περιλαμβάνει τη γενικόλογη αναφορά «προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτροπή της περαιτέρω διασποράς της νόσου στον ευαίσθητο τομέα των αστικών συγκοινωνιών», κατά την άποψη της Αρχής, ο αναγκαίος αιτιώδης σύνδεσμος πρέπει να προκύπτει και να καταδεικνύεται πιο συγκεκριμένα και με μεγαλύτερη σαφήνεια στην εφαρμογή κάθε σύμβασης.

Παρά την ύπαρξη της ρητής ρύθμισης του άρθρου 32.2.γ. του ν. 4412/2016, η οποία εφαρμόζεται ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, ήτοι και σε συμβάσεις κάτω των ορίων⁶, εν τούτοις, ο νομοθέτης της υπό κύρωση ΠΝΠ, επιλέγει να παραπέμψει σε αυτή τη διαδικασία για την αντιμετώπιση της απρόβλεπτης και επείγουσας κατάστασης της επιδημιολογικής κρίσης μόνο για τις συμβάσεις άνω των ορίων των Οδηγιών. Και τούτο, προκειμένου – προφανώς - να μην τίθενται ζητήματα συμβατότητας με το ενωσιακό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων, διότι στις συμβάσεις άνω των ορίων και ως προς τη διαδικασία ανάθεσης, έχουν εφαρμογή αποκλειστικά οι διατάξεις των ευρωπαϊκών Οδηγιών, όπως αυτές ενσωματώθηκαν στο ν. 4412/2016. Ως εκ τούτου, δεν θα μπορούσαν να τύχουν εφαρμογής, σε συμβάσεις άνω των ορίων, εξαιρετικές ή ειδικές ρυθμίσεις των ΠΝΠ που προσκρούουν στο ενωσιακό δίκαιο, οι οποίες δύνανται να εφαρμόζονται μόνο σε συμβάσεις κάτω των ορίων⁷.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, διαφαίνεται η σαφής βούληση του νομοθέτη της υπό κύρωση ΠΝΠ να εφαρμοστούν οι σχετικές παρεκκλίσεις μόνον ως προς τις συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας έως τα όρια των Οδηγιών (συμβάσεις κάτω των ορίων). Γι' αυτές, επιλέγεται η παραπομπή σε διαδικασία απευθείας ανάθεσης («διαδικασίες του άρθρου 118 του ν. 4412/2016»), εισάγοντας ευθεία παρέκκλιση στους αμιγώς εθνικούς κανόνες περί ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων - σύμφωνα με τους οποίους το όριο της απευθείας ανάθεσης ανέρχεται στο ποσό των 20.000 Ευρώ, χωρίς ΦΠΑ – και μάλιστα χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση της διαδικασίας αυτής (λχ. τυχόν υποχρέωση ανάρτησης πρόσκλησης υποβολής προσφορών στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής)⁸.

⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 1 ν. 4412/2016: «Οι διατάξεις του ν. 4412/2016 εφαρμόζονται, σε όλες τις συμβάσεις, ανεξαρτήτως είδους και εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις αυτού». Τέτοια επιφύλαξη δεν προβλέπεται στο άρθρο 32 του αυτού νόμου. Πρβλ. σχετικώς αναλυτικά σε αριθμ. Α14/2020 Γνώμη της Αρχής.

⁷ Πρβλ. αναλυτικά σε Κ.Ο. 24 της Αρχής, όπ.π., σελ. 9, 13, 14, κ.α. Επίσης, στην αριθμ. Α14/2020 Γνώμη της Αρχής, όπου, μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι: «Οιαδήποτε παρέκκλιση μπορεί να νοηθεί μόνο ως παρέκκλιση από εθνικές διατάξεις που δεν αποτελούν διατάξεις μεταφοράς ενωσιακού δικαίου. Κατά συνέπεια, η παρέκκλιση από της αμιγώς εθνικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στον ν. 4412/2016, μπορεί να περιορίζεται μόνο σε συμβάσεις των οποίων η προϋπολογιζόμενη αξία δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια εφαρμογής των οδηγιών, όπως εκάστοτε ισχύουν».

⁸ Επισημαίνεται ότι, για τις δημόσιες συμβάσεις άνω του ποσού των 20.000 Ευρώ και μέχρι τα όρια των Οδηγιών, οι αμιγώς εθνικοί κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων προβλέπουν την προσφυγή σε μία εκ των διαδικασιών του άρθρου 26 του ν. 4412/2016, ήτοι διαδικασία ανοικτή, κλειστή, ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση, ανταγωνιστικό διάλογο, συμπράξεις καινοτομίας, προσφυγή στη διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση. Ειδικά για συμβάσεις μέχρι του ποσού των 60.000 Ευρώ χωρίς ΦΠΑ, προβλέπεται η δυνατότητα προσφυγής στη διαδικασία του συνοπτικού διαγωνισμού (άρθρο 117).

Επισημαίνεται εκ νέου ότι, σε κάθε περίπτωση, οι αναθέτουσες αρχές, εν προκειμένω οι ΟΤΑ α' βαθμού και οι επιχειρήσεις τους, ακόμη και στις συμβάσεις κάτω των ορίων, εφόσον συνδέονται με την καταπολέμηση του κορονοϊού, μπορούν να κάνουν χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ', με τήρηση των οριζόμενων σε αυτήν προϋποθέσεων. Και τούτο, καθώς οι σχετικές διατάξεις της ΠΝΠ και οι προβλεπόμενες σε αυτήν παρεκκλίσεις από την εθνική νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων, αποτελούν δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής, ήτοι τελούν υπό τη διακριτική της ευχέρεια να τις εφαρμόσει ή άλλως να επιλέξει, για την κάλυψη των άμεσων ή μεσοπρόθεσμων αναγκών της, συνεκτιμώντας τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε σύμβασης, μία από τις λοιπές διατάξεις του ν. 4412/2016⁹.

Σε κάθε περίπτωση, επαναλαμβάνεται ότι η εκτιμώμενη αξία των συμβάσεων, ακόμα και αυτών που είναι κάτω των ορίων των Οδηγιών, υπολογίζεται με βάση τους κανόνες του άρθρου 6 του ν. 4412/2016 για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης και την αποφυγή κατατιμήσεων, το οποίο αποτελεί μεταφορά του αντίστοιχου άρθρου 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Σημειωτέον, περαιτέρω, ότι, κατά την κρίση της Αρχής¹⁰, με τις διατάξεις των ΠΝΠ δεν μπορούν να εισάγονται παρεκκλίσεις, ακόμη και εάν πρόκειται για συμβάσεις κάτω των ενωσιακών ορίων, ακόμη και στο πλαίσιο των εξαιρετικών περιστάσεων της παρούσας υγειονομικής κρίσης, οι οποίες να αφήνεται, κατά το δυνατόν, από τις γενικές αρχές που διέπουν τη σύναψη των δημοσίων συμβάσεων και αποτελούν θεμελιώδεις αρχές του ενωσιακού δικαίου, όπως την αρχή της ίσης μεταχείρισης και της απορρέουσας εξ αυτής αρχής της διαφάνειας, της απαγόρευσης των διακρίσεων, κλπ.

Τέλος, τονίζεται ότι, σε ό,τι αφορά την προτεινόμενη διάταξη, ακριβώς επειδή πρόκειται για σύναψη συμβάσεων προμήθειας οχημάτων, προμήθειας ανταλλακτικών και υπηρεσιών συντήρησης, ειδικώς για την εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, εκτελούμενου από τον οικείο δήμο ή την επιχείρηση, τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του Βιβλίου II του ν. 4412/2016, που αναφέρονται σε αναθέτοντες φορείς, εν προκειμένω, ως προς τις δραστηριότητες του άρθρου 231 ν. 4412/2016. Ως εκ τούτου, εσφλαμένα αναφέρονται οι διατάξεις του Βιβλίου I αντί των αντίστοιχων διατάξεων του Βιβλίου II, ειδικότερα:

- α) το άρθρο 118 του Βιβλίου I του ν. 4412/2016 για την απευθείας ανάθεση, αντί του άρθρου 328 του Βιβλίου II του ιδίου νόμου,
- β) τα άρθρα 32 και 32Α του Βιβλίου I για την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, αντί των άρθρων 269 και 269Α του Βιβλίου II (συγκεκριμένα, η αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του Βιβλίου I είναι η διάταξη του άρθρου 269 περ. δ' του Βιβλίου II) και
- γ) το άρθρο 5 του Βιβλίου I για τα κατώτατα όρια, αντί του άρθρου 235 του Βιβλίου II .

⁹ Πρβλ. σχετικώς Κ.Ο. 24 της Αρχής, ό.π., σελ. 14 -15, καθώς και αριθμ. Α14/2020 Γνώμη της Αρχής, ό.π.

¹⁰ Πρβλ. αριθμ. Α14/2020 Γνώμη της Αρχής, ό.π.¹¹ Πρβλ. σχετικώς και Α16/2020 Γνώμη της Αρχής, σελ. 23.

- ο *Ως προς το άρθρο τριακοστό έβδομο, αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με τίτλο «Προμήθεια μέσων ατομικής υγιεινής και συλλογικής προστασίας για της εκπαιδευτικές δομές»:*

Το άρθρο 12 της από 11.03.2020 ΠΝΠ (Α' 55) σχολιάσθηκε αναλυτικά τόσο με την με αριθμ. Α10/2020 γνώμη της Αρχής, όσο και με την Κ.Ο. 24/2020 της Αρχής, με τις οποίες, όπως αναφέρθηκε, αναδείχθηκαν οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εφαρμογής εξαιρετικών διατάξεων προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, για λόγους κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτη κατάσταση, καθώς και η ανάγκη τεκμηρίωσης των σχετικών αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής, σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση.

Εν προκειμένω, εισάγεται μια επιπρόσθετη εξαιρετική διάταξη που ρυθμίζει, κατά παρέκκλιση της κείμενης νομοθεσίας, ζητήματα δημοσίων συμβάσεων.

Συγκεκριμένα, με την παρ. 1 του ως άνω προτεινόμενου άρθρου, αντικαθίστανται οι παρ. 2 και 3 του άρθρου 12 της από 11.03.2020 ΠΝΠ (Α' 55), που κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76), «ούτως ώστε να καθίστανται πιο ευέλικτες οι διαδικασίες προμήθειας και παροχής υπηρεσιών που διενεργούνται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων καθώς και από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του», κατά τα αναφερόμενα στην οικεία αιτιολογική έκθεση.

Σημειωτέον, λαμβανομένου υπόψη ότι δεν είναι δυνατό να προβλεφθούν εξαντλητικά οι έκτακτες περιπτώσεις σύναψης συμβάσεων για την αποφυγή του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 εκ μέρους «οποιασδήποτε αναθέτουσας αρχής αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, επαναλαμβάνεται η δυνατότητα εφαρμογής των κανόνων της κείμενης νομοθεσίας που αφορούν στην αντιμετώπιση απρόβλεπτων και επειγουσών καταστάσεων – με την προϋπόθεση της δέουσας τεκμηρίωσης εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής – αντί της προσφυγής σε «εξαιρετική» και αποσπασματική νομοθέτηση.

Συγκεκριμένα, με την προτεινόμενη ρύθμιση της παρ. 1, που τροποποιεί ρύθμιση τεθείσα με την από 11.03.2020 Π.Ν.Π.:

α) επεκτείνεται το χρονικό διάστημα χρήσης διαδικασιών έκτακτης προμήθειας κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής υγιεινής ή συλλογικής προστασίας από τον κορωνοϊό COVID-19 και παροχής υπηρεσιών απολύμανσης, όπως και ειδών κάθε είδους υγειονομικού υλικού, πάσης φύσεως φαρμάκων και κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής υγιεινής ή συλλογικής προστασίας από τον COVID-19, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων, από τέσσερις (4) μήνες που προβλεπόταν αρχικά, για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί – σε κάθε περίπτωση – να υπερβαίνει την 30^η Σεπτεμβρίου 2020, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου πάντως βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας,

β) αντικαθίσταται η φράση «κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID -19» από τη φράση «κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID -19»,

γ) προστίθενται στη φράση «με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων» οι λέξεις «κάτω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, όπως εκάστοτε αναπροσαρμόζονται και ισχύουν», κατά τρόπο ώστε η

απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση της εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων να μπορεί να λαμβάνει χώρα μόνο για τις συμβάσεις κάτω των ορίων των Οδηγιών και να μην τίθενται ζητήματα συμβατότητας με το ενωσιακό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων (όπως θα συνέβαινε εάν καταλάμβανε και τις συμβάσεις άνω των ορίων (*πρβλ. ανωτέρω, σχετικό σχολιασμό για το άρθρο εικοστό ένατο της από 1.05.2020 ΠΝΠ*),

δ) απαλείφεται η αναφορά που περιλαμβανόταν στην αρχική ΠΝΠ, αφενός περί υποχρέωσης ανάρτησης της πρόσκλησης στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και αφετέρου περί σύναψης της σύμβασης με μοναδικό κριτήριο ανάθεσης βάσει χαμηλότερης τιμής. Η εν λόγω ελάχιστη πρόβλεψη, περί υποχρέωσης ανάρτησης στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής, ήταν σημαντική, προκειμένου οι διαδικασίες επιλογής αναδόχου να μην αφίστανται των γενικών αρχών που διέπουν τη σύναψη των δημοσίων συμβάσεων, ήτοι της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της παρεπόμενης υποχρέωσης διαφάνειας, κλπ,

ε) σε ό,τι αφορά την έκτακτη προμήθεια κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής υγιεινής ή συλλογικής προστασίας από τον κορονοϊό COVID -19 και παροχής υπηρεσιών απολύμανσης (**παρ. 2**), προστίθενται εδάφια, με τα οποία προβλέπεται η δυνατότητα έκδοσης απόφασης του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων με την οποία διενεργείται η κατανομή των ειδών στις εκπαιδευτικές δομές και ορίζεται η ειδικότερη διαδικασία παράδοσης και παραλαβής. Από τα εδάφια αυτά, διαφαίνεται ότι η ανάθεση συμβάσεων προμήθειας των μέσων ατομικής προστασίας και παροχής υπηρεσιών απολύμανσης από το Υπουργείο Παιδείας ή άλλη αναθέτουσα αρχή *«αρμοδιότητας ή εποπτείας του»*, δύναται να προορίζεται για τις εκπαιδευτικές δομές, καθιστώντας το Υπουργείο Παιδείας (ή εκάστη άλλη αναθέτουσα αρχή), σε αυτή την περίπτωση, Κεντρική Αρχή Αγορών για τις εν λόγω δομές. Στο σημείο αυτό επαναλαμβάνεται ότι για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης και την αποφυγή κατατμήσεων εφαρμόζονται οι κανόνες του άρθρου 6 του ν. 4412/2016. Τέλος, η ρύθμιση της παρ. 1 θα πρέπει να συσχετισθεί με την επόμενη της παρ. 2.

στ) σε ό,τι αφορά την έκτακτη προμήθεια ειδών κάθε είδους υγειονομικού υλικού, πάσης φύσεως φαρμάκων και κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής υγιεινής ή συλλογικής προστασίας από τον COVID-19 (**τροποποίηση της παρ. 3 του άρθρου 12 της από 11.03.2020 ΠΝΠ**), οι λέξεις *«για τις ανάγκες Πανεπιστημιακών Κλινικών, Μονάδων και Εργαστηρίων των ΑΕΙ και Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων»* αντικαθίσταται από τη φράση *«για τις ανάγκες νοσοκομείων, κλινικών, μονάδων και εργαστηρίων των Α.Ε.Ι.»*.

Περαιτέρω, στο πλαίσιο της νομοτεχνικής αρτιότητας και της απαιτούμενης σαφήνειας των προτεινόμενων ρυθμίσεων, θα ήταν **σκόπιμο το υπό κρίση άρθρο της από 01.05.2020 ΠΝΠ να συσχετιστεί με το άρθρο εικοστό όγδοο της από 13.04.2020 ΠΝΠ (Α' 84), με τίτλο «Διανομή υγειονομικού υλικού και μέσων ατομικής ή συλλογικής προστασίας από τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού», αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, για το οποίο έχει εκδοθεί η με αριθμ. Α16/2020 γνώμη της Αρχής**. Από το περιεχόμενο της τελευταίας ως άνω ρύθμισης, συνάγεται ότι, ταυτοχρόνως, οι ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού λειτουργούν ή θα λειτουργήσουν ως κεντρική αρχή αγορών για τα αναφερόμενα και στην παρούσα ρύθμιση είδη [*υγειονομικό υλικό και ενδεδειγμένα μέσα ατομικής ή συλλογικής προστασίας*] και για λογαριασμό των λοιπών αναθετουσών αρχών που ρητά μνημονεύονται στο ως άνω άρθρο [*δημόσιες υπηρεσίες, δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς του κεφαλαίου Α' του ν. 3429/2005 (Α' 314), καθώς και σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και ιδιωτικού δικαίου της περ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), που εδρεύουν εντός της περιφέρειάς τους*], κατόπιν αιτήματός τους. Και σε αυτή την περίπτωση, ενδείκνυται η

χρήση της συμφωνίας-πλαίσιο και είναι αναγκαίο να προηγηθεί έγκαιρος και ορθολογικός προγραμματισμός ως προς τον προσδιορισμό των σχετικών αναγκών.

Κατά τα λοιπά, ισχύουν τα αναφερόμενα στις Α10/2020, Α14/2020 και Α16/2020 Γνώμες της Αρχής, όπως και στην Κ.Ο. 24/2020 της Αρχής.

Με την παρ. 2 του ως άνω προτεινόμενου άρθρου, παρέχεται ρητώς η δυνατότητα στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει την 30^η Σεπτεμβρίου 2020, να «διενεργεί διαδικασίες για την ανάθεση συμβάσεων προμήθειας βιοκτόνων, αντισηπτικών, υγειονομικού και λοιπού προστατευτικού υλικού για την κάλυψη των αναγκών των δημόσιων εκπαιδευτικών δομών της επικράτειας, κατά παρέκκλιση από κάθε γενική ή ειδική διάταξη περί αρμοδιότητας».

Πέραν της διεύρυνσης της αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων σχετικά με τη διενέργεια διαδικασιών σύναψης συμβάσεων, στην οποία η Αρχή δεν υπεισέρχεται, δεδομένου ότι αφορά ζητήματα σκοπιμότητας σε εσωτερικές οργανωτικές διαδικασίες της Πολιτείας, η διάταξη διαφαίνεται να στοχεύει στη λειτουργία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, ως κεντρικής αρχής αγορών, για τα αναφερόμενα στην παρούσα ρύθμιση είδη [βιοκτόνα, αντισηπτικά, υγειονομικό και λοιπό προστατευτικό υλικό, για την κάλυψη των αναγκών των δημόσιων εκπαιδευτικών δομών της επικράτειας].

Η ανωτέρω παρατήρηση καθιστά αναγκαίο το συσχετισμό του εν λόγω άρθρου, όπως προειπώθηκε και στον σχολιασμό της παρ. 1, με το άρθρο εικοστό όγδοο της από 13.04.2020 ΠΝΠ (Α (Α' 84), με τίτλο «Διανομή υγειονομικού υλικού και μέσων ατομικής ή συλλογικής προστασίας από τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού», αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, για το οποίο έχει εκδοθεί η με αριθμ. Α16/2020 γνώμη της Αρχής (ποιος έχει και ασκεί, εν τέλει, τη σχετική αρμοδιότητα για τις δημόσιες εκπαιδευτικές δομές της επικράτειας; Οι ΟΤΑ α' και β' βαθμού ή το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ή/και οι αναθέτουσες αρχές αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου;).

Από τη γραμματική διατύπωση της παρ. 2, δεν διαφαίνεται να επιχειρείται να εισαχθεί κάποια περαιτέρω παρέκκλιση από το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο περί δημοσίων συμβάσεων, ωστόσο το αντικείμενο των προς ανάθεση συμβάσεων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 12 της από 11.03.2020 ΠΝΠ, οι παρ. 2 και 3 του οποίου τροποποιήθηκαν με τις προτεινόμενες διατάξεις της παρ. 1 του ίδιου άρθρου.

Σε κάθε περίπτωση, λόγω των παράλληλων ρυθμίσεων για την προμήθεια υγειονομικού υλικού και μέσων ατομικής προστασίας για τις εκπαιδευτικές δομές της επικράτειας, τόσο από τους ΟΤΑ όσο και από το Υπουργείο Παιδείας, κατά το χρονικό διάστημα που ορίζεται κάθε φορά στις εκάστοτε ΠΝΠ, απαιτείται ο προηγούμενος συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων φορέων, προκειμένου να προγραμματιστεί ορθά η κάλυψη των αναγκών των εκπαιδευτικών μονάδων, με την χρήση των κατάλληλων εργαλείων (π.χ. συμφωνίας - πλαίσιο) και να εξασφαλιστεί η βέλτιστη διαχείριση του δημόσιου χρήματος.

Καταληκτικά, σημειώνεται ότι, από άποψη σκοπιμότητας και επί του συνόλου της ανωτέρω ρύθμισης, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου των ως άνω συμβάσεων, θα μπορούσε να εξετασθεί η δυνατότητα κεντρικής προμήθειας, πιθανόν με τη χρήση συμφωνίας-πλαίσιο εκ μέρους της Ε.Κ.Α.Α. της περ. β της παρ. 1 του αρ. 41 του ν.

4412/2016 [Γενική Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων και Προμηθειών (ΓΔΔΣ και Π) της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου]¹¹.

- **Ως προς το άρθρο τριακοστό όγδοο, αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με τίτλο «Προμήθεια από την ΙΦΕΤ ΑΕ για την κάλυψη αναγκών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων»:**

Για την ανώνυμη εταιρεία «Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας Α.Ε. (Ι.Φ.Ε.Τ. Α.Ε.)», παρέχεται η δυνατότητα, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει την 30^η Σεπτεμβρίου 2020, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, όπως εκάστοτε αναπροσαρμόζονται και ισχύουν, να απευθύνει πρόσκληση για απευθείας αγορά βιοκτόνων και αντισηπτικών, υγειονομικού και λοιπού προστατευτικού υλικού, προς τον σκοπό του άμεσου εφοδιασμού φορέων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, για λόγους άμεσης κάλυψης έκτακτων αναγκών προστασίας της δημόσιας υγείας στις επιμέρους εκπαιδευτικές δομές. Η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα της εταιρείας για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και δύναται να απευθύνεται σε κάθε επιχείρηση πώλησης και διάθεσης υγειονομικού υλικού και φαρμάκων. Η σύμβαση συνάπτεται με μοναδικά κριτήρια τη χαμηλότερη προσφορά και την επίτευξη αγοράς ικανών ποσοτήτων συνδυαστικά για την αντιμετώπιση των προεκτιθέμενων έκτακτων αναγκών.

Πρόκειται για μία ακόμα εξαιρετική διάταξη που ρυθμίζει, κατά παρέκκλιση της κείμενης νομοθεσίας, ζητήματα δημοσίων συμβάσεων. Ισχύουν και εδώ όσα αναλυτικά αναφέρθηκαν ανωτέρω, επί του σχολιασμού του εικοστού ένατου άρθρου της υπό κύρωση από 01.05.2020 ΠΝΠ, σχετικά με την επιλογή του νομοθέτη της ΠΝΠ να παραπέμψει σε μια «ιδιότυπη», «υβριδική» διαδικασία «πρόσκλησης για απευθείας αγορά», τηρώντας κάποιες ελάχιστες διατυπώσεις διαπραγμάτευσης με δυνητικούς δικαιούχους, και μάλιστα μόνο για τις συμβάσεις κάτω των ορίων των Οδηγιών, παρά τη ρύθμιση του άρθρου 32.2.γ. του ν. 4412/2016, η οποία εφαρμόζεται ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, ήτοι και σε συμβάσεις κάτω των ορίων.

Η εν λόγω ρύθμιση πρέπει να συσχετιστεί και να αναγνωστεί συνδυαστικά με το άρθρο τριακοστό έβδομο της υπό κύρωση ΠΝΠ, στον αναλυτικό σχολιασμό του οποίου αναφέρθηκε η Αρχή με τις επιμέρους παρατηρήσεις της, στις οποίες γίνεται παραπομπή και επί του παρόντος σημείου.

Σημειωτέον ότι, ελλείψει οιασδήποτε αναφοράς στην οικεία αιτιολογική έκθεση, η Αρχή πιθανολογεί ότι, με την προτεινόμενη ρύθμιση, φαίνεται να εγκαθιδρύεται μια συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και της ΙΦΕΤ ΑΕ. Μια συνεργασία που, είτε εδράζεται στο άρθρο 12 παρ. 4 ν. 4412/2016 (δημόσιες συμβάσεις μεταξύ φορέων του δημοσίου τομέα, οπότε και θα πρέπει να εξεταστεί η σωρευτική συνδρομή των σχετικών προϋποθέσεων) είτε αφορά σε συμβάσεις προμήθειας που συνάπτονται από την ΙΦΕΤ ΑΕ για λογαριασμό του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων στο πλαίσιο του άρθρου 40 του ν. 4412/2016 «Κεντρικές δραστηριότητες αγορών και κεντρικές αρχές αγορών (ΚΑΑ) (άρθρο 37 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)» ή στο πλαίσιο του άρθρου 42 «Περιστασιακές από κοινού διαδικασίες σύναψης συμβάσεων (άρθρο 38 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)».

¹¹ Πρβλ. σχετικώς και Α16/2020 Γνώμη της Αρχής, σελ. 23.

Περαιτέρω, στην υπό εξέταση ρύθμιση, περιγράφεται η διαδικασία / τα στάδια για την ενεργοποίηση της διαδικασίας σύναψης των εν λόγω συμβάσεων προμήθειας.

Η περιγραφόμενη διαδικασία περιλαμβάνει ειδικές ρυθμίσεις, που παρεκκλίνουν από τις ανάλογου περιεχομένου διατάξεις του ν. 4412/2016 (λ.χ. περί προγραμματισμού και προετοιμασίας της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, περί κανόνων δημοσιότητας, περί υποβολής, αποσφράγισης και αξιολόγησης των προσφορών, περί ανάθεσης της σύμβασης, κλπ), χωρίς, ωστόσο, για την πληρότητα της διάταξης, να συσχετίζονται με τις αντίστοιχες διατάξεις του ν. 4412/2016 και να διευκρινίζεται εάν και σε ποιο βαθμό, εφαρμόζεται συμπληρωματικά σε αυτήν το θεσμικό πλαίσιο του νόμου αυτού.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, η εν λόγω διάταξη κρίνεται ατελής, δυνάμενη να προκαλέσει σύγχυση και ερμηνευτικά προβλήματα εφαρμογής. Καταρχάς, η ασάφεια εντοπίζεται σχετικά με το ζήτημα «ποια είναι η αναθέτουσα αρχή των συμβάσεων»: ο ΙΦΕΤ που διενεργεί τη διαδικασία ή το Υπουργείο Παιδείας με την απευθυντέα δήλωση του οποίου συνάπτεται η σύμβαση. Περαιτέρω προβλήματα εφαρμογής ενδέχεται να ανακύψουν για επιμέρους ζητήματα όπως, λ.χ., τον τρόπο υποβολής των προσφορών: έντυπες ή ηλεκτρονικές προσφορές μέσω ΕΣΗΔΗΣ για εκτιμώμενη αξία σύμβασης άνω των 60.000 ευρώ; εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 4412/2016 σχετικά με τη διαδικασία υποβολής, αποσφράγισης και αξιολόγησης των προσφορών, την κατακύρωση της σύμβασης, την υποβολή ενστάσεων ενώπιον της αναθέτουσας αρχής ή προδικαστικών προσφυγών στην Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών, κ.λ.π.

Σε ό,τι αφορά την κατανομή των ειδών στις εκπαιδευτικές δομές και την ειδικότερη διαδικασία παράδοσης και παραλαβής, στην υπό εξέταση διάταξη προβλέπεται, όπως και στην περίπτωση του σχολιασθέντος ανωτέρω άρθρου τριακοστού έβδομου της υπό εξέταση ΠΝΠ, η δυνατότητα έκδοσης σχετικής απόφασης του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων. Για το εν λόγω ζήτημα, ισχύουν οι παρατηρήσεις της Αρχής που διατυπώθηκαν κατά τον αντίστοιχο σχολιασμό του τριακοστού έβδομου άρθρου της ΠΝΠ.

- Ως προς το άρθρο **τεσσαρακοστό πρώτο**, αρμοδιότητας Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, με τίτλο **«Έλεγχος νομιμότητας των συμβάσεων για τη διασφάλιση της ελάχιστης θαλάσσιας συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης νησιωτικών περιοχών»**, που συνάπτονται για την εκτέλεση δρομολογίων, σύμφωνα με το άρθρο **εξηκοστό δεύτερο** της από 30.03.2020 ΠΝΠ (Α'75):

Η ως άνω ρύθμιση, η οποία στοχεύει προφανώς στη διευκόλυνση και επιτάχυνση των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων που συνδέονται με τη λήψη μέτρων κατά την παρούσα κρίσιμη περίοδο, σχολιάσθηκε αναλυτικά στην αριθμ. Α16/2020 γνώμη της Αρχής (σελ. 37 έως 40), ως εκ τούτου η Αρχή παραπέμπει στα αναλυτικώς αναφερόμενα σε αυτήν.

Σημειώνεται, επιπροσθέτως, ότι για λόγους πληρότητας και νομοτεχνικής αρτιότητας της διάταξης, θα ήταν σκόπιμο να ρυθμίζεται και η περίπτωση που η συναφθείσα σύμβαση και ο σχετικός φάκελος δεν υποβληθούν στο Ελεγκτικό Συνέδριο εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας των δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την υπογραφή της σύμβασης, όπως αναφέρεται στην παρ. 8 του άρθρου 35 του ν. 4129/2013. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, στην αρχή του τελευταίου εδαφίου του άρθρου τεσσαρακοστού πρώτου της υπό κύρωση ΠΝΠ, θα ήταν σκόπιμο να προστεθούν οι λέξεις: “Εάν η συναφθείσα σύμβαση και ο σχετικός φάκελος δεν υποβληθούν στο Ελεγκτικό Συνέδριο εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στην παρ. 8 του άρθρου 35 του ν. 4129/2013 ή” [...] (αν ο έλεγχος αποβεί

αρνητικός και η σύμβαση θεωρηθεί μη συναφθείσα, εφαρμόζεται το τρίτο εδάφιο της παρ. 9 του άρθρου όγδοου του ν. 2932/2001 (Α' 145), όπως ισχύει").

4. Εν κατακλείδι, υπό το πρίσμα των ανωτέρω, και εξετάζοντας συνολικά τις ανωτέρω προτεινόμενες ρυθμίσεις της υπό κύρωση, από 01.05.2020, ΠΝΠ, παρατηρείται ότι:

✓ Οι ανωτέρω εξαιρετικές ρυθμίσεις αφορούν – κατά το πλείστον – στην κατά παρέκκλιση της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, σύναψη συμβάσεων και συγκεκριμένα κάτω των ορίων των Οδηγιών (κατά τρόπο ώστε να μην τίθενται προδήλως ζητήματα συμβατότητας με το ενωσιακό δίκαιο).

✓ Από τη γραμματική διατύπωση των σχετικών διατάξεων, προκύπτει ότι – κατά το πλείστον - οι εξαιρετικές ρυθμίσεις συνδέονται με δημόσιες συμβάσεις, το φυσικό αντικείμενο των οποίων συσχετίζεται με την αντιμετώπιση των συνεπειών του κορωνοϊού COVID-19 και τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του.

✓ Ως εξαιρετικές από τις συνήθεις διαδικασίες, οι ως άνω ρυθμίσεις προβλέπουν περιορισμένο χρονικό διάστημα εφαρμογής, το οποίο πάντως, σε κάποιες περιπτώσεις, επεκτείνεται με τροποποίηση διατάξεων των αρχικών ΠΝΠ¹² («Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος» ή μέχρι τις 30.9.2020 ως απώτατο χρονικό διάστημα εφαρμογής των διατάξεων, κατά περίπτωση (Αν και δεν είναι σαφής ο λόγος διαφοροποίησης του χρονικού διαστήματος εκάστης περίπτωσης). Επισημαίνεται, ωστόσο, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, ότι, όσο απομακρυνόμαστε χρονικά από το ξέσπασμα της επιδημιολογικής κρίσης και τίθεται υπό έλεγχο η διάδοση του κορωνοϊού COVID-19 στη χώρα μας, αδυνατίζει και η αιτιολογική βάση επίκλησης της συνταγματικής διάταξης του άρθρου 44 παρ. 1. Ως εκ τούτου, το προβλεπόμενο – κάθε φορά - χρονικό διάστημα εφαρμογής των εξαιρετικών ρυθμίσεων της ΠΝΠ, εξεταζόμενο υπό το πρίσμα του ενωσιακού δικαίου και δη της εξαιρετικής διάταξης της περίπτ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 δεν θα πρέπει να ξεπερνά το “αναγκαίο μέτρο” για την προσωρινή κάλυψη των επικαλούμενων κατεπειγουσών αναγκών, ενώ για τα αγαθά, τα έργα και τις υπηρεσίες που είναι απαραίτητα μετά την περίοδο της προσωρινής κάλυψης της κατεπείγουσας ανάγκης η αναθέτουσα αρχή θα πρέπει να προσφύγει σε ανοιχτή ή κλειστή διαδικασία σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του ισχύοντος νομικού πλαισίου.

✓ Σε περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις εκ των ανωτέρω εξαιρετικών ρυθμίσεων, προβλέπεται, ως μοναδική διαδικασία, η διαπραγμάτευση με δυνητικούς δικαιούχους, καθώς απαιτείται η ανάρτηση πρόσκλησης υποβολής προσφορών στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών. Η εν λόγω πρόβλεψη κρίνεται σημαντικό να περιλαμβάνεται, όπως προαναφέρθηκε, προκειμένου οι διαδικασίες επιλογής αναδόχου – ακόμα και για συμβάσεις κάτω των ορίων - να μην αφίστανται των γενικών αρχών που διέπουν τη σύναψη των δημοσίων συμβάσεων, ήτοι της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της παρεπόμενης υποχρέωσης διαφάνειας, κλπ. Επαναλαμβάνεται ότι, στη ρύθμιση του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων¹³

¹² Πρβλ. άρθρο τριακοστό έβδομο της υπό κύρωση, από 01.05.2020, ΠΝΠ, που επεκτείνει το χρονικό διάστημα εφαρμογής χρήσης διαδικασιών έκτακτης προμήθειας, από τέσσερις (4) μήνες που προβλεπόταν αρχικά στο άρθρο 12 της από 11.3.2020 ΠΝΠ, για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει την 30^η Σεπτεμβρίου 2020.

¹³ Πρβλ. άρθρο τριακοστό έβδομο της υπό κύρωση, από 01.05.2020, ΠΝΠ.

απαλείφθηκε η αναφορά περί ανάρτησης της πρόσκλησης στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών.

✓ Ορίζεται – σε κάποιες εκ των ως άνω εξαιρετικών ρυθμίσεων – το κριτήριο ανάθεσης αποκλειστικά βάσει χαμηλότερης τιμής.

✓ Σε κάθε περίπτωση, επαναλαμβάνεται ότι η εκτιμώμενη αξία των συμβάσεων, ακόμα και αυτών που είναι κάτω των ορίων των Οδηγιών, υπολογίζεται με βάση τους κανόνες των άρθρων 6 και 236 του ν. 4412/2016 για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης και την αποφυγή κατατιμήσεων (Βιβλίο Ι και ΙΙ, αντιστοίχως), τα οποία αποτελούν τη μεταφορά των αντίστοιχων διατάξεων του άρθρου 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και του άρθρου 16 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

✓ Κατά τα λοιπά, οι ως άνω υπό εξέταση εξαιρετικές ρυθμίσεις, όπως σχολιάστηκε και στις αριθμ. Α10/2020, Α14/2020, Α16/2020 και Α20/2020 γνώμες της Αρχής, διακρίνονται από την επιλογή του νομοθέτη για διαφορετικές ρυθμίσεις ανά Υπουργείο και για συγκεκριμένα είδη συμβάσεων, με αποτέλεσμα την αποσπασματικότητα των σχετικών και τη διαφορετική αντιμετώπιση όμοιων ζητημάτων αρμοδιότητας διαφορετικών Υπουργείων. Και ναι μεν είναι κατανοητή η ανάγκη ρύθμισης με ΠΝΠ ζητημάτων που άπτονται δημοσίων συμβάσεων, στο πλαίσιο λήψης έκτακτων μέτρων για το αναγκαίο χρονικό διάστημα και στο απολύτως αναγκαίο μέτρο, ως προελέχθη και για τις προηγούμενες ΠΝΠ, ωστόσο, ο αποσπασματικός χαρακτήρας των σχετικών ρυθμίσεων, η διαφορετική ρύθμιση / μη ολοκληρωμένη αντιμετώπιση ίδιων περιπτώσεων, καθώς ακόμη και η χρήση διαφορετικής ορολογίας για την περιγραφή όμοιων περιστάσεων (άρθρα εικοστό έκτο, εικοστό ένατο, τριακοστό έβδομο, τριακοστό όγδοο), δεν συμβάλλει στην αναγκαία, ιδιαίτερα κατά τις παρούσες εξαιρετικές περιστάσεις, εμπέδωση ασφάλειας δικαίου.

✓ Αντίθετα, επιτείνει τα σχετικά ερμηνευτικά ζητήματα ως προς τις εφαρμοστέες διαδικασίες και ενδέχεται να προκαλέσει σύγχυση στον εφαρμοστή του δικαίου, ποικίλες ερμηνευτικές προσεγγίσεις και καθυστέρηση ολοκλήρωσης διαδικασιών ανάθεσης¹⁴.

Β. ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

Σε ό,τι αφορά στις λοιπές διατάξεις του σχεδίου νόμου, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Α. Ως προς το άρθρο, αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, που αφορά σε «Ρυθμίσεις για τη σύναψη και εκτέλεση προγραμματικών συμβάσεων που συνάπτουν ΟΤΑ α' και β' βαθμού»

Όπως αναφέρεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει την προτεινόμενη ρύθμιση, με τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου επιχειρείται η εναρμόνιση των κείμενων διατάξεων με τις νεοεισαχθείσες διατάξεις των άρθρων 3 και 4 του ν. 4674/2020 (Α' 53) και τροποποιούνται σημειακά οι διατάξεις του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 86) για τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων. Ειδικότερα:

¹⁴ Πρβλ και σχετικές Γνώμες Α10/2020 και Α14/2020 της Αρχής επί σχεδίων νόμων κύρωσης προηγούμενων Π.Ν.Π., αντιστοίχως, σχετικά με το ότι οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να δύνανται, με σαφείς διαδικασίες, να προβαίνουν άμεσα στην κάλυψη των σχετικών αναγκών της, χωρίς να εγείρονται ζητήματα ερμηνείας ή εσφαλμένης εφαρμογής των σχετικών ρυθμίσεων.

Με την παρ. 1, αντικαθίσταται το τελευταίο εδ. της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010, κατά τρόπο ώστε να προστίθενται στις εξαιρέσεις από τον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας του άρθρου 225 του ιδίου νόμου προς την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. και οι συμβάσεις μεταξύ αναθετουσών αρχών κατά το άρθρο 12 του ν. 4412/2016 (επιπροσθέτως, δηλαδή, των προγραμματικών συμβάσεων όπου ένας εκ των συμβαλλομένων είναι το Δημόσιο ή εποπτευόμενος φορέας του). Η εν λόγω διάταξη επιχειρεί να διασαφηνίσει ότι δεν υπόκειται στον ως άνω έλεγχο νομιμότητας το σύνολο των δημοσίων συμβάσεων μεταξύ φορέων του δημοσίου τομέα (άρθρο 12 ν. 4412/2016), συμπεριλαμβάνοντας και αυτές της παρ. 4 και 6 του ως άνω άρθρου 12, και, κατ' αποτέλεσμα, και τις προγραμματικές συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ΟΤΑ α' και β' βαθμού και Ελληνικής Εταιρίας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) που προβλέφθηκαν δυνάμει των διατάξεων των άρθρων 3 και 4 του ν. 4674/2020.

Στο πλαίσιο αυτό, όσον αφορά στη σύναψη των προγραμματικών συμβάσεων του άρθρου 100 ν. 3852/2010, υπογραμμίζεται το γεγονός ότι: Κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ¹⁵, η οποία έχει πλέον ενσωματωθεί στις διατάξεις της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και στην ενσωμάτωσή της στην ελληνική έννομη τάξη (ν. 4412/2016), το ότι συμβαλλόμενοι σε μια συμφωνία αποτελούν δημόσιες αρχές, δεν αποκλείει, αυτό καθαυτό, την εφαρμογή των κανόνων περί δημοσίων συμβάσεων, χωρίς ωστόσο να παρεμποδίζεται το δικαίωμα των δημοσίων αρχών να εκτελούν τα καθήκοντά τους χρησιμοποιώντας ίδιους πόρους και ενδεχομένως συνεργαζόμενες με άλλες δημόσιες αρχές, εξασφαλίζοντας ότι οι εξαιρούμενες συνεργασίες δεν προκαλούν στρέβλωση του ανταγωνισμού έναντι των ιδιωτικών οικονομικών φορέων¹⁶. Σύμφωνα με τη διατύπωση του άρθρου 12 παρ. 6 του ν. 4412/2016, πάσης φύσεως συμβάσεις ή συμφωνίες, ως δύνανται να είναι, κατά ρητή διατύπωση της διάταξης, και οι προγραμματικές συμφωνίες του άρθρου 100 ν. 3852/2010, μπορούν να μην υπάγονται στις διατάξεις του ν. 4412/2016, εφόσον συντρέχει εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 3 έως 17 και ιδίως του άρθρου 12 του νόμου. Κατά συνέπεια, εκάστη συμφωνία, στο πλαίσιο του άρθρου 12, κρίνεται κατά περίπτωση.

Ακόμη δε και στην περίπτωση που πρόκειται για ανάθεση, η οποία κατά τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 12 της οδηγίας δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της, τούτο δεν απαλλάσσει τα κράτη μέλη και τις αναθέτουσες αρχές τους από την υποχρέωση τήρησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης, της απαγόρευσης των διακρίσεων, της αναλογικότητας και της διαφάνειας¹⁷, ενώ η διαπίστωση του κατά πόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση αποτελεί αντικείμενο ελέγχου των αρμόδιων διοικητικών και δικαστικών αρχών.

Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι ορθότερο θα ήταν να τροποποιηθεί συνολικά το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1α του άρθρου 100 του ν. 3852/2010, καθώς η διατύπωσή του, στο βαθμό

¹⁵C-107/98 Teckal, C-26/03 Stadt Halle, C-458/03 Parking Brixen, C-340/04 Carbothermo, C-324/07 Coditel, C-573/07 Sea, C-182/11 & C-183/11 Econord για τις ενδοϋπηρεσιακές (in-house) αναθέσεις (οιονεί αυτεπιστασία) και C-480/06 Hamburg Doctrine, C-159/11 Azienda Sanitaria, C-386/11 Piepenbrock, C- 15/13 Hochshull Informations System GmbH για οριζόντια συνεργασία.

¹⁶Οδηγία 2014/24/ΕΕ σκ. 31 και 32. Πρβλ. και Α7/2020 και Α17/2019 Γνώμες της Αρχής.

¹⁷C-285/18, UAB «Irgita»

που αφορά προγραμματική σύμβαση κατά την έννοια του άρθρου 12 ν. 4412/2016, απαιτεί επικαιροποίηση, ώστε να συμβαδίζει με το τελευταίο [Με όρους δημοσίων συμβάσεων, «το Δημόσιο και οι εποπτευόμενοι αυτού φορείς» είναι αναθέτουσες αρχές, οπότε δεν είναι κατανοητή η διάκριση μεταξύ, αφενός, αναθετουσών αρχών και, αφετέρου, Δημοσίου και εποπτευόμενων φορέων. Σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν. 4412/2016 και το ταυτάριθμο άρθρο 12 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, οι συμβάσεις του άρθρου αυτού είναι είτε συμβάσεις «οιονεί αυτεπιστασίας» (in house συμβάσεις), είτε οριζόντιες συνεργασίες μεταξύ αναθετουσών αρχών, αμφότερες περιπτώσεις, όμως, προϋποθέτουν ότι όλα τα μέρη είναι αναθέτουσες αρχές]. Τα ανωτέρω ισχύουν στο βαθμό που οι προγραμματικές συμβάσεις του άρθρου 100 ν. 3852/2010 συμπίπτουν με αυτές του άρθρου 12 του ν. 4412/2016.

Ως συνέπεια των ανωτέρω, εκτιμάται ότι η προτεινόμενη ρύθμιση, με την διατύπωσή της, θα δημιουργήσει ερμηνευτικά προβλήματα στους εφαρμοστές της, αν δηλαδή στο πεδίο εφαρμογής της και στην εξαίρεση από τον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας εμπίπτουν, όχι μόνο συμβάσεις στο πλαίσιο του άρθρου 12, αλλά και δημόσιες συμβάσεις που έχουν ανατεθεί με διαδικασία του άρθρου 26 του ν. 4412/2016.

Υπό το πρίσμα των προαναφερθέντων, πάντως, εάν η πρόθεση του νομοθέτη είναι να περιλαμβάνεται στην εξαίρεση του ελέγχου νομιμότητας του άρθρου 225 του ν. 3852/2010, **το σύνολο των προγραμματικών συμβάσεων στο πλαίσιο του άρθρου 12 ν. 4412/2016**, προτείνεται, προς αποφυγή σύγχυσης και παρερμηνειών, η προτεινόμενη ρύθμιση να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Οι συμβάσεις μεταξύ αναθετουσών αρχών κατά το άρθρο 12 του ν. 4412/2016 (Α' 147) δεν υπόκεινται στον έλεγχο νομιμότητας του άρθρου 225 του παρόντος νόμου».

Με την παρ. 2, ορίζεται ότι για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων της παρ. 2 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016¹⁸, η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ ΑΕ) μπορεί, στο πλαίσιο των συμφωνούμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, να συνάπτει συμβάσεις έργου με μηχανικούς της απαιτούμενης ειδικότητας, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 6 του ν. 2527/1997, μέσω μητρώου μηχανικών που η ίδια τηρεί. Σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, «Η παρέκκλιση κρίνεται σκόπιμη για την παροχή ευελιξίας, ώστε το σύστημα αυτό να καταστεί λειτουργικό και απαλλαγμένο από σύνθετες διοικητικές διαδικασίες, οι οποίες θα μπορούσαν να θέσουν εν αμφιβόλω τη λειτουργία και αποτελεσματικότητά του». Κατά

¹⁸Σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 44 ν. 4412/2016:

«Ειδικά για τις τεχνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού που δεν έχουν τεχνική επάρκεια ή έχουν τεχνική επάρκεια, αλλά καλούνται να υλοποιήσουν μελέτες και έργα, για τις ανάγκες των οποίων δεν έχουν το απαιτούμενο τεχνικό προσωπικό, μπορούν, ύστερα από θεθαίωση του Προϊσταμένου της οικείας τεχνικής υπηρεσίας ή, σε περίπτωση έλλειψης αυτού, ύστερα από θεθαίωση δημάρχου, να συνάπτουν προγραμματική σύμβαση κατά τις διατάξεις των άρθρων 12 και 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147) με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Δίκτυα Δήμων, τον Οργανισμό Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ και τη Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ), εφόσον οι εν λόγω φορείς διαθέτουν τεχνικές υπηρεσίες με την απαιτούμενη τεχνική επάρκεια. Έως την έκδοση της προβλεπόμενης από την παράγραφο 1 απόφασης, η κατά το προηγούμενο εδάφιο τεχνική επάρκεια διαπιστώνεται από τον Προϊστάμενο των αρμοδίων υπηρεσιών τους. Οι προγραμματικές συμβάσεις του προηγούμενου εδαφίου μπορούν να εντάσσονται στα ειδικά προγράμματα ενίσχυσης του άρθρου 71 του ν. 4509/2017 (Α' 201) ή να χρηματοδοτούνται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87). Οι διατάξεις των παραγράφων 2 περιπτώσεις α', β', γ' και 4 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87) εφαρμόζονται αναλόγως και για τις προγραμματικές συμβάσεις της περίπτωσης αυτής».

τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016.

Μάλιστα, με την παρ. 7 της προτεινόμενης ρύθμισης, σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, «καθορίζεται η διαδικασία κατάρτισης και τήρησης ηλεκτρονικού μητρώου μηχανικών με μέριμνα της ΕΕΤΑΑ, για την εφαρμογή των διατάξεων της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010». Στο Μητρώο εγγράφονται μηχανικοί ανά ειδικότητα, οι οποίοι δηλώνουν κατά την εγγραφή τις περιφερειακές ενότητες που επιθυμούν να απασχοληθούν. Το προσωπικό που απαιτείται για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων, επιλέγεται αποκλειστικά μέσω του μητρώου, από Επιτροπή, η οποία συγκροτείται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΕΤΑΑ, μεταξύ των μηχανικών της περιφερειακής ενότητας που έχει έδρα ο συμβαλλόμενος ΟΤΑ. Για λόγους ισότητας κατά τη συμμετοχή, μηχανικός που συνάπτει σύμβαση μίσθωσης έργου κατά τα προηγούμενα και έως την ολοκλήρωση της συμβατικής διάρκειας, δεν μπορεί να συμμετέχει σε επόμενες διαδικασίες επιλογής, έως την ολοκλήρωση της συμβατικής διάρκειας, εκτός αν δεν υπάρχουν άλλοι υποψήφιοι στην περιφερειακή ενότητα που εδρεύει ο συμβαλλόμενος ΟΤΑ. Επισημαίνεται ότι, στην οικεία αιτιολογική έκθεση, γίνεται αναφορά σε αδυναμία του μηχανικού να συμμετέχει σε επόμενες «κληρώσεις», το οποίο εικάζεται ότι έγινε εκ παραδρομής.

Σε σχέση με τις ανωτέρω προτεινόμενες ρυθμίσεις των παρ. 2 και 7, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 44 ν. 4412/2016: «Ειδικά για τις τεχνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού που δεν έχουν τεχνική επάρκεια ή έχουν τεχνική επάρκεια, αλλά καλούνται να υλοποιήσουν μελέτες και έργα, για τις ανάγκες των οποίων δεν έχουν το απαιτούμενο τεχνικό προσωπικό, μπορούν, ύστερα από βεβαίωση του Προϊσταμένου της οικείας τεχνικής υπηρεσίας ή, σε περίπτωση έλλειψης αυτού, ύστερα από βεβαίωση δημάρχου, να συνάπτουν προγραμματική σύμβαση κατά τις διατάξεις των άρθρων 12 και 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147) με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Δίκτυα Δήμων, τον Οργανισμό Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ και τη Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ), εφόσον οι εν λόγω φορείς διαθέτουν τεχνικές υπηρεσίες με την απαιτούμενη τεχνική επάρκεια»¹⁹.

Σκοπός της ως άνω διάταξης του άρθρου 44 είναι η υποστήριξη των αναθετουσών αρχών, συμπεριλαμβανομένων και των ΟΤΑ που δεν διαθέτουν επαρκή στελέχωση για την ανάθεση και επίβλεψη έργων και μελετών (Πρβλ. αριθμ. Α17/2019 Γνώμη της Αρχής), ενώ είναι ευνόητο ότι οι αναθέτουσες αρχές που συμβάλλονται, δυνάμει του άρθρου 12 (με οποιαδήποτε σχέση κάθετη ή οριζόντια), είναι υποχρεωμένες να τηρούν την κείμενη νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων, όταν στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας επιλέγουν να «αγοράσουν» έργα, μελέτες, υπηρεσίες κλπ. και δεν εκτελούν τα καθήκοντα αυτά με ίδια μέσα.

¹⁹Σε ό,τι αφορά την ανωτέρω ρύθμιση, πρβλ. σχετικώς και γνώμη Α17/2019 της Αρχής.

Η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), η οποία είναι αναθέτουσα αρχή και περιλαμβάνεται στο Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης, που τηρείται με ευθύνη της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Εποπτευόμενοι Φορείς τους - Υποτομέας S1313, Ενημέρωση Σεπτέμβριος 2018), προκειμένου να μπορέσει να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις από την ως άνω συναφθείσα προγραμματική σύμβαση με τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού, συνάπτει «συμβάσεις έργου» με μηχανικούς της απαιτούμενης ειδικότητας, κατά παρέκκλιση των διατάξεων περί συμβάσεων μίσθωσης έργου του άρθρου 6 του ν. 2527/1997, μέσω μητρώου μηχανικών που η ίδια θα τηρεί.

Φαίνεται να επιχειρείται, εν προκειμένω, μία πρακτική προσφυγής σε εξωτερικές πηγές (outsourcing), όπου μεταφέρεται η εκτέλεση μιας λειτουργίας της αναθέτουσας αρχής (ή ενός συνόλου λειτουργιών της) σε τρίτο πρόσωπο, την οποία ο τελευταίος ασκεί ως κύρια δραστηριότητα και αναλαμβάνει να την εκτελέσει προς εξυπηρέτηση των σκοπών της αναθέτουσας αρχής.

Επισημαίνεται ότι με τις προτεινόμενες διατάξεις προκύπτει προβληματισμός ως προς τη φύση / τον χαρακτήρα των εν λόγω «συμβάσεων έργου» που συνάπτει η ΕΕΤΑΑ με τους μηχανικούς (σε άλλο σημείο της προτεινόμενης διάταξης – πρβλ. παρ. 7 - αναφέρεται ως «σύμβαση μίσθωσης έργου») και την προβλεπόμενη ρητή παρέκκλιση από το πλαίσιο των συμβάσεων μίσθωσης έργου του άρθρου 6 του ν. 2527/1997. Ειδικότερα, ενδέχεται να ανακύψουν τα εξής ζητήματα: α) εάν οι υπηρεσίες που θα παρέχουν οι εν λόγω μηχανικοί στην ΕΕΤΑΑ, στο πλαίσιο του εν λόγω Μητρώου, αναφέρονται και παραπέμπουν σε σύμβαση έργου/σύμβαση μίσθωσης έργου του Αστικού Κώδικα, που διέπεται από τα άρθρα 681 επ (σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών) ή μήπως πρόκειται για σύμβαση εξαρτημένης εργασίας/απασχόλησης (κατά τα άρθρα 648 επ ΑΚ) και β), ανεξαρτήτως του πώς ακριβώς χαρακτηρίζεται η εν λόγω σύμβαση των μηχανικών με την ΕΕΤΑΑ, όπως έχει αναφερθεί σε προηγούμενες γνώμες της Αρχής (πρβλ. γνώμη Α7/2020 γνώμη), εάν οι εν λόγω συμβάσεις της ΕΕΤΑΑ με τους μηχανικούς φέρουν τα χαρακτηριστικά δημόσιας σύμβασης και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4412/2016. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να τηρηθούν οι διατάξεις του νόμου αυτού και να συσχετισθούν οι προτεινόμενες διατάξεις με τις αντίστοιχες διατάξεις του ν. 4412/2016.

Ειδικότερα επισημαίνονται ενδεικτικά τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 περ. 5 του ν. 4412/2016, ως «δημόσιες συμβάσεις» και ως «συμβάσεις έργων, υπηρεσιών και προμηθειών» νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών/ αναθετόντων φορέων, αντίστοιχα, και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών.

Κατά το άρθρο 1 παρ. 1 περ. 1α, ως «αναθέτουσες αρχές» νοούνται το κράτος, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή οι ενώσεις μιας ή περισσότερων

από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσότερων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου και οι αναθέτουσες αρχές κατά την έννοια του άρθρου 223 του ν. 4412/2016.

Ως προς την έννοια των οργανισμών δημοσίου δικαίου, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 περ. 4 του ιδίου νόμου, ως «οργανισμοί δημοσίου δικαίου» νοούνται οι οργανισμοί που έχουν όλα τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: α) έχουν συσταθεί για το συγκεκριμένο σκοπό της κάλυψης αναγκών γενικού συμφέροντος, που δεν έχουν βιομηχανικό ή εμπορικό χαρακτήρα, β) έχουν νομική προσωπικότητα και γ) χρηματοδοτούνται, κατά το μεγαλύτερο μέρος, από τις κρατικές αρχές, τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή η διαχείριση των οποίων υπόκειται σε έλεγχο ασκούμενο από τους οργανισμούς αυτούς ή έχουν διοικητικό, διευθυντικό ή εποπτικό συμβούλιο, του οποίου περισσότερο από το ήμισυ των μελών διορίζεται από τις κρατικές αρχές, τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης ή από άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

Με βάση τα ανωτέρω, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4412/2016, ενδεικτικά, των άρθρων 2 (ορισμοί), 6 (μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, προς αποφυγή κατατμήσεων, σε σχέση με τη συνολική προϋπολογιζόμενη αξία των συναφθισομένων συμβάσεων με μηχανικούς), 118 (απευθείας αναθέσεις, Κεντρικό Ηλεκτρονικό Σύστημα Κληρώσεων - ΚΗΣΚ), 128 (Ανάθεση εξειδικευμένων υπηρεσιών [σύμβουλοι, εμπειρογνώμονες] για τη μελέτη και εκτέλεση συμβάσεων δημοσίων έργων και συμβάσεων παραχώρησης έργων), κ.α., όπως και κατ' εξουσιοδότηση του ν. 4412/2016 εκδοθείσες πράξεις (Κανονισμοί Προεκτιμώμενων Αμοιβών μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, κλπ). Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι ο ν. 4412/2016 διέπει το σύνολο των συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που πραγματοποιούνται από αναθέτουσες αρχές, ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας αυτών, κατά τα ειδικώς οριζόμενα στο κείμενό του. Οι εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του νόμου προβλέπονται ειδικώς και ρητώς στο κείμενό του, ενώ οι «οριζόντιες» εξαιρέσεις που προβλέπονται από το ενωσιακό δίκαιο, ενσωματώθηκαν στα Τμήματα ΙΙΙ και ΙV του Τίτλου 1 του νόμου.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, για την περίπτωση που οι συμβάσεις μεταξύ της ΕΕΤΑΑ και των μηχανικών θεωρηθεί ότι υποκρύπτουν σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, επισημαίνεται ότι οι «συμβάσεις εργασίας»²⁰ αποτελούν μια εκ των ρητών εξαιρέσεων από το πεδίο εφαρμογής του ν. 4412/2016, όπως ρητώς ορίζεται στο άρθρο 10 περιπτ. (ζ) του νόμου αυτού.

Εξάλλου, καμία διάταξη του Βιβλίου Ι του ν. 4412/2016 δεν υποχρεώνει τις αναθέτουσες αρχές να αναθέτουν σε εξωτερικούς φορείς την παροχή υπηρεσιών που επιθυμούν να παρέχουν οι ίδιες ή να οργανώνουν με άλλα μέσα πλην των δημόσιων συμβάσεων. Εναπόκειται, λοιπόν, στη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής αν οι υπηρεσίες θα παρασχεθούν με ίδιους πόρους ή με άλλον τρόπο, αντί μέσω δημόσιας σύμβασης. Ο νόμος, επομένως, διακρίνει μεταξύ αφενός των συμβάσεων εργασίας/απασχόλησης που εξαιρούνται ρητώς από το πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι του ν. 4412/2016 (Οδηγία 2014/24/ΕΕ) και αφετέρου των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών [είτε με τη μορφή παροχής

²⁰Στο κείμενο της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ «συμβάσεις απασχόλησης».

εξωγενών υπηρεσιών (outsourcing), είτε ως τεχνικές και λοιπές συναφείς επιστημονικές υπηρεσίες] που εμπίπτουν σε αυτό.

Περαιτέρω, σημειώνεται ότι οι διατάξεις του ν. 4412/2016 δεν περιέχουν ορισμό της «σύμβασης απασχόλησης». Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, «το ουσιώδες χαρακτηριστικό γνώρισμα της σχέσεως εργασίας έγκειται στο ότι ένα πρόσωπο παρέχει, κατά τη διάρκεια ορισμένου χρόνου, προς έτερο πρόσωπο και υπό τη διεύθυνση αυτού, υπηρεσίες έναντι των οποίων λαμβάνει αμοιβή [...]». Συνεπώς, για το χαρακτηρισμό μιας σύμβασης ως σύμβασης απασχόλησης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αν ο εργοδότης (η αναθέτουσα αρχή) έχει διευθυντικό δικαίωμα, υπό την έννοια ότι αυτός μπορεί να καθορίζει πότε και πώς πρέπει να εκπληρωθεί η παροχή από τον εργαζόμενο, απευθυνόμενος απευθείας στον ίδιο τον παρέχοντα την εν λόγω υπηρεσία (εργαζόμενο). Εξάλλου, υπό το πρίσμα αυτής της νομολογίας δεν ασκεί επιρροή η διάρκεια της σχέσης (ορισμένου ή αορίστου χρόνου)²¹.

Επιπροσθέτως, σημειώνεται ότι, ως έχει κριθεί, οι εξαιρούμενες της ενωσιακής ρύθμισης «συμβάσεις απασχόλησης», κατά το άρθρο 10, περίπτωση ζ', της Οδηγίας 2014/24, αφορούν σε συμβάσεις, βάσει των οποίων δημόσια αρχή προσλαμβάνει, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, φυσικά πρόσωπα, προκειμένου να παρέχει η ίδια υπηρεσίες και οι οποίες δημιουργούν σχέση εργασίας στο πλαίσιο της οποίας τα πρόσωπα αυτά παρέχουν, επί ορισμένο χρονικό διάστημα, προς όφελος της δημόσιας αρχής και υπό τη διεύθυνσή της, υπηρεσίες έναντι αμοιβής, ενώ περαιτέρω, ο τρόπος προσλήψεως των εν λόγω προσώπων στερείται σημασίας²². Οι αποφάσεις των αναθετουσών αρχών να συνάψουν σύμβαση απασχόλησης με φυσικά πρόσωπα, χωρίς να κινήσουν διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης σύμφωνα με την Οδηγία 2014/24/ΕΕ για τον λόγο ότι, κατά την άποψή τους, οι συμβάσεις αυτές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας, δύνανται να προσβληθούν από οικονομικούς φορείς οι οποίοι θα είχαν έννομο συμφέρον να τους ανατεθούν δημόσιες συμβάσεις με αντικείμενο όμοιο εκείνου των εν λόγω συμβάσεων και οι οποίοι φρονούν ότι οι συμβάσεις αυτές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας²³.

Πλέον και πέραν των ανωτέρω, δεδομένης της ρητής αναφοράς σε «σύμβαση έργου» και «σύμβαση μίσθωσης έργου», στις προτεινόμενες διατάξεις, σημειώνεται συναφώς ότι, ως έχει κριθεί, η σύμβαση εξαρτημένης εργασίας (άρθρο 648 επ. Α.Κ.) διακρίνεται από τη σύμβαση μίσθωσης έργου (άρθρο 681 επ. Α.Κ.), κατά το ότι: Στην πρώτη από αυτές, ως προειπώθηκε, ο εργαζόμενος υποβάλλεται σε νομική εξάρτηση από τον εργοδότη, η οποία εκδηλώνεται με το δικαίωμα του τελευταίου να ασκεί εποπτεία, να ελέγχει την εργασία που παρέχει και να του δίνει δεσμευτικές οδηγίες ως προς το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο της παρεχόμενης εργασίας (διευθυντικό δικαίωμα). Επομένως, για τον χαρακτηρισμό μιας σχέσης ως σύμβασης εξαρτημένης εργασίας πρέπει να ερευνώνται οι όροι και οι

²¹Πρβλ. «Δημόσιες Συμβάσεις Ν. 4412/2016 – Ερμηνεία κατ' άρθρο» Δ. Ράικος – Ε. Βλάχου – Ε. Σαββίδη, Τόμος Ι, Εκδ. Σάκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη, 2018, σελ. 101 – 102. Πρβλ. και ΔΕΚ Απόφαση του Δικαστηρίου (έκτο τμήμα) της 6^{ης} Νοεμβρίου 2003, FrancaNinni– Oraschek κατά Bundesminister für Wissenschaft, Verkehr und Kunst, υπόθεση C-413/01, Συλλογή 2003 I-13187, σκ. 24 και την εκεί παρατεθείσα νομολογία.

²²Πρβλ. Ανοδική Services ΕΠΕ κατά ΓΝΑ Ο Ευαγγελισμός – Οφθαλμιατρείο Αθηνών – Πολυκλινική, Γενικό Ογκολογικό Νοσοκομείο Κηφισιάς – (ΓΟΝΚ) «Οι Άγιοι Ανάργυροι», υπόθεση C-260/17, σκ. 29-31 και 35.

²³ΔΕΕ Απόφαση του Δικαστηρίου (ένατο τμήμα) της 25ης Οκτωβρίου 2018, υπόθεση C-260/17 (Ανοδική Services ΕΠΕ), σκ. 44-46 και ιδίως 47.

πραγματικές συνθήκες παροχής της εργασίας και δεν έχει σημασία ο χαρακτηρισμός που προσδίδουν οι συμβαλλόμενοι στη μεταξύ τους σχέση, ο δε χαρακτήρας της εργασίας ως εξαρτημένης δεν επηρεάζεται από τον τρόπο προσδιορισμού και καταβολής της αμοιβής του εργαζομένου, ούτε από άλλα δευτερεύοντα στοιχεία, όπως είναι η έκδοση δελτίων παροχής υπηρεσιών και η ασφάλιση στο ΙΚΑ²⁴.

Αν δεν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις και ειδικότερα αν εκείνος που παρέχει τις υπηρεσίες του δεν υποβάλλεται σε νομική και προσωπική εξάρτηση από τον εργοδότη, υπό την ανωτέρω έννοια, υπάρχει σύμβαση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών, επί της οποίας δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, σύμβαση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών, υφίσταται όταν ο εργαζόμενος διατηρεί την ελευθερία και την πρωτοβουλία να καθορίζει ο ίδιος τις συνθήκες εργασίας του, χωρίς να υπόκειται στον έλεγχο του εργοδότη. Ειδικότερα, ο φορέας της εργασίας διατηρεί πρωτοβουλία και ελευθερία ενέργειας, καθορίζοντας ο ίδιος τις συνθήκες εργασίας του, δηλαδή τον τόπο, τον χρόνο, τον τρόπο και την έκταση της παροχής. Δεν υπόκειται στον έλεγχο, στην εποπτεία και στην εξάρτηση του εργοδότη ως προς τον τόπο, τον χρόνο και τον τρόπο παροχής της εργασίας που του έχει ανατεθεί, χωρίς όμως και στην σύμβαση αυτή να αποκλείεται κάποια χαλαρή εξάρτηση του εργαζομένου από τον εργοδότη (ΑΠ 1898/1987 - ΑΠ 800/1987 - ΑΠ 1855/1988 - ΑΠ 333/1988 - ΑΠ 869/1989 - ΑΠ 329/1990 κ.λπ.).

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τη σύμβαση μίσθωσης έργου, με τη διάταξη του άρθρου 681 ΑΚ, καθορίζονται τα ουσιώδη στοιχεία αυτής, τα οποία είναι η συμφωνία των συμβαλλομένων, το έργο και η αμοιβή, δηλαδή το αντάλλαγμα για την εκτέλεση του έργου από τον εργολάβο, στοιχείο το οποίο, αν λείπει, δεν πρόκειται για μίσθωση έργου, αλλά για άλλη σύμβαση. Ως έργο νοείται το αποτέλεσμα της ανθρώπινης δραστηριότητας, συνισταμένης στη δημιουργία μιας νέας κατάστασης σε σχέση με εκείνη που προϋφίσταται, μπορεί δε το έργο να είναι υλικό ή άυλο, πνευματικής, φυσικής ή ηθικής φύσης, να συνδέεται με ενσώματο αντικείμενο είτε άμεσα είτε έμμεσα, να αποτελεί αυτοτελές προϊόν της ανθρώπινης διάνοιας, να είναι ορατό ή αόρατο κλπ. Πρέπει δε το έργο να έχει αγοραία και αυτοτελή αξία για τον εργοδότη ή για κάποιον τρίτο, η δε αξία του πρέπει να είναι ανεξάρτητη και αυτοτελής από την αξία της εργασίας, που καταβάλλεται για την παραγωγή του. Ορισμένες από τις διατάξεις 681 έως 702 ΑΚ δεν εφαρμόζονται σε κάθε κατηγορία έργου, όπως είναι οι διατάξεις των άρθρων 683 και 681 ΑΚ, οι οποίες αναφέρονται μόνο στην κατασκευή υλικού έργου (ΑΠ, Α1 Τμήμα 554/2018).

Κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα της συμβάσεως έργου, επί της οποίας δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του εργατικού δικαίου, είναι ότι με αυτήν οι συμβαλλόμενοι αποβλέπουν στην επίτευξη του συμφωνηθέντος τελικού αποτελέσματος της εργασίας και όχι σε αυτή καθ' αυτή την εργασία που θα απαιτηθεί για την εκτέλεση του έργου, το φυσικό πρόσωπο (εργολάβος) ενεργεί με δική του πρωτοβουλία, η ολοκλήρωση και παράδοση του έργου επιφέρει τη λύση της σχετικής σύμβασης, αντικείμενο δε της συμβάσεως αυτής μπορεί να

²⁴12 Γεωργιάδης, Σταθόπουλος Ερμηνεία Αστικού Κώδικα, τόμος ΙΙΙ, Ειδικό Ενοχικό, σελ. 409 επ. 583 επ., ΑΠ 219/2002, 1472, 672/2000, 977/1999, 1337/1977, 691/1969, Ελεγκτικό Συνέδριο Τμήμα Ι 62/2006, 94/2006. Πρβλ. και Α7/2020 γνώμη της Αρχής.

είναι και έργο μη αυτοτελές, αλλά επαναλαμβανόμενο σε ορισμένη ή αόριστη χρονική διάρκεια (ΑΠ 1133/2015 Β' 199 Πολιτικό). Ο νομικός χαρακτηρισμός της υπό σύναψη κάθε φορά εννόμου σχέσεως και η υπαγωγή της στην έννοια της σύμβασης ανεξάρτητων υπηρεσιών ή της μίσθωσης έργου γίνεται. αφού εκτιμηθούν οι υπό εκτέλεση υπηρεσίες και ερμηνευθεί η βούληση των συμβαλλομένων μερών (κατ' άρθρο 173 Α.Κ.).

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, και δεδομένης της ρητής παρέκκλισης από το άρθρο 6 «Συμβάσεις μίσθωσης έργου» του ν. 2527/1997²⁵, επισημαίνεται ότι οι διατάξεις του τελευταίου αφορούν στη δυνατότητα των υπηρεσιών και νομικών προσώπων του δημοσίου τομέα να συνάπτουν συμβάσεις μίσθωσης έργου με φυσικά πρόσωπα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 681 επομ. του Αστικού Κώδικα ή με άλλες ειδικές διατάξεις. Ενδεικτικώς, ως προς τη σύναψη συμβάσεων μίσθωσης έργου από τους Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, οι αποφάσεις σύναψης σύμβασης εκδίδονται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας ή το υπ' αυτού εξουσιοδοτημένο όργανο (παράγραφος 9), κατόπιν βεβαίωσης του ΑΣΕΠ ότι πρόκειται για γνήσια σύμβαση έργου που δεν υποκρύπτει εξαρτημένη εργασία και δεν καλύπτονται με αυτή πάγιες και διαρκείς ανάγκες (παρ. 5)²⁶.

Κατά συνέπεια, το νομικό πλαίσιο της μίσθωσης έργου που θεσπίστηκε με το ν. 2527/1997, ως τροποποιήθηκε και ισχύει, αποτελεί ένα ειδικό καθεστώς ρύθμισης της ανάθεσης συμβάσεων μίσθωσης έργου πρόσκαιρου χαρακτήρα, μόνο σε φυσικά πρόσωπα, υπό τους ειδικότερους διαδικαστικούς όρους που ρητώς και λεπτομερειακώς προβλέπονται στο άρθρο 6 του ως άνω νόμου²⁷.

Επιπλέον, ειδικότερα ζητήματα τίθενται ως προς την τήρηση και εφαρμογή του εν λόγω ηλεκτρονικού Μητρώου μηχανικών, καθώς δεν καθίσταται σαφής ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας του, όπως και η σχέση του με τις ειδικότερες διατάξεις του ν. 4412/2016, παρέχοντας απεριόριστη ελευθερία επιλογής στην ΕΕΤΑΑ. Ως εκ τούτου, κρίνεται αναγκαίο να αναδιατυπωθεί και αποσαφηνισθεί. Συγκεκριμένα:

Από το περιεχόμενο της προτεινόμενης διάταξης, δεν προκύπτει με βάση ποιους κανόνες οι μηχανικοί θα εγγράφονται στο Μητρώο και εάν θα προβλέπεται δημόσια προκήρυξη με την οποία θα καλούνται οι ενδιαφερόμενοι μηχανικοί να συμμετάσχουν στο Μητρώο. Ως εκ τούτου, είναι δυνατό να τεθούν ζητήματα περί μη τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της παρεπόμενης υποχρέωσης διαφάνειας, ενδεχομένως και στρέβλωσης του ανταγωνισμού ως προς τις εταιρίες που παρέχουν «τεχνικές και λοιπές συναφείς επιστημονικές υπηρεσίες» και θα μπορούσε, εν δυνάμει, να τους ανατεθεί η εν λόγω παροχή υπηρεσιών μέσω εκκίνησης διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης (πρβλ. άρθρο 52 του ν. 4412/2016 «Σκοπιμότητα σύναψης δημόσιας σύμβασης παροχής τεχνικών

²⁵Ο ν. 2527/1997 δεν αναφέρεται ρητώς στις καταργούμενες διατάξεις του άρθρου 377 ν. 4412/2016.

Στο πλαίσιο του άρθρου 377 παρ. 4 ν. 4412/2016, σημειώνεται συναφώς η υπ' αριθμ. 183/2019 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (αποδεκτή), σχετικά με την από της εκδόσεως του ν. 4412/2016 κατάργηση του άρθρου 37 ν. 2072/1992, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων καθαριότητας.

²⁶Βλ. σχετικά με τις προϋποθέσεις νομίμου σύναψης συμβάσεων μίσθωσης έργου κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 ν. 2527/1992, Ελεγκτικό Συνέδριο, Τμήμα Ι 42/2005, 8/2004, 24/2003, 263/1998, 19/2006 και σχετικ. 33, 48, 99/2006, βλ. σχετικά ενδεικτικά ΣτΕ 296/1993, 1697/1987, 813/1983, 3141/1980, 1200/1978.

²⁷Βλ. σχετικά Ελεγκτικό Συνέδριο, Τμήμα Ι, 19/2006, 33, 48, 99/2006, πρβλ. Εισηγητική έκθεση ν. 2527/1997.

και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών»). Επίσης, ουδόλως καθορίζεται βάσει ποιων προϋποθέσεων / ποιων κριτηρίων «ποιοτικής επιλογής» επιλέγονται οι μηχανικοί, ως το προσωπικό που απαιτείται για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων.

Περαιτέρω, η προτεινόμενη διάταξη επιχειρεί μια γενικόλογη, ασαφή και αόριστη αναφορά στην επιλογή, αποκλειστικά μέσω του μητρώου, από μια «επιτροπή η οποία συγκροτείται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΕΤΑΑ, μεταξύ των μηχανικών της περιφερειακής ενότητας που έχει έδρα ο συμβαλλόμενος ΟΤΑ», χωρίς να γίνεται μνεία ούτε στον φορέα προέλευσης / την ιδιότητα των μελών, που θα συγκροτήσουν την εν λόγω επιτροπή, ούτε στον τρόπο/στα κριτήρια με βάση τα οποία θα αξιολογηθούν οι μηχανικοί. Το μόνο που αναφέρεται, για λόγους ισότητας κατά τη συμμετοχή, είναι η αδυναμία του μηχανικού, που έχει συνάψει σχετική σύμβαση «μίσθωσης έργου» και έως την ολοκλήρωση της συμβατικής διάρκειας, να συμμετέχει σε επόμενες διαδικασίες επιλογής, εκτός αν δεν υπάρχουν άλλοι εγγεγραμμένοι ενδιαφερόμενοι υποψήφιοι.

Σκόπιμο, εν προκειμένω, θα ήταν να προβλεφθεί νομοθετική εξουσιοδότηση προς έκδοση σχετικής κανονιστικής πράξης, η οποία θα καθορίζει τους αντικειμενικούς όρους και τα κριτήρια, βάσει των οποίων οργανώνεται και λειτουργεί το εν λόγω Μητρώο, εγγράφονται, επιλέγονται και αξιολογούνται οι ενδιαφερόμενοι μηχανικοί και καθορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες για τη λειτουργία του.

Επικουρικά, παρεμπιπτόντως, τίθεται ένας γενικότερος προβληματισμός σχετικά με το περιεχόμενο της διάταξης και τη δυνατότητα ενεργοποίησής της, για τον λόγο ότι η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016 προϋποθέτει, αφενός μεν, ότι οι τεχνικές υπηρεσίες των ΟΤΑ α' και β' βαθμού δεν έχουν τεχνική επάρκεια ή έχουν τεχνική επάρκεια, αλλά καλούνται να υλοποιήσουν μελέτες και έργα, για τις ανάγκες των οποίων δεν έχουν το απαιτούμενο τεχνικό προσωπικό, αφετέρου δε, ότι η προγραμματική σύμβαση μεταξύ ΟΤΑ α' και β' βαθμού και ΕΕΤΑΑ συνάπτεται *“εφόσον οι εν λόγω φορείς (ΕΕΤΑΑ κλπ) διαθέτουν τεχνικές υπηρεσίες με την απαιτούμενη τεχνική επάρκεια”*. Το γεγονός αφενός ότι η ΕΕΤΑΑ προσφεύγει σε εξωτερικούς φορείς, με τη σύναψη συμβάσεων έργου ή μισθώσεων έργου με τους μηχανικούς που θα απαιτηθούν, μέσω του Μητρώου που θα τηρείται από την ίδια, μηχανικούς τους οποίους δεν εντάσσει στη δομή της, καθώς επί αυτών δεν φαίνεται να ασκεί το διευθυντικό δικαίωμα, φαίνεται κατ' αρχήν να καταδεικνύει ότι δεν διαθέτει η ίδια *«τεχνική υπηρεσία με την απαιτούμενη τεχνική επάρκεια»*, αφετέρου στην περίπτωση της παρ. 4 του άρθρου 12 του ν. 4412/2016 (οριζόντια συνεργασία) ενδεχομένως θέτει και θέμα εφαρμογής του, τουλάχιστον ως προς την προϋπόθεση *«οι συμμετέχουσες αναθέτουσες αρχές εκτελούν στην ελεύθερη αγορά λιγότερο από το 20% των δραστηριοτήτων που αφορά η συνεργασία»*. Σε αμφότερες τις ανωτέρω περιπτώσεις, τίθεται εν αμφιβόλω η δυνατότητα της ΕΕΤΑΑ να συνάπτει προγραμματικές συμβάσεις.

Με την παρ. 3 της προτεινόμενης διάταξης, αναδιατυπώνονται οι ισχύουσες διατάξεις σε ό,τι αφορά το αναγκαίο περιεχόμενο των προγραμματικών συμβάσεων και ορίζεται ότι ως *«λειτουργικά έξοδα»* για την εκτέλεση των εν λόγω συμβάσεων λογίζονται, ιδίως, οι πάσης

φύσεως αμοιβές προσωπικού και οι δαπάνες χρήσης ακινήτων, μηχανημάτων και μέσων, ήτοι οι απαραίτητες για την υλοποίηση της σύμβασης δαπάνες.

Πάντως, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή ως προς το ζήτημα του υπολογισμού του ανταλλάγματος, στο πλαίσιο της συνεργασίας του άρθρου 12 του ν. 4412/2016, και συγκεκριμένα η προϋπόθεση να καλύπτεται τελικά μόνο το κόστος που προκύπτει από τη συνεργασία. Το ανωτέρω είναι μία ένδειξη περί μη στρέβλωσης του ανταγωνισμού και θεωρείται ως τρόπος απόδειξης εξυπηρέτησης αποκλειστικά σκοπών που αφορούν το δημόσιο συμφέρον, χωρίς να αφήνουν περιθώριο για την ύπαρξη πλεονάσματος (αμοιβής) πέραν του κόστους αυτού (πρβλ. σχετικώς και αριθμ. 5/2018 Συμβουλή της Αρχής, αναρτημένη στην ιστοσελίδα της).

Με την παρ. 4, σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, επιλύονται ζητήματα χρηματοδότησης των προγραμματικών συμβάσεων και ορίζεται ότι οι προγραμματικές συμβάσεις μπορεί να χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μέσω προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή / και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ή προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους, τον Τακτικό Προϋπολογισμό ή άλλα εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα ή τα ειδικά προγράμματα των άρθρων 69 και 71 του ν. 4509/2017 (Α' 201), καθώς και από τους προϋπολογισμούς των συμβαλλόμενων φορέων. Είναι επίσης δυνατή, η χρηματοδότηση των συμβαλλόμενων και από φορείς του δημόσιου τομέα που δεν μετέχουν στην προγραμματική σύμβαση.

Με την παρ. 5, κατά τα οριζόμενα στην αιτιολογική έκθεση, για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος και για λόγους χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, καθορίζεται σύστημα κλειστού υπολογισμού του κόστους τόσο των συμβάσεων έργου, όσο και του συνολικού προϋπολογισμού των προγραμματικών συμβάσεων του άρθρου αυτού. Ορίζεται ότι, για τον υπολογισμό της αμοιβής των συμβάσεων έργου της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010, εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις της υπ' αριθμ. 137675/ΕΥΘΥ 1016/2018 Υπουργικής Απόφασης (Β' 5968), όπως εκάστοτε ισχύει. Ο συνολικός προϋπολογισμός των συμβάσεων της παρ. 2 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147) μπορεί να προσανξάνεται έως έξι τοις εκατό (6%) για την κάλυψη λοιπών λειτουργικών εξόδων²⁸ εκτέλεσης της προγραμματικής σύμβασης. Για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων του παρόντος άρθρου και στο πλαίσιο των συμφωνούμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων, επιτρέπεται η απασχόληση προσωπικού του ενός συμβαλλόμενου στον άλλον, καθώς και η παραχώρηση της χρήσης ακινήτων, εγκαταστάσεων, εξοπλισμού και μέσων.

Με την παρ. 6, επιχειρείται η εναρμόνιση των διατάξεων της παρ. 6 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4674/2020, όπου ορίζονται οι σκοποί δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετούν οι νεοσύστατοι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στους οποίους ο νομοθέτης ανάθεσε την υλοποίηση πληθώρας

²⁸ Πρβλ. και σχετικό σχολιασμό της Αρχής ανωτέρω, ως προς την προτεινόμενη παρ. 3, και συγκεκριμένα ως προς τον υπολογισμό του ανταλλάγματος στο πλαίσιο της συνεργασίας του άρθρου 12 και την προϋπόθεση να καλύπτεται τελικά μόνο το κόστος.

αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων (ενδεικτικά, την υλοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής, την επιστημονική, τεχνική και συμβουλευτική υποστήριξη των ΟΤΑ, την ωρίμανση έργων υποδομής, την υλοποίηση πολιτικών κοινωνικής συνοχής, πολιτικών ψηφιακής σύγκλισης και πολιτικών αειφόρου ανάπτυξης), και ρητά αποτυπώνεται ότι οι ΟΤΑ, οι σύνδεσμοι δήμων και τα ΝΠΔΔ των ΟΤΑ μπορούν να συμβάλλονται με τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς για την υλοποίηση αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων.

Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι, για την οριζόντια συνεργασία του άρθρου 12 του ν. 4412/2016, θα πρέπει να υπάρχει ένας κοινός σκοπός (ως προς τις αυτοδιοικητικές αρμοδιότητες). Δεν θεωρείται αυτονόητο ότι κάθε αυτοδιοικητική αρμοδιότητα είναι αναπτυξιακού χαρακτήρα (πρβλ. Αρμοδιότητες Αναπτυξιακών Οργανισμών).

Με την παρ. 8, τροποποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 25 του ν. 2971/2001 για τις προγραμματικές συμβάσεις φορέων διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένα (αναθέτοντα φορέα ως προς τις δραστηριότητες του άρθρου 232 ν. 4412/2016), ώστε, κατά τα οριζόμενα στην αιτιολογική έκθεση, να εναρμονισθούν με τις διατάξεις των άρθρων 3 και 4 του ν. 4674/2020, αλλά και να ενταχθούν στο θεσμικό πλαίσιο του άρθρου 100 για τις διαδικασίες σύναψης. Ειδικότερα, ορίζεται ότι για τη μελέτη και εκτέλεση λιμενικών έργων στη ζώνη λιμένα, την εφαρμογή αναπτυξιακών προγραμμάτων, καθώς και για την παροχή υπηρεσιών στη ζώνη αυτή, οι φορείς διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένων μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού, την ΕΕΤΑΑ ΑΕ, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή με φορείς του δημοσίου τομέα. Στις συμβάσεις αυτές είναι δυνατή η συμμετοχή και επιστημονικών φορέων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που εποπτεύονται από το Δημόσιο, υπό την ιδιότητα των εκ τρίτου συμβαλλομένων. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2 περ. α' έως γ', 3 και 4 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010.

Τέλος, **με την παρ. 9**, στις αρμοδιότητες της Οικονομικής Επιτροπής των Δήμων προστίθεται και η αρμοδιότητα να αποφασίζει για τη σύναψη των προγραμματικών συμβάσεων του δήμου. Σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, η εν λόγω αρμοδιότητα, έχουσα αποκλειστικώς οικονομικό αντικείμενο, προσιδιάζει πλήρως στα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Οικονομικής Επιτροπής, η οποία ως συλλογικό όργανο με διαπαραταξιακή εκπροσώπηση, μπορεί να αποφασίζει με γνώμονα το δημοτικό συμφέρον.

Β. Ως προς το άρθρο που αφορά σε «Ρυθμίσεις για την εύρυθμη λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης»

Όπως προκύπτει από την συνοδεύουσα το σχέδιο νόμου αιτιολογική έκθεση που κατατέθηκε στη Βουλή (δεν υποβλήθηκε στην Αρχή για τη συνεκτίμησή της κατά τη διατύπωση γνώμης), *«με τις προτεινόμενες διατάξεις παρέχεται η δυνατότητα στην Οικονομική Επιτροπή, εφόσον δεν είναι δυνατή, για οποιονδήποτε λόγο, η παράταση της εκτέλεσης των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών που ήταν σε ισχύ την 30η.6.2019, να αναθέτει το σχετικό έργο με αιτιολογημένη πράξη της, ακολουθώντας τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4412/2016. Η διάταξη*

κρίνεται επιβεβλημένη καθώς σε πλείστες όσες περιπτώσεις δεν υπήρχαν σε ισχύ συμβάσεις κατά την ρητά ορισθείσα ημερομηνία, το δε περιθώριο χρόνου δεν επιτρέπει τη διενέργεια διαγωνισμού κατά τα προβλεπόμενα στον ν. 4412/2016».

Η εν λόγω ρύθμιση επιχειρεί να καλύψει την περίπτωση που δεν είναι δυνατή για οποιονδήποτε λόγο η παράταση της εκτέλεσης των συμβάσεων, ήτοι η τροποποίηση της υφιστάμενης σύμβασης, οπότε η Οικονομική Επιτροπή δύναται να αναθέτει το σχετικό έργο με αιτιολογημένη πράξη της, ακολουθώντας τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 (Α' 147) και λαμβάνοντας υπόψη κριτήρια οικονομικότητας και εξασφάλισης συνθηκών γνησίου ανταγωνισμού. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 32.2.γ του ν. 4412/2016, και όπως αναλυτικά αναφέρθηκαν ανωτέρω, υπό 2., της παρούσας, το οποίο εξετάζεται ad hoc σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και θα πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς και επαρκώς.

Σημειωτέον ότι, μέχρι σήμερα έχουν εισαχθεί εξαιρετικές ρυθμίσεις στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων μεταφοράς μαθητών, με τις οποίες δίνεται εκ του νόμου η δυνατότητα επαναλαμβανόμενων παρατάσεων συμβάσεων ή απευθείας αναθέσεων κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων και οι οποίες εγείρουν ζητήματα σύγκρουσης με το εθνικό και ενωσιακό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων και νόθευσης του ανταγωνισμού. Ενδεικτικά αναφέρονται οι διατάξεις των παρ. 72 του ν. 4445/2016 (Α'/236), των παρ. 1 & 2 του άρθρου 63 του ν. 4415/2016 (Α'/159), των άρθρων 1-3 της από 10-09-2015 ΠΝΠ (Α'/108), ως κυρώθηκε με το νόμο 4350/2015 (Α'/161), της παρ. 1 του άρθρου 29 του ν. 4320/2015 (Α'/29), του άρθρου 49 του Ν. 4274/2014 (Α'/149), του άρθρου 17 του Ν. 4286/2014 (Α'/194), του άρθρου 69 του ν. 4257/2014 (Α'/93), του άρθρου 100 του ν. 4183/2013 (Α'/186).

Οι ως άνω διατάξεις, είτε υιοθετήθηκαν παρά τις ρητά διατυπωθείσες επιφυλάξεις της Αρχής (Πρβλ. γνώμες 3/2014, 10/2014, 4/2015, όπως αναρτώνται στην ιστοσελίδα www.eaadhsy.gr), είτε κατατέθηκαν στη Βουλή, ψηφίσθηκαν και δημοσιεύθηκαν χωρίς να έχει τηρηθεί ο τύπος της προηγούμενης γνώμης της, κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. (α), του ν. 4013/2011 (Α' 204). Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η Αρχή εξέδωσε αυτεπαγγέλτως την με αριθμ. 15/2015 Γνώμη, ομοίως αναρτημένη στην ιστοσελίδα της. (Πρβλ. και αριθμ. πρωτ. 4543/30.08.2019 επιστολή παράλειψης λήψης γνώμης της Αρχής επί ανάλογης διάταξης του ν. 4625/2019 (Α' 139), στον οποίο περιλαμβάνεται η σχολιαζόμενη διάταξη).

Γ. Ως προς το άρθρο που αφορά στην «Προμήθεια αιθουσών προσχολικής εκπαίδευσης και συναφούς εξοπλισμού και προσαρμογή δημοτικών βρεφικών – παιδικών σταθμών»

Η προτεινόμενη διάταξη, που υποβλήθηκε στην Αρχή για γνώμη, ορίζει ότι για την προμήθεια προκατασκευασμένων αιθουσών προσχολικής εκπαίδευσης, συναφών υλικών για την τοποθέτησή τους και του απαιτούμενου εξοπλισμού για τη λειτουργία τους, όπως και για τις περιπτώσεις εκτέλεσης εργασιών και προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών που απαιτούνται για την προσαρμογή των δημοτικών βρεφικών και παιδικών σταθμών στις

απαιτούμενες προϋποθέσεις λειτουργίας, οι ΟΤΑ α' βαθμού και η εταιρεία «Κτιριακές Υποδομές Α.Ε.» μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προμήθειας με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, σύμφωνα με την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 (Α' 147).

Στην ανωτέρω περίπτωση, η οποία πάντως, από το περιεχόμενο του σχεδίου της διάταξης ή από την αιτιολογική της έκθεση, δεν φαίνεται να συνδέεται με την αντιμετώπιση των έκτακτων και εξαιρετικά απρόβλεπτων περιστάσεων του κορονοϊού και την αποτροπή περαιτέρω διασποράς του (όπως συμβαίνει με το σύνολο των άρθρων των υπό κύρωση ΠΝΠ και τις περισσότερες λοιπές διατάξεις του σχεδίου νόμου), θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά και να αιτιολογούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016, όπως αναλυτικά αναφέρθηκαν ανωτέρω, υπό σημείο 2., της παρούσας.

Επαναλαμβάνεται ότι, το άρθρο 32.2.γ, που έχει ενσωματωθεί με το ταυτάριθμο άρθρο του ν. 4412/2016, προβλέπει τη δυνατότητα προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση, για λόγους κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτη κατάσταση, υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις του άρθρου αυτού (μόνο στο απολύτως απαραίτητο μέτρο και υπό τον όρο ότι η κατεπείγουσα κατάσταση δεν οφείλεται σε έλλειψη επιμέλειας της αναθέτουσας αρχής). Συνεπώς, κατά την αξιολόγηση κάθε μεμονωμένης περίπτωσης, πρέπει να πληρούνται τα ακόλουθα σωρευτικά κριτήρια: α) Γεγονότα τα οποία η υπόψη αναθέτουσα αρχή δεν θα μπορούσε να προβλέψει, β) ο κατεπείγων χαρακτήρας της κατάστασης καθιστά αδύνατη τη συμμόρφωση με τις γενικές προθεσμίες, γ) αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του απρόβλεπτου συμβάντος και του κατεπείγοντος χαρακτήρα, δ) χρήση μόνο για την κάλυψη του κενού έως ότου βρεθούν πιο σταθερές λύσεις.

Η προσφυγή συνεπώς στην εξαιρετική αυτή διαδικασία νομιμοποιείται μόνο για τις ποσότητες και για το χρονικό διάστημα που είναι πράγματι αναγκαία για την άμεση αντιμετώπιση της έκτακτης περίπτωσης.

Όπως έχει ήδη τονίσει η Αρχή σε προηγούμενες γνώμες της, οι ως άνω προϋποθέσεις δεν είναι δυνατό να καθίστανται περισσότερο ελαστικές δυνάμει εθνικής ρύθμισης, τουλάχιστον ως προς τις συμβάσεις άνω των ορίων²⁹, το δε βάρος απόδειξης ότι συντρέχουν πράγματι οι εξαιρετικές περιστάσεις που δικαιολογούν την παρέκκλιση, φέρει εκείνος που τις επικαλείται.

Και για την παρούσα προτεινόμενη ρύθμιση, ισχύουν τα αναλυτικώς αναφερόμενα ανωτέρω³⁰, σχετικά με τις συμβάσεις άνω των ορίων των Οδηγιών, για τις οποίες δεν θα μπορούσαν να τύχουν εφαρμογής, εξαιρετικές ή ειδικές εθνικές ρυθμίσεις που εγείρουν ζητήματα συμβατότητας με το ενωσιακό δίκαιο, οι οποίες δε τέτοιου περιεχομένου ειδικές ρυθμίσεις δύνανται να εφαρμόζονται μόνο σε συμβάσεις κάτω των ορίων³¹. Και τούτο, διότι στις συμβάσεις άνω των ορίων και ως προς τη διαδικασία ανάθεσης, έχουν εφαρμογή

²⁹ Όσον αφορά στις συμβάσεις οι οποίες, λαμβανομένης υπόψη της αξίας τους, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας (συμβάσεις κάτω των ορίων), επισημαίνεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι θεμελιώδεις κανόνες και οι γενικές αρχές της Συνθήκης, ιδίως τα άρθρα 49 και 56 ΣΛΕΕ και οι απορρέουσες εξ αυτών αρχές της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων, καθώς και η απορρέουσα εξ αυτών υποχρέωση διαφάνειας, υπό την προϋπόθεση ότι η επίμαχη δημόσια σύμβαση παρουσιάζει βέβαιο διασυνοριακό ενδιαφέρον.

³⁰ Πρβλ. ιδίως σχολιασμό του άρθρου εικοστού ένατου της από 01.05.2020 ΠΝΠ.

³¹ Πρβλ. αναλυτικά σε Κ.Ο. 24 της Αρχής, όπ.π., σελ. 9, 13, 14, κ.α. Επίσης, στην αριθμ. Α14/2020 Γνώμη της Αρχής, όπου, μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι: «Οιαδήποτε παρέκκλιση μπορεί να νοηθεί μόνο ως παρέκκλιση από εθνικές διατάξεις που δεν αποτελούν διατάξεις μεταφοράς ενωσιακού δικαίου. Κατά συνέπεια, η παρέκκλιση από της αμιγώς εθνικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στον ν. 4412/2016, μπορεί να περιορίζεται μόνο σε συμβάσεις των οποίων η προϋπολογιζόμενη αξία δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια εφαρμογής των οδηγιών, όπως εκάστοτε ισχύουν».

αποκλειστικά οι διατάξεις των ευρωπαϊκών Οδηγιών, όπως αυτές ενσωματώθηκαν στο ν. 4412/2016, υπό τη συνδρομή των σωρευτικά συντρεχουσών προϋποθέσεων τους. Σε κάθε περίπτωση, όπως προειπώθηκε, και για τις συμβάσεις κάτω των ορίων με βέβαιο διασυννοριακό ενδιαφέρον, ισχύουν οι θεμελιώδεις αρχές για τη λειτουργία της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), όπως η αρχή της ίσης μεταχείρισης και της παρεπόμενης υποχρέωσης διαφάνειας, κλπ.

Περαιτέρω, επισημαίνεται, σε σχέση με την εφαρμογή της προτεινόμενης ρύθμισης, ότι θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την τήρηση των κανόνων της κείμενης νομοθεσίας, σε ό,τι αφορά τον ορθό χαρακτηρισμό μιας δημόσιας σύμβασης (άρθρο 2 – ορισμοί, σχετικά με τον προσδιορισμό του είδους της δημόσιας σύμβασης και άρθρο 4 – μεικτές συμβάσεις), καθώς και τη μέθοδο υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης (άρθρο 6).

Τέλος, σημειώνεται ότι οι προτεινόμενες διατάξεις του σχεδίου άρθρου έχουν αναδιατυπωθεί λεκτικά στο κατατεθέν στη Βουλή νομοσχέδιο, σε σχέση με τις διατάξεις που είχαν υποβληθεί για γνώμη στην Αρχή (λ.χ. αναφέρθηκε ρητώς στο κατατεθέν σ/ν ότι η ως άνω ρύθμιση λαμβάνει χώρα «προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες σε απαιτούμενες αίθουσες για την υλοποίηση της δίχρονης προσχολικής εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2020 – 2021», απαλείφθηκε η αναφορά στην εταιρεία «Κτιριακές Υποδομές Α.Ε.», κ.α.), ωστόσο οι παρατηρήσεις της Αρχής εξακολουθούν να ισχύουν, καθώς το περιεχόμενο των σχετικών επισημάνσεων δεν επηρεάζεται κατ' ουσίαν.

ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΣΧΕΔΙΟ ΑΡΘΡΟΥ, ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΤΟΥ ΕΚΘΕΣΗ:

«Άρθρο 12

Προμήθεια αιθουσών προσχολικής εκπαίδευσης και συναφούς εξοπλισμού και προσαρμογή δημοτικών βρεφικών – παιδικών σταθμών

1. Προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες σε απαιτούμενες αίθουσες για την υλοποίηση της δίχρονης προσχολικής εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2020 - 2021, οι ΟΤΑ α' βαθμού μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προμήθειας προκατασκευασμένων αιθουσών προσχολικής εκπαίδευσης, συναφών υλικών, υπηρεσιών και έργων για την τοποθέτησή τους, καθώς και του απαιτούμενου εξοπλισμού για τη λειτουργία τους, κατά τις διατάξεις της περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 (Α' 147).
2. Η ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων γίνεται με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής. Εάν δεν υπάρχει στον προϋπολογισμό πίστωση ή η υπάρχουσα δεν επαρκεί, με την ίδια απόφαση γίνεται δεσμευτική εισήγηση για την αναμόρφωση του προϋπολογισμού, η οποία εγκρίνεται υποχρεωτικά από το οικείο δημοτικό συμβούλιο, στην πρώτη μετά την ανάθεση συνεδρίασή του.
3. Για την τοποθέτηση των αιθουσών εφαρμόζεται η περ. λη' της παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 4495/2017 (Α' 167).
4. Οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις εκτέλεσης εργασιών και προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών που απαιτούνται για την προσαρμογή των δημοτικών βρεφικών και παιδικών σταθμών στις απαιτούμενες προϋποθέσεις λειτουργίας.»

Αιτιολογική Έκθεση επί του άρθρου 12:

«Με τις προτεινόμενες διατάξεις και προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες σε απαιτούμενες αίθουσες για την υλοποίηση της δίχρονης προσχολικής εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2020 - 2021, οι δήμοι μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προμήθειας προκατασκευασμένων αιθουσών προσχολικής εκπαίδευσης, συναφών υλικών και έργων για την τοποθέτησή τους, καθώς και του απαιτούμενου εξοπλισμού για τη λειτουργία τους, σύμφωνα με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, κατά τις διατάξεις της περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016. Η ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων γίνεται με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής. Εάν δεν υπάρχει στον προϋπολογισμό πίστωση ή η υπάρχουσα δεν επαρκεί, με την ίδια απόφαση γίνεται δεσμευτική εισήγηση για την αναμόρφωση του προϋπολογισμού, η οποία εγκρίνεται υποχρεωτικά από το οικείο δημοτικό συμβούλιο, στην πρώτη μετά την ανάθεση συνεδρίασή του. Για την τοποθέτηση των αιθουσών εφαρμόζονται οι διατάξεις της περ. λη' της παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 4495/2017 για την έγκριση των εργασιών μικρής κλίμακας. Οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 της προτεινόμενης ρύθμισης εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις εκτέλεσης εργασιών και προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών που απαιτούνται για την προσαρμογή των δημοτικών βρεφικών και παιδικών σταθμών στις απαιτούμενες προϋποθέσεις λειτουργίας».

Δ. Ως προς το άρθρο που αφορά στη «Ρύθμιση ζητημάτων συμβάσεων προμηθειών ΟΤΑ α' βαθμού για την αποτροπή διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στα μέσα αστικής συγκοινωνίας»

Πρόκειται για μια ακόμη εξαιρετική διάταξη, που ρυθμίζει, κατά παρέκκλιση, ζητήματα δημοσίων συμβάσεων, έχει δε ακριβώς το ίδιο περιεχόμενο με το άρθρο εικοστό ένατο της από 01/05/2020 ΠΝΠ, με τη διαφορά ότι: α) ρυθμίζει ζητήματα συμβάσεων προμηθειών ΟΤΑ α' βαθμού για την αποτροπή διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στα μέσα αστικής συγκοινωνίας (αντί των μέσων δημοτικής συγκοινωνίας, στα οποία αφορά η ρύθμιση του εικοστού ένατου άρθρου της ΠΝΠ) και β) αφορά στην εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, εκτελούμενου, πέραν από τον οικείο δήμο ή την επιχείρησή του (που προβλέπεται στο εικοστό ένατο άρθρο), και από οργανισμούς που εκτελούν το έργο εντός των διοικητικών τους ορίων.

Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος της διάταξης, οι ΟΤΑ α' βαθμού και οι επιχειρήσεις τους μπορούν να αναθέτουν συμβάσεις προμήθειας οχημάτων, προμήθειας ανταλλακτικών και συναφών υπηρεσιών συντήρησης, ειδικώς για την εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, εκτελούμενου από τον οικείο δήμο ή την επιχείρησή του ή από οργανισμούς που εκτελούν το έργο εντός των διοικητικών τους ορίων, κατά τις διαδικασίες του άρθρου 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147), εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας έως των κατώτατων ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ ή κατά τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας ίσης ή άνω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Προβλέπεται δε ότι, για τη σύναψη των συμβάσεων που συνάπτονται κατά τα ανωτέρω, εφαρμόζεται αναλόγως η περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 ΠΝΠ (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο δεύτερο του ν. 4682/2020 (Α' 76), ήτοι η ανάθεση γίνεται με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής, ρυθμίζονται δε ειδικότερα οι περιπτώσεις για τις οποίες δεν υπάρχει πίστωση στον προϋπολογισμό ή η υπάρχουσα πίστωση δεν επαρκεί.

Σχετικά με την προτεινόμενη διάταξη, ισχύουν οι αναλυτικώς αναφερόμενες παρατηρήσεις της Αρχής, που διατυπώθηκαν επί του ως άνω αναφερθέντος άρθρου εικοστού ένατου της από 01/05/2020 ΠΝΠ, και ιδίως ως προς την επιχειρούμενη διάκριση για συμβάσεις άνω και κάτω των ορίων των Οδηγιών και τη διαφορετική διαδικασία που επιλέγεται από το νομοθέτη για εκάστη εξ αυτών. Και στην προκειμένη περίπτωση, δεν προκύπτει η σκοπιμότητα της διάκρισης της διαδικασίας ανάθεσης, αναλόγως του εάν πρόκειται για σύμβαση άνω ή κάτω των ορίων. Και στις δύο περιπτώσεις, πρόκειται για διαδικασία ανάθεσης, η οποία διενεργείται εξαιρετικά, λόγω της τεκμηριωμένης ανάγκης αντιμετώπισης κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτη περίσταση.

Ήδη η Αρχή, με την αριθμ. Κ.Ο. 24/2020, ανέδειξε τα ερμηνευτικά ζητήματα, τα οποία ενδέχεται να δημιουργούνται από τις αναφορές σε μία «υβριδική» διαδικασία απευθείας ανάθεσης, η οποία δεν περιγράφεται στο ν. 4412/2016, τονίζοντας, σε κάθε περίπτωση, ότι οι αναθέτουσες αρχές, ακόμη και στις συμβάσεις κάτω των ορίων, οι οποίες συνδέονται με την καταπολέμηση του κορωνοϊού, μπορούν να κάνουν χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ', με τήρηση των οριζόμενων σε αυτές προϋποθέσεις, όπως εκτίθενται στο αντίστοιχο κεφάλαιό της, που αφορά στις διαδικαστικές προϋποθέσεις της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση.

Στο σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι η κείμενη νομοθεσία ρυθμίζει τους όρους διεξαγωγής της ως άνω διαδικασίας, δυνάμει του άρθρου 32Α του ν. 4412/2016, ορίζοντας ότι αυτή εξαιρείται της υποχρεωτικής εφαρμογής των άρθρων 22 παράγραφοι 1, 36, 72 παράγραφος 1 περίπτωση α', 79 παράγραφοι 1 έως 4, και 221 παράγραφοι 8 και 9 του νόμου αυτού³².

Ισχύουν και εδώ οι παρατηρήσεις της Αρχής που αναφέρθηκαν επί του άρθρου εικοστού ένατου της από 01.05.2020 ΠΝΠ, ότι δηλαδή, εφόσον πρόκειται για σύναψη συμβάσεων προμήθειας οχημάτων, προμήθειας ανταλλακτικών και υπηρεσιών συντήρησης, ειδικώς για την εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του Βιβλίου ΙΙ του ν. 4412/2016, που αναφέρονται σε αναθέτοντες φορείς, εν προκειμένω, ως προς τις δραστηριότητες του άρθρου 231 ν. 4412/2016.

Τέλος, σημειώνεται ότι, το ως άνω επισημανθέν, από την Αρχή, ζήτημα των πανομοιότυπων διατάξεων του υπό κρίση άρθρου με το εικοστό ένατο άρθρο της από 01.05.2020 ΠΝΠ, αντιμετωπίστηκε, στο κατατεθέν σχέδιο νόμου, με την ένταξη των ως άνω διατάξεων σε ένα

³² Πρβλ. σχετικώς και Α16/2020 γνώμη της Αρχής, όπ.π.

ενιαίο άρθρο, με τροποποίηση και αντικατάσταση του εικοστού ένατου άρθρου της από 01.05.2020 ΠΝΠ.

ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΣΧΕΔΙΟ ΑΡΘΡΟΥ, ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΤΟΥ ΕΚΘΕΣΗ:

«Άρθρο 13

Ρύθμιση ζητημάτων συμβάσεων προμηθειών ΟΤΑ α' βαθμού για την αποτροπή διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στα μέσα αστικής συγκοινωνίας

Το εικοστό ένατο άρθρο της από 1.5.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 90) τροποποιείται και έχει ως εξής:

«Άρθρο εικοστό ένατο

Ρύθμιση ζητημάτων συμβάσεων προμηθειών ΟΤΑ α' βαθμού για την αποτροπή διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στα μέσα αστικής συγκοινωνίας

1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, οι ΟΤΑ α' βαθμού και οι επιχειρήσεις τους μπορούν να αναθέτουν συμβάσεις προμήθειας οχημάτων, προμήθειας ανταλλακτικών και συναφών υπηρεσιών συντήρησης, ειδικώς για την εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, εκτελούμενου από τον οικείο δήμο ή την επιχείρηση του ή από οργανισμούς που εκτελούν το έργο εντός των διοικητικών τους ορίων, κατά τις διαδικασίες του άρθρου 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147), εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας έως των κατώτατων ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ ή κατά τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας ίσης ή άνω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

2. Για τη σύναψη των συμβάσεων του παρόντος εφαρμόζεται αναλόγως η περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο δεύτερο του ν. 4682/2020 (Α' 76).»

Αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 13:

«Με τις προτεινόμενες διατάξεις προβλέπεται ότι εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος, οι ΟΤΑ α' βαθμού και οι επιχειρήσεις τους μπορούν να αναθέτουν συμβάσεις προμήθειας οχημάτων, προμήθειας ανταλλακτικών και συναφών υπηρεσιών συντήρησης, ειδικώς για την εκτέλεση αστικού συγκοινωνιακού έργου, εκτελούμενου από τον οικείο δήμο ή την επιχείρηση του ή από οργανισμούς που εκτελούν το έργο εντός των διοικητικών τους ορίων, κατά τις διαδικασίες του άρθρου 118 του ν. 4412/2016, εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας έως των κατώτατων ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ ή κατά τις διατάξεις του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, εφόσον πρόκειται για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας ίσης ή άνω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Για τη σύναψη των συμβάσεων του παρόντος εφαρμόζεται αναλόγως η περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το δεύτερο άρθρο του ν. 4682/2020 (Α' 76).»

Ε. Ως προς το άρθρο που αφορά στη «Νομιμοποίηση παραληφθεισών ποσοτήτων αγαθών για κάλυψη αναγκών των νοσοκομείων από την διάδοση του κορωνοϊού COVID-19»

Με την προτεινόμενη διάταξη, θεωρούνται νόμιμες (νομιμοποιούνται) οι δαπάνες που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο διαδικασιών προμήθειας, κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου τρίτου της από 25.02.2020 ΠΝΠ (Α' 42), που κυρώθηκε με το ν. 4682/2020, για την αγορά Μέσων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) για ιατρονοσηλευτικό προσωπικό νοσοκομείων, από τις οικείες ΔΥΠΕ κατά την χρονική περίοδο από 26.02.2020 έως και 30.04.2020, ως προς τις παραληφθείσες ποσότητες παραδοτέων ΜΑΠ μέχρι και 30.04.2020, ακόμα και εάν δεν τηρήθηκε η υπαγωγή στον έλεγχο του τριακοστού πέμπτου άρθρου του ν. 4129/2013, ήτοι ακόμα και αν δεν διενεργήθηκε ο υποχρεωτικός έλεγχος νομιμότητας της οικείας σύμβασης, πριν από τη σύναψή της, από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση που κατατέθηκε, με το σχέδιο νόμου, στη Βουλή (δεν υποβλήθηκε στην Αρχή για να ληφθεί υπόψη κατά τη διατύπωση της γνώμης της), «με την ανωτέρω διάταξη εξαιρούνται της υπαγωγής στη διαδικασία του άρθρου 35 του ν. 4129/2013 οι δαπάνες που διενεργήθηκαν εκ μέρους των επιμέρους Δ.Υ.Πε. για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης του κορωνοϊού COVID-19, σύμφωνα με τη διαδικασία της παρ. 2 του άρθρου τρίτου της από 25.2.2020 ΠΝΠ «Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού» (Α' 42), όπως αυτή κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4682/2020 (Α' 76), μόνο κατά το σκέλος των παραδοθεισών ποσοτήτων μέχρι και την 30η.4.2020».

Κατ' αρχήν επισημαίνεται ότι κατά πάγια πρακτική, η Αρχή είναι αντίθετη σε διαδικασίες νομιμοποίησης δαπανών³³. Η συγκεκριμένη ανάγκη νομιμοποίησης, που διαφαίνεται ότι συνεχεται με τις συμβάσεις που συνήφθησαν κατά την πρώτη περίοδο αντιμετώπισης της επιδημιολογικής κρίσης, ενδεχομένως αποτελεί συνέπεια και της ασαφούς ρύθμισης της παρ. 2 του τρίτου άρθρου της από 25.02.2020 ΠΝΠ για την ανάθεση των συμβάσεων «κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων». Ως είχε αναφερθεί και στη Γνώμη Α10/2020 της Αρχής επί της κύρωσης της εν λόγω ΠΝΠ, «δεν είναι σαφές ποιες είναι οι διατάξεις από τις οποίες εισάγεται η παρέκκλιση από κάθε σχετική διάταξη της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, και εάν η παρέκκλιση αυτή αφορά και διατάξεις που δεν εμπίπτουν στο ν. 4412/2016 αλλά συνεχονται με τις δημόσιες συμβάσεις όπως η αρμοδιότητα προσυμβατικού ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου [...]», ρύθμιση³⁴.

Όσον αφορά, ειδικότερα, τον προσυμβατικό έλεγχο εκ μέρους του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επισημαίνεται ότι πρόκειται για προληπτικό έλεγχο νομιμότητας, ο οποίος, όπου προβλέπεται, δρα προστατευτικά χάριν του δημοσίου συμφέροντος. Με την Κ.Ο. 24/2020, η Αρχή διατύπωσε την άποψη ότι «δεν μπορεί [...] να προβλέπεται παρέκκλιση από τις διατάξεις του ν. 4129/2013 που προβλέπουν τον προσυμβατικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καθώς ο εν λόγω έλεγχος (για συμβάσεις μεγάλης οικονομικής αξίας) εδράζεται στη διάταξη του άρθρου 98 παρ. 1 περ. β' του Συντάγματος, ήτοι σε διάταξη υπερνομοθετικής ισχύος»³⁵.

³³ Πρβλ. σχετικώς Α14 Γνώμης της Αρχής, όπ.π.

³⁴ Πρβλ. ενδεικτικά Πρακτικά της 9^{ης} Γενικής Συνεδρίασεως της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 27 ης Ιουνίου 2018.

³⁵ Πρβλ. ΚΟ 24/2020, όπ.π., σελ 15, όπως και Α16/2020 Γνώμη της Αρχής, όπ.π., σελ. 34.

Καθώς η ατυχής και ασαφής ρύθμιση για την ανάθεση των συμβάσεων «κατά παρέκκλιση των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων» επαναλήφθηκε σε αρκετές ρυθμίσεις και στις ΠΝΠ που ακολούθησαν, ενδέχεται να ακολουθήσουν και άλλες διατάξεις που νομιμοποιούν αντίστοιχες δαπάνες.

Τέλος, επισημαίνεται ότι η εν λόγω προτεινόμενη διάταξη κατατέθηκε στη Βουλή εν μέρει τροποποιημένη, με τον τίτλο «Δαπάνες για την προμήθεια μέσων ατομικής προστασίας», χωρίς ωστόσο να επηρεάζεται η ουσία του περιεχομένου των ανωτέρω παρατηρήσεων της Αρχής.

ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΣΧΕΔΙΟ ΑΡΘΡΟΥ, ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΤΟΥ ΕΚΘΕΣΗ:

«Άρθρο 31

Δαπάνες για την προμήθεια μέσων ατομικής προστασίας

Δαπάνες που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο διαδικασιών έκτακτης προμήθειας μέσων ατομικής προστασίας (ΜΑΠ), τηρουμένων οπωσδήποτε των προϋποθέσεων της παρ. 2 του άρθρου τρίτου της από 25.2.2020 ΠΝΠ «Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού» (Α' 42), όπως αυτή κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4682/2020 (Α' 76), για το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό νοσοκομείων, από τις οικείες Δ.Υ.Πε. κατά τη χρονική περίοδο από 26.2.2020 έως και 30.4.2020 είναι νόμιμες ως προς τις παραληφθείσες ποσότητες παραδοτέων ΜΑΠ μέχρι και 30.4.2020, ανεξαρτήτως του εάν τηρήθηκε η υπαγωγή στον έλεγχο του άρθρου 35 του ν. 4129/2013 (Α' 52)».

Αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 31

«Με την ανωτέρω διάταξη εξαιρούνται της υπαγωγής στη διαδικασία του άρθρου 35 του ν. 4129/2013 οι δαπάνες που διενεργήθηκαν εκ μέρους των επιμέρους Δ.Υ.Πε. για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης του κορωνοϊού COVID-19, σύμφωνα με τη διαδικασία της παρ. 2 του άρθρου τρίτου της από 25.2.2020 ΠΝΠ «Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού» (Α' 42), όπως αυτή κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4682/2020 (Α' 76), μόνο κατά το σκέλος των παραδοθεισών ποσοτήτων μέχρι και την 30η.4.2020».

ΣΤ. Ως προς το άρθρο που περιλαμβάνει «Ρυθμίσεις περί αποφαινομένων οργάνων και συγκρότησης επιτροπών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων έργων και μελετών», επαναλαμβάνεται ότι έχει εκδοθεί η με αριθμ. Α17/2020 γνώμη της Αρχής (ΑΔΑ: ΨΦ9ΑΟΞΤΒ-5ΙΥ), καθότι το εν λόγω σχέδιο άρθρου είχε υποβληθεί αυτούσιο για γνώμη στην Αρχή, γίνεται δε παραπομπή στα αναλυτικώς αναφερόμενα στη εν λόγω γνώμη.

Ζ. Ως προς το άρθρο που περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για πτήσεις εκμετάλλευσης τακτικών αεροπορικών γραμμών στις οποίες έχουν επιβληθεί υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας (άγονες γραμμές).

Κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 16 του Κανονισμού αριθμ. 1008/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Σεπτεμβρίου 2008 σχετικά με κοινούς κανόνες εκμετάλλευσης των αεροπορικών γραμμών στην Κοινότητα, ένα κράτος μέλος, κατόπιν διαβουλεύσεων με άλλα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη και αφού ενημερώσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τους σχετικούς αερολιμένες και τους αερομεταφορείς που εκτελούν το δρομολόγιο αυτό, μπορεί να επιβάλλει υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας σε τακτικές αεροπορικές γραμμές μεταξύ αερολιμένα της Κοινότητας και αερολιμένα που εξυπηρετεί περιφερειακή περιοχή ή περιοχή ανάπτυξης που βρίσκεται στο

έδαφός του, ή γραμμή η οποία έχει χαμηλή κίνηση, εφόσον η γραμμή αυτή θεωρείται δρομολόγιο ζωτικής σημασίας για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιφέρειας την οποία εξυπηρετεί ο αερολιμένας. Η υποχρέωση αυτή επιβάλλεται μόνο στο μέτρο που απαιτείται προκειμένου να εξασφαλίζεται, στο συγκεκριμένο δρομολόγιο, ελάχιστη εξυπηρέτηση τακτικών αεροπορικών γραμμών που πληρούν καθορισμένα κριτήρια συνέχειας, τακτικότητας, τιμολόγησης ή ελάχιστης μεταφορικής ικανότητας, τα οποία ο αερομεταφορέας δεν επρόκειτο άλλως να αναλάβει εάν ελάμβανε αποκλειστικά υπόψη το εμπορικό συμφέρον του.

Τα συγκεκριμένα πρότυπα που επιβάλλονται σε διαδρομή υποκείμενη στην παροχή δημόσιας υπηρεσίας καθορίζονται με διαφάνεια και χωρίς την εισαγωγή διακρίσεων.

Το δικαίωμα εκμετάλλευσης των τακτικών αεροπορικών γραμμών παρέχεται με δημόσιο διαγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 17 του Κανονισμού, είτε για μεμονωμένο δρομολόγιο, είτε, στις περιπτώσεις που αυτό δικαιολογείται για λόγους επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας, για μία ομάδα δρομολογίων, σε οποιονδήποτε κοινοτικό αερομεταφορέα πληροί τις προϋποθέσεις εκμετάλλευσης των γραμμών αυτών. Για λόγους διοικητικής αποτελεσματικότητας, το κράτος μέλος μπορεί να δημοσιεύσει ενιαία πρόσκληση υποβολής προσφορών για διάφορα δρομολόγια.

Η επιλογή μεταξύ των υποβληθεισών προτάσεων διενεργείται το συντομότερο δυνατό, αφού ληφθεί υπόψη η επάρκεια της παρεχόμενης υπηρεσίας και ιδίως το αντίτιμο και οι όροι που μπορούν να προσφερθούν στους χρήστες, καθώς και το κόστος τυχόν αντισταθμίματος που απαιτεί(-ούν) το (τα) κράτος(-η) μέλος(-η):

Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να αποζημιώνει αερομεταφορέα (χορήγηση αντισταθμίματος), ο οποίος έχει επιλεγεί, για την τήρηση των προδιαγραφών που απαιτούνται για την επιβληθείσα, παροχή δημόσιας υπηρεσίας. Το εν λόγω αντισταθμισμα δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό που απαιτείται για να καλυφθεί το καθαρό κόστος που προκύπτει από την εκπλήρωση κάθε υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων του αερομεταφορέα και ευλόγου κέρδους.

Εν προκειμένω, η προτεινόμενη διάταξη προβλέπει μια εξαιρετική ρύθμιση, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων, για πτήσεις εκμετάλλευσης τακτικών αεροπορικών γραμμών στις οποίες έχουν επιβληθεί υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, δυνάμει των άρθρων 16, 17 και 18 του Κανονισμού 1008/2008.

Σύμφωνα με την κατατεθείσα στη Βουλή οικεία αιτιολογική έκθεση (δεν υποβλήθηκε στην Αρχή για τη διατύπωση γνώμης), «*Λόγω κατάρρευσης των αεροπορικών δραστηριοτήτων στην Ελλάδα εξαιτίας των επιπτώσεων του κορωνοϊού COVID-19 και των αυστηρών περιορισμών κίνησης, επιτείνεται η, ζωτικής σημασίας για τις εσωτερικές συγκοινωνίες, ανάγκη διατήρησης της συνδεσιμότητας συγκεκριμένων προορισμών. Για ορισμένους προορισμούς της εθνικής επικρατείας η στοιχειώδης συνδεσιμότητα αυτή εξασφαλίζεται μέσω της επιβολής υποχρεώσεων δημοσίας υπηρεσίας για την αεροπορική εξυπηρέτησή τους. Υποχρεώσεις που ανατίθενται μέσω δημοσίων διαγωνισμών που εγκρίνονται από την ευρωπαϊκή επιτροπή και χρηματοδοτούνται από σχετικά τέλη του τομέα της αεροναυτιλίας. Οι τρέχουσες, εξαιρετικές, συνθήκες ωστόσο έχουν επιφέρει ουσιώδεις αλλαγές βασικών*

όρων των υφιστάμενων Συμβάσεων εκμετάλλευσης τακτικών αεροπορικών γραμμών στις οποίες έχουν επιβληθεί υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας βάσει των άρθρων 16, 17 και 18 του Κανονισμού 1008/2008 σχετικά με κοινούς κανόνες εκμετάλλευσης των αεροπορικών γραμμών στην Κοινότητα. Είναι λοιπόν αναγκαίο να δοθεί η δυνατότητα της επιπλέον επιδότησης των γραμμών αυτών καθώς και να επιτραπεί η τροποποίηση τους με σκοπό την προσαρμογή στις ανάγκες της τρέχουσας συγκυρίας».

Παρά τη ρητή ανωτέρω αναφορά στην αιτιολογική έκθεση «περί τροποποίησης», στην προτεινόμενη διάταξη ορίζεται ότι, χωρίς τροποποίηση των υφιστάμενων συμβάσεων, καταβάλλεται κατ' εξαίρεση, κατά το δίμηνο Απριλίου και Μαΐου 2020, επιπλέον αντιστάθμισμα στις εν λόγω πτήσεις, που ανέρχεται στο ποσό των 20 ευρώ ανά προσφερόμενη θέση, πλέον αναλογούντα ΦΠΑ.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, εξεταστέο θα ήταν, εν προκειμένω, εάν και κατά πόσον η εν λόγω παρέκκλιση, ήτοι η κατ' εξαίρεση καταβολή επιπλέον αντισταθμίسمatos, συνιστά ή όχι τροποποίηση της οικείας σύμβασης, υπό τους ειδικότερους όρους του άρθρου 337 του ν. 4412/2016 «Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους (άρθρο 89 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)» (Βιβλίο ΙΙ), σε καταφατική δε περίπτωση, εάν η εν λόγω τροποποίηση θα μπορούσε να κριθεί ουσιώδης. Όπως έχει ήδη επισημάνει η Αρχή σε προηγούμενη γνώμη της³⁶ και επαναλαμβάνεται κατά τον ανωτέρω σχολιασμό του άρθρου έκτου της από 01.05.2020 ΠΝΠ, στο βαθμό που η τροποποίηση της οικείας σύμβασης θα μπορούσε να αφορά σε τροποποίηση συμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παράγωγου δικαίου της Ένωσης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι σχετικοί κανόνες της κείμενης νομοθεσίας που αφορούν σε τροποποίηση των οικείων συμβάσεων, ιδίως λχ. στο βαθμό που ρυθμίζουν περιστάσεις που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από επιμελή αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα (εν προκειμένω, ιδίως άρθρο 337 παρ. 1 γ' του ν. 4412/2016).

Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να διατίθεται επαρκής τεκμηρίωση / αιτιολόγηση σχετικά με τα ανωτέρω, ενδεικτικά εάν με την κατ' εξαίρεση καταβολή επιπλέον αντισταθμίسمatos, τηρείται ο κανόνας ότι το αντιστάθμισμα δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό που απαιτείται για να καλυφθεί το καθαρό κόστος που προκύπτει από την εκπλήρωση κάθε υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων του αερομεταφορέα και ευλόγου κέρδους.

Η. Ως προς το άρθρο που ρυθμίζει «Θέματα συμβάσεων Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών Α.Ε.»

Πρόκειται για μια ακόμη εξαιρετική διάταξη, που ρυθμίζει, κατά παρέκκλιση, ζητήματα δημοσίων συμβάσεων, κατά τις παρούσες έκτακτες και εξαιρετικά απρόβλεπτες περιστάσεις που σχετίζονται με την αντιμετώπιση του κορονοϊού και την αποτροπή περαιτέρω διασποράς του.

³⁶ Πρβλ. Α16/2020 γνώμη της Αρχής.

Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι, για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος της ρύθμισης και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται κίνδυνος διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, ο Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών Α.Ε. (αναθέτων φορέας), δύναται, κατά παρέκκλιση από κάθε σχετική διάταξη της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, να προβαίνει σε απευθείας ανάθεση κατά το άρθρο 328 ν. 4412/2016, όταν πρόκειται για σύμβαση κάτω των ορίων των Οδηγιών (άρθρο 235), με σκοπό την διασφάλιση της αδιάλειπτης και απρόσκοπτης λειτουργίας των μέσων μαζικής μεταφοράς και της διάθεσης, χρήσης και ελέγχου των μέσων κομίστρου, την αποφυγή του συνωστισμού και της συμφόρησης στα συγκοινωνιακά μέσα, τη βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων ή νέων συγκοινωνιακών υποδομών και μέσων για την ασφαλέστερη μετακίνηση του επιβατικού κοινού, την ασφαλή επαύξηση του συγκοινωνιακού έργου και κάθε άλλο παρεμφερή σκοπό, και μάλιστα χωρίς την πρόβλεψη / τήρηση κάποιας ελάχιστης διατύπωσης δημοσιότητας (όπως θα ήταν λ.χ. η ανάρτηση πρόσκλησης υποβολής προσφορών στην ιστοσελίδα του για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών).

Σύμφωνα με τη συνυποβληθείσα αιτιολογική έκθεση, με τη διάταξη αυτή παρέχεται η δυνατότητα στον Οργανισμό Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών, να προβεί στην κατ' εξαίρεση ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, με αξία κατώτερη των ορίων που καθορίζονται στο άρθρο 235 ν. 4412/2016, προκειμένου να αντιμετωπίσει επείγοντα ζητήματα που σχετίζονται με την απρόσκοπτη και αποτελεσματική εκτέλεση του συγκοινωνιακού έργου, με μέριμνα για την ασφάλεια των χρηστών των μέσων μαζικής μεταφοράς και την αποφυγή του συνωστισμού και της συμφόρησης στα συγκοινωνιακά μέσα.

Από το περιεχόμενο της διάταξης και την αιτιολογική του έκθεση, προκύπτει μεν ο σκοπός, όχι, όμως, αυτό καθ' αυτό το αντικείμενο των συμβάσεων που θα ανατεθούν, το οποίο κρίνεται αναγκαίο να οριοθετηθεί και να διασαφηνιστεί.

Σε κάθε περίπτωση, ισχύει η πάγια θέση της Αρχής, ότι για τέτοιου είδους ζητήματα δεν θα έπρεπε να επιλέγεται η προσφυγή σε «εξαιρετική» και «αποσπασματική» νομοθέτηση, δεδομένου ότι υπάρχει η δυνατότητα εφαρμογής των κανόνων της κείμενης νομοθεσίας που αφορούν στην αντιμετώπιση απρόβλεπτων και επειγουσών καταστάσεων – με την προϋπόθεση της δέουσας τεκμηρίωσης εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής (απαιτείται αιτιολογημένη υπαγωγή σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση, αναλόγως του αντικειμένου της σύμβασης).

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, ισχύουν και εδώ οι αναλυτικά αναφερόμενες παρατηρήσεις της Αρχής, ως διατυπώθηκαν ανωτέρω, **στα σημεία υπό 2., υπό 4. και κατά τον σχολιασμό του εικοστού ένατου άρθρου της από 01.05.2020 ΠΝΠ**, σχετικά με την επιλογή από το νομοθέτη μιας «υβριδικής» διαδικασίας απευθείας ανάθεσης, αντί της προσφυγής, ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, στη ρητή ρύθμιση της διαδικασίας διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση του άρθρου 269 περ. δ' (αντίστοιχου του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ') του ν. 4412/2016, κατόπιν αιτιολογημένης απόφασης στην οποία να τεκμηριώνεται η συνδρομή των εξαιρετικών περιστάσεων.

Επειδή, εν προκειμένω, τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του Βιβλίου ΙΙ του ν. 4412/2016 (που αφορούν σε αναθέτοντες φορείς), εσφαλμένα γίνεται αναφορά στα άρθρα του Βιβλίου Ι αντί των αντίστοιχων του Βιβλίου ΙΙ, ήτοι α) στο άρθρο 118 του Βιβλίου Ι του ν. 4412/2016 για την απευθείας ανάθεση, αντί του άρθρου 328 του Βιβλίου ΙΙ του ίδιου νόμου, β) στο άρθρο 32 του Βιβλίου Ι για την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, αντί του άρθρου 269 του Βιβλίου ΙΙ.

Σε κάθε περίπτωση, επαναλαμβάνεται ότι η εκτιμώμενη αξία των συμβάσεων, ακόμα και αυτών που είναι κάτω των ορίων των Οδηγιών, υπολογίζεται με βάση τους κανόνες του άρθρου 236 του ν. 4412/2016 για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης και την αποφυγή κατατμήσεων (Βιβλίο ΙΙ), το οποίο αποτελεί τη μεταφορά της αντίστοιχης διάταξης του άρθρου 16 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Σημειωτέον, τέλος, ότι, κατά την κρίση της Αρχής³⁷, με τις διατάξεις των ΠΝΠ δεν μπορούν να εισάγονται παρεκκλίσεις, ακόμη και εάν πρόκειται για συμβάσεις κάτω των ενωσιακών ορίων, ακόμη και στο πλαίσιο των εξαιρετικών περιστάσεων της παρούσας υγειονομικής κρίσης, οι οποίες να αφίστανται, κατά το δυνατόν, από τις γενικές αρχές που διέπουν τη σύναψη των δημοσίων συμβάσεων και αποτελούν θεμελιώδεις αρχές του ενωσιακού δικαίου, όπως την αρχή της ίσης μεταχείρισης και της απορρέουσας εξ αυτής αρχής της διαφάνειας, της απαγόρευσης των διακρίσεων, κλπ.

Επισημαίνεται ότι, το εν λόγω σχέδιο άρθρου, που είχε υποβληθεί για γνώμη στην Αρχή, δεν περιλήφθηκε εν τέλει στις λοιπές διατάξεις του κατατεθέντος στη Βουλή σχεδίου νόμου.

Θ. Ως προς το άρθρο, αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, που αφορά σε «Συμβάσεις για την κάλυψη των αναγκών της Ακαδημίας Αθηνών»:

Με την προτεινόμενη ρύθμιση, ορίζεται ότι, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους πέντε (5) μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος, η Ακαδημία Αθηνών,

³⁷ Πρβλ. αριθμ. Α14/2020 Γνώμη της Αρχής, όπ.π.³⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 23 του ν. 2621/1998 (Α' 136): "23. Στις εξαφρέσεις της παρ. 8 του άρθρου 6 του ν. 2527/1997 (Α' 206) και της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου 33/2006 (Α' 280) "καθώς και του περιορισμού της παρ. 3 του άρθρου 37 του Ν. 3986/2011", όπως ισχύουν, περιλαμβάνονται και οι συμβάσεις μίσθωσης έργου "οι συμβάσεις με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, ή με οποιαδήποτε άλλη νομική μορφή συμβάσεις", του προσωπικού που απασχολείται για την εκτέλεση έργων "ή την υποστήριξη υπηρεσιών", από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.), τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου για την αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας και των κονδυλίων έρευνας των Α.Ε.Ι., την Ακαδημία Αθηνών, την Ανεξάρτητη Αρχή για τη Διασφάλιση και Πιστοποίηση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ), τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων (Ε.Ο.Π.Π.), το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), τα ερευνητικά κέντρα και ινστιτούτα, συμπεριλαμβανομένων αυτών της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.), τον Ειδικό Λογαριασμό του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.), το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.), το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, το Ινστιτούτο Νεολαίας, το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.), «το Ίδρυμα Ποιμαντικής Επιμόρφωσης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών (Ι.Π.Ε.)» και το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» (Ι.Τ.Υ.Ε.), στο πλαίσιο συγκεκριμένου επιδοτούμενου, συγχρηματοδοτούμενου ή αυτοχρηματοδοτούμενου προγράμματος "ή προγράμματος ή έργου χρηματοδοτούμενου από ίδιους πόρους που δεν βαρύνουν τον τακτικό τους προϋπολογισμό ή την κρατική τους επιχορήγηση".

κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης του οργανισμού της και της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, μπορεί, με απόφαση της Συγκλήτου, να προβαίνει σε απευθείας ανάθεση συμβάσεων για την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης ή συμβάσεων οποιασδήποτε άλλης μορφής κατά το άρθρο 2 παρ. 23 του ν. 2621/1998³⁸ (άρα συμβάσεων τόσο άνω των ορίων όσο και κάτω των ορίων), καθώς και να παρατείνει τη διάρκεια των υφιστάμενων, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου, συμβάσεων μίσθωσης έργου ή παροχής υπηρεσιών. Σε κάθε περίπτωση, η διάρκεια των συμβάσεων ή της παράτασης των υφιστάμενων συμβάσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει την 31^η Οκτωβρίου 2020, αποκλεισμένης της μετατροπής τους σε συμβάσεις αορίστου χρόνου.

Ως ελάχιστη τήρηση διατυπώσεων δημοσιότητας, προβλέπεται η ανάρτηση της πρόσκλησης για τη σύναψη των ανωτέρω συμβάσεων στην ιστοσελίδα της Ακαδημίας Αθηνών, για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και ως βάση του κριτηρίου ανάθεσης, η χαμηλότερη προσφορά.

Προβλέπεται, μάλιστα, η δυνατότητα της Ακαδημίας Αθηνών, σε περίπτωση παράτασης των υφιστάμενων συμβάσεων, να τροποποιεί την έκταση και το περιεχόμενο των παρεχόμενων υπηρεσιών και να συμφωνεί χαμηλότερη αμοιβή, σε σχέση με αυτή που έχει συμφωνηθεί με την κάθε σύμβαση που παρατείνεται, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της κατά τη διάρκεια ισχύος των έκτακτων μέτρων για τον περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

Εν προκειμένω, πρόκειται για μια ακόμη εξαιρετική διάταξη που ρυθμίζει, κατά παρέκκλιση, μεταξύ άλλων, και ζητήματα δημοσίων συμβάσεων. Καταρχάς, από το περιεχόμενο της προτεινόμενης ρύθμισης και ελλείψει υποβολής αιτιολογικής έκθεσης που να την συνοδεύει, δεν φαίνεται να οριοθετείται το φυσικό αντικείμενο των εν λόγω συμβάσεων, το οποίο κρίνεται αναγκαίο να συγκεκριμενοποιηθεί και να διασαφηνισθεί.

Περαιτέρω, από τις αρμοδιότητες της Ακαδημίας Αθηνών, από τα στοιχεία που διαθέτει η Αρχή και ελλείψει υποβολής σχετικής αιτιολογικής έκθεσης, ως προαναφέρθηκε, δεν φαίνεται οι εν λόγω ρυθμίσεις να συνδέονται άμεσα με την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και του κινδύνου περαιτέρω διασποράς του. Ως εκ τούτου, κατά την άποψη της Αρχής, προκύπτει η αναγκαιότητα να αιτιολογηθεί επαρκώς περαιτέρω ο αιτιώδης σύνδεσμος/η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της απρόβλεπτης περίπτωσης του κορωνοϊού και του κατεπείγοντος

³⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 23 του ν. 2621/1998 (Α' 136): "23. Στις εξαιρέσεις της παρ. 8 του άρθρου 6 του ν. 2527/1997 (Α' 206) και της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου 33/2006 (Α' 280) "καθώς και του περιορισμού της παρ. 3 του άρθρου 37 του Ν. 3986/2011", όπως ισχύουν, περιλαμβάνονται και οι συμβάσεις μίσθωσης έργου "οι συμβάσεις με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, ή με οποιαδήποτε άλλη νομική μορφή συμβάσεις", του προσωπικού που απασχολείται για την εκτέλεση έργων "ή την υποστήριξη υπηρεσιών", από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.), τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου για την αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας και των κονδυλίων έρευνας των Α.Ε.Ι., την Ακαδημία Αθηνών, την Ανεξάρτητη Αρχή για τη Διασφάλιση και Πιστοποίηση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ), τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων (Ε.Ο.Π.Π.), το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), τα ερευνητικά κέντρα και ινστιτούτα, συμπεριλαμβανομένων αυτών της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.), τον Ειδικό Λογαριασμό του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.), το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.), το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, το Ινστιτούτο Νεολαίας, το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.), «το Ίδρυμα Ποιμαντικής Επιμόρφωσης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών (Ι.Π.Ε.)» και το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» (Ι.Τ.Υ.Ε.), στο πλαίσιο συγκεκριμένου επιδοτούμενου, συγχρηματοδοτούμενου ή αυτοχρηματοδοτούμενου προγράμματος "ή προγράμματος ή έργου χρηματοδοτούμενου από ίδιους πόρους που δεν βαρύνουν τον τακτικό τους προϋπολογισμό ή την κρατική τους επιχορήγηση".

χαρακτήρα των συγκεκριμένων αναθέσεων εκ μέρους της Ακαδημίας Αθηνών, που καθιστά αδύνατη τη συμμόρφωση με τις γενικές προθεσμίες και επιτάσσει τη διενέργεια των απευθείας αναθέσεων.

Στο βαθμό που οι αναθέσεις στις οποίες προβαίνει η Ακαδημία Αθηνών έχουν το χαρακτήρα/τα χαρακτηριστικά δημόσιας σύμβασης και δεν εξαιρούνται για άλλο λόγο (λ.χ. ως συμβάσεις εργασίας), ισχύουν οι παρατηρήσεις της Αρχής, όπως αναλυτικά αναφέρθηκαν ανωτέρω **στα σημεία υπό 2. και υπό 4, όπως και κατά τον σχολιασμό του άρθρου εικοστού ένατου της από 01.05.2020 ΠΝΠ**, σχετικά με την επιλογή του νομοθέτη να προσφεύγει στην εξαιρετική διαδικασία της απευθείας ανάθεσης συμβάσεων, κατά παρέκκλιση των κείμενων ρυθμίσεων περί δημοσίων συμβάσεων, όπως διαφαίνεται από το περιεχόμενο της προτεινόμενης ρύθμισης, χωρίς να διακρίνει εάν πρόκειται για συμβάσεις άνω των ορίων και κάτω των ορίων των Οδηγιών. Τούτου εγείρει σοβαρά ζητήματα συμβατότητας με το ενωσιακό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων, διότι, όπως έχει προαναφερθεί, στις συμβάσεις άνω των ορίων και ως προς τη διαδικασία ανάθεσης, έχουν εφαρμογή αποκλειστικά οι διατάξεις των ευρωπαϊκών Οδηγιών, όπως αυτές ενσωματώθηκαν στο ν. 4412/2016. Ως εκ τούτου, δεν θα μπορούσαν να τύχουν εφαρμογής, σε συμβάσεις άνω των ορίων, εξαιρετικές ή ειδικές ρυθμίσεις που προσκρούουν στο ενωσιακό δίκαιο, οι οποίες δύνανται να εφαρμόζονται μόνο σε συμβάσεις κάτω των ορίων³⁹.

Προσφερότερη, εν προκειμένω, θα ήταν η επιλογή εφαρμογής της ρητής ρύθμισης του άρθρου 32.2.γ. του ν. 4412/2016, η οποία εφαρμόζεται ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, για την αντιμετώπιση των αναγκών της απρόβλεπτης και επείγουσας κατάστασης της επιδημιολογικής κρίσης, ωστόσο, υπό την συνδρομή και αιτιολόγηση των σωρευτικώς προβλεπόμενων προϋποθέσεων του άρθρου αυτού (εν προκειμένω, ιδίως του αιτιώδους συνδέσμου / της αιτιώδους συνάφειας).

Περαιτέρω, και στο βαθμό που οι συμβάσεις μίσθωσης έργου ή παροχής υπηρεσιών, των οποίων δύναται να παρατείνει τη διάρκεια η Ακαδημία Αθηνών, έχουν τα χαρακτηριστικά/το χαρακτήρα δημόσιας σύμβασης και δεν εξαιρούνται για άλλο λόγο (λ.χ. ως συμβάσεις εργασίας), ισχύουν οι παρατηρήσεις της Αρχής, ως διατυπώθηκαν σε προηγούμενα σημεία, σε ό,τι αφορά στην αναγκαιότητα τήρησης των απαιτήσεων της κείμενης νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων σχετικά με την τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους, υπό τους όρους του άρθρου 132 του ν. 4412/2016. Εν προκειμένω, μάλιστα, θα ήταν εξεταστέο, *ad hoc*, κατά πόσον πρόκειται για επιτρεπόμενη τροποποίηση της οικείας σύμβασης, στο βαθμό που η εν λόγω τροποποίηση θα μπορούσε – ενδεχομένως - να κριθεί ουσιώδης (τροποποίηση της έκτασης και του περιεχομένου των παρεχόμενων υπηρεσιών, συμφωνία χαμηλότερης αμοιβής σε σχέση με αυτή που είχε συμφωνηθεί με την κάθε σύμβαση που παρατείνεται, κλπ), υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του προαναφερθέντος άρθρου 132.

³⁹ Πρβλ. αναλυτικά σε Κ.Ο. 24 της Αρχής, όπ.π., σελ. 9, 13, 14, κ.α. Επίσης, στην αριθμ. Α14/2020 Γνώμη της Αρχής, όπου, μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι: «Οιαδήποτε παρέκκλιση μπορεί να νοηθεί μόνο ως παρέκκλιση από εθνικές διατάξεις που δεν αποτελούν διατάξεις μεταφοράς ενωσιακού δικαίου. Κατά συνέπεια, η παρέκκλιση από της αμιγώς εθνικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στον ν. 4412/2016, μπορεί να περιορίζεται μόνο σε συμβάσεις των οποίων η προϋπολογιζόμενη αξία δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια εφαρμογής των οδηγιών, όπως εκάστοτε ισχύουν».

Όπως έχει ήδη επισημάνει η Αρχή σε προηγούμενη γνώμη της⁴⁰, στο βαθμό που η τροποποίηση της οικείας σύμβασης θα μπορούσε να αφορά σε τροποποίηση συμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παράγωγου δικαίου της Ένωσης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι σχετικοί κανόνες της κείμενης νομοθεσίας που αφορούν σε τροποποίηση των οικείων συμβάσεων, εν προκειμένω ιδίως στο βαθμό που ρυθμίζουν περιστάσεις που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από επιμελή αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα (άρθρο 132 παρ. 1 περ γ' του ν. 4412/2016)⁴¹.

Επισημαίνεται, πάντως, ότι, το εν λόγω σχέδιο άρθρου, που είχε υποβληθεί για γνώμη στην Αρχή, δεν περιλήφθηκε εν τέλει στις λοιπές διατάξεις του κατατεθέντος στη Βουλή σχεδίου νόμου.

VII.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατόπιν όλων των ανωτέρω, η Αρχή γνωμοδοτεί σύμφωνα με την περίπτωση γ' (αα) της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του ν. 4013/2011, σε συνδυασμό με της διατάξεις του άρθρου 35 παρ. 7 του Οργανισμού και Κανονισμού Λειτουργίας της Αρχής ως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 53 του Ν. 4605/2019 (Α' 52) επί των προτεινόμενων ρυθμίσεων του σ/ν, με την επιφύλαξη των προπαρατεθεισών παρατηρήσεων, και ιδιαιτέρως του ότι:

Α) Οι πάσης φύσεως νομοθετικές πρωτοβουλίες που άπτονται του τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει, αφενός μεν να συνάδουν με το γράμμα και το πνεύμα του ν. 4412/2016, αφετέρου δε να μην είναι αποσπασματικές και να μην εισάγουν εξαιρέσεις παρά μόνον στο βαθμό που αυτές είναι απολύτως αναγκαίες για την επίτευξη συγκεκριμένου και σαφώς καθορισμένου στόχου.

Β) Με δεδομένη την ενσωμάτωση των διατάξεων των ενωσιακών Οδηγιών στην κείμενη εθνική νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων, κάθε εξεταζόμενη παρέκκλιση από τις εθνικές διατάξεις έχει κατ' αρχήν πεδίο εφαρμογής τις συμβάσεις των οποίων η προϋπολογιζόμενη αξία δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια εφαρμογής των Οδηγιών, όπως εκάστοτε ισχύουν, και, σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να ερμηνεύεται ως παρέκκλιση από τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου (οιεσδήποτε παρεκκλίσεις πρέπει να είναι συμβατές με το ενωσιακό δίκαιο). Εξ άλλου,, οι διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων / διαδικασίες επιλογής αναδόχου, ακόμη και εάν πρόκειται για συμβάσεις κάτω των ενωσιακών ορίων, και δη με βέβαιο διασυνοριακό ενδιαφέρον, δεν θα πρέπει να αφίστανται από τις γενικές αρχές που διέπουν τη σύναψη των δημοσίων συμβάσεων, ήτοι της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης, της απαγόρευσης των διακρίσεων, κλπ, που αποτελούν και τους θεμελιώδεις κανόνες επί των οποίων συγκροτήθηκαν οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες και, πλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Γ) Τέλος, είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι η προοδευτική κατά χρόνο απομάκρυνση από την έναρξη και όξυνση της επιδημιολογικής κρίσης και η οσημέραι θέση υπό έλεγχο της διάδοσης της νόσου COVID-19, αποδυναμώνει σταδιακά την συνταγματικής περιωπής

⁴⁰ Πρβλ. Α16/2020 γνώμη της Αρχής.

⁴¹ Πρβλ. και σχετικό ανωτέρω σχολιασμό της Αρχής σχετικά με το άρθρο έκτο της από 01.05.2020 ΠΝΠ και το άρθρο (στις λοιπές διατάξεις του σ/ν) στο οποίο προβλέπεται η χορήγηση κατ' εξαίρεση επιτρόσθετου αντισταθμίσιματος για πτήσεις εκμετάλλευσης τακτικών αεροπορικών γραμμών που συνιστούν δημόσια υπηρεσία.

αιτιολογική επίκληση του άρθρου 44 παρ. 1 του Συντάγματος για την ανάγκη υιοθέτησης εξαιρετικών ρυθμίσεων για την αντιμετώπιση της εν λόγω κρίσης και στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων.

Αθήνα, 27 Μαΐου 2020

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Οι συντάκτες

Ο Αντιπρόεδρος

Κωνσταντίνος Βαρδακαστάνης

Αδάμ Καραγλάνης

Ερωφίλη Χριστοβασίλη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**Υ. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ****1) Σύνταγμα**

ι) Άρθρο 44 παρ. 1: «1. Σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί, ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται στη Βουλή για κύρωση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 72 παράγραφος 1, μέσα σε σαράντα ημέρες από την έκδοσή τους ή μέσα σε σαράντα ημέρες από τη σύγκληση της Βουλής σε σύνοδο. Αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις προαναφερόμενες προθεσμίες ή αν δεν εγκριθούν από αυτή μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή τους, παύουν να ισχύουν στο εξής».

ii) Άρθρο 98:**«1. Στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου ανήκουν ιδίως:**

α. Ο έλεγχος των δαπανών του Κράτους, καθώς και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται με ειδική διάταξη νόμου στο καθεστώς αυτό.

β. Ο έλεγχος συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι το Δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο που εξομοιώνεται με το Δημόσιο από την άποψη αυτή, όπως νόμος ορίζει.

γ. Ο έλεγχος των λογαριασμών των δημόσιων υπολόγων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται στον προβλεπόμενο από το εδάφιο α' έλεγχο.

δ. Η γνωμοδότηση για τα νομοσχέδια που αφορούν συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 73, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που ορίζει ο νόμος.

ε. Η σύνταξη και η υποβολή έκθεσης προς τη Βουλή για τον απολογισμό και ισολογισμό του Κράτους κατά το άρθρο 79 παράγραφος 7.

στ. Η εκδίκαση διαφορών σχετικά με την απονομή συντάξεων, καθώς και με τον έλεγχο των λογαριασμών του εδαφίου γ'.

ζ. Η εκδίκαση υποθέσεων που αναφέρονται στην ευθύνη των πολιτικών ή στρατιωτικών δημόσιων υπαλλήλων, καθώς και των υπαλλήλων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου για κάθε ζημία που από δόλο ή αμέλεια προκλήθηκε στο Κράτος, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή σε άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

2. Οι αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου ρυθμίζονται και ασκούνται, όπως νόμος ορίζει. Στις περιπτώσεις των στοιχείων α' έως δ' της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 93 παράγραφοι 2 και 3.

3. Οι αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου για υποθέσεις της παραγράφου 1 δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας».

2) Ν. 4412/16, ως ισχύει :

i) Άρθρο 1 Αντικείμενο - Πεδίο Εφαρμογής

“1. Οι διατάξεις του παρόντος αποτελούν προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις: α) της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ (L94), όπως διορθώθηκε (L135/24.5.2016), β) της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις προμήθειες φορέων, που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση Οδηγίας 2004/17/ΕΚ και γ) της Οδηγίας 89/665/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 και της 92/13/ΕΚ του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1992, όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2007/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2007 και τα άρθρα 46 και 47 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ. 2. Ο παρών νόμος θεσπίζει κανόνες: α) για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης δημοσίων συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου I (άρθρα 2 έως 221), β) για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου II (άρθρα 2 και 222 έως 338), γ) για τη διακυβέρνηση, οι οποίοι εφαρμόζονται, σύμφωνα με το Βιβλίο III (άρθρα 339 έως 344), από τις αναθέτουσες αρχές και τους αναθέτοντες φορείς και δ) για την έννομη προστασία κατά τη σύναψη συμβάσεων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου IV (άρθρα 345 έως 374). **Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 έως 7, σε όλες τις συμβάσεις των περιπτώσεων α΄ και β΄, ανεξαρτήτως είδους και εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις αυτού”.**

ii) Άρθρο 2 Ορισμοί (άρθρο 2 και άρθρο 33 παρ. 1 εδάφιο β΄ της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

“1. Για τους σκοπούς του παρόντος εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

5) ως «δημόσιες συμβάσεις» και ως «συμβάσεις έργων, υπηρεσιών και προμηθειών» νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών/ αναθετόντων φορέων, αντίστοιχα, και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών,

[...]

9) ως «δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών» και ως «συμβάσεις υπηρεσιών» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών, πλην των αναφερομένων στην περίπτωση 6.

(α) ως «δημόσιες συμβάσεις εκπόνησης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών» νοούνται αυτές με αντικείμενο την εκπόνηση μελετών και την παροχή τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών κατά την έννοια των στοιχείων α΄ και β΄, αντίστοιχα, της περίπτωσης 6 της παραγράφου 3, σύμφωνα με το Παράρτημα Ι του Προσαρτήματος Γ΄, όταν οι μελέτες δεν εκπονούνται και οι υπηρεσίες δεν παρέχονται από το προσωπικό της αναθέτουσας αρχής, (β) ως «δημόσιες συμβάσεις γενικών υπηρεσιών» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών, πλην των αναφερομένων στην υποπερίπτωση α΄ της

παρούσας περίπτωσης, συμπεριλαμβανομένων των συμβουλευτικών υπηρεσιών, που ως τέτοιες νοούνται εκείνες που, έχουν ως αντικείμενο το σχεδιασμό, προγραμματισμό, οργάνωση, διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχο και αξιολόγηση επιχειρησιακών και αναπτυξιακών προγραμμάτων και δράσεων σε όλους τους τομείς της οικονομίας, καθώς και σε οριζόντιου χαρακτήρα παρεμβάσεις, την υποστήριξη της υλοποίησης τους με τη μεταφορά της απαραίτητης σχετικής τεχνογνωσίας, καθώς και την παροχή εξωγενών υπηρεσιών (outsourcing) υλοποίησης των ανωτέρω προγραμμάτων και δράσεων. Στις συμβουλευτικές υπηρεσίες υπάγονται ιδίως οι οικονομικές μελέτες, οι κοινωνικές μελέτες, οι μελέτες οργάνωσης και επιχειρησιακής έρευνας, οι περιβαλλοντικές μελέτες, καθώς και οι μελέτες συστημάτων πληροφορικής, εκτός εάν σχετίζονται με έργο κατά την έννοια της περίπτωσης 7 ή με εκπόνηση μελετών και παροχή τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών κατά την έννοια της υποπερίπτωσης α' της παρούσας περίπτωσης.

[...]

28) ως «δημόσιες συμβάσεις άνω των ορίων» και ως «συμβάσεις άνω των ορίων» νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις και οι συμβάσεις κατά την έννοια της διάταξης της περίπτωσης 5 της παρούσας παραγράφου που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 7 έως 17 και 237 έως 252, και των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση προς ή ανώτερη από τα όρια της διάταξης των άρθρων 5 και 235, αντίστοιχα, όπως ισχύουν κάθε φορά,

29) ως «δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων» και ως «συμβάσεις κάτω των ορίων» νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις και οι συμβάσεις κατά την έννοια της διάταξης της περίπτωσης 5 της παρούσας παραγράφου που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 7 έως 17 και 237 έως 252, αντίστοιχα, των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι κατώτερη από τα όρια της διάταξης των άρθρων 5 και 235, όπως ισχύουν κάθε φορά,

[...]

31) ως «απευθείας ανάθεση» νοείται η διαδικασία ανάθεσης χωρίς εκ των προτέρων δημοσιότητα, στο πλαίσιο της οποίας οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς αναθέτουν στον οικονομικό φορέα της επιλογής τους, κατόπιν έρευνας αγοράς και διαβούλευσης με έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 118 και 328"

[...]

3. Πέραν των ορισμών της παραγράφου 1, ιδίως για τις ανάγκες εφαρμογής του [Τίτλου 2 του Κεφαλαίου II του Μέρους Β' του Βιβλίου I](#):

[...]

6) ως «Φυσικό αντικείμενο» της σύμβασης νοείται η τεχνική υπηρεσία ή η μελέτη, που προσδιορίζεται από τη σύμβαση, ως το ζητούμενο αποτέλεσμα αυτής, (α) «Μελέτη» είναι το αποτέλεσμα συστηματικής και αναλυτικής επιστημονικής και τεχνικής εργασίας και έρευνας σε συγκεκριμένο απλό ή σύνθετο γνωστικό αντικείμενο, που αποβλέπει ιδίως στην παραγωγή έργου ή στην επέμβαση σε έργο ή αφορά στο σχεδιασμό και την απεικόνιση έργου ή παραγωγικής διαδικασίας ή σε μεθόδους ανάπτυξης και σχεδιασμού του ευρύτερου χώρου. Η μελέτη έχει την έκταση και το βάθος που απαιτείται με τη σύμβαση, απεικονίζεται δε και παραδίδεται στην αναθέτουσα αρχή/αναθέτοντα φορέα με συγκεκριμένη συμφωνημένη μορφή.

(β) «Τεχνικές Υπηρεσίες» και «λοιπές συναφείς επιστημονικές υπηρεσίες» είναι οι υπηρεσίες που συνίστανται στην παροχή γνώσεων και ικανοτήτων με τη διάθεση κυρίως συγκεκριμένου επιστημονικού προσωπικού και άλλων μέσων επί ορισμένου χρόνου, που προσδιορίζεται είτε ημερολογιακά είτε σε συνάρτηση με ορισμένο γεγονός της παραγωγικής διαδικασίας. Οι τεχνικές υπηρεσίες μπορούν να έχουν ως αντικείμενο, ιδίως: α) τη σύνταξη των τευχών δημοσίου διαγωνισμού ανάθεσης μελέτης ή υπηρεσίας, β) τον

έλεγχο και την επίβλεψη έργου ή μελέτης και γ) την υποστήριξη της αναθέτουσας αρχής στη διεξαγωγή ανάθεσης σύμβασης μελέτης, έργου ή υπηρεσίας, στην επίβλεψη ή έλεγχο μελέτης και στη διοίκηση ή επίβλεψη ή έλεγχο έργου

iii) Άρθρο 32 Προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση (άρθρο 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

“1. Στις ειδικές περιπτώσεις και περιστάσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 2 έως 6, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προσφεύγοντας στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση.

2. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση μπορεί να χρησιμοποιείται για δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω περιπτώσεις:

[...]

γ) στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, εάν λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε γεγονότα απρόβλεπτα για την αναθέτουσα αρχή, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για τις ανοικτές, κλειστές ή ανταγωνιστικές διαδικασίες με διαπραγμάτευση. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη”.

iv) Άρθρο 269 Χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση (άρθρο 50 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

“Οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να χρησιμοποιούν μια διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη προκήρυξη διαγωνισμού, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]

δ) στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, εάν λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε γεγονότα απρόβλεπτα για τον αναθέτοντα φορέα, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για τις ανοικτές, κλειστές και τις διαδικασίες με διαπραγμάτευση με προηγούμενη προκήρυξη διαγωνισμού. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτοντες φορείς για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη”,

v) Άρθρο 118 Απευθείας ανάθεση

“1. Προσφυγή στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης επιτρέπεται όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ, είναι ίση ή κατώτερη από το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ.

2. Η απευθείας ανάθεση διενεργείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες της αναθέτουσας αρχής, χωρίς να απαιτείται η συγκρότηση συλλογικού οργάνου για το σκοπό αυτόν.

3. Μετά την έκδοση της απόφασης απευθείας ανάθεσης, η αναθέτουσα αρχή δημοσιεύει αυτή στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με την [παράγραφο 3 του άρθρου 38](#), με την επιφύλαξη του [άρθρου 379 παράγραφος 3](#).

Η απόφαση ανάθεσης περιέχει κατ’ ελάχιστο:

α) την επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας της αναθέτουσας αρχής,
β) περιγραφή του αντικειμένου της σύμβασης και της αξίας της,
γ) όνομα και στοιχεία επικοινωνίας του οικονομικού φορέα στον οποίο ανατίθεται η σύμβαση,

δ) κάθε άλλη πληροφορία που η αναθέτουσα αρχή κρίνει απαραίτητη.

4. Αν παραβιασθεί η υποχρέωση της παρ. 3, η σύμβαση είναι αυτοδίκαια άκυρη.

5. Για τις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, η κάθε αναθέτουσα αρχή προκειμένου να προβεί στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης της παραγράφου 1 δημοσιεύει, μία φορά κατ' έτος και για διάστημα είκοσι ημερών, πρόσκληση για την κατάρτιση καταλόγων ενδιαφερομένων ανά κατηγορίες έργων/μελετών. Στην πρόσκληση, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να ζητεί από τους ενδιαφερόμενους να πληρούν απαιτήσεις ειδικής τεχνικής ικανότητας, για την εγγραφή τους στους καταλόγους. Στους καταλόγους εγγραφονται τουλάχιστον τρεις (3) ενδιαφερόμενους, διαφορετικά ο κατάλογος δεν ισχύει. Για την επιλογή του αναδόχου διενεργείται δημόσια ηλεκτρονική κλήρωση από επιτροπή που ορίζεται από την αναθέτουσα αρχή, μεταξύ αυτών που περιλαμβάνονται στον ανωτέρω κατάλογο. Η σύμβαση υπογράφεται με τον ανάδοχο που αναδεικνύεται με τη διαδικασία της ηλεκτρονικής κλήρωσης. Για την υπογραφή της σύμβασης απαιτείται σχετική αναγγελία του αποτελέσματος της ηλεκτρονικής κλήρωσης και των στοιχείων της σύμβασης (ποσό σύμβασης, ανάδοχος κ.λπ.), η οποία αποστέλλεται προς δημοσίευση στην ιστοσελίδα του Τ.Ε.Ε. δέκα (10) τουλάχιστον ημέρες πριν από την υπογραφή. Η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης αποτελεί το ανώτατο όριο της συμβατικής αμοιβής του αναδόχου. Μετά την υπογραφή της σύμβασης, ο ανάδοχος διαγράφεται υποχρεωτικά από τον κατάλογο της ηλεκτρονικής κλήρωσης και δεν συμμετέχει στις επόμενες κληρώσεις του έτους. Με βάση την παρούσα διάταξη μπορούν να ανατεθούν από κάθε αναθέτουσα αρχή κατ' έτος, μία ή περισσότερες συμβάσεις, συνολικού προϋπολογισμού μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό (10%) των πιστώσεων της αναθέτουσας αρχής κατ' έτος, για ανάθεση συμβάσεων έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών επιστημονικών υπηρεσιών, αντίστοιχα. Συμβάσεις που συνάπτονται κατά παράβαση των διατάξεων της περίπτωσης αυτής είναι άκυρες και δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα. Κατ' εξαίρεση, στην περίπτωση ορεινών ή νησιωτικών δήμων, και όταν έπειτα από τη σχετική πρόσκληση της αναθέτουσας αρχής δεν είναι δυνατή η κατάρτιση καταλόγου με τουλάχιστον τρεις (3) οικονομικούς φορείς, τότε η αναθέτουσα αρχή μπορεί να προβεί στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης σύμβασης έργου, μελέτης ή παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών χωρίς κλήρωση.

6. Αναπτύσσεται στη Γενική Γραμματεία Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Κεντρικό Ηλεκτρονικό Σύστημα Κληρώσεων, μέσω του οποίου διενεργούνται υποχρεωτικά οι ηλεκτρονικές κληρώσεις της παραγράφου 5. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και των κατά περίπτωση, καθ' ύλην, αρμοδίων Υπουργών, ρυθμίζονται τα ειδικότερα ζητήματα που αφορούν στη λειτουργία και διαχείριση του ως άνω ηλεκτρονικού συστήματος, στις τεχνικές προδιαγραφές της εφαρμογής του, στους όρους και στις τεχνικές λεπτομέρειες διασύνδεσής του με άλλες εφαρμογές (ΚΗΜΔΗΣ κ.α.), στους όρους και προϋποθέσεις πρόσβασης και χρήσης, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα”.

vi) Άρθρο 328 Απευθείας ανάθεση

“1. Προσφυγή στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης επιτρέπεται όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι ίση ή κατώτερη από το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ.

2. Η απευθείας ανάθεση διενεργείται από την αρμόδια υπηρεσία του αναθέτοντος φορέα, χωρίς να απαιτείται η συγκρότηση γνωμοδοτικού συλλογικού οργάνου για το σκοπό αυτό.

3. Η απευθείας ανάθεση σε συγκεκριμένο οικονομικό φορέα γίνεται με κριτήρια τη δυνατότητα της καλής και έγκαιρης εκτέλεσης της σύμβασης από τον ανάδοχο και την οικονομική του προσφορά.

4. Η απόφαση απευθείας ανάθεσης δημοσιεύεται στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με την [παρ. 3 του άρθρου 38](#) και το [άρθρο 260](#). Η απόφαση ανάθεσης περιέχει κατ' ελάχιστο:

α) την επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του αναθέτοντος φορέα,

- β) περιγραφή του αντικειμένου της σύμβασης και της αξίας της,
 γ) όνομα και στοιχεία επικοινωνίας του οικονομικού φορέα στον οποίο ανατίθεται η σύμβαση,
 δ) κάθε άλλη πληροφορία που κρίνει απαραίτητη ο αναθέτων φορέας.
 5. Σε περίπτωση παράβασης της υποχρέωσης της παρ. 4, η σύμβαση καθίσταται αυτοδικαίως άκυρη”.

vii) Άρθρο 10 Ειδικές εξαιρέσεις για συμβάσεις υπηρεσιών (άρθρο 10 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

“Το παρόν Βιβλίο (άρθρα 3 έως 221) δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών οι οποίες:

[...]

ζ) αφορούν συμβάσεις εργασίας,

[...]”

viii) Άρθρο 12 Δημόσιες συμβάσεις μεταξύ φορέων του δημοσίου τομέα (άρθρο 12 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

“1. Μία δημόσια σύμβαση που ανατίθεται από μία αναθέτουσα αρχή σε ένα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου (άρθρα 3 έως 221), εάν πληρούνται σωρευτικά οι κατωτέρω προϋποθέσεις:
 α) η αναθέτουσα αρχή ασκεί επί του εν λόγω νομικού προσώπου έλεγχο ανάλογο εκείνου που ασκεί επί των δικών της υπηρεσιών,

β) περισσότερο από το 80% των δραστηριοτήτων του ελεγχόμενου νομικού προσώπου διεξάγεται κατά την εκτέλεση καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί από την ελέγχουσα αναθέτουσα αρχή ή άλλα νομικά πρόσωπα που ελέγχει η εν λόγω αναθέτουσα αρχή, και
 γ) δεν υπάρχει άμεση συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων στο ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο, εξαιρουμένων των μορφών συμμετοχής ιδιωτικών κεφαλαίων χωρίς δυνατότητα ελέγχου ή δικαιώματος αρνησικυρίας που απαιτούνται διατάξεις νόμου και δεν ασκούν αποφασιστική επιρροή στο ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο.

Μια αναθέτουσα αρχή θεωρείται ότι ασκεί έλεγχο επί νομικού προσώπου ανάλογο με τον έλεγχο που ασκεί στις υπηρεσίες της κατά την έννοια της περίπτωσης α’ του πρώτου εδαφίου, όταν ασκεί αποφασιστική επιρροή τόσο στους στρατηγικούς στόχους, όσο και στις σημαντικές αποφάσεις του ελεγχόμενου νομικού προσώπου. Ο έλεγχος μπορεί, επίσης, να ασκείται από άλλο νομικό πρόσωπο που ελέγχεται με τον ίδιο τρόπο από την αναθέτουσα αρχή.

2. Η παράγραφος 1 εφαρμόζεται επίσης σε περίπτωση που ένα ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο, το οποίο είναι αναθέτουσα αρχή, αναθέτει σύμβαση στην αναθέτουσα αρχή η οποία το ελέγχει ή σε άλλο νομικό πρόσωπο που τελεί υπό τον έλεγχο της ίδιας αναθέτουσας αρχής, εφόσον δεν υπάρχει άμεση συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων στο νομικό πρόσωπο στο οποίο ανατίθεται η δημόσια σύμβαση, εξαιρουμένων των μορφών συμμετοχής ιδιωτικών κεφαλαίων χωρίς δυνατότητα ελέγχου ή δικαιώματος αρνησικυρίας που απαιτούνται από διατάξεις νόμου, και δεν ασκούν αποφασιστική επιρροή στο ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο.

3. Μία αναθέτουσα αρχή που δεν ασκεί έλεγχο κατά την έννοια της παραγράφου 1 σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου μπορεί, εντούτοις, να αναθέσει δημόσια σύμβαση στο εν λόγω νομικό πρόσωπο χωρίς να εφαρμόσει τις διατάξεις του παρόντος Βιβλίου, εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
 α) η αναθέτουσα αρχή ασκεί από κοινού με άλλες αναθέτουσες αρχές έλεγχο επί του εν λόγω νομικού προσώπου ανάλογο εκείνου που ασκούν επί των δικών τους υπηρεσιών,

β) περισσότερο από το 80% των δραστηριοτήτων του εν λόγω νομικού προσώπου διεξάγεται κατά την εκτέλεση καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί από τις ελέγχουσες αναθέτουσες αρχές ή άλλα νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από τις ίδιες αναθέτουσες αρχές και

γ) δεν υπάρχει άμεση συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων στο ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο, εξαιρουμένων των μορφών συμμετοχής ιδιωτικών κεφαλαίων χωρίς δυνατότητα ελέγχου ή δικαιώματος αρνησικυρίας που απαιτούνται από διατάξεις νόμου και δεν ασκούν αποφασιστική επιρροή στο ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο. Για τους σκοπούς της περίπτωσης α' του πρώτου εδαφίου, οι αναθέτουσες αρχές ασκούν από κοινού έλεγχο επί νομικού προσώπου, εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι κατωτέρω προϋποθέσεις:

α) τα όργανα λήψης αποφάσεων του ελεγχόμενου νομικού προσώπου απαρτίζονται από εκπροσώπους όλων των αναθετουσών αρχών που συμμετέχουν το ίδιο φυσικό πρόσωπο μπορεί να εκπροσωπεί πολλές ή όλες τις συμμετέχουσες αναθέτουσες αρχές, β) οι εν λόγω αναθέτουσες αρχές είναι σε θέση να ασκούν από κοινού αποφασιστική επιρροή στους στρατηγικούς στόχους και τις σημαντικές αποφάσεις του ελεγχόμενου νομικού προσώπου και

γ) το ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο δεν επιδιώκει συμφέροντα αντίθετα από αυτά των αναθετουσών αρχών που το ελέγχουν.

4. Μία σύμβαση, η οποία συνάπτεται αποκλειστικά μεταξύ δύο ή περισσότερων αναθετουσών αρχών, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου, εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι κατωτέρω προϋποθέσεις:

α) η σύμβαση εγκαθιδρύει ή υλοποιεί συνεργασία μεταξύ των συμμετεχουσών αναθετουσών αρχών η οποία αποσκοπεί να διασφαλίσει ότι οι δημόσιες υπηρεσίες που οφείλουν να εκτελούν οι εν λόγω αρχές παρέχονται για την επίτευξη των κοινών τους στόχων,

β) η υλοποίηση της συνεργασίας αυτής εξυπηρετεί αποκλειστικά σκοπούς δημοσίου συμφέροντος και

γ) οι συμμετέχουσες αναθέτουσες αρχές εκτελούν στην ελεύθερη αγορά λιγότερο από το 20% των δραστηριοτήτων που αφορά η συνεργασία.

5. Για τον προσδιορισμό του ποσοστού των δραστηριοτήτων που αναφέρεται στην περίπτωση β' του πρώτου εδαφίου της παρ. 1, στην περίπτωση β' του πρώτου εδαφίου της παρ. 3 και στην περίπτωση γ' της παραγράφου 4, λαμβάνεται υπόψη ο μέσος συνολικός κύκλος εργασιών ή άλλο ενδεδειγμένο μέτρο βάσει δραστηριοτήτων, όπως το κόστος που βαρύνει το συγκεκριμένο νομικό πρόσωπο ή αναθέτουσα αρχή όσον αφορά τις υπηρεσίες, τα αγαθά και τα έργα κατά την τριετία που προηγείται της ανάθεσης της σύμβασης. Αν, λόγω της ημερομηνίας κατά την οποία δημιουργήθηκε ή άρχισε τις δραστηριότητές του το συγκεκριμένο νομικό πρόσωπο ή αναθέτουσα αρχή ή λόγω αναδιοργάνωσης των δραστηριοτήτων του, ο κύκλος εργασιών ή άλλο μέτρο βάσει δραστηριοτήτων, όπως το κόστος, δεν διατίθεται για την τελευταία τριετία ή δεν είναι πλέον κατάλληλο, αρκεί να αποδειχθεί ότι η μέτρηση της δραστηριότητας είναι αξιόπιστη, ιδίως μέσω προβολών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

6. Πάσης φύσεως συμβάσεις ή συμφωνίες (π.χ. προγραμματικές, συνεργασίας), οι οποίες ενδέχεται να συνάπτονται δυνάμει ειδικών διατάξεων και ιδίως:

α) του άρθρου 12 του π.δ. 30/1996 (Α' 21),

β) των άρθρων 223 και 225 του ν. 3463/2006 (Α' 114),

γ) των άρθρων 22 και 32 του ν. 3614/2007 (Α' 267),

δ) των άρθρων 99 και 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87),

ε) του άρθρου 12 του ν. 4019/2011 (Α' 216) και

στ) του [άρθρου 44](#), μπορεί να μην εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου,

υπό τους όρους των [άρθρων 3 έως 17](#) και ιδίως του παρόντος άρθρου”.

ix) Άρθρο 44 Τεχνική επάρκεια αναθετουσών αρχών στις δημόσιες συμβάσεις έργων και μελετών

“1. Για τη διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης, την εποπτεία και την επίβλεψη δημόσιας σύμβασης έργου ή μελέτης απαιτείται, η αρμόδια τεχνική υπηρεσία κάθε αναθέτουσας αρχής να διαθέτει ελάχιστη στελέχωση που περιλαμβάνει, ιδίως, τον ελάχιστο αριθμό προσωπικού της και τα προσόντα αυτών (ειδικότητες, εμπειρία κ.λ.π.), σύμφωνα με την απόφαση του επόμενου εδαφίου προκειμένου να μπορεί να ανταποκριθεί επαρκώς στα/στις προς ανάθεση έργα/μελέτες, ανάλογα με την εκτιμώμενη αξία, το είδος, την κατηγορία τους, το μέγεθος και την πολυπλοκότητά τους. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, που εκδίδεται εντός έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος, καθορίζεται η ελάχιστη στελέχωση κατά αριθμό, ειδικότητα, προσόντα των απασχολούμενων σε αυτή, καθώς επίσης και οι ειδικότερες προδιαγραφές επάρκειάς της ανάλογα με την εκτιμώμενη αξία, το είδος, την κατηγορία, το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των έργων ή των μελετών.

2. Σε περίπτωση που η τεχνική υπηρεσία δεν πληροί τις προδιαγραφές επάρκειας που προβλέπονται από την απόφαση της [παραγράφου 1](#), θεωρείται υπηρεσία που δεν έχει τεχνική επάρκεια και η διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης, η εποπτεία και η επίβλεψη των δημοσίων συμβάσεων, έργων ή μελετών αρμοδιότητάς της, διενεργούνται, με προγραμματική σύμβαση από την τεχνική υπηρεσία του εποπτεύοντος την αναθέτουσα αρχή φορέα ή της οικείας περιφέρειας ή από άλλη τεχνική υπηρεσία φορέων της Γενικής Κυβέρνησης της περίπτωσης β’ της παρ.1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α’ 143). Στην εν λόγω προγραμματική σύμβαση ορίζονται τουλάχιστον: (α) το αντικείμενο της προγραμματικής σύμβασης, το πρόγραμμα εκτέλεσης της μελέτης ή υπηρεσίας και η προεκτιμώμενη συνολική δαπάνη, (β) τα καθήκοντα που αναλαμβάνει η νέα τεχνική υπηρεσία, (γ) ο τρόπος κάλυψης των αναγκών για την εκπλήρωση της προγραμματικής σύμβασης δαπανών της νέας τεχνικής υπηρεσίας και οι λεπτομέρειες της καταβολής τους, (δ) οι ποινικές ρήτρες και άλλες συνέπειες σε βάρος της νέας τεχνικής υπηρεσίας που επιβάλλονται σε περίπτωση υπαίτιας πλημμελούς εκπλήρωσης της εντολής, (ε) οι όροι διαπίστωσης της εκπλήρωσης των καθηκόντων της νέας τεχνικής υπηρεσίας και της λήξης της προγραμματικής σύμβασης, (στ) ο τρόπος και οι όροι χρηματοδότησης των συμβάσεων που θα αναθέτει η νέα τεχνική υπηρεσία, (ζ) οι όροι άσκησης του τεχνικού, οικονομικού και λογιστικού ελέγχου του κυρίου του έργου κατά τις φάσεις εκπλήρωσης της σύμβασης και (η) οι πράξεις και ενέργειες της νέας τεχνικής υπηρεσίας πριν από τις οποίες απαιτείται η προηγούμενη έγκριση του κυρίου του έργου.

Ειδικά για τις τεχνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α’ και β’ βαθμού που δεν έχουν τεχνική επάρκεια ή έχουν τεχνική επάρκεια, αλλά καλούνται να υλοποιήσουν μελέτες και έργα, για τις ανάγκες των οποίων δεν έχουν το απαιτούμενο τεχνικό προσωπικό, μπορούν, ύστερα από βεβαίωση του Προϊσταμένου της οικείας τεχνικής υπηρεσίας ή, σε περίπτωση έλλειψης αυτού, ύστερα από βεβαίωση δημάρχου, να συνάπτουν προγραμματική σύμβαση κατά τις διατάξεις των άρθρων 12 και 44 του ν. 4412/2016 (Α’ 147) με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Δίκτυα Δήμων, τον Οργανισμό Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ και τη Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ), εφόσον οι εν λόγω φορείς διαθέτουν τεχνικές υπηρεσίες με την απαιτούμενη τεχνική επάρκεια. Έως την έκδοση της προβλεπόμενης από την παράγραφο 1 απόφασης, η κατά το προηγούμενο εδάφιο τεχνική επάρκεια διαπιστώνεται από τον Προϊστάμενο των αρμοδίων υπηρεσιών τους. Οι προγραμματικές συμβάσεις του προηγούμενου εδαφίου μπορούν να εντάσσονται στα ειδικά προγράμματα ενίσχυσης του άρθρου 71 του ν. 4509/2017 (Α’ 201) ή να

χρηματοδοτούνται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87). Οι διατάξεις των παραγράφων 2 περιπτώσεις α', β', γ' και 4 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87) εφαρμόζονται αναλόγως και για τις προγραμματικές συμβάσεις της περίπτωσης αυτής.

3. Η αναθέτουσα αρχή ευθύνεται έναντι του κυρίου του έργου για την καλή εκτέλεση των καθηκόντων της και έναντι των τρίτων ευθύνεται εις ολόκληρον με τον κύριο του έργου. Αν στην προγραμματική σύμβαση δεν ορίζεται διαφορετικά, εκπροσωπεί δικαστικώς και εξωδίκως τον κύριο του έργου έναντι των τρίτων κατά την ενάσκηση των καθηκόντων της έως την λήξη της σύμβασης. Αποφαινόμενα όργανα της συγκεκριμένης κάθε φορά προγραμματικής σύμβασης είναι τα αρμόδια όργανα της νέας τεχνικής υπηρεσίας της αναθέτουσας αρχής”.

κ) Άρθρο 132 Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους (άρθρο 72 Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

“1. Οι συμβάσεις και οι συμφωνίες-πλαίσιο μπορούν να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις:
α) όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της χρηματικής αξίας τους, προβλέπονται σε σαφείς, ακριβείς και ρητές ρήτρες αναθεώρησης στα αρχικά έγγραφα της σύμβασης στις οποίες μπορεί να περιλαμβάνονται και ρήτρες αναθεώρησης τιμών ή προαιρέσεις. Οι ρήτρες αυτές αναφέρουν το αντικείμενο και τη φύση των ενδεχόμενων τροποποιήσεων ή προαιρέσεων, καθώς και τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να ενεργοποιηθούν. Δεν προβλέπουν τροποποιήσεις ή προαιρέσεις που ενδέχεται να μεταβάλουν τη συνολική φύση της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο·

β) για τα συμπληρωματικά έργα, υπηρεσίες ή αγαθά από τον αρχικό ανάδοχο, τα οποία κατέστησαν αναγκαία και δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική σύμβαση, εφόσον η αλλαγή αναδόχου:

αα) δεν μπορεί να γίνει για οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους, π.χ. απαιτήσεις εναλλαξιμότητας ή διαλειτουργικότητας με τον υφιστάμενο εξοπλισμό, υπηρεσίες ή εγκαταστάσεις που παρασχέθηκαν με τη διαδικασία σύναψης της αρχικής σύμβασης, και
ββ) θα συνεπαγόταν σημαντικά προβλήματα ή ουσιαστική επικάλυψη δαπανών για την αναθέτουσα αρχή.

Ωστόσο, οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το το πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο. Οι επακόλουθες τροποποιήσεις δεν πρέπει να αποσκοπούν στην αποφυγή εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου ([άρθρα 3 έως 221](#)).

γ) όταν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
αα) η ανάγκη τροποποίησης προέκυψε λόγω περιστάσεων που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από μια επιμελή αναθέτουσα αρχή,
ββ) η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης,
γγ) οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης ή συμφωνίας-πλαίσιο.

Οι επακόλουθες τροποποιήσεις δεν πρέπει να αποσκοπούν στην αποφυγή εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου,

δ) όταν ένας νέος ανάδοχος υποκαθιστά εκείνον στον οποίο ανατέθηκε αρχικά η σύμβαση από την αναθέτουσα αρχή, συνεπεία:
αα) ρητής ρήτρας αναθεώρησης ή προαίρεσης, σύμφωνης με την περίπτωση α',
ββ) ολικής ή μερικής διαδοχής του αρχικού αναδόχου, λόγω εταιρικής αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένων της εξαγοράς, της απορρόφησης, της συγχώνευσης ή καταστάσεων

αφερεγγυότητας ιδίως στο πλαίσιο προπτωχευτικών ή πτωχευτικών διαδικασιών, από άλλον οικονομικό φορέα, ο οποίος πληροί τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής που καθορίστηκαν αρχικά, υπό τον όρο ότι η διαδοχή δεν συνεπάγεται άλλες ουσιώδεις τροποποιήσεις της σύμβασης και δεν γίνεται με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου ή

γγ) περίπτωσης που η αναθέτουσα αρχή αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις του κύριου αναδόχου έναντι των υπεργολάβων του και εφόσον η δυνατότητα αυτή προβλέπεται στις κείμενες διατάξεις, σύμφωνα με το [άρθρο 131](#), ε) όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παρ. 4.

Οι αναθέτουσες αρχές που τροποποιούν μία σύμβαση στις περιπτώσεις των περιπτώσεων β' και γ' δημοσιεύουν σχετική γνωστοποίηση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ένωσης. Η γνωστοποίηση αυτή περιέχει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο [Μέρος Ζ' του Παραρτήματος V του Προσαρτήματος Α'](#) και δημοσιεύεται, σύμφωνα με το [άρθρο 65](#).

2. Χωρίς να απαιτείται επαλήθευση αν τηρούνται οι προϋποθέσεις των περιπτώσεων α' έως δ' της παρ. 4, οι συμβάσεις μπορεί να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης, σύμφωνα με το παρόν Βιβλίο, εφόσον η αξία της τροποποίησης είναι κατώτερη και των δύο ακόλουθων τιμών:

α) των κατώτατων ορίων του [άρθρου 5](#), και
β) του δέκα τοις εκατό (10%) της αξίας της αρχικής σύμβασης για τις συμβάσεις υπηρεσιών και προμηθειών και του 15% της αξίας της αρχικής σύμβασης για τις συμβάσεις έργων. Η τροποποίηση δεν μπορεί να μεταβάλει τη συνολική φύση της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η αξία τους υπολογίζεται βάσει της καθαρής σωρευτικής αξίας των διαδοχικών τροποποιήσεων.

3. Για τον υπολογισμό της τιμής που προβλέπεται στην παρ. 2 και στις περιπτώσεις β' και γ' της παρ. 1, όταν η σύμβαση περιλαμβάνει ρήτρα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, η αναπροσαρμοσμένη τιμή είναι η τιμή αναφοράς.

4. Η τροποποίηση σύμβασης ή συμφωνίας-πλαίσιο κατά τη διάρκειά της θεωρείται ουσιώδης κατά την έννοια της περίπτωσης ε' της παρ. 1, εφόσον καθιστά τη σύμβαση ή τη συμφωνία-πλαίσιο ουσιωδώς διαφορετική, ως προς τον χαρακτήρα, από την αρχικώς συναφθείσα. Σε κάθε περίπτωση, με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2, μία τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης όταν πληροί μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, εάν είχαν αποτελέσει μέρος της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης, θα είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικώς ή στην αποδοχή άλλης προσφοράς από εκείνη που επελέγη αρχικώς ή θα προσέλκυαν και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία σύναψης σύμβασης,

β) η τροποποίηση αλλάζει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο υπέρ του αναδόχου, κατά τρόπο που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση ή συμφωνία-πλαίσιο,

γ) η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το αντικείμενο της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο,

δ) όταν νέος ανάδοχος υποκαθιστά εκείνον στον οποίο είχε ανατεθεί αρχικώς η σύμβαση σε περιπτώσεις διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στην περίπτωση δ' της παραγράφου 1.

5. Απαιτείται νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης, σύμφωνα με το παρόν Βιβλίο, για τροποποιήσεις των διατάξεων μίας δημόσιας σύμβασης ή μίας συμφωνίας-πλαίσιο κατά τη διάρκειά τους, που είναι διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στις παραγράφους 1 και 2.

6. Στον έλεγχο νομιμότητας υπάγονται οι τροποποιητικές συμβάσεις, εφόσον η κύρια σύμβαση διήλθε από τον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εκτός από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν οι τροποποιήσεις δεν έχουν οικονομικό αντικείμενο και δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παραγράφου 4, β) όταν οι τροποποιήσεις γίνονται κατ' εφαρμογή της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 και της παραγράφου 2 του παρόντος και γ) όταν μετά τον έλεγχο νομιμότητας της αρχικής σύμβασης αυτή εντάχθηκε σε πρόγραμμα χρηματοδότησης και το συνολικό ποσό της αρχικής σύμβασης δεν υπερβαίνει το εκάστοτε ισχύον όριο ελέγχου για τις συγχρηματοδοτούμενες συμβάσεις. Στον έλεγχο νομιμότητας υπάγονται και τροποποιητικές συμβάσεις, δυνάμει των οποίων τροποποιείται σύμβαση της οποίας η αρχική αξία υπολειπόταν του εκάστοτε ορίου του ελέγχου, εφόσον με την τροποποίηση αυτή προσαυξάνεται το οικονομικό αντικείμενο τόσο, ώστε η συνολική αξία της σύμβασης να υπερβαίνει το εκάστοτε όριο ελέγχου".

xi) Άρθρο 337 Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους (άρθρο 89 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

"1. Οι συμβάσεις και οι συμφωνίες-πλαίσιο μπορούν να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης, σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της χρηματικής αξίας τους, προβλέπονται σε σαφείς, ακριβείς και κατηγορηματικές ρήτρες αναθεώρησης στα αρχικά έγγραφα της σύμβασης, στις οποίες μπορεί να περιλαμβάνονται και ρήτρες αναθεώρησης τιμών ή προαιρέσεις. Οι ρήτρες αυτές αναφέρουν το αντικείμενο και τη φύση των ενδεχόμενων τροποποιήσεων ή προαιρέσεων, καθώς και τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να ενεργοποιηθούν. Δεν προβλέπουν τροποποιήσεις ή προαιρέσεις που ενδέχεται να μεταβάλουν τη συνολική φύση της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο, β) για τα συμπληρωματικά έργα, υπηρεσίες ή αγαθά από τον αρχικό ανάδοχο, τα οποία κατέστησαν αναγκαία και δεν περιλαμβάνονταν στη διαδικασία σύναψης της αρχικής σύμβασης, εφόσον η αλλαγή αναδόχου:

βα) δεν μπορεί να γίνει για οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους, παραδείγματος χάριν απαιτήσεις εναλλαξιμότητας ή διαλειτουργικότητας με τον υφιστάμενο εξοπλισμό, υπηρεσίες ή εγκαταστάσεις που παρασχέθηκαν με την αρχική σύμβαση και ββ) θα συνεπαγόταν σημαντικά προβλήματα ή ουσιαστική αύξηση δαπανών για τον αναθέτοντα φορέα.

Ωστόσο, οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης ή της συμφωνίας – πλαίσιο. Οι επακόλουθες τροποποιήσεις δεν αποσκοπούν στην αποφυγή εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου ([άρθρα 222 έως 338](#)).

γ) όταν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) η ανάγκη τροποποίησης προέκυψε λόγω περιστάσεων που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από έναν επιμελή αναθέτοντα φορέα, ββ) η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης, γγ) οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης ή της συμφωνίας – πλαίσιο. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης ή της συμφωνίας – πλαίσιο. Οι εν λόγω τροποποιήσεις δεν αποσκοπούν στην αποφυγή εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου. δ) όταν ένας νέος ανάδοχος υποκαθιστά εκείνον στον οποίο ανατέθηκε αρχικά η σύμβαση από τον αναθέτοντα φορέα, συνεπεία είτε: αα) κατηγορηματικής ρήτρας αναθεώρησης ή προαίρεσης, σύμφωνα με την περίπτωση α', ββ) καθολικής ή μερικής διαδοχής του αρχικού αναδόχου, λόγω εταιρικής αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένης της εξαγοράς, της απορρόφησης, της συγχώνευσης ή καταστάσεων

αφερεγγυότητας, ιδίως στο πλαίσιο προπρωτευτικών ή πτωχευτικών διαδικασιών από άλλον οικονομικό φορέα ο οποίος πληροί τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής που καθορίστηκαν αρχικά, υπό τον όρο ότι η διαδοχή δεν συνεπάγεται άλλες ουσιώδεις τροποποιήσεις της σύμβασης και δεν γίνεται με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου ή γγ) περίπτωσης που ο ίδιος ο αναθέτων φορέας αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις του κύριου αναδόχου έναντι των υπεργολάβων του, σύμφωνα με το [άρθρο 336.ε\)](#) όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παραγράφου 4.

Οι αναθέτοντες φορείς που τροποποιούν σύμβαση στις περιπτώσεις β' και γ' της παρούσης παραγράφου δημοσιεύουν σχετική γνωστοποίηση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ένωσης. Η γνωστοποίηση αυτή περιέχει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο [Παράρτημα XVI του Προσαρτήματος Β'](#) και δημοσιεύεται, σύμφωνα με το [άρθρο 295.](#)

2. Επίσης και χωρίς να απαιτείται επαλήθευση αν τηρούνται οι προϋποθέσεις των περιπτώσεων α' έως δ' της παρ. 4, οι συμβάσεις μπορούν να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης εφόσον η αξία της τροποποίησης είναι κατώτερη και των δύο ακόλουθων τιμών:

α) των κατώτατων ορίων και

β) του 10% της αξίας της αρχικής σύμβασης για τις συμβάσεις υπηρεσιών και προμηθειών και του 15% της αξίας της αρχικής σύμβασης για τις συμβάσεις έργων. Ωστόσο, η τροποποίηση δεν μπορεί να μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η αξία τους υπολογίζεται βάσει της καθαρής αθροιστικής αξίας των διαδοχικών τροποποιήσεων.

3. Για τον υπολογισμό της τιμής που προβλέπεται στην παρ. 2 και των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1, όταν η σύμβαση περιλαμβάνει ρήτρα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, τιμή αναφοράς αποτελεί η αναπροσαρμοσμένη τιμή.

4. Η τροποποίηση σύμβασης ή συμφωνίας-πλαίσιο κατά τη διάρκειά της θεωρείται ουσιώδης κατά την έννοια της περίπτωσης ε' της παραγράφου 1, εφόσον καθιστά τη σύμβαση ή τη συμφωνία-πλαίσιο ουσιωδώς διαφορετική, ως προς το χαρακτήρα, από την αρχικώς συναφθείσα. Σε κάθε περίπτωση, με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2, μία τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης όταν πληροί μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, εάν είχαν αποτελέσει μέρος της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης, θα είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικώς ή στην αποδοχή άλλης προσφοράς από εκείνη που επελέγη αρχικώς ή θα προσέλκυαν και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία σύναψης σύμβασης,

β) η τροποποίηση αλλάζει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο υπέρ του αναδόχου κατά τρόπο που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση ή συμφωνία-πλαίσιο,

γ) η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το αντικείμενο της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο,

δ) όταν νέος ανάδοχος υποκαθιστά εκείνον στον οποίο ο αναθέτων φορέας είχε αναθέσει αρχικώς τη σύμβαση σε περιπτώσεις διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στην περίπτωση δ' της παραγράφου 1.

5. Απαιτείται νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης για τροποποιήσεις των διατάξεων σύμβασης έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών ή συμφωνίας-πλαίσιο κατά τη διάρκειά της, που είναι διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στις παραγράφους 1 και 2.

6. Στον έλεγχο νομιμότητας υπάγονται οι τροποποιητικές συμβάσεις, εφόσον η κύρια σύμβαση διήλθε από τον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εκτός από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν οι τροποποιήσεις δεν έχουν οικονομικό αντικείμενο και δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παραγράφου 4,
 β) όταν οι τροποποιήσεις γίνονται κατ' εφαρμογή της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 και της παραγράφου 2 του παρόντος και
 γ) όταν μετά τον έλεγχο νομιμότητας της αρχικής σύμβασης αυτή εντάχθηκε σε πρόγραμμα χρηματοδότησης και το συνολικό ποσό της αρχικής σύμβασης δεν υπερβαίνει το εκάστοτε ισχύον όριο ελέγχου για τις συγχρηματοδοτούμενες συμβάσεις. Στον έλεγχο νομιμότητας υπάγονται και τροποποιητικές συμβάσεις που εμπίπτουν στον προσυμβατικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όταν τροποποιείται σύμβαση της οποίας η αρχική αξία υπολειπόταν του εκάστοτε ορίου του ελέγχου, εφόσον με την τροποποίηση προσausζάνεται το οικονομικό αντικείμενο τόσο, ώστε η συνολική αξία της σύμβασης να υπερβαίνει το εκάστοτε όριο ελέγχου”.

3) Άρθρο 51 του Ν. 4413/2016 (ΦΕΚ Α' 148/ 08.08.2016) “Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L 94/1/28.3.2014) και άλλες διατάξεις”

“Άρθρο 51

Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους (άρθρο 43 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Οι συμβάσεις παραχώρησης μπορεί να τροποποιούνται χωρίς διεξαγωγή νέας διαδικασίας ανάθεσης δυνάμει του παρόντος νόμου σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω περιπτώσεις:

α) Όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της χρηματικής αξίας τους, προβλέπονται σε σαφείς, ακριβείς και ρητές ρήτρες αναθεώρησης στα αρχικά έγγραφα της σύμβασης παραχώρησης στις οποίες μπορεί να περιλαμβάνονται και ρήτρες αναθεώρησης τιμών ή δικαιώματα προαίρεσης. Οι εν λόγω ρήτρες ορίζουν το πεδίο εφαρμογής και τη φύση των ενδεχόμενων τροποποιήσεων ή αναθεωρήσεων, καθώς και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιηθούν. Δεν προβλέπουν τροποποιήσεις ή αναθεωρήσεις που θα μπορούσαν να μεταβάλουν τη συνολική φύση της σύμβασης παραχώρησης.

β) Όσον αφορά συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες από τον αρχικό παραχωρησιούχο που έχουν καταστεί απαραίτητα και δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική σύμβαση παραχώρησης εφόσον η αλλαγή παραχωρησιούχου: αα) δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί για οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους, όπως απαιτήσεις αμοιβαίας αντικατάστασης ή διαλειτουργικότητας με υφιστάμενο εξοπλισμό, υπηρεσίες ή εγκαταστάσεις, η αγορά των οποίων έγινε στο πλαίσιο της αρχικής σύμβασης παραχώρησης και

ββ) θα επέφερε σημαντικά μειονεκτήματα ή ουσιώδη επιβάρυνση ως προς το κόστος για την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα.

Ωστόσο, σε περιπτώσεις συμβάσεων παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτουσα αρχή για τους σκοπούς της άσκησης δραστηριότητας, πλην εκείνων που απαριθμούνται στο Παράρτημα II, οποιαδήποτε αύξηση της αξίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50 % της αξίας της αρχικής σύμβασης παραχώρησης. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης. Αυτές οι διαδοχικές τροποποιήσεις δεν πρέπει να γίνονται προς το σκοπό αποφυγής της εφαρμογής του παρόντος.

γ) Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) η ανάγκη τροποποίησης προέκυψε λόγω περιστάσεων που δεν ήταν δυνατόν να

προβλεφθούν από επιμελή αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα, ββ) η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της παραχώρησης,

γγ) σε περιπτώσεις συμβάσεων παραχώρησης που ανατίθενται από αναθέτουσα αρχή, για τους σκοπούς της άσκησης δραστηριότητας πλην εκείνων που απαριθμούνται στο Παράρτημα ΙΙ, οποιαδήποτε αύξηση της αξίας δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης παραχώρησης. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης. Οι εν λόγω διαδοχικές τροποποιήσεις δεν πρέπει να έχουν ως σκοπό την αποφυγή εφαρμογής του παρόντος.

δ) Όταν ένας νέος παραχωρησιούχος αντικαθιστά εκείνον στον οποίο η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας είχαν αρχικά αναθέσει τη σύμβαση παραχώρησης συνεπεία:

αα) είτε ρητής ρήτρας αναθεώρησης ή προαίρεσης σύμφωνα με το στοιχείο α',

ββ) είτε καθολικής ή μερικής διαδοχής στη θέση του αρχικού παραχωρησιούχου, λόγω εταιρικής αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένης της εξαγοράς, της απορρόφησης, της συγχώνευσης ή καταστάσεων αφερεγγυ-ότητας, από άλλο οικονομικό φορέα ο οποίος πληροί τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής που θεσπίστηκαν αρχικά, εφόσον η διαδοχή δεν συνεπάγεται άλλες ουσιώδεις τροποποιήσεις της σύμβασης και δεν έχει ως σκοπό την αποφυγή εφαρμογής του παρόντος, ή

γγ) στην περίπτωση που η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας αναλαμβάνουν οι ίδιοι τις υποχρεώσεις του κυρίου παραχωρησιούχου έναντι των υπεργολάβων του.

ε) Εφόσον οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παραγράφου 4.

Οι αναθέτουσες αρχές ή οι αναθέτοντες φορείς που έχουν τροποποιήσει σύμβαση παραχώρησης στις περιπτώσεις των στοιχείων β' και γ' της παρούσας παραγράφου, δημοσιεύουν σχετική γνωστοποίηση στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εν λόγω γνωστοποίηση περιέχει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο Παράρτημα ΧΙ και δημοσιεύεται σύμφωνα με τα άρθρα 32 και 33.

2. Επιπλέον, και χωρίς να απαιτείται επαλήθευση κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις των στοιχείων α' έως δ' της παραγράφου 4, οι συμβάσεις παραχώρησης μπορούν να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης σύμφωνα προς τον παρόντα νόμο, εφόσον η αξία της τροποποίησης είναι κατώτερη των ακόλουθων αξιών:

α) του κατώτατου ορίου της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 1 και

β) του 10 % της αξίας της αρχικής σύμβασης παραχώρησης.

Μολαταύτα, η τροποποίηση δεν μπορεί να μεταβάλλει τη συνολική φύση της παραχώρησης. Σε περίπτωση που γίνονται διάφορες διαδοχικές τροποποιήσεις, η αξία τους υπολογίζεται βάσει της καθαρής σωρευτικής αξίας των διαδοχικών τροποποιήσεων.

3. Για τον υπολογισμό της αξίας που αναφέρεται στην παράγραφο 2 και στα στοιχεία β' και γ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, σημείο αναφοράς αποτελεί η επικαιροποιημένη αξία, όταν η σύμβαση παραχώρησης περιλαμβάνει ρήτρα τιμαριθμικής

αναπροσαρμογής. Εάν δεν περιλαμβάνεται ρήτρα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής στη σύμβαση παραχώρησης, η επικαιροποιημένη αξία υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη το μέσο πληθωρισμό της ελληνικής οικονομίας.

4. Τροποποίηση μίας σύμβασης παραχώρησης κατά τη διάρκεια ισχύος της θεωρείται ουσιώδης κατά την έννοια του στοιχείου ε` της παραγράφου 1, εάν τροποποιεί ουσιωδώς τη σύμβαση σε σχέση με εκείνη που είχε αρχικά συναφθεί. Σε κάθε περίπτωση, με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2, μία τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης εάν πληρούνται μία ή περισσότερες από τις κατωτέρω προϋποθέσεις:

α) η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, εάν αποτελούσαν μέρος της αρχικής διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης, θα είχαν επιτρέψει την αποδοχή άλλων υποψηφίων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικά ή την αποδοχή προσφοράς διαφορετικής από εκείνη που επιλέχθηκε αρχικά ή θα προσέλκυαν επιπλέον συμμετέχοντες στη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης παραχώρησης,

β) η τροποποίηση μεταβάλλει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης παραχώρησης υπέρ του παραχωρησιούχου κατά τρόπο, που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση παραχώρησης,

γ) η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το πεδίο της παραχώρησης,

δ) όταν ένας νέος παραχωρησιούχος αντικαθιστά εκείνον στον οποίο η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας είχαν αρχικά αναθέσει τη σύμβαση παραχώρησης σε περιπτώσεις άλλες από εκείνες που προβλέπονται στο στοιχείο δ` της παραγράφου 1.

5. Απαιτείται νέα διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης για άλλες τροποποιήσεις διατάξεων μίας σύμβασης παραχώρησης κατά τη διάρκεια αυτής, πλην εκείνων που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2».

4) Ν.Δ. υπ'αριθ. 2396 της 7/8 Μαΐου 1953 (Α 117). Περί κανονισμού χρήσεως και κινήσεως αυτοκινήτων οχημάτων του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως και των εν γένει Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:Περί της διαδικασίας προμήθειας θέσης και άρσης της κυκλοφορίας των αυτ/των των Δημοσίων Υπηρεσιών, ΝΠΔΔ, Οργανισμών, Ιδρυμάτων και γενικά των Υπηρεσιών του άρθρου 1 του ΝΔ 2396/53, βλ. άρθρο μόνο των Υ.Α. 6400/2060/1984 (ΠΡΟΕ), (Β' 421), 5100/1600/1984 (ΠΡΟΕ), (Β' 387), ΑΠ 6400/2060/1984 (Β' 387).

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:Σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ.4 της Υ.Α. ΕΔ2α/01/35/Φ2.5 (ΠΡΟΕ-Δ.ΕΡΓΩΝ) της 26/26 Απριλίου 1982, Β 218: " Διατηρούνται οι επιτροπές για την προμήθεια ανταλλακτικών και τη συντήρηση και επισκευή αυτοκ/των Κ.Υ., που προβλέπονται από τις διατάξεις του Νόμ.2396/53 της αποφάσεως αριθ.3373/390/1975 του Υπουργ.Προεδρίας Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 3 349/1975 και των αποφάσεων αριθ. ΕΔ3/04/63/Φ.Αυτ/ των 8.3.81 και ΕΔ306/131/Φ.Αυτ/των 11.5.1981 του Υπουργείου Δημοσίων Εργων και λειτουργούν σύμφωνα με αυτές".

Άρθρο. 1.

1. Δι' αποφάσεων του Προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου δημοσιευομένων εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δύναται: α) να ορίζονται αι Υπηρεσίες του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, ή των εν γένει Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου ή Ειδικών Λογαριασμών ή Υπηρεσιών, εκουσών ιδίαν εκτός του Κρατικού Προϋπολογισμού διαχειρίσιν, ή Τραπεζών ή Οργανισμών ή Επιχειρήσεων ή Εταιρειών Κοινής Ωφελείας, χρηματοδοτούμενων υπό του Δημοσίου ή συνδεομένων μετ' αυτού δια συμβάσεων, αίτινες θα δύνανται να χρησιμοποιώσιν αυτοκίνητα Κρατικά ή μη, ως και να καταργήται ενδεχομένως υπάρχον δικαίωμα τούτων. β) Ομοίως να ορίζονται τα πρόσωπα εις τα θα παρέχεται δικαίωμα χρήσεως Κρατικού αυτοκινήτου οχήματος, ως και να καταργήται οιονδήποτε σχετικόν δικαίωμα, γ) να καθορίζονται οι τύποι και αι κατηγορίες των διατιθεμένων εκάστοτε αυτοκινήτων, ως και πάσα σχετική λεπτομέρεια, δ) να ρυθμίζονται τα της διαθέσεως εν γένει, κυκλοφορίας και ελέγχου κινήσεως των εν λόγω αυτοκινήτων οχημάτων, ε) να επιβάλλονται πάσης φύσεως απαγορεύσεις και περιορισμοί ως προς την χρήσιν των αυτοκινήτων και την κατανάλωσιν καυσίμων, στ) να συγκροτήται ειδική υπηρεσία, ης το προσωπικόν θα λαμβάνεται δι' αποσπάσεως εξ άλλων υπηρεσιών προς παρακολούθησιν της τηρήσεως των θεσπιζομένων ως άνω διατάξεων και ήτις εφεξής εν τω Νόμω τούτω θα αποκαλήται Υπηρεσία Ελέγχου Κρατικών Αυτοκινήτων.-

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το άρθρο 54 παρ.4 Ν.4662/2020,ΦΕΚ Α 27/7.2.2020:

" Από τους περιορισμούς της κατανάλωσης καυσίμων της περίπτωσης ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν.δ. 2396/1953 (Α' 117) εξαιρούνται τα πάσης φύσεως αυτοκίνητα - οχήματα Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, που μετακινούνται για σκοπούς άμεσα συναρτώμενους με τις αρμοδιότητες της πολιτικής προστασίας και προς εξυπηρέτηση αυτών".

2. Αι ανωτέρω αποφάσεις δύνανται κατά τον αυτόν τρόπον να συμπληρούνται, τροποποιούνται, επεκτείνονται, περιορίζονται ή καταργούνται.

"3. Από τους περιορισμούς της κατανάλωσης καυσίμων της περίπτωσης ε' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου εξαιρούνται από 1.1.2001 τα αυτοκίνητα οχήματα της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας, που εξυπηρετούν ανάγκες μεταφοράς προσωπικού που εργάζεται στα αεροδρόμια και προσωπικού επιφορτισμένου με τον έλεγχο καλής λειτουργίας ραδιοβοηθημάτων, τηλεπικοινωνιακών σταθμών, RADAR, απαραίτητων για την ασφάλεια των αεροσκαφών και την απρόσκοπτη διεξαγωγή των πτήσεων."

*** Η παρ.3 προστέθηκε με το άρθρο 26 Ν.3320/2005,ΦΕΚ Α 48/23.2.2005

"4.Οι Βουλευτές στους οποίους έχει διατεθεί αυτοκίνητο με σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, υποχρεούνται να το χρησιμοποιούν και ως υπουργικό, εφόσον στο πρόσωπο τους συντρέχει η ιδιότητα του Υπουργού, Αναπληρωτή Υπουργού ή Υφυπουργού, χωρίς να δικαιούνται άλλο αυτοκίνητο."

***Η παρ.4 προστέθηκε με τη παρ.32 του ένατου άρθρου του Ν. 4057/2012 (ΦΕΚ Α 54 14.3.2012)

Αρθρ. 2.

1. Απαγορεύεται εις τους Πολιτικούς υπαλλήλους και Στρατιωτικούς των υπηρεσιών περί των το εδάφιον α' της παραγράφου 1ης ως και εις τα πρόσωπα του εδαφίου β' της αυτής παραγρ. του προηγούμενου άρθρου η χρησιμοποίησις αυτοκινήτων ανηκόντων εις τας υπηρεσίας και οργανισμούς του προηγούμενου άρθρου εις τα ακόλουθους περιπτώσεις,

ήτοι: α) Προς εξυπηρέτησιν σκοπών αλλοτρίων εκείνων δι' ους το αυτοκίνητον παρεχωρήθη. β) Δια μεταφοράν προσώπων ή πραγμάτων ασχέτων προς την Υπηρεσίαν, εις ην ανήκει το όχημα, ή προσωπικού οιασδήποτε ειδικότητος και κατηγορίας εις τους τόπους εργασίας, παρατάξεων, τελετών και ασκήσεων, εφ' όσον η διανυτέα απόστασις είναι μικροτέρα των πέντε χιλιομέτρων, υπάρχουσι δε συνήθη συγκοινωνιακά μέσα προς εξυπηρέτησιν αυτών. Κατ' εξαίρεσιν επιτρέπεται η μεταφορά εργατοτεχνικού προσωπικού εις χώρους Στρατιωτικών εργασιών, εφ' όσον υπάρχει ήδη ανειλημμένη προς τούτο συμβατική υποχρέωσις. γ) Προς μεταφοράν Αξιωματικών και οπλιτών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας εκ των χώρων στρατωνισμού και εκπαιδεύσεως εις τας πόλεις ή αλλαχού προς ψυχαγωγίαν ή προς μεταφοράν αδειούχων ανδρών ανεξαρτήτως, της διανυτέας αποστάσεως. δ) Προς μεταφοράν ξένων ατόμων ή μελών οινωδήποτε οργανώσεων ή συγγενών του Δημοσίου Υπαλλήλου ή Στρατιωτικού του χρησιμοποιούντος το Κρατικόν όχημα.

2. Απαγορεύεται η κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων του Δημοσίου εκτός των ορίων της τοπικής αρμοδιότητος ή προκειμένου περί οχημάτων της Στρατιωτικής Αρχής εκτός της ζώνης ευθύνης εις ην ενασκει τα καθήκοντά του το χρησιμοποιούν πρόσωπον ή η διατάσσουσα Υπηρεσία.

3. Ομοίως απαγορεύεται η κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων των Κρατικών εν γένει Υπηρεσιών:

α) Κατά τας Κυριακάς και Εορτάς.

β) Από της 22ας ώρας εκάστης εργασίμου ημέρας μέχρις ημισείας ώρας προ της ανατολής του ηλίου. γ) Η παρ' άλλου τινός εκτός του υπευθύνου οδηγού οδήγησις του οχήματος.

4. Κατ' εξαίρεσιν επιτρέπεται η κατά πάσαν ημέραν και ώραν κίνησις αυτοκινήτων οχημάτων των εν τοις κατωτέρω εδαφίοις υπηρεσιών και δια τους εν αυτοίς διατυπουμενους σκοπούς, ήτοι: α) Της δια Ταχυδρομικής Πολιτικής και Στρατιωτικής Υπηρεσίας δια την μεταφοράν αλληλογραφίας ή ταχυδρομικών δεμάτων, εφ' όσον αι ώραι παραλαβής και παραδόσεως των ταχυδρομικών σάκκων συμπίπτουσι με τας νυκτερινάς αφίξεις και αναχωρήσεις συγκοινωνιακών μέσων. β) Των αρμοδίων Υπηρεσιών, Ιδρυμάτων κλπ. δια την μεταφοράν τραυματιών ή βαρέως ασθενούντων, παροχήν πρώτων βοηθειών, οργάνωσιν μέτρων σωτηρίας κινδυνευόντων ατόμων, πρόληψιν επικειμένων ατυχημάτων ή προς αντιμετώπισιν αιφνιδίων καταστροφών. γ) Δι' αποχρώντας λόγους Δημοσίας Ασφαλείας επιβάλλοντας εκ των οικείων κανονισμών την έξοδον των κινουμένων ή δια την προσωπικήν ασφάλειαν Υψηλών Προσώπων ή δια την κίνησιν Ξένων Πολιτικών ή Στρατιωτικών προσωπικοτήτων. δ) Δια την εις τα αεροδρόμια και τανάπαλιν κίνησιν του υπταμένου προσωπικού της Βασιλικής Αεροπορίας και Πολιτικής εφ' όσον πρόκειται περί διενεργείας πτήσεων προβλεπομένων υπό προγράμματος Εκπαιδεύσεως ή προς εκτέλεσιν τακτικού ή εκτάκτου δρομολογίου. ε) Δια την εις τα αεροδρόμια και τανάπαλιν μεταφοράν του Προσωπικού εδάφους της Πολιτικής Αεροπορίας του εργαζομένου κατά νυκτερινάς εναλλαγάς και όντος απαραίτητου δια την ασφάλειαν των αεροσκαφών ή την κανονικήν και απρόσκοπτον διεξαγωγήν της υπηρεσίας εν τοις αεροδρομίοις. στ) Δια την κατά τας εορτάς μετάθασιν των δικαιουμένων χρήσεως αυτοκινήτου εις τας επισήμους Τελετάς. ζ) Δια την κίνησιν των Ιατρών των Στρατιωτικών και Πολιτικών Υπηρεσιών και των Σωμάτων Ασφαλείας, εν περιπτώσει εκτάκτου ανάγκης και μόνον κατά τας νυκτερινάς ώρας. η) Δια την μεταφοράν Τμημάτων των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας προς

αποκατάστασιν της Δημοσίας Τάξεως ή πρόληψιν διασαλεύσεως ταύτης ως και δια την συμμετοχήν εις ασκήσεις οργανωθείσας βάσει εγκεκριμένου προγράμματος εκπαιδεύσεως ή προς διακίνησιν εφοδίων επί εκτέλεσιν νυκτερινών εφόδων, εφ' όσον αι ελεγχόμεναι φρουραί ευρίσκονται εις ακτίνα μείζονα του χιλιομέτρου από της διαμονής του εφοδεύοντος ως και δια την εφαρμογήν σχεδίων Συναγερμού. θ) Δια την μεταγωγήν κρατουμένων εφ' όσον ταύτην παρήγγειλαν αι αρμόδιαι Δικαστικά Αρχαί.

5. Δι' αποφάσεων του Προέδρου της Κυβερνήσεως δημοσιευομένων εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως δύνανται να θεσπισθώσι προς θεραπείαν εκτάκτως τυχόν εμφανιζομένων επιτακτικών υπηρεσιακών αναγκών και άλλαι ειδικαί εξαιρέσεις εκ των επιβληθέντων περιορισμών επί του τρόπου διαθέσεως, κυκλοφορίας και ελέγχου Κρατικών αυτοκινήτων.

Αρθρ. 3.

1. Παν αυτοκίνητον όχημα των υπηρεσιών οργανισμών, και προσώπων περί ων το άρθρον 1 παράγραφος 1, ίνα κυκλοφορή νομίμως δέον να η εφωδιασμένον δια διαταγής πορείας και δελτίου κινήσεως, φέρη δε ειδικόν χρωματισμόν και πλάκας αναγνωρίσεως μετά των επ' αυτών στοιχείων κατά τα δι' αποφάσεως του Προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου οριζόμενα.

2. Τας εν τη παραγρ. 1 του παρόντος άρθρου υποχρεώσεις δεν υπέχουσι τα αυτοκίνητα του Υπουργικού Συμβουλίου, των τέως Πρωθυπουργών, των Αντιστρατήγων και τούτοις εξομοιουμένων, των Αρχηγών Β. Χωροφυλακής, Αστυνομίας Πόλεων, του Αστυνομικού Διευθυντού Αθηνών της Υπηρεσίας Ασφαλείας και ακολουθίας Υψηλών Προσώπων, της Γενικής Ασφαλείας Αθηνών, του Πολιτικού Γραφείου του Προέδρου της Κυβερνήσεως και της Υπηρεσίας Ελέγχου Κρατικών Αυτοκινήτων. Τα εν τη παραγρ. 4 του άρθρου 2 εδάφ. β, γ και η Κρατικά αυτοκίνητα, δύνανται να κυκλοφορώσι και άνευ διαταγής πορείας.

3. Δι' αποφάσεων του Προέδρου της Κυβερνήσεως δημοσιευομένων εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δύναται η εφαρμογή της παρούσης παραγράφου να επεκτείνεται και εις άλλας περιπτώσεις.

Αρθρ. 4.

Πάντα κυκλοφορούντα αυτοκίνητα των Κρατικών Υπηρεσιών συμπεριλαμβανομένων εις ταύτα και των τοιούτων των Ενόπλων Δυνάμεων, Σωμάτων Ασφαλείας και λοιπών εν άρθρω 1 του παρόντος νόμου διαλαμβανομένων δημοσίων Αρχών, Οργανισμών Δημοσίου Δικαίου, Ιδρυμάτων, Επιχειρήσεων κοινής Ωφελείας κλπ. ως και οι εν αυτοίς επιβαίνοντες υπάγονται όσον αφορά την εφαρμογήν των περί τροχαίας κινήσεως γενικών όρων και κανόνων ή των τοπικών περί την κυκλοφορίαν Αστυν. διατάξεων ως και την εφαρμογήν, του παρόντος νόμου υπό τον έλεγχον των Αστυνομικών οργάνων της Β. Χωροφυλακής ή Αστυνομίας Πόλεων. Εξαιρούνται του αστυνομικού ελέγχου και μόνον όσον αφορά τας εκ της εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος νόμου προκυπτούσας περιπτώσεις τα αυτοκίνητα της παρ. 2 του άρθρου 3.

Αρθρ. 5.

1. Η παράβασις των διατάξεων του παρόντος Νόμου και των προς εκτέλεσιν αυτού εκδιδομένων αποφάσεων του Προέδρου της Κυβερνήσεως τιμωρείται αν δεν συντρέχη περίπτωσης εφαρμογής αυστηροτέρων διατάξεων του Ποινικού Νόμου, δια φυλακίσεως μέχρις 6 μηνών. Προκείμενου περί Στρατιωτικών εφαρμόζονται αι διατάξεις του άρθρου 72 παράγραφος γ' του Σ.Π. Κώδικος.

2. Θεωρείται ως ιδιαίτερα επιβαρυντική περίπτωσης η άρνησις των υποχρέων ίνα υποβάλλωνται εις τον έλεγχον των αρμοδίων οργάνων, ως και η καθ' οιονδήποτε τρόπον παροχή ανακριθών στοιχείων ή η παρεμβολή δυσχερειών εις ταύτα. Οσάκις συντρέχει οιαδήποτε των ανωτέρω περιπτώσεων η καταγιγνωσκομένη ποινή δεν δύναται να είναι κατωτέρα των τριών μηνών. Εις την αυτήν ποινήν υπόκεινται και οι αναρμοδίως εκδίδοντες διαταγάς πορείας αυτοκινήτων ή δίδοντες εντολήν προς κίνησιν του οχήματος εις τους οδηγούς εν γνώσει ότι αύτη αντιβαίνει εις τους όρους του παρόντος Νόμου, ή οι κυκλοφορούντες ή παραγγείλαντες την κυκλοφορίαν αυτοκινήτων τεθέντων εν εφεδρεία ή παροπλισμώ. Εν υποτροπή η επιβαλλομένη ποινή δεν δύναται να η μικροτέρα των τεσσάρων μηνών, εν τη περιπτώσει δε ταύτη δεν χωρεί αναστολή ή μετατροπή της ποινής η δε άσκησις ενδίκων μέσων δεν έχει ανασταλτικήν δύναμιν.

Άρθρ. 6.

1. Αι παραβάσεις του Νόμου τούτου διώκονται αυτεπαγγέλτως, εκδικάζονται δε κατά την διαδικασίαν των επ' αυτοφώρῳ. Προκείμενου περί στρατιωτικών η δίωξις των παραβάσεων τούτων ενεργείται κατά τας διατάξεις του Σ.Π.Κ. δι' απ' ευθείας κλήσεως άνευ οιασδήποτε προανακριτικής ενεργείας κοινοποιουμένων των εν άρθρῳ 100 της Σ.Π.Ν. αναφερομένων εγγράφων οποτεδήποτε, πάντως δε προ της ενάρξεως της συνεδριάσεως.

2. Οι ανήκοντες εις την Ιδρυθησομένην Υπηρεσίαν Ελέγχου Κρατικών Αυτοκινήτων Δημόσιοι Υπάλληλοι και Αξιωματικοί θεωρούνται κατά τας διατάξεις του άρθρου 34 του Κωδ. της Ποιν. Δικονομίας ειδικοί Ανακριτικοί υπάλληλοι δυνάμενοι να ενεργώσι προανάκρισιν των επ' αυτοφώρῳ παραβάσεων κατά τας διατάξεις των άρθρων 251 και επ. του αυτού Κώδικος.

Άρθρ. 7.

Ανεξαρτήτως της ποινικής δίωξεως η παράβασις των διατάξεων των εν άρθροις 2, 3 και 4 του παρόντος και των εις εκτέλεσιν τούτου εκδοθησομένων αποφάσεων του Προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου συνιστά πειθαρχικόν παράπτωμα οι δε υπαίτιοι τιμωρούνται υπό των προϊσταμένων των αρχών ως ακολούθως: α) Οι εκ τούτων Πολιτικοί υπάλληλοι δια τινός των εν παραγράφῳ 1 εδάφια α', β', γ' του άρθρου 133 του Υπαλληλικού Κώδικος. β) Οι Αξιωματικοί των Ενόπλων Δυνάμεων, Β. Χωροφυλακής και Λιμ. Σώματος δια φυλακίσεως και εις βαρυτέρας περιπτώσεις δι' αργίας δια προσκαίρου παύσεως. γ) Οι οπλίται των Ενόπλων Δυνάμεων, Β. Χωροφυλακής Λιμ. Σώματος, δια της ποινής της φυλακίσεως. δ) Οι της Αστυνομίας Πόλεων αναλόγως της περιπτώσεως και κατά τας περί αυτών κειμένας διατάξεις μέχρι και της ποινής της αργίας δια προσκαίρου παύσεως. ε) Οι υπάλληλοι και εκπρόσωποι των λοιπών εν άρθρῳ 1 παράγραφος 1 εδάφιον α' προσώπων και υπηρεσιών κατά τας αντιστοίχους περί πειθαρχικής δίωξεως διατάξεις των οικείων κανονισμών, μέχρι και της ποινής της αργίας δια προσκαίρου παύσεως. Εν υποτροπή μεν οι Στρατιωτικοί και οι τούτοις εξομοιούμενοι παραπέμπονται υποχρεωτικώς εντός 20ημέρου δια διαταγής του αρμοδίου Υπουργού

εις Ανακριτικόν Συμβούλιον με το ερώτημα της αργίας δι' απολύσεως, οι Πολιτικοί υπάλληλοι εντός της αυτής προθεσμίας εις το Υπηρεσιακόν Συμβούλιον προς επιβολήν των ποινών των εδαφίων ε' ή στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 133 του Υπαλληλικού Κώδικος, οι δε Αστυνομικοί υπάλληλοι εις τα κατά νόμον Συμβούλια με το ερώτημα της αργίας δι' απολύσεως. Προκειμένου περί παραβατών οπλιτών Χωροφυλακής, ούτοι παραπέμπονται εντός των ιδίων προθεσμιών εις Ανακριτικόν Συμβούλιον με το ερώτημα της εκ του Σώματος απολύσεως. Οι δε υπάλληλοι ή εκπρόσωποι των προσώπων του εδαφίου ε' του παρόντος παραπέμπονται με το ερώτημα της αργίας δι' απολύσεως.

Αρθρ. 8.

Ιδιώται διωρισμένοι επί μισθώ ή ημερομισθίω ως οδηγοί Κρατικών οχημάτων, οίτινες εν γνώσει ήθελον παραβή τας διατάξεις του παρόντος Νόμου και των εις εκτέλεσιν τούτου εκδοθησομένων αποφάσεων του Προέδρου της Κυβερνήσεως απολύονται μετά την πρώτην καταδίκην οριστικώς της Υπηρεσίας άνευ άλλης διατυπώσεως.

Αρθρ. 9.

Η Αστυνομία υποχρεούται να κατάσχη το παρανόμως κυκλοφορούν αυτοκίνητον, παραδίδουσα τούτο εις την αρμοδίαν Αρχήν συντασσομένης σχετικής εκθέσεως, εάν δε πρόκειται περί οχήματος όπερ έδει βάσει εκδοθείσης εκθέσεως να είχε παροπλισθή, παραδίδεται εις τον Ο.Δ.Ι.Σ.Υ.

Αρθρ. 10.

Κυρούνται αι μέχρι σήμερον εκδοθείσαι υπ' αριθ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 33, 38, 40009, 40062 του 1953 αποφάσεις του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως, δι' ων καθορίζεται ο αριθμός των εν κυκλοφορία παραμενόντων καθ' υπηρεσίας οχημάτων, ρυθμίζεται η κίνησις αυτών και επιβάλλονται ωρισμένοι περιορισμοί και όροι εις την κυκλοφορίαν των.

Αρθρ. 11.

Αι πάσης φύσεως δαπάναι αι αναφερόμεναι εις τας επισκευάς, την συντήρησιν, αγοράν ανταλλακτικών εξαρτημάτων ως και δια την εις ενιαίους ή ου χώρους στάθμευσιν των αυτοκινήτων θέλουσι πραγματοποιείσθαι και ελέγχεσθαι παρ' επιτροπής και κατά τα δι' αποφάσεων του Προέδρου της Κυβερνήσεως ειδικώτερον καθορισθησόμενα.

Αρθρ. 12.

1. Ο Α.Ν. 1356/1949 "περί τροποποιήσεως διατάξεων αφορωσών εις την χρησιμοποίησιν κρατικών επιβατηγών και λοιπών αυτοκινήτων" ως και πάσα άλλη διάταξις αντικείμενη εις τον παρόντα νόμον καταργείται.

2. Ομοίως καταργούνται και πάσαι αι κατ' εφαρμογήν του ανωτέρω Α.Ν. 1356/1949 εκδοθείσαι πράξεις του Υπουργικού Συμβουλίου.

Αρθρ. 13.

Η ισχύς του παρόντος άρχεται από της δημοσιεύσεώς του εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

5) Αριθμ. 129/2534 ΚΥΑ (ΦΕΚ Β΄ 108/04.02.2010) «Καθορισμός δικαιούχων χρήσης και ανώτατου ορίου κυβισμού Κρατικών Αυτοκινήτων και άλλες ρυθμίσεις σχετικές με τα Κρατικά Αυτοκίνητα»

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Εχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις

α) Του άρθρου 1 του Ν.Δ. 2396/1953 (ΦΕΚ 117/Α΄) "Περί κανονισμού χρήσεως και κινήσεως αυτοκινήτων οχημάτων του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως και των εν γένει Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου".

β) Του άρθρου 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Π.Δ/τος 63/2005 (ΦΕΚ 98/Α΄).

γ) Των άρθρων 3 παρ. 4 και 5 περίπτ. β΄ του Ν.Δ. 216/1974 (ΦΕΚ 367/Α΄) "Περί συστάσεως Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως".

δ) Του άρθρου 2 παρ. 3 περ. δ΄ του Ν. 851/1978 (ΦΕΚ 233/Α΄) "περί της Εθνικής Σημαίας, των Πολεμικών Σημαίων, κ.λ.π..".

ε) Των άρθρων 3 περ. γ΄ και 22 παρ. 3 του Ν. 2362/1995 (ΦΕΚ 247/Α΄) "Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις".

στ) Του άρθρου 19 παρ. 4 του Ν. 2503/1997 (ΦΕΚ 107/Α΄) "Διοίκηση, οργάνωση, στελέχωση της Περιφέρειας, ρύθμιση θεμάτων για την τοπική αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις".

ζ) Του άρθρου 1 παρ. 1Α περ. 15 του Ν. 2647/1998 (ΦΕΚ 237/Α΄) "Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στις Περιφέρειες και την Αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις".

η) Του Π.Δ. 373/1995 (ΦΕΚ 201/Α΄) "Συγχώνευση των Υπουργείων Προεδρίας της Κυβέρνησης και Εσωτερικών στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και καθορισμός των αρμοδιοτήτων του".

θ) Του Π.Δ. 400/1995 (ΦΕΚ 226/Α΄) "Σύσταση Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και καθορισμός των αρμοδιοτήτων της".

ι) Του Π.Δ. 205/2007 (ΦΕΚ 231/Α΄) "Συγχώνευση του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης στο Υπουργείο Εσωτερικών".

ια) Του Π.Δ. 187/2009 (ΦΕΚ 214/Α΄) "Διορισμός Υπουργών και Υφυπουργών".

2. Την απόφαση του Πρωθυπουργού με αρ. 2876/2009 (ΦΕΚ 2234/Β') "Αλλαγή τίτλου Υπουργείων", με την οποία το Υπουργείο Εσωτερικών μετονομάστηκε σε Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

3. Την αριθμ. 2672/3-12-2009 (ΦΕΚ 2408/Β') κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών "Καθορισμός αρμοδιοτήτων του Υφυπουργού Οικονομικών Φίλιππου Σαχινίδη".

4. Οτι παρίσταται ανάγκη επανακαθορισμού των προσώπων που δικαιούνται αποκλειστικής χρήσης υπηρεσιακού αυτοκινήτου, που εξυπηρετούνται με αυτοκίνητα της Γ.Γ.Δ.Δ. & Η.Δ. ή με τα αυτοκίνητα των υπηρεσιών τους, του κυβισμού των επιβατικών κρατικών αυτοκινήτων συμβατικής και νέας τεχνολογίας, καθώς και της ρύθμισης συναφών θεμάτων.

5. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της παρούσας προκαλούνται σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού οι ακόλουθες δαπάνες:

Α. Συνολική δαπάνη ύψους 30.000 Ευρώ, κατ' ανώτατο όριο, από τον τυχόν εφοδιασμό των κρατικών αυτοκινήτων με συστήματα εντοπισμού θέσης.

Β. Ενδεχόμενη δαπάνη σε περίπτωση διασκευής αυτοκινήτων σε αναπηρικά, το ύψος της οποίας δεν μπορεί να προσδιοριστεί διότι εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα.

Οι ανωτέρω δαπάνες υπερκαλύπτονται από την εξοικονόμηση πόρων που προκαλείται από τη μείωση του αριθμού και του κυβισμού των επιβατικών κρατικών αυτοκινήτων, καθώς και της κατανάλωσης βενζίνης, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής της παρούσας απόφασης

Οι υπηρεσίες οι οποίες υπάγονται στις διατάξεις της παρούσας είναι αυτές που περιλαμβάνονται στο δημόσιο τομέα της παρ. 1 του άρθρου 51 του Ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101/Α'), όπως το άρθρο αυτό ισχύει.

Άρθρο 2

Πρόσωπα που εξυπηρετούνται με αυτοκίνητα της Γ.Γ.Δ.Δ. & Η.Δ.

Με τα αυτοκίνητα της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης εξυπηρετούνται τα παρακάτω πρόσωπα:

α. Ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης.

β. Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος.

γ. Οι Αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης.

δ. Ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και οι αρχηγοί των κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή των Ελλήνων και στην Ευρωβουλή.

ε. Οι Υπουργοί, Αναπληρωτές Υπουργοί και Υφυπουργοί.

στ. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο Πρόεδρος και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, ο Πρόεδρος και ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και ο Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

ζ. Οι Πρόεδροι των Συνταγματικά Κατοχυρωμένων Ανεξάρτητων Αρχών "και ο Πρόεδρος της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής".

***Η εντος "" φράση προστέθηκε με την παρ.Α της ΥΑ οικ. 105/1522/2011 (ΦΕΚ Β 24 20.1.2011)

η. Οι τέως πρόεδροι κοινοβουλευτικών κυβερνήσεων που έλαβαν ψήφο εμπιστοσύνης από τη Βουλή των Ελλήνων, καθώς και οι τέως πρόεδροι δημοκρατικών κυβερνήσεων και Πρόεδροι Δημοκρατίας που χρημάτισαν Πρόεδροι μετά το 1974 (μεταπολίτευση).

θ. Οι επίσημοι προσκεκλημένοι της ελληνικής Κυβέρνησης.

Αρθρο 3

Πρόσωπα που εξυπηρετούνται με αυτοκίνητα, χωρίς αποκλειστική χρήση

Με αυτοκίνητα, χωρίς αποκλειστική χρήση, εξυπηρετούνται:

***Με τη ΔΙΟΡΘ. ΣΦΑΛΜ. ΦΕΚ Β 152/2010 το εσφαλμένο "Με τα αυτοκίνητα των υπηρεσιών τους, χωρίς αποκλειστική χρήση, εξυπηρετούνται:" διορθώθηκε ως άνω.

α. Οι Γενικοί Γραμματείς των Υπουργείων και της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης.

β. Οι Γενικοί Γραμματείς των Περιφερειών.

γ. Οι Πρόεδροι των Διευρυμένων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

δ. Οι Νομάρχες Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και Νομαρχιακών Διαμερισμάτων.

ε. Ο Πρέσβης, Διευθυντής Εθιμοτυπίας του Υπουργείου Εξωτερικών.

στ. Οι Προϊστάμενοι των Γραφείων του Πολιτικού Γραφείου Πρωθυπουργού.

ζ. Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης.

η. Ο Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών.

θ. Οι Πρυτάνεις των Πανεπιστημίων και οι Πρόεδροι των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.)

ι. Οι Μητροπολίτες

ια. Οι Επαρχοι.

ιβ. Οι Δήμαρχοι Δήμων με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων.

ιγ. Ανάτατοι Αξιωματικοί από το βαθμό του Υποστρατήγου και άνω καθώς και Διοικητές σχηματισμών των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων, της Αστυνομίας, του Λιμενικού και του Πυροσβεστικού Σώματος.

Αρθρο 4

Αποκλειστική χρήση ενός αυτοκινήτου

Κάθε πρόσωπο που δικαιούται αποκλειστικής χρήσης αυτοκινήτου, σύμφωνα με την παρούσα απόφαση (άρθρο 2), χρησιμοποιεί ένα (1) και μόνο υπηρεσιακό αυτοκίνητο.

Αρθρο 5

Επιτρεπόμενο ανώτατο όριο κυβισμού υπηρεσιακών αυτοκινήτων

Επιτρέπεται εφεξής η προμήθεια επιβατικών υπηρεσιακών αυτοκινήτων νέας αντιρρυπαντικής τεχνολογίας χαμηλών ρύπων, φιλικών προς το περιβάλλον, από τον ΟΔΔΥ, από το ελεύθερο εμπόριο και με τη διαδικασία της χρηματοδοτικής μίσθωσης εφόσον πληρούν τις παρακάτω προδιαγραφές:

1. Για τα αυτοκίνητα πολιτικών υπηρεσιών:

α. 1600 cc, εκπομπής CO₂ μέχρι 160 gr/km, κατανάλωση βενζίνης μέχρι 7 lt ανά 100 km και κόστους έως 20.000 ευρώ για τα αυτοκίνητα:

1. Του Προέδρου της Κυβέρνησης.

2. Του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος.

3. Των Αντιπροέδρων της Κυβέρνησης.

4. Του Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και των αρχηγών των κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή των Ελλήνων και στην Ευρωβουλή.

5. Των Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και των Υφυπουργών.

6. Του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Προέδρου και του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, του Προέδρου και του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και του Προέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

7. Των Προέδρων των Συνταγματικά Κατοχυρωμένων Ανεξάρτητων Αρχών.

8. Των τέως προέδρων κοινοβουλευτικών κυβερνήσεων που έλαβαν ψήφο εμπιστοσύνης από τη Βουλή των Ελλήνων, καθώς και των τέως προέδρων δημοκρατικών κυβερνήσεων και Προέδρων Δημοκρατίας που χρημάτισαν Πρόεδροι μετά το 1974 (μεταπολίτευση).

9. Των επισήμων προσκεκλημένων της Κυβέρνησης.

β. 1400 cc, εκπομπής CO₂ μέχρι 150 gr/km, κατανάλωση βενζίνης μέχρι 6,5 lt ανά 100 km και κόστους έως 18.000 ευρώ για τα αυτοκίνητα που εξυπηρετούν:

1. Την Προεδρία της Δημοκρατίας.

2. Το Πολιτικό Γραφείο Πρωθυπουργού.

3. Τη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης.

4. Την Ιερά Αρχιεπισκοπή Αλβανίας.

5. Τους Γενικούς Γραμματείς Υπουργείων.

6. Τους Γενικούς Γραμματείς Περιφερειών.

7. Τους Προέδρους Διευρυμένων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

8. Τους Νομάρχες Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και Νομαρχιακών Διαμερισμάτων.

9. Τον Πρέσβη - Διευθυντή Εθιμοτυπίας του Υπουργείου Εξωτερικών.

10. Τους Μητροπολίτες.

11. Τους Επάρχους.

12. Τους Δημάρχους Δήμων με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων.

13. Τους Πρυτάνεις των Πανεπιστημίων και τους Προέδρους των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.).

14. Τον Πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών.

"15. Τα επιβατικά αυτοκίνητα του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος. Εξαίρεση από το ανώτατο όριο κυβισμού, επιτρέπεται ύστερα από αιτιολογημένο αίτημα του εποπτεύοντος την Υπηρεσία, που αιτείται το αυτοκίνητο, Υπουργού και κατόπιν εγκριτικής απόφασης του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης".

***Το εντός " " στοιχείο 15 αντικαταστάθηκε ως άνω με την ΥΑ οικ 1450/21942/8-11-2011 (ΦΕΚ Β 2708/11.11.2011).

16. Τη Διεύθυνση Κρατικών Αυτοκινήτων και Επικοινωνιών της Γ.Γ.Δ.Δ. & Η.Δ., για την αντιμετώπιση άλλων αναγκών.

17. Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς που ανήκουν στο δημόσιο τομέα ή δεν ανήκουν στο δημόσιο τομέα αλλά το δημόσιο κατέχει την πλειοψηφία του μετοχικού τους κεφαλαίου ή διορίζει την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού τους συμβουλίου.

18. Τις ανάγκες των υπηρεσιών

γ. Αυτοκίνητο μεγαλύτερου κυβισμού από 1400 και 1600 κυβικά, με θωράκιση, μπορεί να χορηγηθεί στους ανωτέρω, για λόγους ασφαλείας, μετά από πρόταση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, κατόπιν εγκριτικής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

δ. 250 cc για μοτοσυκλέτες. Εξαίρεση κυβισμού γίνεται ύστερα από πλήρως αιτιολογημένο αίτημα του εποπτεύοντος την υπηρεσία που αιτείται τη μοτοσυκλέτα Υπουργού ή του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας για τις υπηρεσίες που υπάγονται οργανικά σ' αυτόν και κατόπιν εγκριτικής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

ε. Μεγαλύτερος κυβισμός επιτρέπεται για τα άλλου τύπου επιβατικά βενζινοκίνητα ή πετρελαιοκίνητα αυτοκίνητα (station, επιβατικά άνω των 5 θέσεων) και για 4Χ4 οχήματα για χρήση εκτός δρόμου, εφόσον η εξυπηρετούμενη υπηρεσία βρίσκεται σε ορεινή ή δύσβατη περιοχή, ύστερα από πλήρως αιτιολογημένο αίτημα του εποπτεύοντος την υπηρεσία που αιτείται το αυτοκίνητο Υπουργού ή του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας για τις υπηρεσίες που υπάγονται οργανικά σ' αυτόν και κατόπιν εγκριτικής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

2. Για τα αυτοκίνητα πολιτικού τύπου Ενόπλων Δυνάμεων, Ελληνικής Αστυνομίας, Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος και Δημοτικής Αστυνομίας:

α. 1400 cc για αυτοκίνητα πολιτικού τύπου των Ανώτατων Αξιωματικών με βαθμό Υποστρατήγου και άνω καθώς και των Διοικητών Σχηματισμών των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων, της Αστυνομίας, του Λιμενικού και Πυροσβεστικού Σώματος, των Αρχηγών Γ.Ε.Ε.Θ.Α., Γ.Ε.Σ., Γ.Ε.Ν., Γ.Ε.Α., Ελληνικής Αστυνομίας, Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος.

β. 1400 cc για αυτοκίνητα πολιτικού τύπου του Γενικού Επιθεωρητή Στρατού, Διοικητή Στρατιάς, Αρχηγού Στόλου, Αρχηγού Τακτικής Αεροπορίας και λοιπών Αντιστρατήγων και αντίστοιχων βαθμών των άλλων κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος.

γ. Μεγαλύτερος κυβισμός επιτρέπεται για οχήματα υπηρεσιακής χρήσης πολιτικού τύπου των Ενόπλων Δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος και της Δημοτικής Αστυνομίας, που χρησιμοποιούνται για το έργο των εν λόγω σωμάτων και όχι για την εξυπηρέτηση προσώπων, με ευθύνη του οικείου Υπουργού. Η εξαίρεση από το ανώτατο όριο κυβισμού, γίνεται ύστερα από αιτιολογημένο αίτημα του εποπτεύοντος την υπηρεσία που αιτείται το αυτοκίνητο Υπουργού ή του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας για τις υπηρεσίες που υπάγονται οργανικά σ' αυτόν και κατόπιν εγκριτικής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

3. Στα πρόσωπα του άρθρου 2 της παρούσας, όταν μετακινούνται για υπηρεσιακούς λόγους στην Περιφέρεια, μπορεί να χορηγηθεί κατά περίπτωση για τη μετακίνησή τους αυτοκίνητο μεγαλύτερου κυβισμού, από τη δύναμη των εφεδρικών αυτοκινήτων που διαθέτει η Γ.Γ.Δ.Δ.

& Η.Δ., ύστερα από σχετικό αίτημα. Τα πρόσωπα του άρθρου 3 της παρούσας, τα οποία μετακινούνται εκτός έδρας, για υπηρεσιακούς λόγους, μπορούν να χρησιμοποιούν κατά περίπτωση, για τη μετακίνησή τους, αυτοκίνητο μεγαλύτερου κυβισμού, χωρίς δαπάνη του κρατικού προϋπολογισμού.

4. Όταν το εξυπηρετούμενο με κρατικό αυτοκίνητο πρόσωπο είναι άτομο με αναπηρία, λαμβάνεται μέριμνα για τη διασκευή του αυτοκινήτου αναλόγως και, όπου είναι απαραίτητο, για τη διασκευή αυτή γίνεται εξαίρεση από το ανώτατο όριο κυβισμού υπηρεσιακών αυτοκινήτων. Η διασκευή αυτή και η εξαίρεση από το ανώτατο όριο κυβισμού, όπου απαιτείται, γίνεται ύστερα από αιτιολογημένο αίτημα του εποπτεύοντος την υπηρεσία που αιτείται το αυτοκίνητο Υπουργού ή του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας για τις υπηρεσίες που υπάγονται οργανικά σ' αυτόν και κατόπιν εγκριτικής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

5. Για λόγους εξοικονόμησης ενέργειας τα κρατικά αυτοκίνητα συνιστάται να είναι ανοιχτού χρώματος (λευκά, ασημί, κλπ.).

Άρθρο 6

Υπηρεσίες που εξυπηρετούνται με τα αυτοκίνητα της Γ.Γ.Δ.Δ. & Η.Δ.

Με τα αυτοκίνητα της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης εξυπηρετούνται οι παρακάτω υπηρεσίες:

α. Προεδρία της Δημοκρατίας.

β. Πολιτικό Γραφείο Πρωθυπουργού.

γ. Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης.

δ. Ιερά Αρχιεπισκοπή Αλβανίας.

ε. Διεύθυνση Κρατικών Αυτοκινήτων και Επικοινωνιών της Γ.Γ.Δ.Δ. & Η.Δ., για την αντιμετώπιση άλλων αναγκών.

στ. Άλλες υπηρεσίες του Δημοσίου, ειδικά και μόνο για τη μεταφορά των επίσημων προσκεκλημένων τους.

Άρθρο 7

Διακριτικά γνωρίσματα αυτοκινήτων

1. Τα αυτοκίνητα των δημοσίων υπηρεσιών υποχρεούνται να φέρουν:

α. Λωρίδα κόκκινου χρώματος, πλάτους δέκα εκατοστών του μέτρου (10 cm) στη μέση περίπου του αμαξώματος, παράλληλα προς το έδαφος.

β. Πινακίδες του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων χρώματος πορτοκαλί, στις οποίες θα αναγράφονται ο ειδικός αριθμός του αυτοκινήτου (όχι συμβατικός) και τα διακριτικά ψηφία (Κ.Υ.).

γ. Ενδειξη και στις δύο (2) πλαϊνές πλευρές του αυτοκινήτου ολόκληρου του τίτλου της Υπηρεσίας στην οποία αυτό ανήκει.

2. Τα αυτοκίνητα λοιπών φορέων του δημόσιου τομέα (ΝΠΔΔ, κρατικά ΝΠΙΔ και ΟΤΑ α' και β' βαθμού) υποχρεούνται να φέρουν:

α. Λωρίδα κίτρινου χρώματος, πλάτους δέκα εκατοστών του μέτρου (10 cm) στη μέση περίπου του αμαξώματος, παράλληλα προς το έδαφος.

β. Πινακίδες του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων χρώματος πορτοκαλί, στις οποίες θα αναγράφεται ο αριθμός κυκλοφορίας του αυτοκινήτου (όχι συμβατικός).

γ. Ενδειξη και στις δύο (2) πλαϊνές πλευρές του αυτοκινήτου ολόκληρου του τίτλου της υπηρεσίας στην οποία αυτό ανήκει.

3. Εξαιρούνται, για λόγους ασφαλείας, από την υποχρέωση να φέρουν διακριτικά γνωρίσματα (λωρίδα κόκκινου ή κίτρινου χρώματος, πλάτους δέκα εκατοστών του μέτρου (10 cm) στη μέση περίπου του αμαξώματος, παράλληλα προς το έδαφος και πινακίδες του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων χρώματος πορτοκαλί (ΚΥ, ΚΗΙ, ΚΗΟ, ή ΚΗΥ κ.λ.π.) και θα φέρουν συμβατικές πινακίδες μετά από αιτιολογημένο αίτημα που θα έπεται της ταξινόμησής τους, τα αυτοκίνητα των παρακάτω προσώπων και υπηρεσιών:

α. Της Προεδρίας της Δημοκρατίας.

β. Της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

γ. Της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών.

δ. Της Ελληνικής Αστυνομίας.

ε. Του Υπουργείου Οικονομικών που έχουν αποστολή τον έλεγχο διακίνησης αγαθών ή τη δίωξη λαθρεμπορίου και ναρκωτικών.

στ. Του Υπουργείου Εθνικής Αμυνας (αυτοκίνητα πολιτικού τύπου).

ζ. Του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας - Γενικής Γραμματείας Εμπορίου που έχουν αποστολή τον αγορανομικό έλεγχο.

η. Τα ειδικής κατασκευής ή ειδικά διασκευασμένα αυτοκίνητα που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τις χρηματοποστολές.

θ. Τα αυτοκίνητα που εξυπηρετούν λοιπά πρόσωπα και υπηρεσίες, εφόσον αποτελούν στόχο τρομοκρατικών ενεργειών ή για λόγους εθνικής ασφάλειας ή είναι ειδικά διασκευασμένα για χρηματοποστολές ύστερα από πλήρως αιτιολογημένο αίτημά τους.

"Ι. Τα αυτοκίνητα του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας (Σ.Ε.Π.Ε.) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης".

***Η περ. ι` προστέθηκε με την παρ.Β της ΥΑ οικ. 105/1522/2011
(ΦΕΚ Β 24 20.1.2011)

4. Για τα αυτοκίνητα της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών, του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας (Λιμενικό Σώμα), έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του Κεφαλαίου ΥΙ παρ. 4, τρίτου εδαφίου της 40.009/1953 εγκυκλίου του Προέδρου της Κυβερνήσεως, που κυρώθηκε με το άρθρο 10 του Ν.Δ. 2396/1953 (ΦΕΚ 117/Α').

5. Αποφάσεις μας που έχουν εκδοθεί ως την έναρξη ισχύος της παρούσας και με τις οποίες καθορίστηκαν ιδιαίτερα διακριτικά γνωρίσματα ή χρωματισμοί, εξακολουθούν να ισχύουν (Υπουργείο Εθνικής Αμυνας, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Ελληνικά Ταχυδρομεία κ.λ.π.).

6. Σε αυτοκίνητα των υπηρεσιών του άρθρου 1 της παρούσας είναι δυνατόν να εγκρίνονται διαφορετικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα και χρωματισμοί ύστερα από πλήρως αιτιολογημένο αίτημά τους.

Άρθρο 8

Ανάρτηση Εθνικής Σημαίας στα κρατικά αυτοκίνητα

Τα κρατικά επιβατικά αυτοκίνητα φέρουν στο μπροστινό δεξιό μέρος και σε μεταλλικό κοντάρι ύψους 36 m., σημαία υπ' αριθμό μεγέθους 8, όπως αυτή περιγράφεται στο άρθρο 1 παρ. 4 του Ν. 851/1978, κατά τις επίσημες τελετές και δεξιώσεις, όταν μεταφέρουν τα παρακάτω πρόσωπα:

1. Πρόεδρο της Δημοκρατίας
2. Πρόεδρο της Κυβέρνησης
3. Αρχηγό Αξιωματικής Αντιπολίτευσης
4. Πρόεδρο της Βουλής
5. Αντιπροέδρους της Κυβέρνησης
6. Υπουργούς
7. Υφυπουργούς
8. Αντιπροέδρους της Βουλής
9. Γενικούς Γραμματείς Υπουργείων και Περιφερειών

10. Προέδρους Διευρυμένων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων

11. Νομάρχες Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και Διαμερισμάτων

12. Δημάρχους

Ειδικά ορίζουμε, όπως οι σημαίες των αυτοκινήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας και του Προέδρου της Κυβέρνησης, φέρουν πλαίσιο από μεταξωτά κρόσσια, χρυσού χρώματος, μήκους δύο (2 cm) εκατοστών του μέτρου.

Άρθρο 9

Κίνηση αυτοκινήτων

1. Τα αυτοκίνητα των υπηρεσιών του άρθρου 1 της απόφασης αυτής πρέπει:

α. Να είναι εφοδιασμένα κατά την κυκλοφορία τους με διαταγή πορείας και δελτίο κίνησης.

β. Να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για την κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών.

γ. Να μην κινούνται τις μη εργάσιμες ημέρες και ώρες εκτός αν υφίστανται επιτακτικές υπηρεσιακές ανάγκες που επιβάλλουν την εξαίρεσή τους από τον περιορισμό αυτό και πάντοτε με έγκριση της αρμόδιας αρχής.

δ. Να μην κινούνται εκτός των ορίων της διοικητικής περιφέρειας ή της ζώνης ευθύνης στην οποία ασκεί τα καθήκοντά του το εξυπηρετούμενο πρόσωπο ή η υπηρεσία.

ε. Να μην οδηγούνται από άλλον εκτός από τον υπεύθυνο οδηγό ή από αυτόν στον οποίο κατ' εξαίρεση παρασχεθήκε η έγκριση για οδήγηση υπηρεσιακού αυτοκινήτου (άρθρο 19 παρ. 4 του Ν. 2503/1997 και άρθρο 1 παρ. 1Α, περίπτ. 15 Ν. 2647/98).

στ. Να μη μεταφέρουν πρόσωπα και πράγματα άσχετα προς την υπηρεσιακή αποστολή ή μέλη οποιωνδήποτε οργανώσεων ή συγγενικά ή φιλικά πρόσωπα των εξυπηρετούμενων προσώπων ή των ιδίων των οδηγών.

ζ. Να μην κυκλοφορούν κάθε φορά, που λόγω αυξημένης ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην περιοχή της πρωτεύουσας, ή σε οποιαδήποτε άλλη περιοχή της ελληνικής επικράτειας επιβάλλονται περιοριστικά μέτρα στην κίνηση γενικά των οχημάτων.

η. Να μην αντικαθίστανται οι πινακίδες κυκλοφορίας των αυτοκινήτων που εξυπηρετούν τα πρόσωπα του άρθρου 2 της παρούσας με πινακίδες του τίτλου της θέσης τους, παρά μόνο σε επίσημες τελετές και δεξιώσεις, εφόσον τα πρόσωπα αυτά το επιθυμούν.

2. Από τους περιορισμούς των περιπτώσεων γ' και δ' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου εξαιρούνται τα αυτοκίνητα:

α. Της Προεδρίας της Δημοκρατίας

β. Της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

γ. Της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών

δ. Του Υπουργείου Εθνικής Αμυνας

ε. Για τη μετακίνηση των Γενικών Γραμματέων Υπουργείων και Περιφερειών

στ. Για τη μετακίνηση των Προέδρων των Διευρυμένων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, των Νομαρχών Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, των Νομαρχών Διαμερισμάτων και Επάρχων.

ζ. Τα διωκτικά αυτοκίνητα του Υπουργείου Οικονομικών (ΥΠ.Ε.Ε - Τελωνεία), που έχουν ως αποστολή τον έλεγχο διακίνησης αγαθών ή τη δίωξη λαθρεμπορίου και ναρκωτικών, της Ελληνικής Αστυνομίας και του Λιμενικού Σώματος.

η. Τα χρησιμοποιούμενα για την άσκηση αγορανομικών ελέγχων

θ. Τα μεταφέροντα ασθενείς ή τραυματίες

ι. Τα χρησιμοποιούμενα για αντιμετώπιση επειγόντων εκτάκτων περιστατικών (π.χ. πυρκαγιές, σεισμοί, πλημμύρες)

3. Με απόφαση του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης παρέχεται έγκριση σε φορείς του δημόσιου τομέα για την τοποθέτηση συστημάτων εντοπισμού θέσης σε κρατικά αυτοκίνητα, ύστερα από αιτιολογημένο αίτημα του εποπτεύοντος την υπηρεσία που αιτείται την τοποθέτηση του συστήματος εντοπισμού, Υπουργού ή του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας για τις υπηρεσίες που υπάγονται οργανικά σ' αυτόν.

Άρθρο 10

Κατανάλωση καυσίμων

1. Η Κατανάλωση καυσίμων των υπηρεσιών του άρθρου 1 της παρούσας ρυθμίζεται από την απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης 1450/550/1982 (ΦΕΚ 93/Β').

2. Για την περιστολή των δημόσιων δαπανών που προκαλείται και από την κίνηση υπηρεσιακών αυτοκινήτων, μειώνουμε κατά 30% τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια κατανάλωσης καυσίμων, που προβλέπονται στην προαναφερόμενη απόφασή μας, των αυτοκινήτων οχημάτων στα υπουργεία, περιφέρειες, ΝΠΔΔ, καθώς και στα εν γένει νομικά πρόσωπα που ελέγχονται από το δημόσιο, περιλαμβανομένων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των άλλων υπηρεσιών του άρθρου 1 της παρούσας.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Η ισχύς της παρ.2 ανεστάλη έως τις 30 Ιουνίου 2020
με το άρθρο τριακοστό έβδομο παρ.6 της από 20.3.2020 Π.Ν.Π., ΦΕΚ Α 68/20.3.2020.

3. Από τον περιορισμό της παρ. 2 του παρόντος άρθρου εξαιρούνται τα αυτοκίνητα των Υπουργείων Εθνικής Αμυνας, Προστασίας του Πολίτη, "του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος", Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ασθενοφόρα), Περιβάλλοντος - Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, όλων των τεχνικών υπηρεσιών του δημόσιου Τομέα, καθώς και τα απορριμματοφόρα των δήμων και των κοινοτήτων. «και τα λεωφορεία της Δημοτικής Συγκοινωνίας».

*** Οι μέσα σε " " και « » λέξεις της παρ.3 προστέθηκαν με την ΥΑ οικ 1450/21942/8-11-2011

(ΦΕΚ Β 2708/11.11.2011) και με το άρθρο 41 Ν.4456/2017, ΦΕΚ Α 24/1.3.2017, αντίστοιχα, σύμφωνα με το οποίο (άρθρο 41):

"Τυχόν υπερκαταναλώσεις καυσίμων των λεωφορείων της Δημοτικής Συγκοινωνίας που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος και είναι σύμφωνες με την παραπάνω διάταξη, θεωρούνται νόμιμες".

Άρθρο 11

Στάθμευση αυτοκινήτων

1. Η στάθμευση των υπηρεσιακών αυτοκινήτων ρυθμίζεται με την κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Δημόσιας Τάξης με αριθμό 5750/32572/1994 (ΦΕΚ 894/Β' και διόρθωση σφάλματος ΦΕΚ 935/Β').

2. Οπου στο κείμενο της ανωτέρω απόφασης αναφέρονται πρόσωπα και υπηρεσίες του κεφαλαίου Β' της Γ.Υ. 2783/1989 (Φ.Ε.Κ. 730/Β'), που εξυπηρετούνται από υπηρεσιακά αυτοκίνητα, εννοούνται εφεξής τα πρόσωπα και υπηρεσίες των άρθρων 2 και 6 της παρούσας.

Άρθρο 12

Έλεγχος χρήσης και κυκλοφορίας αυτοκινήτων

1. Ο έλεγχος για τη νόμιμη χρήση και κυκλοφορία των αυτοκινήτων, καθώς και ο έλεγχος για τη διαπίστωση της εφαρμογής των διατάξεων του Ν.Δ. 2396/1953 ασκείται από εξουσιοδοτημένους προς τούτο υπαλλήλους της Περιφέρειας, συνεπικουρούμενος από όργανα της Ελληνικής Αστυνομίας όλες τις ημέρες και ώρες της εβδομάδας.

2. Σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης, ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 5 έως 9 του Ν.Δ/τος 2396/1953 (ΦΕΚ 117/Α') και της 40.009/1953 απόφασης του Προέδρου της Κυβέρνησης, που έχει κυρωθεί με το άρθρο 10 του ίδιου Ν.Δ/τος.

3. Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Περιφέρειας υποχρεούνται να γνωστοποιούν στην αρμόδια υπηρεσία της Γ.Γ.Δ.Δ. & Η.Δ. στο τέλος κάθε τριμήνου τις παραβάσεις που διαπιστώθηκαν και τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν για παραβάσεις των αυτοκινήτων των υπηρεσιών που εδρεύουν εντός των ορίων της Περιφέρειάς τους.

4. Αναφορές ή καταγγελίες πολιτών για παραβάσεις σχετικά με κρατικά αυτοκίνητα υποβάλλονται στη Διεύθυνση Κρατικών Αυτοκινήτων και Επικοινωνιών του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ή γίνονται τηλεφωνικά στον τετραψήφιο αριθμό 1500.

Αρθρο 13

Διάθεση για χρήση υπηρεσιακών αυτοκινήτων

1. Επιτρέπεται η διάθεση για χρήση αυτοκινήτων υπηρεσιών του δημόσιου τομέα σε άλλες υπηρεσίες ύστερα από αιτιολογημένο αίτημα και σύμφωνη γνώμη των ενδιαφερόμενων υπηρεσιών προς κάλυψη εξαιρετικών υπηρεσιακών αναγκών τους, ως κατωτέρω:

α. Από υπουργείο σε υπουργείο

β. Από υπουργείο σε περιφέρεια, περιφερειακή υπηρεσία και Ν.Π.Δ.Δ.

γ. Από νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, σε άλλη δημόσια υπηρεσία ή δήμο ή κοινότητα ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου του ίδιου νομού.

δ. Από περιφερειακή υπηρεσία σε νομαρχιακή αυτοδιοίκηση ή δήμο ή κοινότητα του ίδιου νομού

ε. Από δήμο ή κοινότητα σε άλλο δήμο ή κοινότητα ή στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση του ίδιου νομού

στ. Από φορείς του ευρύτερου δημόσιου Τομέα (Ν.Π.Ι.Δ.) σε Περιφέρειες, νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, δήμο ή κοινότητα

ζ. Από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) σε Περιφέρειες, νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, δήμο ή κοινότητα

2. Οι κατά την παράγραφο 1 διαθέσεις γίνονται με αποφάσεις:

α. Του διαθέτοντος υπουργού, για τις περιπτώσεις α' και β'

β. Του διαθέτοντος νομάρχη, για την περίπτωση γ'

γ. Του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, για την περίπτωση δ'

δ. Του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου για την περίπτωση ε'

ε. Του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας για την περίπτωση στ'

στ. Του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για την περίπτωση ζ'

3. Στην απόφαση αυτή ορίζονται οι ειδικότεροι όροι της διάθεσης για χρήση, και η χρονική διάρκεια, η οποία για τα επιβατικά αυτοκίνητα δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα (1) έτος, με δυνατότητα ανανέωσης.

Αρθρο 14

Διαγραφή - εγγραφή υπηρεσιακών αυτοκινήτων

1. Επιτρέπεται η διαγραφή αυτοκινήτων από τη δύναμη δημόσιας υπηρεσίας και η εγγραφή τους στη δύναμη άλλης δημόσιας υπηρεσίας, για κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών και πάντοτε με τη σύμφωνη γνώμη των υπηρεσιών, ως κατωτέρω:

α. Από υπουργείο σε υπουργείο ή περιφερειακή υπηρεσία του δημοσίου και αντίστροφα και

β. Από δημόσια υπηρεσία της περιφέρειας σε άλλη δημόσια υπηρεσία, είτε του ίδιου νομού, είτε άλλου

2. Οι κατά την παράγραφο 1 διαθέσεις γίνονται με αποφάσεις:

α. Του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για την περίπτωση α' και

β. Του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας για την περίπτωση β'.

Άρθρο

:15

Άρθρο 15

Αναστολή προμήθειας Κρατικών Αυτοκινήτων
- Μεταβατικές διατάξεις

1. Αναστέλλεται η προμήθεια επιβατικών κρατικών αυτοκινήτων μη αντιρρουπαντικής τεχνολογίας από τις υπηρεσίες του Δημόσιου Τομέα, εξαιρουμένων των πυροσβεστικών, των περιπολικών, των νοσοκομειακών αυτοκινήτων και των επιβατικών αυτοκινήτων του Λιμενικού Σώματος.

2. Όλα τα αυτοκίνητα άνω των 1400 cc, τα οποία ανήκουν στην κυριότητα και χρησιμοποιούνται από τις υπηρεσίες του δημόσιου Τομέα, αποσύρονται από την κυκλοφορία σταδιακά και παραδίδονται στον ΟΔΔΥ μέχρι 31-12-2010, σύμφωνα με τις διατάξεις της απόφασης 6400/2060/1984 (ΦΕΚ 387/Β'), με προτεραιότητα απόσυρσης τα μεγαλύτερα σε κυβισμό αυτοκίνητα και τα παλαιότερα.

Από τη διάταξη αυτή εξαιρούνται τα αυτοκίνητα των υπηρεσιών που αναφέρονται στις περιπτώσεις γ και ε της παραγράφου 1 και στην περίπτωση γ της παραγράφου 2 του άρθρου 5 της παρούσας.

3. Οι σύζυγοι αποβιωσάντων Πρωθυπουργών που κατά τη δημοσίευση της παρούσης εξυπηρετούνται με υπηρεσιακά αυτοκίνητα της Γ.Γ.Δ.Δ. & Η.Δ., εξακολουθούν να τα χρησιμοποιούν.

Άρθρο 16

Καταργούμενες διατάξεις

Από τη δημοσίευση της απόφασης αυτής καταργείται η αριθμ. 543/5543/2000 (ΦΕΚ 376/Β') κοινή απόφασή μας, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τις αριθμ.

298/6466/2003 (ΦΕΚ 434/Β'), 35/08/2006 (ΦΕΚ 221/Β') και 812/18504/2007 (ΦΕΚ 1339/Β') όμοιες.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

6) Υπ' Αριθμ. 50025/2018 ΚΥΑ (ΦΕΚ Β' 4217/26.09.2018) με τίτλο «Μεταφορά μαθητών δημόσιων σχολείων από τις Περιφέρειες»

Άρθρο 1

Μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης δικαιούμενοι δωρεάν μεταφοράς

1. Οι Περιφέρειες μεταφέρουν δωρεάν τους μαθητές Πρωτοβάθμιας (α` και β` προσχολικής ηλικίας και Δημοτικού) και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημόσιων σχολείων, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται ως κάτωθι:

Η ελάχιστη απόσταση της κατοικίας του μαθητή από τη σχολική μονάδα, πάνω από την οποία ο μαθητής δικαιούται δωρεάν μεταφορά, προσδιορίζεται ως εξής:

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Α. Για μεταφορά μαθητών με ειδικά μαθητικά δελτία (ΕΜΔ) και ίδια μέσα των Περιφερειών και των Δήμων

α. 1.200 μέτρα για μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης,

β. 2.500 μέτρα για μαθητές Γυμνασίων,

γ. 4.000 μέτρα για μαθητές Λυκείων και ΕΠΑΛ.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Β. Για μεταφορά μαθητών με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών

α. 1.200 μέτρα για μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κατ` ελάχιστον μέχρι την Β` τάξη του Δημοτικού,

β. 3.000 μέτρα για μαθητές Γυμνασίων, γ. 5.000 μέτρα για μαθητές Λυκείων και ΕΠΑΛ.

Οι μαθητές εγγράφονται σε σχολική μονάδα σύμφωνα με τη χωροταξική κατανομή των αρμόδιων Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, βάσει των διατάξεων του π.δ. 79/2017 και της υπουργικής απόφασης αριθμ. 10645/ΓΔ4/22.1.2018 (ΦΕΚ Β' 120), όπως ισχύουν.

Αποκλειστικά σε περιπτώσεις που για εκπαιδευτικούς λόγους κρίνεται αναγκαία η μεταφορά μαθητή σε σχολείο εκτός της προβλεπόμενης χωροταξικής κατανομής, σύμφωνα με την αριθμ. 95030/ΓΔ4/15.06.2017 απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, η μεταφορά καθορίζεται με απόφαση:

α) Του οικείου Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης όταν πρόκειται για μεταφορά μαθητή από διαφορετικές όμορες Περιφερειακές και Δημοτικές ενότητες, εντός της ίδιας Περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη:

1) Τη χιλιομετρική απόσταση του τόπου κατοικίας του μαθητή μέχρι το σχολείο υποδοχής.

2) Άλλους παράγοντες που δυσχεραίνουν τη μεταφορά εντός της περιφερειακής ή δημοτικής ενότητας.

β) Του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης στην αρμοδιότητα του οποίου υπάγεται η Διεύθυνση Εκπαίδευσης που εποπτεύει το σχολείο υποδοχής, όταν πρόκειται για μεταφορά μαθητή μεταξύ δύο όμορων Περιφερειών, λαμβάνοντας υπόψη:

1) Τη χιλιομετρική απόσταση του τόπου κατοικίας του μαθητή μέχρι το σχολείο υποδοχής.

2) Άλλους παράγοντες που δυσχεραίνουν τη μεταφορά εντός της Περιφέρειας και

3) Τη σύμφωνη γνώμη του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης του τόπου κατοικίας του/των μαθητή/των εντός δέκα (10) ημερών από την υποβολή του σχετικού αιτήματος του Διευθυντή του σχολείου υποδοχής.

Για την έκδοση της απόφασης απαιτείται αίτημα του Διευθυντή του σχολείου υποδοχής προς τον οικείο Περιφερειακό Διευθυντή Εκπαίδευσης μέσω του αρμοδίου Διευθυντή Εκπαίδευσης.

Το κόστος μεταφοράς των μαθητών, καθώς και τις προβλεπόμενες διαδικασίες αναλαμβάνει η Περιφερειακή Ενότητα, στην οποία έχει έδρα το σχολείο υποδοχής των μαθητών.

Για τη μεταφορά μαθητή εκτός χωροταξικής κατανομής εντός της ίδιας Διεύθυνσης Εκπαίδευσης για εξαιρετικά σοβαρούς εκπαιδευτικούς λόγους, η μεταφορά καθορίζεται με απόφαση του Διευθυντή Εκπαίδευσης.

Οι μαθητές της Α` τάξης των ΕΠΑΛ δικαιούνται μεταφοράς για το πλησιέστερο στον τόπο κατοικίας τους ΕΠΑΛ, ενώ οι μαθητές της Β` και της Γ` τάξης των ΕΠΑΛ δικαιούνται μεταφοράς για το πλησιέστερο στον τόπο κατοικίας τους ΕΠΑΛ που διαθέτει τον τομέα ή την ειδικότητα της επιλογής τους.

Εάν η μεταφορά των μαθητών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης δημοσίων σχολείων δεν είναι εφικτή με δημόσια συγκοινωνία ή με ίδια μέσα των Περιφερειών και των Δήμων, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου δεκάτου εβδόμου του ν. 4286/2014 (ΦΕΚ Α` 194), όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 63 του ν. 4415/2016, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση και έπειτα από σύμφωνη γνώμη επιτροπής, στην οποία μετέχει από ένας εκπρόσωπος της οικείας περιφερειακής ενότητας, της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης και του οικείου οργανισμού δημόσιας συγκοινωνίας υπό την Προεδρία του Περιφερειάρχη ή του αρμόδιου κατά περίπτωση Αντιπεριφερειάρχη, η υπέρβαση των χιλιομετρικών αποστάσεων που τίθεται στην εν λόγω κοινή υπουργική απόφαση, υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό κόστος της μεταφοράς μαθητών της οικείας περιφερειακής ενότητας, δεν υπερβαίνει το αντίστοιχο της περσινής σχολικής χρονιάς. Μαθητές οι οποίοι έχουν ήδη ολοκληρώσει τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και εγγράφονται εκ νέου σε οποιοδήποτε σχολείο, εξαιρούνται της δωρεάν μεταφοράς, εκτός των μαθητών που εγγράφονται και φοιτούν για την απόκτηση 2ης και μόνο ειδικότητας στα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια - Λύκεια.

Μαθητές οι οποίοι εγγράφονται σε πολυθεσία σχολεία, ενώ χωροταξικά ανήκουν σε ολιγοθέσια σχολεία, εξαιρούνται της δωρεάν μεταφοράς.

2. Οι σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του παρόντος άρθρου δικαιούμενοι μεταφοράς μαθητές, με την επιφύλαξη της επομένης παραγράφου, μεταφέρονται με τα οριζόμενα στο κεφ. Α του άρθρου 2 της παρούσας, εφόσον η συνολική απόσταση η οποία περιλαμβάνει την απόσταση των κατοικιών των μαθητών έως τη στάση επιβίβασης και την απόσταση της στάσης αποβίβασης έως τη σχολική μονάδα δεν υπερβαίνει τα όρια που θέτει η παρ. 1 περ. Α του παρόντος άρθρου.

3. Η μεταφορά των μαθητών των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) από τον τόπο διαμονής τους ή από συγκεκριμένο τόπο συγκέντρωσής τους, στο σχολείο που φοιτούν και αντίστροφα, πραγματοποιείται χωρίς τους χιλιομετρικούς περιορισμούς της παρ. 1 του παρόντος άρθρου. Οι ανωτέρω μαθητές μεταφέρονται με τα ίδια μέσα των Δήμων και των Περιφερειών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο κεφ. Β του άρθρου 2 και εφόσον αυτό δεν είναι εφικτό ή κρίνεται οικονομικά ασύμφορο από πλευράς κόστους, τότε μεταφέρονται με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών, σύμφωνα με το κεφ. Γ του ιδίου άρθρου.

4. Η μεταφορά των μαθητών των μουσικών σχολείων που μεταφέρουν βαριά και ογκώδη μουσικά όργανα, από τον τόπο διαμονής τους ή από συγκεκριμένο τόπο συγκέντρωσής τους στο σχολείο που φοιτούν και αντίστροφα, δύναται να πραγματοποιείται χωρίς τους χιλιομετρικούς περιορισμούς της παρ. 1 του παρόντος άρθρου υπό την προϋπόθεση της επιλογής του πλησιέστερου της περιοχής του μαθητή αντίστοιχου σχολείου, όπως καθορίζεται από την αντίστοιχη Διεύθυνση Εκπαίδευσης. Για τους μαθητές των μουσικών σχολείων που δεν μεταφέρουν βαριά και ογκώδη μουσικά όργανα, η δωρεάν μεταφορά από τον τόπο διαμονής τους στο σχολείο και αντίστροφα, ισχύει υπό τον χιλιομετρικό περιορισμό των 1.500 μέτρων και άνω και σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 2 (παρ. 1). Ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας βεβαιώνει τη μεταφορά βαρέων και ογκωδών μουσικών οργάνων.

5. Η μεταφορά των μαθητών για την εφαρμογή του αντικειμένου της κολύμβησης, στο πλαίσιο του μαθήματος Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, από τις σχολικές μονάδες προς τα κολυμβητήρια και αντίστροφα, αφορά στους μαθητές της Γ' τάξης δημοτικού και πραγματοποιείται μόνο όταν η ελάχιστη απόσταση της μεταφοράς αυτής είναι 1.200 μέτρα και η μέγιστη 25.000 μέτρα. Με αιτιολογημένη απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης και με την προϋπόθεση ότι δεν γίνεται υπέρβαση του προγραμματισμένου κόστους, δίνεται η δυνατότητα για δωρεάν μεταφορά των εν λόγω μαθητών για αποστάσεις από 600-1.200 μέτρα, σε ειδικές περιπτώσεις που σχετίζονται με την ασφάλεια της μετακίνησης και την προστασία της υγείας των μαθητών. Οι ανωτέρω μαθητές μεταφέρονται είτε με τα ίδια μέσα των Δήμων είτε των Περιφερειών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο κεφ. Β του άρθρου 2 της παρούσας είτε, εφόσον αυτό δεν είναι εφικτό ή κρίνεται οικονομικά ασύμφορο από πλευράς κόστους, με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών, σύμφωνα με το κεφ. Γ του ιδίου άρθρου.

Άρθρο 2

Διαδικασία μεταφοράς μαθητών

1. Οι δικαιούμενοι δωρεάν μεταφοράς μαθητές μεταφέρονται με τους παρακάτω οριζόμενους κατά σειρά προτεραιότητας τρόπους (κεφ. Α, Β, Γ).

Η σειρά προτεραιότητας δεν ισχύει στην περίπτωση κατά την οποία συντρέχουν λόγοι οικονομικότητας, υπό την προϋπόθεση της πλήρους τεκμηρίωσης της παρέκκλισης αυτής και της υποχρέωσης προσκόμισης των βεβαιώσεων όπως ορίζονται στο άρθρο 7.

Η μεταφορά των μαθητών μπορεί να οργανώνεται και με συνδυασμό των παρακάτω οριζόμενων τρόπων (κεφ. Α, Β, Γ). Για τους μαθητές οι οποίοι δε δύνανται αιτιολογημένα να μεταφερθούν με τη διαδικασία του παρόντος άρθρου ακολουθείται η διαδικασία του άρθρου 3.

2. Η διαδικασία μεταφοράς μαθητών οργανώνεται με βάση τα στοιχεία των μαθητών του τρέχοντος έτους καθώς και τις αναμενόμενες αποχωρήσεις και νέες εγγραφές.

3. Η διαδικασία της μεταφοράς μαθητών μπορεί να οργανώνεται και ανά περιφερειακή ενότητα.

4. Για τους μαθητές οι οποίοι λόγω της διάρθρωσης του προγράμματος σπουδών προσέρχονται ή αποχωρούν σε διαφορετικές ώρες από τους υπολοίπους, θεωρείται ότι υφίσταται συμπληρωματική ανάγκη αντιμετώπισης της μεταφοράς τους, ανεξάρτητα από τον τρόπο μεταφοράς τους, εφόσον υποχρεώνονται να περιμένουν περισσότερο των εξήντα (60) λεπτών έως το επόμενο δρομολόγιο.

5. Αρμόδια περιφέρεια για τη μεταφορά μαθητών ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας και του τρόπου μεταφοράς τους (κεφ. Α, Β, Γ) θεωρείται η περιφέρεια εντός των ορίων της οποίας βρίσκεται το σχολείο στο οποίο οι μαθητές μεταφέρονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α:

Μεταφορά μαθητών με δημόσια συγκοινωνία

1. Οι Περιφέρειες μεταφέρουν τους μαθητές, οι οποίοι πληρούν τις προϋποθέσεις του προηγούμενου άρθρου με δημόσια αστική και υπεραστική συγκοινωνία ή με δημοτική συγκοινωνία. Ως δημόσια συγκοινωνία νοούνται τα αστικά και υπεραστικά μέσα όπως η Ο.ΣΥ. Α.Ε., ο Ο.Α.Σ.Θ., τα Κ.Τ.Ε.Λ., τα τρένα και λεωφορεία του Ο.Σ.Ε. όπως επίσης και τα θαλάσσια συγκοινωνιακά μέσα.

2. Οι μαθητές οι οποίοι μεταφέρονται δωρεάν με τη δημόσια αστική και υπεραστική συγκοινωνία εφοδιάζονται με ΕΜΔ η μορφή του οποίου περιέχει υποχρεωτικά κατ'ελάχιστον τις ακόλουθες πληροφορίες:

«ΕΙΔΙΚΟ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΙΣΧΥΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 201...-201....

[...]

3. Η αξία του ΕΜΔ υπολογίζεται στο ύψος του 50% της τιμής του κανονικού εισιτηρίου της διαδρομής (μονή ή μετ' επιστροφής) της οποίας κάνει χρήση ο μαθητής.

Ως μονή διαδρομή ορίζεται είτε η διαδρομή του μαθητή από το σημείο επιβίβασης στο μεταφορικό μέσο έως την έδρα της σχολικής μονάδας, είτε η διαδρομή από την έδρα της σχολικής μονάδας προς το σημείο αποβίβασης.

Ως διαδρομή μετ' επιστροφής ορίζεται η διαδρομή του μαθητή από το σημείο επιβίβασης έως την έδρα της σχολικής μονάδας και την επιστροφή του από την έδρα της σχολικής μονάδας στο σημείο αποβίβασης.

Σε περίπτωση όπου ο συγκοινωνιακός φορέας δεν είναι το ΚΤΕΛ, αλλά εκμεταλλευτής μικροσυγκοινωνίας ή θαλάσσιο μεταφορικό μέσο, η αξία του ΕΜΔ υπολογίζεται στο ολόκληρο της τιμής του εισιτηρίου. Οι μαθητές σε κάθε περίπτωση δεν επιβαρύνονται με την καταβολή οποιουδήποτε κομίστρου. Τα ΕΜΔ αναγράφουν στο πεδίο «Διαδρομή» εάν είναι μονή ή μετ' επιστροφής, ώστε να αποζημιώνονται ανάλογα οι συγκοινωνιακοί φορείς. Σε περίπτωση που ο μαθητής που διαθέτει ΕΜΔ μονής διαδρομής και κάνει χρήση της διαδρομής μετ' επιστροφή, τότε θα καταβάλλει ο ίδιος το 50% της τιμής του κανονικού εισιτηρίου για τη διαδρομή που δεν αναγράφεται στο ΕΜΔ. Η εκτύπωση των ΕΜΔ γίνεται με φροντίδα και δαπάνη της αρμόδιας Περιφέρειας.

Η αξία των ΕΜΔ μπορεί να υπολογίζεται και σε ύψος κατώτερο του 50% της τιμής του κανονικού εισιτηρίου εφόσον ο συγκοινωνιακός φορέας συναινεί προς τούτο. Στους δικαιούχους δωρεάν μεταφοράς μαθητές αντί των ΕΜΔ μπορούν να χορηγούνται κάρτες απεριορίστων διαδρομών για τη διάρκεια του σχολικού έτους με την υπογραφή σχετικής σύμβασης μεταξύ του συγκοινωνιακού φορέα και της Περιφέρειας και κόστος κατώτερο της μεταφοράς τους από και προς τη σχολική μονάδα σύμφωνα με τη διαδικασία των ΕΜΔ.

4. Η συμπλήρωση, θεώρηση και χορήγηση των ΕΜΔ στους δικαιούχους μαθητές γίνεται από την αρμόδια Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην αρχή κάθε διδακτικού έτους, σύμφωνα με τις καταστάσεις των μαθητών που θα μεταφερθούν με δημόσια συγκοινωνία, τις οποίες αποστέλλει η Περιφέρεια. Τα ΕΜΔ, πριν τη χορήγησή τους, θεωρούνται από τον αρμόδιο συγκοινωνιακό φορέα ή από τον εκμεταλλευτή μικροσυγκοινωνίας, ή του πλησιέστερου σταθμού του ΟΣΕ, ή της πλησιέστερης λιμενικής αρχής κατά περίπτωση.

5. Το ΕΜΔ ισχύει μόνο κατά τις μέρες και ώρες λειτουργίας του σχολείου, καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, για όλα τα απαραίτητα συγκοινωνιακά μέσα για τη μετάβαση ή και επιστροφή του μαθητή και χρησιμοποιείται αποκλειστικά από τον κάτοχό του.

6. Σε περίπτωση αποδεδειγμένης καταστροφής ή απώλειας του ΕΜΔ κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους εκδίδεται νέο ΕΜΔ.

7. Μετά τη λήξη των μαθημάτων, ή των εξετάσεων κάθε σχολικού έτους, ή μετά τη λήξη των εισαγωγικών εξετάσεων για πρόσβαση στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα ΕΜΔ κατατίθενται υποχρεωτικά από τους κατόχους τους στο διευθυντή του σχολείου ο οποίος μεριμνά για την καταστροφή τους. Σε κάθε περίπτωση οι αρμόδιες Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ενημερώνουν τους συγκοινωνιακούς φορείς για το πέρας του σχολικού έτους.

8. Μαθητές οι οποίοι είναι κάτοχοι ΕΜΔ και διακινούνται τις ημέρες ή ώρες μη λειτουργίας των σχολείων υποχρεούνται να καταβάλουν το 50% της κανονικής τιμής του εισιτηρίου της διαδρομής που διανύουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του β.δ 306/1973 (ΦΕΚ Α' 90).

9. Στην περίπτωση διακοπής του δικαιώματος δωρεάν μεταφοράς του μαθητή στο σχολείο, ο διευθυντής τροποποιεί τις αντίστοιχες καταστάσεις που υποβάλλει στην Περιφέρεια,

ενημερώνοντας παράλληλα τον οικείο συγκοινωνιακό φορέα, και επιστρέφει το ΕΜΔ στην Περιφέρεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β:

Μεταφορά μαθητών με ίδια μέσα των Περιφερειών και των Δήμων

1. Προϋποθέσεις

Οι μαθητές μεταφέρονται από τις Περιφέρειες και τους Δήμους με τη χρήση των ιδιόκτητων μεταφορικών τους μέσων, εφόσον τα οχήματα τα οποία διαθέτουν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό. Οι Ο.Τ.Α. Α` και Β` βαθμού αποστέλλουν κατάλογο με τα κατάλληλα μέσα για την εξυπηρέτηση του έργου της μεταφοράς, ενώ προσδιορίζουν και βεβαιώνουν τα διαθέσιμα μέσα στην αρμόδια υπηρεσία της Περιφέρειας για την οργάνωση της μεταφοράς μαθητών μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους. Τα στοιχεία αυτά επικαιροποιούνται μετά από αίτημα της αρμόδιας υπηρεσίας της Περιφέρειας. Με τα μέσα αυτά δεν επιτρέπεται η μεταφορά όρθιων μαθητών, άλλως επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις του Κ.Ο.Κ. (ν. 2696/1999, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει). Εφόσον τα ίδια μέσα πληρούν τις προδιαγραφές προσβασιμότητας για την ασφαλή επιβίβαση-αποβίβαση και μεταφορά, μεταφέρονται κατά σειρά προτεραιότητας οι μαθητές των ΣΜΕΑΕ, ακολούθως οι μαθητές Πρωτοβάθμιας και τέλος οι μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

2. Υπολογισμός αποζημίωσης ιδίων μέσων

Στην περίπτωση του παρόντος (Β) κεφαλαίου για τα δρομολόγια αποκλειστικής εξυπηρέτησης μαθητών, οι Περιφέρειες ή οι Δήμοι των οποίων τα ίδια μέσα χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά μαθητών, αποζημιώνονται με το 65% του ποσού, σύμφωνα με τους υπολογισμούς που προκύπτουν από το μαθηματικό τύπο του παραρτήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ:

Μεταφορά μαθητών με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών

1. Προϋποθέσεις

α. Εάν η μεταφορά των μαθητών είναι αδύνατη ή οικονομικά ασύμφορη από πλευράς κόστους με τη διαδικασία που προσδιορίζεται στα προηγούμενα κεφάλαια, η Περιφέρεια αναθέτει με δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από τις διατάξεις του ν. 4412/2016, τη μεταφορά των μαθητών με κάθε κατάλληλο μεταφορικό μέσο δημόσιας χρήσης που να πληροί τους όρους ασφαλούς μεταφοράς. Ειδικώς, για τα ΕΔΧ οχήματα τηρείται το ισχύον θεσμικό πλαίσιο περί της έδρας-διοικητικής μονάδας.

β. Οι όροι της διακήρυξης του σχετικού διαγωνισμού πρέπει αφενός να αποσκοπούν στη μέγιστη δυνατή συμπίεση του κόστους μεταφοράς των μαθητών και αφετέρου στη βελτίωση των συνθηκών μεταφοράς τους και κατατείνουν στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών και στην προαγωγή του ανόθευτου ανταγωνισμού μεταξύ κατάλληλων να προσφέρουν τη δημοπρατούμενη υπηρεσία οικονομικών φορέων.

γ. Στα μισθωμένα λεωφορεία που μεταφέρουν μαθητές Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κατ' ελάχιστον μέχρι και τη Β` Δημοτικού, καθώς και μαθητές ΣΜΕΑΕ Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η ύπαρξη συνοδού είναι υποχρεωτική. Για τους μαθητές ΣΜΕΑΕ που μεταφέρονται με Ε.Δ.Χ. όχημα, η ύπαρξη συνοδού δεν είναι υποχρεωτική και η απόφαση για την ύπαρξή του λαμβάνεται από την Αναθέτουσα Αρχή, έπειτα από εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου.

2. Κανόνες διαδικασίας σύναψης και εκτέλεσης σύμβασης

Η διαδικασία σύναψης, η εποπτεία και η παρακολούθηση της σύμβασης διενεργούνται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις του ν. 4412/2016.

α. Ο διαγωνισμός προκηρύσσεται κατ' ελάχιστον έξι μήνες πριν την έναρξη των δρομολογίων με βάση τα στοιχεία της παρ. 1.β. του άρθρου 5.

β. Η διάρκεια της σύμβασης ορίζεται από ένα (1) έως τρία (3) έτη αρχής γενομένης από την έναρξη του σχολικού έτους αφετηρίας. Οι προσφορές των υποψηφίων αναδόχων υποβάλλονται ανά τμήμα το οποίο συνίσταται από ένα ή περισσότερα δρομολόγια μονής διαδρομής ή μετ' επιστροφής με ποσοστό έκπτωσης επί τοις εκατό (%) σε ακέραιες μονάδες. Ένα ή περισσότερα τμήματα μπορούν να συνιστούν ομάδες δρομολογίων.

γ. Ο σχεδιασμός των δρομολογίων πρέπει να λαμβάνει υπόψη:

γ.1) τη δυνατότητα εξυπηρέτησης περισσότερων της μίας σχολικής μονάδας από κάθε δρομολόγιο,

γ.2) τη δυνατότητα εξυπηρέτησης ταυτόχρονα των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης,

γ.3) την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη χρήση κοινών μεταφορικών μέσων, δεδομένης της χωρητικότητας του μεταφορικού μέσου, ούτως ώστε να αποφεύγεται η διέλευση περισσότερων του ενός μεταφορικών μέσων από τον ίδιο οδικό άξονα για μεγάλη απόσταση, όπου αυτό είναι εφικτό. Δεν είναι επιτρεπτή η μεταφορά όρθιων μαθητών, όπως επίσης και η μεταφορά τρίτων επιβατών με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών, άλλως συντρέχει περίπτωση αθέτησης συμβατικών υποχρεώσεων και ταυτόχρονα επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις,

γ.4) την ομαδοποίηση των μαθητών, οι οποίοι κατοικούν εντός του ίδιου οικισμού, σε συγκεκριμένα σημεία επιβίβασης και αποβίβασης εντός του οικισμού, ούτως ώστε να προκύπτουν λιγότερες στάσεις, κατά προτίμηση επί του οδικού άξονα πραγματοποίησης του δρομολογίου.

δ. Ο αριθμός των μεταφερόμενων μαθητών ανά δρομολόγιο καθορίζει και το προσφορότερο είδος μεταφορικού μέσου (λεωφορείο, μικρό λεωφορείο, Ε.Δ.Χ. όχημα) σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παράρτημα της παρούσας. Το προσφορότερο είδος μεταφορικού μέσου αποτελεί τη βάση υπολογισμού της μέγιστης αποζημίωσης ανά δρομολόγιο, χωρίς όμως να αποτελεί ταυτόχρονα στοιχείο απόρριψης της συμμετοχής ενδιαφερομένων-κατόχων άλλων μέσων.

ε. Το μεταφορικό έργο το οποίο διενεργείται με τα μέσα της προηγούμενης περίπτωσης (δ) και αναφέρεται σε δρομολόγια για την εκτέλεση των οποίων προσφορότερα μέσα σύμφωνα

με τα ως άνω οριζόμενα θεωρούνται τα μικρά και τα μεγάλα λεωφορεία προκηρύσσεται ως εξής:

ε.1). Τα δρομολόγια μεταφοράς μαθητών με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών εντός κάθε αστικής περιοχής που έχει οριστεί κατά τη διαδικασία του άρθρου 7 του ν. 2963/2001, εντάσσονται σε μία ή και περισσότερες ομάδες δρομολογίων, ενώ επιτρέπεται η προκήρυξη διαγωνισμού για μεμονωμένα δρομολόγια χωρίς να εντάσσονται σε ομάδα δρομολογίων. Σε κάθε περίπτωση λαμβάνονται υπόψη κριτήρια οικονομικότητας, ασφάλειας και εξασφάλισης συνθηκών γνήσιου ανταγωνισμού.

ε.2) Τα υπόλοιπα δρομολόγια μεταφοράς μαθητών με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που τμήμα τους διενεργείται εντός των αστικών περιοχών, εντάσσονται σε δύο ή περισσότερες ομάδες δρομολογίων, ενώ επιτρέπεται η προκήρυξη διαγωνισμού για μεμονωμένα δρομολόγια χωρίς να εντάσσονται σε ομάδα δρομολογίων. Κάθε ομάδα συγκροτείται από τα δρομολόγια που εκτελούνται εντός των γεωγραφικών ορίων ενός τουλάχιστον δήμου. Σε κάθε περίπτωση λαμβάνονται υπόψη κριτήρια οικονομικότητας, ασφάλειας και εξασφάλισης συνθηκών γνήσιου ανταγωνισμού.

ε.3) Η υποδιαίρεση των συμβάσεων υπό τη μορφή χωριστών ομάδων-τμημάτων από την αναθέτουσα αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 59 του ν. 4412/2016, θα πρέπει να συμβάλλει στην ενίσχυση και διεύρυνση του υγιούς ανταγωνισμού μέσω της προώθησης της πρόσβασης και της διευκόλυνσης της συμμετοχής όσο το δυνατόν περισσότερων οικονομικών φορέων. Τα προβλεπόμενα από τις διατάξεις του άρθρου 75 του ν. 4412/2016 κριτήρια επιλογής για την καταλληλότητα των υποψηφίων εφαρμόζονται σε υποβάλλοντες προσφορά, σε κάθε επιμέρους τμήμα μιας υποδιαιρούμενης σε τμήματα σύμβασης που αναθέτει η Περιφέρεια.

ε.4) Το μεταφορικό έργο, το οποίο θεωρείται προσφορότερο να διενεργηθεί με Ε.Δ.Χ. όχημα, προκηρύσσεται ανά δρομολόγιο μονής διαδρομής ή μετ' επιστροφής.

στ. Στο διαγωνισμό προβλέπονται δικαιώματα προαίρεσης, που καθορίζονται ως εξής: στ.1) Ποσοστό προαίρεσης που καθορίζεται σύμφωνα με τον προϋπολογισμό της κάθε Περιφέρειας και αναγράφεται σαφώς και ρητά στην προκήρυξη και τη διακήρυξη του διαγωνισμού, για την τροποποίηση των υφιστάμενων δρομολογίων (δηλαδή μείωση ή αύξηση των χιλιομέτρων των δρομολογίων ή μερική αλλαγή διαδρομής που οφείλεται στην ανάγκη να εξυπηρετηθούν νέοι μαθητές κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης ή σε κάποια απρόβλεπτη ανάγκη π.χ. εκτέλεση δημόσιων έργων επί οδοστρωμάτων), όπως και για την ύπαρξη συνοδού, όποτε προκύπτει ανάγκη κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης.

Η επιφύλαξη περί ασκήσεως του δικαιώματος προαίρεσης, όπως και η δυνατότητα διακοπής της σύμβασης λόγω κατάργησης δρομολογίου πρέπει να αναφέρεται ρητά στην προκήρυξη και στην αναλυτική διακήρυξη του διαγωνισμού. Σε κάθε περίπτωση, εφαρμοστέες είναι οι σχετικές διατάξεις του ν. 4412/2016 περί εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων γενικών υπηρεσιών.

στ.2) Δυνατότητα χρονικής παράτασης του αντικειμένου της σύμβασης για διάστημα μέχρι πέντε (5) μήνες, με αντίστοιχη αύξηση του συμβατικού αντικειμένου, μέχρι την ολοκλήρωση του επόμενου διαγωνισμού μεταφοράς μαθητών. Η δυνατότητα παράτασης της διάρκειας της σύμβασης πρέπει να αναφέρεται ρητά στην προκήρυξη και τη διακήρυξη του διαγωνισμού.

Οι διαδικασίες του διαγωνισμού καθορίζονται λαμβανομένου υπόψη και του ποσού της προαίρεσης, η αξία του οποίου λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της συνολικής εκτιμώμενης αξίας της δημόσιας σύμβασης.

Σε κάθε περίπτωση, οι τροποποιήσεις των συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους διέπονται από τις ρυθμίσεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016.

ζ. Για την ανάθεση των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών οι Περιφέρειες μπορούν να προσφεύγουν στις διαδικασίες των άρθρων 27, 28, 29, 32, 117 και 118 του ν. 4412/2016.

Επίσης ανάλογα με το είδος, το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και τη χρονική διάρκεια αυτών, οι Περιφέρειες δύναται να συνάπτουν συμβάσεις μεταφοράς μαθητών στο πλαίσιο δυναμικού συστήματος αγορών ή συμφωνίας-πλαίσιο με βάση τις προβλέψεις των άρθρων 33 και 39 του ν. 4412/2016 αντίστοιχα.

3. Υπολογισμός αποζημίωσης μεταφορικών μέσων

α. Ο υπολογισμός της μέγιστης αποζημίωσης των μεταφορικών μέσων σε περίπτωση μίσθωσης αυτών κατόπιν δημοσίας σύμβασης παροχής υπηρεσιών γίνεται με βάση τον αριθμό των μονών δρομολογίων ή των δρομολογίων μετ' επιστροφής που απαιτούνται, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα του παραρτήματος της παρούσας. Οι αναθέτουσες αρχές, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές συνθήκες, την τμηματοποίηση της σύμβασης, αλλά και τον ανταγωνισμό μπορούν να κοστολογούν τα δρομολόγια σε μικρότερες από τις οριζόμενες, σύμφωνα με τους μαθηματικούς τύπους του Παραρτήματος, μέγιστες τιμές.

β. Για τυχόν τροποποίηση των αρχικών δρομολογίων της διακήρυξης κατόπιν ασκήσεως δικαιώματος προαίρεσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2, κεφ. Γ, παρ. 2.στ.1), ο υπολογισμός της αποζημίωσης γίνεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα του παραρτήματος της παρούσας, λαμβάνοντας υπόψη και την έκπτωση της προσφοράς του αναδόχου του συγκεκριμένου τμήματος του διαγωνισμού στο οποίο εντάσσεται το κάθε δρομολόγιο.

γ. Οι Περιφέρειες, πέραν του ποσού της σύμβασης, δεν υποβάλλονται σε καμία άλλη οικονομική επιβάρυνση έναντι του αναδόχου.

Άρθρο 3

Επιδότηση μαθητών

1. Αν η μεταφορά των μαθητών κατά τις διατάξεις του άρθρου 2 δεν είναι εφικτή ή κρίνεται οικονομικά ασύμφορη από πλευράς κόστους και οι μαθητές:

α. έχουν εγκατασταθεί σε άλλη κατοικία πλησίον του σχολείου τους, αποκλειστικά και μόνο με σκοπό τη φοίτησή τους στην εν λόγω σχολική μονάδα, χορηγείται μηνιαίο επίδομα 85 €. Σε περίπτωση όπου μαθητές, μέλη της ίδιας οικογένειας, εγκαθίστανται στην έδρα του σχολείου τους, το μηνιαίο επίδομα καταβάλλεται για κάθε μαθητή χωριστά,

β. μεταφέρονται με ευθύνη εκείνων που έχουν τη γονική μέριμνα ή των κατά νόμο επιτρόπων αυτών, χορηγείται επίδομα υπολογιζόμενο βάσει της χιλιομετρικής (μονής διαδρομής) απόστασης της κατοικίας από το σχολείο, με κόστος ίσο με 0,35 €/χιλιόμετρο

και για τις ημέρες παρουσίας του μαθητή στο σχολείο. Το εν λόγω επίδομα δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 1.500 € ανά μαθητή ανά σχολικό έτος, εξαιρουμένων των μαθητών ΣΜΕΑΕ. Σε περίπτωση όπου μαθητές, μέλη της ίδιας οικογένειας, οι οποίοι φοιτούν στην ίδια σχολική μονάδα ή σε σχολικές μονάδες με κοινή έδρα, μεταφέρονται με ευθύνη των γονέων ή των νομίμων επιτρόπων τους, το επίδομα καταβάλλεται μία φορά, ανεξάρτητα από τον αριθμό των μεταφερομένων μαθητών μελών της ίδιας οικογένειας.

2. Τα επιδόματα χορηγούνται από Σεπτέμβριο έως και Ιούνιο και καταβάλλονται από την οικεία Περιφέρεια σ' εκείνους που έχουν τη γονική μέριμνα ή στους κατά νόμο επιτρόπους αυτών, ή στους ίδιους τους μαθητές εάν αυτοί έχουν ενηλικιωθεί και εφόσον οι επιδοτούμενοι φοιτούν στο σχολείο που είναι υποχρεωμένοι όπως βεβαιώνεται από την αρμόδια Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Τα επιδόματα μπορούν να χορηγούνται προσωρινά, μέχρι να ολοκληρωθεί τόσο ο διαγωνισμός όσο και οι άλλες διαδικασίες ανάθεσης της μεταφοράς των μαθητών.

3. Τα ανωτέρω επιδόματα των περιπτώσεων 1α και 1β δεν μπορούν να καταβάλλονται ταυτόχρονα στον ίδιο μαθητή.

[...]

7) Άρθρο 100 Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της ΑυτοΔιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Άρθρο 100

Προγραμματικές Συμβάσεις

" «1 α. «Για τη μελέτη και εκτέλεση έργων και προγραμμάτων ανάπτυξης μιας περιοχής, καθώς και για την παροχή υπηρεσιών και την υλοποίηση προμηθειών κάθε είδους, οι δήμοι, οι περιφέρειες, οι σύνδεσμοι δήμων, τα δίκτυα δήμων και περιφερειών του άρθρου 101, οι περιφερειακές ενώσεις δήμων, η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας και η Ένωση Περιφερειών, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου τα οποία συνιστούν ή στα οποία συμμετέχουν οι προαναφερόμενοι φορείς, καθώς και Ν.Π.Ι.Δ. στα οποία συμμετέχουν ή συνιστούν η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας και η Ένωση Περιφερειών, οι δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης, η Ένωση Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης (Ε.Δ.Ε.Υ.Α.), οι επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α. που ανήκουν στο δημόσιο τομέα σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 όπως ισχύει, τα δημοτικά και περιφερειακά ιδρύματα, καθώς και κοινωφελή ιδρύματα και κληροδοτήματα και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στα οποία περιλαμβάνονται και τα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με το Δημόσιο ή με την Εγνατία Οδό Α.Ε. ή με τη Μ.Ο.Δ. Α.Ε. ή με την Ε.Τ.Α.Δ. ή με το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή μεταξύ τους ή και με νομικά πρόσωπα [ιδιωτικού ή] δημοσίου δικαίου ή με τους φορείς των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του άρθρου 12 του ν. 4412/2016 (Α' 147), μεμονωμένα ή από κοινού. Στις προγραμματικές συμβάσεις που μετέχει το Δημόσιο, μπορεί να εκπροσωπείται και από τον Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης στην οποία εκτελείται η προγραμματική σύμβαση. Οι ανωτέρω συμβάσεις υπόκεινται στον προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Αν ένας εκ των συμβαλλομένων είναι το Δημόσιο ή εποπτευόμενος φορέας του, η προγραμματική σύμβαση δεν υπόκειται στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας του άρθρου 225.».

*** Οι μέσα σε [ ] λέξεις «ιδιωτικού ή» διαγράφηκαν με το άρθρο 96 του Ν. 4604/2019, ΦΕΚ Α 50/26.3.2019.

*** Η παρ.1α, όπως αυτή είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 8 παρ.9 Ν.4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85) και τροποποιηθεί με το άρθρο 74 Ν. 4483/2017, ΦΕΚ Α 107, αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 179 παρ.1 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018.

β. Στις Προγραμματικές Συμβάσεις επιτρέπεται και η συμμετοχή επιχειρήσεων των Ο.Τ.Α., σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) με οποιαδήποτε νομική μορφή και αν λειτουργούν, των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης, επιμελητηρίων, επιστημονικών φορέων δημοσίου δικαίου, Ερευνητικών Πανεπιστημιακών Ινστιτούτων (Ε.Π.Ι.), συνεταιρισμών, ενώσεων συνεταιρισμών και εργοδοτικών και εργατοϋπαλληλικών ενώσεων. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης μπορεί να επιτρέπεται και η συμμετοχή τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων

γ. Είναι επιτρεπτή η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων μεταξύ των φορέων της περίπτωσης α' και κοινωφελών ιδρυμάτων, καθώς και κληροδοτημάτων που επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς. Κατά την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων που συνάπτουν, θεωρούνται φορείς κατασκευής του έργου κατά την έννοια του άρθρου 3 του ν. 1418/1984 (ΦΕ Κ 23 Α'), όπως ισχύει, και εκτελούν τις συμβάσεις αυτές με τα προβλεπόμενα στις περιπτώσεις ε', στ' και ζ' του ίδιου άρθρου όργανα και υπηρεσίες που συνιστούν με αποφάσεις των διοικητικών τους συμβουλίων.

«δ. Σε νησιωτικούς δήμους είναι δυνατή η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων με αντικείμενο δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος και πολιτικής προστασίας μεταξύ των φορέων της περίπτωσης α της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α 87) και αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών, εφόσον το μεγαλύτερο ποσοστό του εταιρικού κεφαλαίου τους κατέχει ένας από τους φορείς της περίπτωσης α και, εάν πρόκειται για δράσεις πολιτικής προστασίας και δασοφυλάκισης, κατόπιν σχετικής πιστοποίησης τους από την Πυροσβεστική Ακαδημία. Κατά την εκτέλεση των ως άνω προγραμματικών συμβάσεων οι ανωτέρω εταιρείες θεωρούνται φορείς κατασκευής του έργου, κατά την έννοια της παρ. 7 του άρθρου 1 του ν. 3669/2008 (Α 116) και εκτελούν τις συμβάσεις αυτές με τα προβλεπόμενα στις περιπτώσεις γ, δ και ε του ίδιου άρθρου όργανα και υπηρεσίες που συνιστούν με αποφάσεις των διοικητικών τους συμβουλίων. Με την παρούσα δεν θίγονται οι διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 3013/2002 για τις εθελοντικές οργανώσεις πολιτικής προστασίας, όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 118 του ν. 4249/2014 (Α 73), καθώς και οι διατάξεις του ν. 4029/2011 (Α 245). Στο πλαίσιο των ως άνω προγραμματικών συμβάσεων δεν επιτρέπεται η πιστοποίηση ή εκπαίδευση εθελοντικών ή άλλων οργανώσεων για δραστηριοποίηση στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Επιμέρους ζητήματα εφαρμογής της παρούσας δύνανται να ρυθμίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη.»

*** Η περίπτωση δ' προστέθηκε με το άρθρο 36 Ν.4257/2014, ΦΕΚ Α 93/14.7.2014.

«ε. Η Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε. δύναται με προγραμματική σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ αυτής και δήμου, ο οποίος δεν έχει τεχνική επάρκεια ή σε δήμους που έχουν τεχνική επάρκεια, δεν διαθέτουν όμως τεχνικό υπάλληλο της απαιτούμενης ειδικότητας, να αναλαμβάνει τη διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης, εποπτείας και επίβλεψης δημοσίων συμβάσεων μελετών του δήμου αυτού. Ως προς το περιεχόμενο της προγραμματικής σύμβασης, τις εξ'

αυτής ευθύνες, τους εκπροσώπους των μερών και τα αποφαινόμενα όργανα, ισχύουν οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016 (Α` 147).».

*** Η περίπτωση ε` προστέθηκε με το άρθρο 179 παρ.2 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018.

«2.α. Στις προγραμματικές συμβάσεις απαραίτητα ορίζονται το αντικείμενο της σύμβασης, ο σκοπός, το περιεχόμενο των μελετών, των έργων, των προγραμμάτων, των προμηθειών ή των υπηρεσιών, ο προϋπολογισμός τους, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης της σύμβασης, οι πόροι από τους οποίους θα καλυφθούν οι αναλαμβανόμενες οικονομικές υποχρεώσεις και η διάρκεια της σύμβασης, καθώς και ο τρόπος κάλυψης των αναγκών για την εκπλήρωση της προγραμματικής σύμβασης λειτουργικών εξόδων, καθώς και οι λεπτομέρειες καταβολής τους. Για την εκπλήρωση του σκοπού της προγραμματικής σύμβασης, ο κάθε συμβαλλόμενος αναλαμβάνει συγκεκριμένο αντικείμενο με συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Το Όργανο παρακολούθησης της εφαρμογής της προγραμματικής σύμβασης πρέπει απαραίτητα να ορίζεται στις προγραμματικές συμβάσεις, καθώς και οι αρμοδιότητές του και οι ρήτρες σε βάρος του συμβαλλομένου που παραβαίνει τους όρους της προγραμματικής σύμβασης.».

*** Η περίπτωση Α` της παρ. 2 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 179 παρ.3 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018.

β. Με την προγραμματική σύμβαση επίσης ορίζεται ο συμβαλλόμενος, στον οποίο μπορεί να ανατεθεί η διαχείριση, εκμετάλλευση και συντήρηση των έργων του προγράμματος μετά την ολοκλήρωση του, εφόσον προβλέπεται αντίστοιχο στάδιο.

γ. Αν ο συμβαλλόμενος σε προγραμματική σύμβαση αναθέσει σε τρίτον τη διαχείριση, εκμετάλλευση και συντήρηση των έργων αυτών, η ανάθεση γίνεται σύμφωνα με τη νομοθεσία που διέπει τον κατά τη σύμβαση υπόχρεο συμβαλλόμενο.

«δ. Σε νησιωτικούς δήμους είναι δυνατή η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων με αντικείμενο δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος και πολιτικής προστασίας μεταξύ των φορέων της περίπτωσης α της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α 87) και αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών, εφόσον το μεγαλύτερο ποσοστό του εταιρικού κεφαλαίου τους κατέχει ένας από τους φορείς της περίπτωσης α και, εάν πρόκειται για δράσεις πολιτικής προστασίας και δασοφυλάκησης, κατόπιν σχετικής πιστοποίησης τους από την Πυροσβεστική Ακαδημία. Κατά την εκτέλεση των ως άνω προγραμματικών συμβάσεων οι ανωτέρω εταιρείες θεωρούνται φορείς κατασκευής του έργου, κατά την έννοια της παρ. 7 του άρθρου 1 του ν. 3669/2008 (Α 116) και εκτελούν τις συμβάσεις αυτές με τα προβλεπόμενα στις περιπτώσεις γ, δ και ε του ιδίου άρθρου όργανα και υπηρεσίες που συνιστούν με αποφάσεις των διοικητικών τους συμβουλίων. Με την παρούσα δεν θίγονται οι διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 3013/2002 για τις εθελοντικές οργανώσεις πολιτικής προστασίας, όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 118 του ν. 4249/2014 (Α 73), καθώς και οι διατάξεις του ν. 4029/2011 (Α 245). Στο πλαίσιο των ως άνω προγραμματικών συμβάσεων δεν επιτρέπεται η πιστοποίηση ή εκπαίδευση εθελοντικών ή άλλων οργανώσεων για δραστηριοποίηση στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Επιμέρους ζητήματα εφαρμογής της παρούσας δύνανται να ρυθμίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη.»

3. Οι συμβαλλόμενοι φορείς για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων μπορεί να χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μέσω προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους, τον Τακτικό Προϋπολογισμό ή άλλα εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα, καθώς και από τους προϋπολογισμούς των συμβαλλόμενων φορέων. Είναι δυνατή η χρηματοδότηση των συμβαλλόμενων και από φορείς του δημόσιου τομέα που δεν μετέχουν στην προγραμματική σύμβαση.

4. Για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων και στο πλαίσιο των συμφωνούμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων οργανισμών και φορέων, επιτρέπεται η απασχόληση προσωπικού του ενός συμβαλλόμενου στον άλλον, καθώς και η παραχώρηση της ΧΡήσης ακινήτων, εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και μέσων.

"5. Εφόσον τα προβλεπόμενα στην προγραμματική σύμβαση έργα, προγράμματα και υπηρεσίες είναι πολιτιστικού χαρακτήρα, όπως η ανάδειξη, προστασία και συντήρηση μνημείων, οι παρεμβάσεις σε διατηρητέα ή παραδοσιακά κτίρια και οικισμούς, η διάσωση και διάδοση στοιχείων του πολιτισμού, η ανέγερση και λειτουργία χώρων πολιτισμικών λειτουργιών, η υποστήριξη δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων που αφορούν την επιστήμη, τα γράμματα και τις τέχνες, συμμετέχει, ως συμβαλλόμενος η οικεία Περιφέρεια και το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Η προγραμματική σύμβαση καλείται «προγραμματική σύμβαση πολιτισμικής ανάπτυξης». Το τέλος ανταποδοτικού χαρακτήρα που μπορεί να επιβληθεί, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, για τη χρηματοδότηση έργων, εργασιών, προγραμμάτων και υπηρεσιών της προγραμματικής σύμβασης, καλείται «Πολιτιστικό Τέλος»."

***Η παρ.5 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 8 παρ.10 του Ν.4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012). Με το άρθρο 8 παρ.11 του ιδίου νόμου ορίζεται ότι: "11. Υφιστάμενα σχολεία, δημοτικά κτίρια και δημοτικές υποδομές, περιλαμβανομένων των αθλητικών που στερούνται οικοδομικής αδείας και έχουν κατασκευαστεί μετά από δημόσιο διαγωνισμό, υπάγονται με τον παρόντα νόμο στις διατάξεις του ν. 4014/2011, χωρίς να απαιτείται καμία διαδικασία ή πρόστιμο. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα κτίρια και οι υποδομές του προηγούμενου εδαφίου προέκυψαν από αλλαγή χρήσης ή από δωρεά, για την υπαγωγή τους στις διατάξεις του ν. 4014/2011 απαιτείται βεβαίωση στατικής επάρκειας."

«6. ΟΤΑ α` και β` βαθμού, σύνδεσμοι δήμων, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης και Αναπτυξιακοί Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορούν να συμβάλλονται μεταξύ τους για την αποτελεσματική άσκηση αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης και την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες. Στις περιπτώσεις αυτές, οι αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων των συμβαλλόμενων φορέων για τη συμμετοχή τους σε συγκεκριμένη σύμβαση, λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών τους.».

*** Η παρ.6 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 8 παρ.2 Ν.4674/2020,ΦΕΚ Α 53/11.3.2020.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Βλ. και άρθρο 21 Ν.3879/2010,ΦΕΚ Α 163/21.9.2010, σχ. με Προγραμματικές Συμβάσεις Δια Βίου Μάθησης

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Βλ. εισφορές Ο.Τ.Α. α` βαθμού υπέρ ΦΟΔΣΑ και διαδικασίες είσπραξης στο άρθρο 239 Ν.4555/2018,ΦΕΚ Α 133/19.7.2018,

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το άρθρο 246 παρ.3 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018:

"3. Το άρθρο 100 του ν. 3852/2010 εφαρμόζεται στους ΦΟΔΣΑ του παρόντος, ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής. Αν αντικείμενο της προγραμματικής σύμβασης είναι οι αρμοδιότητες του άρθρου 228 του παρόντος, αντισυμβαλλόμενος του ΦΟΔΣΑ μπορεί να είναι μόνο δήμος - μέλος του ή η περιφέρεια στην οποία ανήκει".

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Βλ. άρθρο 258 παρ.1 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018, σχ.

με την δυνατότητα έκδοσης απόφασης μεταφοράς πόρων από τον προϋπολογισμό των Περιφερειών προς τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού για την υλοποίηση προγραμματικών συμβάσεων της παρ. 5 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87) από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού κατά το ν. 3028/2002 σχετικά με τις αρχαιότητες και την πολιτιστική κληρονομιά εν γένει.

8) «Άρθρο 225 ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Άρθρο 225

Υποχρεωτικός Έλεγχος Νομιμότητας

1. Οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, καθώς και των Ν.Π.Δ.Δ. αυτών, αποστέλλονται υποχρεωτικά για έλεγχο νομιμότητας στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α., εφόσον αφορούν: α) ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου, β) την ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, αν το τίμημα υπερβαίνει το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ χωρίς Φ.Π.Α., γ) την αγορά και εκποίηση, λόγω πώλησης ή δωρεάς κατά κυριότητα, ακινήτων, δ) την κήρυξη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, ε) τη μίσθωση ακινήτων από τρίτους, στ) τη σύναψη πάσης φύσεως δανείων, ζ) την ίδρυση πάσης φύσεως νομικών προσώπων, τη συμμετοχή σε υφιστάμενα νομικά πρόσωπα, καθώς και τη λύση και τη θέση σε εκκαθάριση νομικών προσώπων, [η) τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, με την επιφύλαξη του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 100] και θ) τη διεξαγωγή δημοτικού ή περιφερειακού δημοψηφίσματος.

*** Η περίπτωση η' της παρ.1 ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ με το άρθρο 151 παρ.3 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018, το οποίο ισχύει, σύμφωνα με την παρ.4 του αυτού άρθρου, από την αυτοδιοικητική περίοδο που αρχίζει μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος.

Στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α. αποστέλλονται προς έλεγχο νομιμότητας και οι αποφάσεις των κοινωφελών επιχειρήσεων, των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης - Αποχέτευσης και των μονομετοχικών ανωνύμων εταιρειών Ο.Τ.Α. που αφορούν: α) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, β) εκποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων, γ) αγορά και εκποίηση ακινήτων, δ) σύναψη δανείων, ε) ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, εάν το τίμημα υπερβαίνει το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ χωρίς Φ.Π.Α., στ) μίσθωση ακινήτων από τρίτους και ζ) τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, με την επιφύλαξη της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 100. Ειδικά, για τις ΔΕΥΑ, εκτός από τις παραπάνω αποφάσεις, αποστέλλονται επιπλέον προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις εκείνες που αφορούν την ψήφιση του προϋπολογισμού της επιχείρησης και του τεχνικού προγράμματος έργων, καθώς και κάθε τροποποίησή τους. Επίσης, αποστέλλονται προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης, εφόσον υπάγονται στις περιπτώσεις των προηγούμενων εδαφίων της παραγράφου αυτής, καθώς και ο προϋπολογισμός τους. Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις αυτών κοινοποιούνται στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το άρθρο 240 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018:

" Για τις αποφάσεις του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010, οι οποίες λαμβάνονται από τα μονομελή και συλλογικά όργανα διοίκησης των ΦΟΔΣΑ,

ανεξαρτήτως νομικής μορφής, ασκείται έλεγχος νομιμότητας των άρθρων 225 και 226 του ν. 3852/2010, με εξαίρεση όσες αποφάσεις ελέγχονται σύμφωνα με τις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 και του ν. 4548/2018".

2. Η απόφαση αποστέλλεται για έλεγχο νομιμότητας συνοδευόμενη από αντίγραφο του αποδεικτικού δημοσίευσης και από τα έγγραφα στοιχεία που είναι αναγκαία για την νόμιμη έκδοσή της, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου. Οι δήμοι, οι περιφέρειες, τα Ν.Π.Δ.Δ. και οι ανωτέρω επιχειρήσεις τους υποχρεούνται να διαβιβάζουν αμελλητί και κάθε επιπλέον στοιχείο που ζητείται από την ΑΥΕ Ο.Τ.Α.

3. Ο Επόπτης Ο.Τ.Α. ελέγχει τη νομιμότητα της απόφασης μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την περιέλευσή της στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α. και εκδίδει υποχρεωτικά ειδική πράξη. Η μη έκδοση της ειδικής πράξης του προηγούμενου εδαφίου συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα του Επόπτη Ο.Τ.Α.

4. Εκθέσεις τακτικού ή έκτακτου διαχειριστικού ελέγχου σε Ο.Τ.Α. ή νομικά πρόσωπα αυτών, από ορκωτούς ελεγκτές ή από υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου, που διενεργείται σύμφωνα με ειδικές διατάξεις νόμου ή Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας, διαβιβάζονται υποχρεωτικά στον Επόπτη Ο.Τ.Α., για την παρακολούθηση και υλοποίηση των σχετικών συστάσεων ή πορισμάτων.».

*** Το άρθρο 225, όπως είχε τροποποιηθεί, αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 116 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018.

9) Ν 4674/2020 (ΦΕΚ Α' 53/11.03.2020) «Στρατηγική αναπτυξιακή προοπτική των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ρύθμιση ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες Διατάξεις»

Άρθρο 3

Ανάθεση σύναψης, εποπτείας και επίβλεψης δημοσίων μελετών και έργων από ΟΤΑ που δεν διαθέτουν τεχνική επάρκεια ή τεχνικό προσωπικό

Στο τέλος της παραγράφου 2 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147) προστίθενται εδάφια ως εξής: «Ειδικά για τις τεχνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού που δεν έχουν τεχνική επάρκεια ή έχουν τεχνική επάρκεια, αλλά καλούνται να υλοποιήσουν μελέτες και έργα, για τις ανάγκες των οποίων δεν έχουν το απαιτούμενο τεχνικό προσωπικό, μπορούν, ύστερα από βεβαίωση του Προϊσταμένου της οικείας τεχνικής υπηρεσίας ή, σε περίπτωση έλλειψης αυτού, ύστερα από βεβαίωση δημάρχου, να συνάπτουν προγραμματική σύμβαση κατά τις διατάξεις των άρθρων 12 και 44 του ν. 4412/2016 (Α' 147) με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Δίκτυα Δήμων, τον Οργανισμό Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ και τη Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ), εφόσον οι εν λόγω φορείς διαθέτουν τεχνικές υπηρεσίες με την απαιτούμενη τεχνική επάρκεια. Έως την έκδοση της προβλεπόμενης από την παράγραφο 1 απόφασης, η κατά το προηγούμενο εδάφιο τεχνική επάρκεια διαπιστώνεται από τον Προϊστάμενο των αρμοδίων υπηρεσιών τους. Οι προγραμματικές συμβάσεις του προηγούμενου εδαφίου μπορούν να εντάσσονται στα ειδικά προγράμματα ενίσχυσης του άρθρου 71 του ν. 4509/2017 (Α' 201) ή να χρηματοδοτούνται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87). Οι διατάξεις των παραγράφων 2 περιπτώσεις α', β', γ' και 4 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87) εφαρμόζονται αναλόγως και για τις προγραμματικές συμβάσεις της περίπτωσης αυτής.».

Άρθρο 4 Υποστήριξη Τεχνικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δόμησης των ΟΤΑ

1. Εκτός των περιπτώσεων ανάθεσης, σύναψης, εποπτείας και επίβλεψης δημοσίων μελετών και έργων που ρυθμίζονται με ειδικότερες διατάξεις, οι ΟΤΑ α` βαθμού, που κατά τη δημοσίευση του παρόντος ασκούν τις αρμοδιότητες των τεχνικών τους υπηρεσιών σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 95 του ν. 3852/2010 (Α` 87), μπορούν να συμβάλλονται με προγραμματική σύμβαση για τη διοικητική τους υποστήριξη σε θέματα που άπτονται των υπολοίπων αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών αυτών, με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τα Δίκτυα Δήμων. Στην περίπτωση αυτή, η αρμοδιότητα έκδοσης της τελικής διοικητικής πράξης ασκείται από τον Προϊστάμενο της Τεχνικής Υπηρεσίας και σε περίπτωση έλλειψης Προϊστάμενου για οποιονδήποτε λόγο, από τον Δήμαρχο. Αποφασιστικές ή γνωμοδοτικές αρμοδιότητες, οι οποίες προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία για τα μονομελή ή συλλογικά αιρετά όργανα ασκούνται από τον οικείο δήμο.

2. Οι ΟΤΑ α` βαθμού, που κατά τη δημοσίευση του παρόντος ασκούν τις αρμοδιότητες των υπηρεσιών δόμησης σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 95 του ν. 3852/2010, μπορούν να συμβάλλονται με προγραμματική σύμβαση για τη διοικητική τους υποστήριξη για θέματα που άπτονται αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών αυτών, με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τα Δίκτυα Δήμων. Στην περίπτωση αυτή, η αρμοδιότητα έκδοσης της τελικής διοικητικής πράξης ασκείται από τον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας Δόμησης και, σε περίπτωση έλλειψης Προϊστάμενου για οποιονδήποτε λόγο, από τον Δήμαρχο. Αποφασιστικές ή γνωμοδοτικές αρμοδιότητες, οι οποίες προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία για τα μονομελή ή συλλογικά αιρετά όργανα ασκούνται από τον οικείο δήμο.

10) Άρθρο 6 του Ν. 2527/1997 (ΦΕΚ Α'206/8.10.97) «Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων του Ν. 2190/1994 και άλλες διατάξεις»

Άρθρο 6

Συμβάσεις μίσθωσης έργου

1. Για τη σύναψη σύμβασης μίσθωσης έργου από υπηρεσίες και νομικό πρόσωπα του δημόσιου τομέα με φυσικά πρόσωπα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 681 κ.ε. του Αστικού Κώδικα ή με άλλες ειδικές διατάξεις, απαιτείται η προηγούμενη έκδοση κοινής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού, με την οποία καθορίζεται ο αριθμός των προσώπων που θα απασχοληθούν, το συγκεκριμένο έργο που θα εκτελέσουν, το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ολική ή τμηματική παράδοση του έργου, το συνολικό ποσό της αμοιβής του αναδόχου, ο τόπος εκτέλεσης του έργου, καθώς και ότι το έργο δεν ανάγεται στον κύκλο των συνήθων καθηκόντων των υπαλλήλων του οικείου φορέα και αιτιολογία για τους λόγους που δεν μπορεί να εκτελεστεί από υπαλλήλους του.

[«Ειδικά για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα και προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007- 2013, δεν απαιτείται η προηγούμενη έκδοση της ως άνω απόφασης, αλλά ο καθορισμός των ως άνω στοιχείων γίνεται με την προβλεπόμενη στο άρθρο 7 του ν. 3614/2007 απόφαση ένταξης. Για τα ερευνητικά έργα, τις δράσεις και τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από διεθνείς ή ευρωπαϊκούς ή ίδιους πόρους του αρμόδιου φορέα ή με ιδιωτικά κονδύλια, ο

καθορισμός των ως άνω στοιχείων γίνεται με απόφαση του υπουργού που εποπτεύει τον αρμόδιο φορέα που συνάπτει τη σύμβαση.»]

Με τη σύμβαση μίσθωσης έργου καθορίζονται οι τυχόν αναγκαίοι όροι και κάθε λεπτομέρεια, σχετικώς μετα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αναδόχου. Σύμβαση μίσθωσης έργου που καλύπτει πάγιες και διαρκείς ανάγκες είναι αυτοδικαίως και καθ'ολοκληρίαν άκυρη.

***Το δεύτερο εδάφιο της παρ.1 όπως προστέθηκε με την παράγραφο 5 άρθρου 242 Ν.4072/2012,ΦΕΚ Α 86/11.4.2012, ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ με το άρθρο 30 παρ.1 του Ν. 4314/2014 (ΦΕΚ Α` 265/23.12.2014)

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το άρθρο 163 παρ.2 και 3 Ν. 4483/2017,ΦΕΚ Α 107/31.7.2017: "2. Η αληθής έννοια της λέξεως «καλλιτέχνες» στην περίπτωση γ` της παρ. 4 του άρθρου 6 του ν. 2527/1997 (Α` 206) από την έναρξη ισχύος του εν λόγω άρθρου είναι ότι αυτή συμπεριλαμβάνει και τους μουσικούς παραγωγούς.
3. Συμβάσεις υπό την αληθή έννοια της ανωτέρω παραγράφου 2, καθώς και συμβάσεις εμπύπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 24 του ν. 4210/2013, οι οποίες συνήφθησαν πριν τη δημοσίευσή του ν. 4210/2013, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 2190/1994 και ανεξαρτήτως εφαρμογής του άρθρου 21 του ν. 2190/1994 και του άρθρου 6 του ν. 2527/1997, λογίζονται ότι συνήφθησαν νομίμως και ποσά καταβληθέντα βάσει αυτών δεν αναζητούνται και δεν καταλογίζονται".

«2. Δεν επιτρέπεται η σύναψη σύμβασης μίσθωσης έργου:

α) για κάλυψη διοικητικών αναγκών ή γραμματειακής εξυπηρέτησης του φορέα,

β) εφόσον από τις διατάξεις του οικείου οργανισμού ή κανονισμού ή οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας των Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού προβλέπονται οργανικές θέσεις ειδικότητας αντίστοιχης με αυτές για τις οποίες προτείνεται η κατάρτιση σύμβασης μίσθωσης έργου με φυσικά πρόσωπα.

"Συμβάσεις μίσθωσης έργου βάσει αιτημάτων των Ο.Τ.Α. πρώτου και δευτέρου βαθμού, για τα οποία έχει δοθεί έγκριση από την Τετραμελή Επιτροπή του άρθρου 2 της ΠΥΣ 33/2006 έως 31.12.2011, μπορούν να συναφθούν έως 31.12.2012 και εν συνεχεία να υλοποιηθούν." Ειδικά για τους Ο.Τ.Α. πρώτου και δευτέρου βαθμού, η ισχύς της παρούσας παραγράφου άρχεται την 1η Ιανουαρίου 2012."

*** Η παράγραφος 2 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ.4 άρθρου 40 Ν.4024/2011,ΦΕΚ Α 226/27.10.2011, όπως αυτή τροποποιήθηκε με τη παρ.31 του άρθρου ένατου του Ν. 4057/2012 (ΦΕΚ Α 54 14.3.2012).

*** ΠΡΟΣΟΧΗ: Με την παράγραφο 1 του άρθρου 2 της από 31.12.2012 Π.Ν.Π., ΦΕΚ Α 256/31.12.2012,η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο Ν. 4147/2013, ΦΕΚ Α 98/26.4.2013.ορίζεται ότι:

"1. Αναστέλλεται η ισχύς της περίπτωσης β` της παραγράφου 2 του άρθρου 6 του ν. 2527/1997, που προστέθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 10 του ν.3812/2009, για όσο χρόνο ισχύει ο περιορισμός των ετήσιων προσλήψεων και διορισμών του μονίμου προσωπικού και του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου στους φορείς της παρ.1 του άρθρου 14 του ν. 2190/1994, όπως τροποποιήθηκε με την παρ.1 του άρθρου 1 του ν. 3812/2009.

Σε κάθε περίπτωση κατά την εφαρμογή των ανωτέρω δεν αυξάνεται ο μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός ατόμων που θα προσληφθούν με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου ή με σύμβαση έργου όπως καθορίζεται με την διαδικασία της 6/5.5.2009 Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου (Α` 70) και ισχύει κατ' έτος".

3. Η επιλογή των προσώπων που θα εκτελέσουν το έργο με αντίστοιχη σύμβαση γίνεται από την οικεία υπηρεσία ή τον φορέα με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων που ορίζουν τα κριτήρια επιλογής του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου του άρθρου 21 του ν. 2190/1994, όπως ισχύουν.

«Επίσης, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 21 του ν. 2190/1994, όπως ισχύουν, ως προς τη διαδικασία που ακολουθείται για τις προσλήψεις με το άρθρο αυτό με έλεγχο από το Α.Σ.Ε.Π.. Η διάταξη αυτή ισχύει από την ισχύ του ν. 3812/2009.»

*** Το δεύτερο εδάφιο της παρ.3 προστέθηκε με την παρ.5 άρθρου 29 Ν.3838/2010,ΦΕΚ Α 49/24.3.2010.

4. Από τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εξαιρούνται:

α. οι ιατροί, οι οδοντίατροι, οι ελεγκτές ιατροί, οι θεραπευτές ιατροί των ασφαλιστικών ταμείων,

β. οι ιατροί και νοσηλευτές των δημοτικών ιατρείων, των ΚΑΠΗ και των Κοινωνικών Δομών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) πρώτου και δεύτερου βαθμού,

"γ. Οι λογοτέχνες, καλλιτέχνες και δημοσιογράφοι για απασχολήσεις που προσιδιάζουν στην ιδιότητα τους" «, καθώς και για την άσκηση διδακτικού ή εκπαιδευτικού έργου σχετικού με το αντικείμενο της ειδικότητάς τους, το οποίο παρέχεται σε οποιαδήποτε σχολεία ή σχολές των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού και των πάσης φύσεως επιχειρήσεών τους.»

***Το εδάφιο γ` αντικαταστάθηκε από την έναρξη ισχύος του ως άνω με τη παρ.8 άρθρου 24 Ν.4210/2013,ΦΕΚ Α 254 (όπως αυτή συμπληρώθηκε με το άρθρο 163 παρ.1 Ν. 4483/2017,ΦΕΚ Α 107/31.7.2017) η δε μέσα σε « » φράση αυτού προστέθηκε με το άρθρο 26 παρ.2 Ν.4325/2015,ΦΕΚ Α 47/11.5.2015.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με τις παραγράφους 2 και 3 δε του άρθρου 163 Ν. 4483/2017,ΦΕΚ Α 107,ορίζεται ότι:

"2. Η αληθής έννοια της λέξεως «καλλιτέχνες» στην περίπτωση γ` της παρ. 4 του άρθρου 6 του ν. 2527/1997 (Α` 206) από την έναρξη ισχύος του εν λόγω άρθρου είναι ότι αυτή συμπεριλαμβάνει και τους μουσικούς παραγωγούς.

3. Συμβάσεις υπό την αληθή έννοια της ανωτέρω παραγράφου 2, καθώς και συμβάσεις εμπύπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 24 του ν. 4210/2013, οι οποίες συνήφθησαν πριν τη δημοσίευσή του ν. 4210/2013, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 2190/1994 και ανεξαρτήτως εφαρμογής του άρθρου 21 του ν. 2190/1994 και του άρθρου 6 του ν. 2527/1997, λογίζονται ότι συνήφθησαν νομίμως και ποσά καταβληθέντα βάσει αυτών δεν αναζητούνται και δεν καταλογίζονται".

"δ. υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του π.δ. 164/2004 (Α' 134), προσωπικό αποκλειστικά αμειβόμενο στο πλαίσιο σαφούς και προσδιορισμένης εκ των προτέρων χρονικής διάρκειας ερευνητικών, εκπαιδευτικών ή αναπτυξιακών έργων και προγραμμάτων, συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή χρηματοδοτούμενων από ευρωπαϊκούς ή διεθνείς ή ίδιους πόρους του αρμόδιου φορέα ή επιδοτούμενων έργων και ιδιωτικά κονδύλια. Για την επιλογή του ως άνω προσωπικού, πλην του επιστημονικού, δημοσιεύεται πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος βάσει αντικειμενικών προσόντων που υπαγορεύονται από τη φύση και το σκοπό του προς υλοποίηση έργου ή προγράμματος."

***Η περ.δ' όπως είχε αντικατασταθεί με τη παρ.24 του ένατου άρθρου του Ν. 4057/2012 (ΦΕΚ Α 54 14.3.2012), αντικαταστάθηκε εκ νέου ως άνω με τη παρ.5β)α του άρθρου 44 του Ν. 4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012)

*** Οι άνω νέες παρ.2,3 και 4 προστέθηκαν με το άρθρο 10 παρ.1 Ν.3812/2009,ΦΕΚ Α 234/28.12.2009.

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:Σύμφωνα με την παρ.8α του άρθρου 19 του Ν.3846/2010 (ΦΕΚ Α 66/11-05-2010) ορίζεται ότι:" α) Οι Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης αρμοδιότητας Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων δύνανται να συνάπτουν Συμβάσεις μίσθωσης έργου με θεραπευτές και ελεγκτές ιατρούς και οδοντιάτρους κατ' εξαίρεση των διατάξεων της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν. 3812/2009 (ΦΕΚ 234 Α')."

«5. Για την έκδοση της απόφασης που προβλέπεται στην παράγραφο 1, καθώς και για την προηγούμενη έγκριση, όπου αυτή προβλέπεται, κατά τις κείμενες διατάξεις, για τη σύναψη σύμβασης μίσθωσης έργου απαιτείται βεβαίωση του ΑΣΕΠ ότι πρόκειται για γνήσια σύμβαση έργου που δεν υποκρύπτει εξαρτημένη εργασία και δεν καλύπτονται με αυτή πάγιες και διαρκείς ανάγκες.»

«Η βεβαίωση εκδίδεται κατόπιν αιτήματος του φορέα στο οποίο καθορίζεται απαραίτητως το έργο που θα εκτελεστεί, ο αριθμός των προσώπων που θα το εκτελέσουν και οι ειδικότητες αυτών, η χρονική διάρκεια που απαιτείται για την ολική ή τμηματική παράδοση του έργου και ο τόπος εκτέλεσης αυτού. Στο αίτημα περιλαμβάνεται και εμπειριστατωμένη αιτιολογία ότι το έργο δεν ανάγεται στον κύκλο των συνήθων καθηκόντων των υπαλλήλων του οικείου φορέα και τους λόγους για τους οποίους δεν μπορεί να εκτελεστεί τούτο από αυτούς.»

*** Το δεύτερο εδάφιο της παρ.5 προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 2 της από 31.12.2012 Π.Ν.Π.,ΦΕΚ Α 256/31.12.2012, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Ν. 4147/2013,ΦΕΚ Α 98/26.4.2013.

"Ειδικά για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα και προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για έργα και προγράμματα χρηματοδοτούμενα από διεθνείς ή ευρωπαϊκούς ή ίδιους πόρους του αρμόδιου φορέα ή επιδοτούμενων έργων και ιδιωτικά κονδύλια, η βεβαίωση του ΑΣΕΠ εκδίδεται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δέκα (10) ημερών από την υποβολή της αίτησης του φορέα, η οποία συνοδεύεται από βεβαιώσεις του φορέα και του αρμόδιου Γενικού Γραμματέα σχετικά με την πηγή χρηματοδότησης, μετά την πάροδο της οποίας τεκμαίρεται αποδοχή του ΑΣΕΠ στη σχετική αίτηση του φορέα."

***Το εντός " " εδάφιο όπως προστέθηκε με τη παρ.25 του ένατου άρθρου του Ν. 4057/2012 (ΦΕΚ Α 54 14.3.2012) αντικαταστάθηκε ως άνω με τη παρ.5β) ββ του άρθρου 44 του Ν. 4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.04.2012)

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:Το εντός " " τρίτο εδάφιο της παρ.5 του άρθρου 6, όπως ισχύει, ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ με το άρθρο 30 παρ.2 του Ν. 4314/2014 (ΦΕΚ Α` 265/23.12.2014)

*** Η αρχική παράγραφος 2 αναριθμήθηκε σε παρ.5 και αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 10 παρ.2 Ν.3812/2009,ΦΕΚ Α 234/28.12.2009.

6. (3) Ανανέωση ή παράταση της σύμβασης μίσθωσης έργου απαγορεύεται και είναι αυτοδικαίως άκυρη. Παράταση του χρόνου παράδοσης του έργου επιτρέπεται χωρίς οποιοδήποτε αύξηση της αμοιβής του αναδόχου. Απασχόληση τσν αναδόχου σε έργα ή εργασίες άσχετες με εκείνες που περιγράφονται στη σύμβαση απαγορεύεται και συνεπάγεται τον καταλογισμό ολικώς ή μερικώς της αμοιβής του αναδόχου σε βάρος του υπευθύνου υπηρεσιακού οργάνου. Ρήτρα καταβολής της εργολαβικής αμοιβής τμηματικώς κατά μήνα ή άλλο χρονικό όριο χωρίς συνάρτηση με την πρόοδο του έργου είναι αυτοδικαίως άκυρη.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με την παρ.6 άρθρου 20 Ν.3801/2009,ΦΕΚ Α 163/4.9.2009, ορίζεται ότι:

"Οι Συμβάσεις μίσθωσης έργου που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 11 του άρθρου 31 του ν. 3013/2002 (ΦΕΚ 102 Α), όπως συμπληρώθηκαν με αυτές της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 3260/2004 (ΦΕΚ 151 Α) για τις ανάγκες λειτουργίας των ΚΕΠ δεν εμπίπτουν στους περιορισμούς των άρθρων 5 και 6 του π.δ. 164/2004 (ΦΕΚ 134 Α) και των παραγράφων 1, 2 και του πρώτου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 2527/1997 (ΦΕΚ 206 Α). Η διάταξη αυτή ισχύει από τη δημοσίευση του ν. 3260/2004 (ΦΕΚ 151 Α)".

7.(4) Προϊστάμενοι υπηρεσιών ή άλλα αρμόδια υπηρεσιακά όργανα που ενεργούν κατά παράβαση των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων παραπέμπονται υποχρεωτικώς στην αρμόδια πειθαρχική δικαιοδοσία κατά τις οικείες διατάξεις και διώκονται αυτεπαγγέλτως ή κατ' έγκληση οποιουδήποτε πολίτη για παράβαση καθήκοντος κατά το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα.

8.(5) Από τις διατάξεις του παρόντος εξαιρούνται οι συμβάσεις έργου για διερμηνεία σε συνέδρια, ημερίδες, επιτροπές, συζητήσεις με εκπροσώπους ξένων χωρών ή οργανισμών ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και γενικώς σε κάθε περίπτωση που αντικειμενικώς απαιτείται διερμηνεία, καθώς και συμβάσεις έργου του διδακτικού προσωπικού του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και των Μονάδων Εκπαίδευσης ή σχολών επιμόρφωσης υπουργείων ή Ν.Γ.Δ.Δ." καθώς και οι συμβάσεις έργου που συνάπτει το Υπουργείο Πολιτισμού, στο πλαίσιο της εκτέλεσης αρχαιολογικών έργων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 81 του ν. 1958/1991 (ΦΕΚ 122 Α'), με αυτεπιστασία " .

*** Η εντός " " φράση προστέθηκε με το άρθρο 6 παρ 3 Ν 2833/2000, ΦΕΚ Α'150/30-6-2000.

" , καθώς και οι συμβάσεις μίσθωσης έργου που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ ή στο πλαίσιο άλλων ενωσιακών ή διεθνών προγραμμάτων".

***Η εντός " " φράση προστέθηκε ως άνω με το άρθρο 30 παρ.3 του Ν. 4314/2014 (ΦΕΚ Α` 265/23.12.2014)

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με την παρ.23 άρθρου 2 Ν.2621/1998, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ.2 άρθρου 14 Ν.3369/2005 και με την παρ.11 του άρθρου 58 του Ν.4009/2011 ΦΕΚ Α 195/6-9-2011 ορίζεται ότι:

"23. Στις εξαιρέσεις της παρ. 8 του άρθρου 6 του ν. 2527/1997 (Α` 206) και της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου 33/2006 (Α` 280), όπως ισχύουν, περιλαμβάνονται και οι Συμβάσεις μίσθωσης έργου του προσωπικού που απασχολείται για την εκτέλεση έργων από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.), τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου για την αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας και των κονδυλίων έρευνας των Α.Ε.Ι., την Ακαδημία Αθηνών, την Ανεξάρτητη Αρχή για τη Διασφάλιση και Πιστοποίηση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ), τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων (Ε.Ο.Π.Π.), το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), τα ερευνητικά κέντρα και ινστιτούτα, συμπεριλαμβανομένων αυτών της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.), τον Ειδικό Λογαριασμό του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.), το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.), το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, το Ινστιτούτο Νεολαίας, το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.) και το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» (Ι.Τ.Υ.Ε.), στο πλαίσιο συγκεκριμένου επιδοτούμενου, συγχρηματοδοτούμενου ή αυτοχρηματοδοτούμενου προγράμματος."

9 (6). Για Συμβάσεις μίσθωσης έργου από τους Ο.Τ.Α. πρώτου και δεύτερου βαθμού και τα νομικά πρόσωπα την απόφαση της παρ. 1 εκδίδει ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Περιφέρειας ή το υπ` αυτού εξουσιοδοτημένο όργανο.

10 (7). Οι διατάξεις του άρθρου 15 του ν. 1735/1987 (ΦΕΚ 195 Α`/11.11.1987), όπως συμπληρώθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 11 του ν. 1835/1989 (ΦΕΚ 76 Α`), καταργούνται. Η Ισχύς της παρούσας διάταξης αρχίζει δύο (2) μήνες μετά τη δημοσίευση του παρόντος.

11 (8). Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν θίγουν τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 21 του ν. 2190/1994.

*** Οι παρ. 3,4 5,6,7 και 8 αναριθμήθηκαν σε 6,7,8,9,10 και 11 ως άνω με το άρθρο 10 παρ.3 Ν.3812/2009, ΦΕΚ Α 234/28.12.2009.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με το άρθρο 78 Ν.2676/1999 ΦΕΚ Α 1/5/1/1999 ορίζεται ότι:

" Οι διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 2527/1997 δεν έχουν εφαρμογή για την ανάθεση της είσπραξης των ασφαλιστικών εισφορών των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης από ιδιώτες. Η ανάθεση της είσπραξης των εισφορών αυτών εξακολουθεί να διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 89 του ν. 2084/1992".

***Σύμφωνα με την παρ.3 του άρθρου 42 του Ν. 3204/2003 (ΦΕΚ Α 296) ορίζεται ότι: "Εξαιρούνται από τις διατάξεις του άρθρου 6 του Ν. 2527/1997 (ΦΕΚ 206 Α) οι συμβάσεις

έργου του ιατρικού, επιστημονικού και λοιπού προσωπικού του Ι.Ε.Ν.Θ.Υ.Α.Ε., που συνάπτονται για την εκτέλεση προγραμμάτων πρόληψης των νοσημάτων θώρακα, μελέτης και έρευνας των επαγγελματικών νόσων, προληπτικής ιατρικής και ιατρικής του περιβάλλοντος, καθώς και για την υλοποίηση προγραμμάτων προστασίας και προαγωγής της ασφάλειας των εργαζομένων της χώρας. Για τη σύναψη των ανωτέρω συμβάσεων απαιτείται σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, που εγκρίνεται από τον Υπουργό Υγείας και Πρόνοιας."

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με την παρ.15 άρθρ.27 Ν.3232/2004, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ.2 άρθρ.10 Ν.3302/2004, ΦΕΚ Α 267/28.12.2004, ορίζεται ότι:

"15. Οι διατάξεις των άρθρων 10 του Ν.Δ. 1204/1972 (ΦΕΚ 123 Α'), καθώς και του άρθρου 6 του Ν. 2527/1997 (ΦΕΚ 206 Α') δεν εφαρμόζονται για την πρόσληψη του προσωπικού ιατρού με σύμβαση μίσθωσης έργου του άρθρου 26 του νόμου αυτού, όπως επίσης για τους ιατρούς και οδοντιάτρους με σύμβαση μίσθωσης έργου της παραγράφου 5 του άρθρου αυτού."

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με το άρθρο 51 Ν.3283/2004, ΦΕΚ Α 210/2.11.2004, ορίζεται ότι:

"Επιτρέπεται, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 83 του Ν. 2362/1995 (ΦΕΚ 247 Α) και του άρθρου 6 του Ν. 2527/1997 (ΦΕΚ 206 Α), η με απευθείας ανάθεση σύναψη σύμβασης για παροχή υπηρεσιών τεχνογνωσίας, εμπειρίας και εξειδικευμένων συμβουλευτικών γνώμων στην Επιτροπή Ελέγχου και Παραλαβής Προμήθειας (Ε.Ε.Π.Π.) και στις Υποεπιτροπές Παρακολούθησης Προμήθειας Συστημάτων (Υ.Π.Α.Π.Σ.) και Εκπαίδευσης (Υ.Π.Ε.Κ.) του Ενιαίου Ολοκληρωμένου και Διαλειτουργικού Συστήματος C4I Διοίκησης Ελέγχου Επικοινωνίας Συντονισμού και Εναρμόνισης που προβλέπεται από την 020 Α/03 Σύμβαση Προμήθειας μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου που εκπροσωπείται από το Υπουργείο Εθνικής Αμυνας και της εταιρίας "SCIENCE APPLICATIONS INTER NATIONAL CORPORATION (SAIC)". Η απευθείας ανάθεση σύναψης σύμβασης για παροχή των ανωτέρω υπηρεσιών γίνεται από την Ελληνική Αστυνομία που θα παραλάβει το σύστημα ως τελικός ιδιοκτήτης και χρήστης αυτού".

11) Άρθρα 35 και 36 του ν. 4129/2013: «Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο»

« Άρθρο 35

Έλεγχος Δημοσίων Συμβάσεων

1. Στις συμβάσεις προμήθειας αγαθών του άρθρου 1 του ν. 2286/1995 (Α` 19), εκτέλεσης έργων και παροχής υπηρεσιών, που συνάπτονται από το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τις δημόσιες επιχειρήσεις ή οργανισμούς, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό του ενός εκατομμυρίου ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά έλεγχος νομιμότητας της οικείας σύμβασης, πριν από τη σύναψη της, από Κλιμάκια του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

«Στις κατηγορίες συμβάσεων του προηγούμενου εδαφίου, που συνάπτονται από το Δημόσιο και τα υπαγόμενα σε προληπτικό έλεγχο δαπανών Ν.Π.Δ.Δ., η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) ευρώ και μέχρι το όριο του προηγούμενου εδαφίου, διενεργείται υποχρεωτικά έλεγχος νομιμότητας, πριν από τη σύναψη τους, από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών των φορέων αυτών.

«Στον έλεγχο των προηγούμενων εδαφίων υπάγονται» εδαφίου υπάγονται οι προγραμματικές συμβάσεις που συνάπτουν το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και οι φορείς διοίκησης της δια βίου μάθησης, σύμφωνα με το άρθρο 21 του ν. 3879/2010 (Α` 163), οι συμφωνίες πλαίσιο, καθώς και οι εκτελεστικές αυτών συμβάσεις που συνάπτονται σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 4038/2012 (Α` 14) και οι συμβάσεις που συνάπτει η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΛΙΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΗΛΙΑΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ» ή εταιρείες των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου, άμεσα ή έμμεσα σε αυτή. Για τον προσδιορισμό του ποσού της προϋπολογιζόμενης δαπάνης των οικείων συμβάσεων δεν λαμβάνεται υπόψη το ποσό που αναλογεί στο φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Αν δεν διενεργηθεί ο έλεγχος, η σύμβαση που συνάπτεται είναι άκυρη. Εξαιρούνται οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται κατά την παρ. 3 του άρθρου 5 του ν. 2000/1991 (Α` 206), τις παραγράφους 3 του άρθρου 1,1 του άρθρου 3 και 2 του άρθρου 4 του ν. 2526/1997 (Α` 205), την παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 2628/1998 (Α` 151), την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν.δ. 483/1974 (Α` 184), την παρ. 8 του άρθρου 10 του ν. 2642/1998 (Α` 216) και την περίπτωση δ` του άρθρου 13 του π.δ. 60/2007 (Α` 64), με εξαίρεση τις συμβάσεις που συνάπτονται με Ο.Τ.Α.. Εξαιρούνται επίσης και οι συμβάσεις που δύναται να συνομολογεί με απευθείας ανάθεση ο Υπουργός Οικονομικών ως εκπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου, για την προετοιμασία, την έκδοση και τη διάθεση τίτλων προεσόδων, καθώς και για κάθε θέμα που αφορά τους τίτλους αυτούς.

*** Το δεύτερο εδάφιο της παρ.1 προστέθηκε και η φράση «Στον έλεγχο του προηγούμενου

εδαφίου υπάγονται» του τρίτου εδαφίου αυτής αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο πρώτου παρ.Γ.1. Ν.4254/2014, ΦΕΚ Α 85/7.4.2014.

2. Για το σκοπό του προβλεπόμενου στην παράγραφο 1 ελέγχου υποβάλλεται στο οικείο κατά περίπτωση Κλιμάκιο από τον αρμόδιο Υπουργό ή φορέα ο φάκελος με όλα τα σχετικά έγγραφα και στοιχεία, ιδίως δε αυτά των οποίων η έλλειψη επιφέρει κατά την κείμενη νομοθεσία τον αποκλεισμό της συμμετέχουσας στο διαγωνισμό επιχείρησης. Ο αρμόδιος Υπουργός ή φορέας μπορεί να ζητεί τη διενέργεια ελέγχου νομιμότητας και για επί μέρους φάσεις της σχετικής διαδικασίας που προηγούνται της σύναψης της οικείας σύμβασης. Ο έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου ολοκληρώνεται μέσα σε τριάντα ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτό του σχετικού φακέλου. Η πράξη που εκδίδεται κοινοποιείται με τηλεομοιοτυπία στον αρμόδιο φορέα, ο οποίος υποχρεούται αμελλητί να την κοινοποιήσει με τηλεομοιοτυπία σε όλους τους συμμετέχοντες στην ελεγχόμενη διαγωνιστική διαδικασία ανάδειξης αναδόχου. Προϊστάμενοι υπηρεσιών ή άλλα αρμόδια όργανα που ενεργούν κατά παράβαση της υποχρέωσης που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο διώκονται για παράβαση καθήκοντος κατά το άρθρο 259 του Ποινικού κώδικα αυτεπαγγέλτως και παραπέμπονται υποχρεωτικά στην αρμόδια πειθαρχική δικαιοδοσία.

3. «Ο προβλεπόμενος στην παράγραφο 1 έλεγχος νομιμότητας επί των συγχρηματοδοτούμενων συμβάσεων προμηθειών αγαθών, παροχής υπηρεσιών και εκτέλεσης έργων διενεργείται υποχρεωτικά πριν από τη σύναψη τους από Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εφόσον η προϋπολογιζόμενη δαπάνη υπερβαίνει το ποσό των δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) ευρώ (χωρίς Φ.Π.Α.).»

*** Το πρώτο εδάφιο της παρ.3 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 73 παρ.1 Ν.4146/2013, ΦΕΚ Α 90/18.4.2013.

Ο έλεγχος αυτός περατώνεται εντός τριάντα ημερολογιακών ημερών από της κατάθεσης του σχετικού φακέλου στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Σε περίπτωση που από τον έλεγχο διαπιστωθεί έλλειψη στοιχείων, αυτά ζητούνται από τον αρμόδιο φορέα κατά τρόπο πλήρη και εξαντλητικό πριν την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας. Ο έλεγχος ολοκληρώνεται μετά την κατάθεση και των συμπληρωματικών στοιχείων σε κάθε περίπτωση εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από της καταθέσεως αυτών. Αν παρέλθουν οι ανωτέρω προθεσμίες χωρίς το σχέδιο σύμβασης να έχει απορριφθεί με αιτιολογημένη πράξη του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τούτο θεωρείται εγκεκριμένο.

4. Οι προγραμματικές συμβάσεις, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ δύο αναθετουσών αρχών, όπως αυτές ορίζονται στην παρ. 9 του άρθρου 1 του ν. 3316/2005, και αφορούν συγχρηματοδοτούμενα έργα, δεν εμπίπτουν στον προβλεπόμενο από την παράγραφο 1 έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εφόσον το ύψος του προϋπολογισμού των έργων τα οποία αφορά η προγραμματική σύμβαση είναι κατώτερο των δέκα εκατομμυρίων ευρώ. Για τις συμβάσεις ανάθεσης έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων και των μελετών, που συνάπτονται στο πλαίσιο των προγραμματικών συμβάσεων, εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στην προηγούμενη παράγραφο του παρόντος άρθρου.

5. «Αιτήσεις ανάκλησης των πράξεων των Κλιμακίων που αποφαινόνται ότι κωλύεται η υπογραφή της ελεγχόμενης σύμβασης, υποβάλλονται στη γραμματεία του αρμόδιου Τμήματος, σε περίπτωση πλάνης περί τα πράγματα ή το νόμο, από αυτόν που έχει σπουδαίο έννομο συμφέρον προς τούτο, ή από τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας, χάριν του δημοσίου συμφέροντος, μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την κοινοποίηση της πράξης του Κλιμακίου στον οικείο φορέα και στον Γενικό Επίτροπο.»

*** Το πρώτο εδάφιο της παρ.5 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 73 παρ.2 Ν.4146/2013,ΦΕΚ Α 90/18.4.2013.

Η αίτηση ανάκλησης κοινοποιείται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, με επιμέλεια του αιτούντος, σε καθέναν που έχει έννομο συμφέρον. Ο πρόεδρος του Τμήματος μπορεί να διατάξει τη γνωστοποίηση με οποιονδήποτε τρόπο της αίτησης ανάκλησης και σε άλλους που έχουν κατά την κρίση του έννομο συμφέρον. Άλλη αίτηση ανάκλησης δεν επιτρέπεται.

6. Υπάγονται υποχρεωτικά σε προληπτικό έλεγχο από το Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, και οι συμβάσεις που συνάπτει το Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «Πράσινο Ταμείο» (πρώην Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων) με δικαιούχους για την εκτέλεση των χρηματοδοτικών προγραμμάτων, προϋπολογιζόμενης δαπάνης, χωρίς Φ.Π.Α., ποσού μεγαλύτερου ή ίσου των τριακοσίων χιλιάδων ευρώ.

7. Κατ' εξαίρεση της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 3986/2011 (Α' 152), οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως για τον προσυμβατικό έλεγχο των συμβάσεων αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων του Ταμείου Αξιοποίησης ιδιωτικής περιουσίας του Δημοσίου και των εταιρειών των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου άμεσα ή έμμεσα στο Ταμείο που συνάπτονται κατά τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 3986/2011, «ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για αρχική σύμβαση ή για τροποποίηση υφιστάμενης σύμβασης και ανεξάρτητα από το αν η τροποποιούμενη σύμβαση είχε υπαχθεί στον προσυμβατικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου,» εφόσον το τίμημα ή το χρηματικό αντάλλαγμα της αξιοποίησης υπερβαίνει το ποσό των 500.000 ευρώ και αφού

προηγουμένως έχει γνωμοδοτήσει το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων, σύμφωνα με το όσα ορίζονται στην περίπτωση β` της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του ίδιου ως άνω νόμου.

*** Η μέσα σε « » φράση της παρ.7 προστέθηκε με το άρθρο 29 παρ.1 Ν.4531/2018,ΦΕΚ Α 62/5.4.2018.

8. Κατ' εξαίρεση των προβλεπομένων στις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου, οι συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας για την εκτέλεση δρομολογίων στις θαλάσσιες ενδομεταφορές, οι οποίες καταρτίζονται με βάση τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου ογδόου του ν. 2932/2001 (Α` 145), που προστέθηκαν με το άρθρο 27 του ν. 3511/2006 (Α` 258), μπορούν να συναφθούν και χωρίς να έχει υποβληθεί προηγουμένως στο Ελεγκτικό Συνέδριο, για τη διενέργεια ελέγχου νομιμότητας τους, σχέδιο σύμβασης με το σχετικό φάκελο ή και πριν την ολοκλήρωση του παραπάνω ελέγχου. Στις περιπτώσεις αυτές, η συναφθείσα σύμβαση και ο σχετικός φάκελος υποβάλλονται στο Ελεγκτικό Συνέδριο εντός προθεσμίας δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την υπογραφή της. Εάν η σύμβαση και ο σχετικός φάκελος δεν υποβληθούν εντός της ανωτέρω προθεσμίας ή εάν ο έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποβεί αρνητικός, η σύμβαση θεωρείται ως μηδέποτε συναφθείσα.

9. Οι συμβάσεις που διέπονται από το ν. 3978/2011 (Α` 137) υπάγονται στον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου που προβλέπεται από το παρόν άρθρο, εφόσον η προϋπολογισθείσα αξία της σύμβασης υπερβαίνει το όριο του ενός εκατομμυρίου ευρώ χωρίς Φ.Π.Α.. Από τον έλεγχο αυτόν εξαιρούνται οι συμβάσεις που προβλέπονται στις περιπτώσεις α`, β`, γ`, στ`, ζ` και θ` του άρθρου 17 του ν. 3978/2011.

10. Στον έλεγχο νομιμότητας της προηγούμενης παραγράφου υπάγονται και οι τροποποιητικές συμβάσεις που εμπίπτουν στις προϋποθέσεις εφαρμογής της ανωτέρω παραγράφου, ανεξαρτήτως του εάν η κύρια σύμβαση διήλθε από τον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Στο πλαίσιο του ελέγχου των συμβάσεων που προβλέπονται στις περιπτώσεις δ` και ε` του άρθρου 17 του ν. 3978/2011, το Ελεγκτικό Συνέδριο οφείλει να διασφαλίσει το απόρρητο των στοιχείων του φακέλου, ο οποίος μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου του επιστρέφεται στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Άρθρο 36

Προληπτικός έλεγχος συμβάσεων Ο.Τ.Α.

1. Για τις συμβάσεις προμήθειας αγαθών, εκτέλεσης έργων και παροχής υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των προγραμματικών συμβάσεων, που συνάπτουν οι Ο.Τ.Α. και τα νομικά τους πρόσωπα, προϋπολογιζόμενης δαπάνης, χωρίς φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.), ποσού άνω των διακοσίων χιλιάδων ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά προληπτικός έλεγχος νομιμότητας αυτών, πριν από τη σύναψη τους, από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών τους.

2. Για τις συμβάσεις της προηγούμενης παραγράφου, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό, χωρίς Φ.Π.Α., των πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά, πριν τη σύναψη τους, έλεγχος νομιμότητας από το καθ' ύλην αρμόδιο Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 1 και 2 του προηγούμενου άρθρου.

3. Ο αρμόδιος φορέας μπορεί να ζητεί τη διενέργεια ελέγχου νομιμότητας και για επί μέρους φάσεις της σχετικής διαδικασίας που προηγούνται της σύναψης της οικείας σύμβασης.

4. Ο έλεγχος νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου ολοκληρώνεται μέσα σε τριάντα ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτό του σχετικού φακέλου. Εάν δεν διενεργηθεί ο έλεγχος νομιμότητας η σύμβαση που συνάπτεται είναι άκυρη.

5. Κατά των πράξεων των Επιτρόπων και των Κλιμακίων, επιτρέπονται αιτήσεις ανάκλησης, σε περίπτωση πλάνης περί τα πράγματα ή το νόμο, οι οποίες εκδικάζονται από το αρμόδιο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τους όρους, προθεσμίες και τη διαδικασία που ορίζονται στην παράγραφο 5 του προηγούμενου άρθρου από τις φράσεις «υποβάλλονται στη γραμματεία του αρμόδιου Τμήματος» έως τις φράσεις «Άλλη αίτηση ανάκλησης δεν επιτρέπεται», που εφαρμόζονται αναλόγως».

12) Άρθρο 10 παρ. 3 της από 11.03.2020 ΠΝΠ «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του» (Α' 55), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο δεύτερο του ν. 4682/2020 (Α' 76):

«Άρθρο 10

Κατεπείγουσες διατάξεις για τη λειτουργία Δήμων και Περιφερειών κατά τη διάρκεια της λήψης μέτρων αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19
[...]

3. α. Κατά το διάστημα λήψης των μέτρων της παρ. 1, για προμήθειες υλικού και υπηρεσιών, συναφών με την αντιμετώπιση της κατεπείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης για τη λήψη μέτρων αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, οι Δήμοι και οι Περιφέρειες μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προσφεύγοντας στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, κατά την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 (Α' 147).

β. Η κατά την περ. α' ανάθεση δημοσίων συμβάσεων γίνεται με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής. Εάν δεν υπάρχει στον προϋπολογισμό πίστωση ή η υπάρχουσα δεν επαρκεί, με την ίδια απόφαση γίνεται δεσμευτική εισήγηση για την αναμόρφωση του προϋπολογισμού, η οποία εγκρίνεται υποχρεωτικά από το οικείο δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο, στην πρώτη μετά την ανάθεση συνεδρίασή του. Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται αναλογικά και στα νομικά πρόσωπα των ΟΤΑ.

13) Άρθρο 12 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), που κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76):

“ Άρθρο 12

Ζητήματα Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων

1. Σε περίπτωση προσωρινής απαγόρευσης της εκπαιδευτικής λειτουργίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) σύμφωνα με την περίπτωση στ' του άρθρου πρώτου της από 25.2.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και

περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού» (Α` 42), και για όσο χρονικό διάστημα ισχύει η προσωρινή απαγόρευση, η εκπαιδευτική διαδικασία στο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών α` και β` κύκλου των Α.Ε.Ι., δύναται να διε-νεργείται με μεθόδους και μέσα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά παρέκκλιση κάθε άλλης σχετικής εθνικής διάταξης.

2. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής υγιεινής ή συλλογικής προστασίας από τη διάδοση του κορωνοϊού COVID-19, καθώς και παροχής υπηρεσιών απολύμανσης, μπορούν να διενεργούνται από οποιαδήποτε αναθέτου-σα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων. Οι σχετικές προσκλήσεις αναρτώνται στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και η σύμβαση ανατίθεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη τιμή.

3. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας ειδών κάθε είδους υγειονομικού υλικού, πάσης φύσε-ως φαρμάκων και κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής υγιεινής ή συλλογικής προστασίας από τη διάδοση του κορωνοϊού, μπορούν να διενεργούνται αποκλειστικά για τις ανάγκες Πανεπιστημιακών Κλινικών, Μονάδων και Εργαστηρίων των Α.Ε.Ι. και Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων από την ανά περίπτωση αρμόδια αναθέτουσα αρχή, που εμπίπτει στην εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων. Οι σχετικές προσκλήσεις αναρτώνται στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και η σύμβαση ανατίθεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη τιμή.

4. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας εξοπλισμού κεντρικών εξυπηρετητών και νέων αδειών χρήσης πλατφόρμας λογισμικού για την υποστήριξη αναγκών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης προγραμμάτων σπουδών α` και β` κύκλου των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, μπορούν να διενεργούνται από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων και της περίπτωσης β` της παραγράφου 3 του [άρθρου 48](#) του ν. [4623/2019](#) (Α` 134), όπως τροποποιήθηκε με την παράγραφο 9 του [άρθρου 52](#) του ν. [4635/2019](#) (Α` 167). Οι σχετικές προσκλήσεις αναρτώνται στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και η σύμβαση ανατίθεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη τιμή.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το άρθρο εξηκοστό πέμπτο παρ.5 της από 20.3.2020 Π.Ν.Π.,
ΦΕΚ Α 68/20.3.2020:

"5. Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι) δύναται να κάνουν χρήση των ταμειακών διαθεσίμων τους έως του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ συνολικά χωρίς να απαιτείται προηγούμενη έγκριση του Υπουργού Οικονομικών, αποκλειστικά για την προμήθεια ειδών της παρ. 4 του άρθρου 12 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου και του εικοστού έβδομου άρθρου της από 14.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου. Η δυνατότητα χρήσης των ταμειακών διαθεσίμων του προηγούμενου εδαφίου ισχύει αποκλειστικά για το χρονικό διάστημα της προσωρινής απαγόρευσης

λειτουργίας των Α.Ε.Ι. σύμφωνα με την περίπτωση στ' του άρθρου πρώτου της από 25.2.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου λόγω άμεσου κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

Η χρήση των ταμειακών διαθεσίμων πραγματοποιείται με απόφαση της Συγκλήτου του οικείου Α.Ε.Ι. περί αναμόρφωσης του εγκεκριμένου αναλυτικού προϋπολογισμού, με αύξηση των πιστώσεων ανά Κωδικό Αριθμού Εξόδου (Κ.Α.Ε.) στους οποίους εντάσσονται οι εν λόγω δαπάνες. Η απόφαση της Συγκλήτου κοινοποιείται στη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών (Γ.Δ.Ο.Υ.) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και στη Διεύθυνση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης (Δ.Π.Γ.Κ.) του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.)."

14) Άρθρο εξηκοστό δεύτερο της από 30.03.2020 ΠΝΠ (Α' 75), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4684/2020 (Α' 86):

«Άρθρο εξηκοστό δεύτερο

Κατεπείγουσες ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της ελάχιστης θαλάσσιας συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης νησιωτικών περιοχών»

1. Για χρονικό διάστημα από την έναρξη ισχύος της παρούσας και έως τις 30 Απριλίου 2020, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, προς τον σκοπό της διασφάλισης της ελάχιστης θαλάσσιας συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης των νησιών, δύναται, με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, κατά παρέκκλιση κάθε διάταξης της εθνικής νομοθεσίας, να συνάπτονται συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας διάρκειας έως τις 30 Απριλίου 2020 για την αποκλειστική εξυπηρέτηση συγκεκριμένου δρομολογίου ή δρομολογίων.

2. Με απόφαση του Υπουργού Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής ορίζονται η διαδικασία, τα κριτήρια ανάθεσης, τα δικαιολογητικά, τα ζητήματα έναρξης επιλεξιμότητας, τα μισθώματα, η διαδικασία εκκαθάρισης και κάθε άλλο αναγκαίο ζήτημα για την εφαρμογή της παρ. 1. Η περίοδος εφαρμογής της παρ. 1 δύναται να παρατείνεται για χρονικό διάστημα έως και έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, με απόφαση του Υπουργού Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

3. Η χρηματοδότηση των συμβάσεων της παρ. 1, δύναται να πραγματοποιείται μέσω εθνικών ή/και ενωσιακών χρηματοδοτικών πόρων. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής καθορίζονται οι δικαιούχοι της ανωτέρω χρηματοδότησης, το ύψος, οι όροι και προϋποθέσεις χορήγησής της, καθώς και τυχόν παρατάσεις ισχύος αυτής».

15) Ν. 2932 ΦΕΚ Α' 145/27.6.2001 Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στις θαλάσσιες ενδομεταφορές Σύσταση Γενικής Γραμματείας Λιμένων και Λιμενικής Πολιτικής - Μετατροπή Λιμενικών Ταμείων σε Ανώνυμες Εταιρείες και άλλες διατάξεις

Άρθρο όγδοο

“Συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας

«1. Αν δεν υποβληθούν δηλώσεις για δρομολόγηση πλοίου σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 3 και 5 του άρθρου τέταρτου, όπως ισχύει κάθε φορά ή οι δηλώσεις που έχουν υποβληθεί δεν πληρούν τις προϋποθέσεις των διατάξεων αυτών ή δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της συνέχειας και τακτικότητας του δικτύου ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών και της πλήρους εξυπηρέτησης του μεταφορικού έργου, ο Υπουργός μπορεί να συνάπτει σύμβαση ή συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας διάρκειας ενός έως πέντε ετών για την αποκλειστική εξυπηρέτηση συγκεκριμένης γραμμής ή γραμμών.»

*** Η παρ.1 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο πρώτο υποπαρ.ΙΣΤ.2.περ.3 Ν.4254/2014,

ΦΕΚ Α 85/7.4.2014.

2. Το Υπουργείο, το αργότερο μέχρι την 30ή Απριλίου κάθε έτους, με πρόσκληση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αναρτάται στην οικεία ιστοσελίδα του Υπουργείου στο Διαδίκτυο και δημοσιεύεται σε περίληψη, που περιλαμβάνει τα ουσιώδη αυτής στοιχεία, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και σε μία τουλάχιστον ημερήσια εφημερίδα πανελλήνιας κυκλοφορίας, καλεί τους πλοιοκτήτες, που οι ίδιοι και τα πλοία τους έχουν τις νόμιμες προϋποθέσεις, να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους, για τη δρομολόγηση πλοίου τους σε συγκεκριμένη γραμμή ή γραμμές, με σύναψη σχετικής σύμβασης.

3. Στην πρόσκληση αναφέρεται η προθεσμία για την εκδήλωση ενδιαφέροντος, η δρομολογιακή γραμμή ή γραμμές, η διαδικασία, το όργανο και τα κριτήρια επιλογής των ενδιαφερομένων, τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά του πλοίου ή των πλοίων, τυχόν υποχρεώσεις για παροχή συμπληρωματικών υπηρεσιών μεταφοράς, ο χρόνος διάρκειας της σύμβασης, τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις, οι όροι που εξασφαλίζουν τη διενέργεια τακτικών δρομολογίων και την ασφάλεια μεταφοράς, οι περιπτώσεις μεταβολής των όρων της σύμβασης, η εγγυητική επιστολή, οι λόγοι μερικής ή ολικής κατάπτωσης αυτής, η σταδιακή κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης απόδοση της στον εγγυητή, οι κυρώσεις για τις παραβάσεις των υποχρεώσεων του πλοιοκτήτη και τα αφορώντα το ναύλο.

4. Οι όροι της πρόσκλησης για τη σύναψη σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας, αποτελούν και όρους της σύμβασης, η οποία υπογράφεται μεταξύ του Υπουργού και του πλοιοκτήτη, καθορίζουν τον τρόπο σύναψης αυτής, καθώς και το ειδικό νομικό πλαίσιο υλοποίησης της και ρυθμίζουν κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά στην παροχή των υπηρεσιών αυτών.

5. Σε περίπτωση κατά την οποία παρότι τηρήθηκε η διαδικασία των προηγούμενων παραγράφων, δεν έχουν υποβληθεί προτάσεις ή οι προτάσεις που υποβλήθηκαν δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της πρόσκλησης της παραγράφου 3 και δεν έχουν υποβληθεί δηλώσεις σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου τέταρτου, που να ικανοποιούν τις ανάγκες της δρομολογιακής γραμμής ή γραμμών στις οποίες αφορά η πρόσκληση, προκηρύσσεται, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου Ακτοπλοϊκών Συγκοινωνιών (Σ.Α.Σ.), μειοδοτικός διαγωνισμός για τη σύναψη σύμβασης ή συμβάσεων ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας διάρκειας έως δώδεκα (12) έτη, έναντι μισθώματος.

6. Με την προκήρυξη του διαγωνισμού καλούνται να υποβάλουν προσφορά οι πλοιοκτήτες εκείνοι, που οι ίδιοι και τα πλοία τους έχουν τις προϋποθέσεις οι οποίες ορίζονται στο άρθρο τρίτο. Η προκήρυξη περιλαμβάνει, εκτός από τα στοιχεία της παραγράφου 3, όλα τα

ουσιώδη στοιχεία που ορίζουν οι κείμενες διατάξεις για τις προσφορές στους δημόσιους διαγωνισμούς και δημοσιεύεται όπως ορίζεται στην παράγραφο 2. Σε περίπτωση σύναψης σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας δωδεκαετούς διάρκειας, η ηλικία του πλοίου κατά τη λήξη της δωδεκαετίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το εικοστό (20) έτος.

7. Οι όροι της προκήρυξης του διαγωνισμού για τη σύναψη σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας, η οποία υπογράφεται μεταξύ του Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και του πλοιοκτήτη, αποτελούν όρους της σύμβασης, καθορίζουν τον τρόπο σύναψης αυτής, καθώς και το ειδικό νομικό πλαίσιο υλοποίησης της και ρυθμίζουν κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά στην παροχή των υπηρεσιών αυτών.

8. Στον πλοιοκτήτη στον οποίο έγινε η κατακύρωση του διαγωνισμού, αποστέλλεται σχετική ανακοίνωση. Με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 5 παρ. 2 εδάφιο α' του ν. 3886/2010 (Α' 173) η σύμβαση θεωρείται συναφθείσα με την ανακοίνωση της κατακύρωσης, περαιτέρω, όμως, τελεί υπό την αίρεση της θετικής περάτωσης του προβλεπόμενου στην παράγραφο 7 του άρθρου 19 του π.δ. 774/1980 (Α' 189) προ συμβατικού ελέγχου νομιμότητας από το Ελεγκτικό Συνέδριο και την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας υποβολής αίτησης ανάκλησης ή την έκδοση απόφασης επί της αίτησης ανάκλησης. Ο πλοιοκτήτης στον οποίο κατακυρώθηκε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού είναι υποχρεωμένος να προσέλθει για την υπογραφή της σύμβασης μέσα στο χρόνο που ορίζεται στην ανακοίνωση της κατακύρωσης ή σε ξεχωριστό έγγραφο που αποστέλλεται σε αυτόν, με την προϋπόθεση της κατάθεσης της σχετικής εγγυητικής επιστολής καλής εκτέλεσης. Το έγγραφο της σύμβασης έχει αποδεικτικό μόνο χαρακτήρα. Αν τα δικαιολογητικά ή ορισμένα από αυτά, τα οποία είχαν υποβληθεί για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό έχουν λήξει κατά το χρόνο της κατακύρωσης, ο πλοιοκτήτης, ύστερα από σχετική πρόσκληση της αρμόδιας υπηρεσίας, υποχρεούται να προσκομίσει πριν από την κατακύρωση νέα δικαιολογητικά, τα οποία να είναι σε ισχύ κατά το χρόνο της κατακύρωσης.

9. Για το χρονικό διάστημα μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας του διαγωνισμού (αρχικού ή και επαναληπτικών) και την υπογραφή του εγγράφου της σχετικής σύμβασης, ο Υπουργός Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας ή εξουσιοδοτημένο από αυτόν όργανο μπορεί, για την εξυπηρέτηση των συγκοινωνιακών αναγκών, να αναθέτει απευθείας με την υπογραφή σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας, χωρίς την τήρηση διαγωνιστικής διαδικασίας και κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη διάταξη, τη διενέργεια δρομολογίων σε πλοιοκτήτη πλοίου που πληροί τις προβλεπόμενες από τον νόμο προϋποθέσεις, έναντι μισθώματος.

Στην περίπτωση αυτή, ο έλεγχος νομιμότητας από το Ελεγκτικό Συνέδριο ενεργείται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου έκτου του ν. 3755/2009 (Α' 52). Αν ο έλεγχος αποβεί αρνητικός και η σύμβαση θεωρηθεί μη συναφθείσα, καταβάλλεται στον ανάδοχο το μίσθωμα που αντιστοιχεί στα δρομολόγια που είχε ήδη εκτελέσει κατά το χρονικό διάστημα μέχρι τη γνωστοποίηση στο Υπουργείο της πράξης του Κλιμακίου ή της απόφασης του Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά περίπτωση, ως εάν η σύμβαση είχε συναφθεί μέχρι τότε εγκύρως, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις.

10. Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ακτοπλοϊκών Συγκοινωνιών, οι συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας που συνάπτονται μετά από διενέργεια μειοδοτικού διαγωνισμού, μπορεί να παρατείνονται, πριν από τη λήξη τους, με τους ίδιους όρους είτε εφάπαξ είτε αλλεπάλληλα, για χρονικό διάστημα μέχρι και τέσσερις (4) μήνες συνολικά.

11. Σε περίπτωση μη εκτέλεσης των δρομολογίων λόγω αθέτησης της υποχρέωσης του πλοιοκτήτη ή αδυναμίας εκτέλεσης αυτών για οποιονδήποτε λόγο, στο πλαίσιο είτε τακτικής (εμπρόθεσμης ή εκπρόθεσμης) δρομολόγησης είτε με οποιασδήποτε μορφής σύμβαση ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας, αν κρίνεται απολύτως αναγκαίο, για λόγους κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής συνοχής ή κάλυψης επείγουσών συγκοινωνιακών αναγκών, ο Υπουργός Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας μπορεί, ακόμα και πριν από την κήρυξη του πλοιοκτήτη εκπτώτου, να αναθέτει απευθείας με την υπογραφή σύμβασης ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας, χωρίς την τήρηση διαγωνιστικής διαδικασίας και κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη διάταξη, τη διενέργεια των δρομολογίων σε πλοιοκτήτη άλλου πλοίου, που πληροί τις προβλεπόμενες από το νόμο προϋποθέσεις, έναντι μισθώματος. Η διάρκεια της σύμβασης σε αυτή την περίπτωση ορίζεται το αργότερο μέχρι την έναρξη της εκτέλεσης δρομολογίων με τακτική (εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη) δρομολόγηση, διαφορετικά μέχρι τη σύναψη σύμβασης αποκλειστικής εξυπηρέτησης της δρομολογιακής γραμμής και σε περίπτωση που δε συναφθεί τέτοια σύμβαση μέχρι την προκήρυξη μειοδοτικού διαγωνισμού, οπότε έχει εφαρμογή η διάταξη της παραγράφου 9. Το καταβλητέο μίσθωμα είναι αυτό της αρχικής σύμβασης που συνήφθη κατόπιν μειοδοτικού διαγωνισμού, ενώ στις άλλες περιπτώσεις ορίζεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Σ.Α.Σ. Οι διατάξεις του δευτέρου και τρίτου εδαφίου της παραγράφου 9, έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση αυτήν.

«Στην περίπτωση αδυναμίας για οποιονδήποτε λόγο, κάλυψης των αθετούμενων δρομολογίων της παρούσας παραγράφου, ο Υπουργός δύναται να αναθέτει απευθείας με την υπογραφή σύμβασης δημόσιας υπηρεσίας, χωρίς την τήρηση διαγωνιστικής διαδικασίας και κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη διάταξη του παρόντος νόμου, τη διενέργεια εναλλακτικών δρομολογίων σε πλοιοκτήτη, που έχει δρομολογημένα πλοία και πληροί τις προβλεπόμενες από το νόμο προϋποθέσεις, έναντι μισθώματος, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Σ.Α.Σ., το οποίο συγκαλείται προκειμένου να καθορίσει τη δρομολογιακή γραμμή και τα χαρακτηριστικά της, όπως ενδεικτικά λιμένες προσέγγισης, συχνότητα δρομολογίων εξυπηρέτησης, καταβλητέο μίσθωμα. Η διάρκεια της σύμβασης ορίζεται το αργότερο μέχρι την έναρξη της εκτέλεσης δρομολογίων με τακτική, εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη, δρομολόγηση, διαφορετικά μέχρι τη σύναψη σύμβασης αποκλειστικής εξυπηρέτησης της δρομολογιακής γραμμής και σε περίπτωση που δεν συναφθεί τέτοια σύμβαση μέχρι την προκήρυξη μειοδοτικού διαγωνισμού, οπότε έχει εφαρμογή η διάταξη της παραγράφου 9. Οι διατάξεις του δευτέρου και τρίτου εδαφίου της παραγράφου 9 έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση αυτή. Η διάρκεια της κατά τα ανωτέρω σύμβασης δεν μπορεί να υπερβεί το χρονικό διάστημα των τριών (3) μηνών.»

*** Τα μέσα σε " " πιο πάνω εδάφια προστέθηκαν με το άρθρο 55 παρ.1 Ν.4276/2014, ΦΕΚ Α 155/30.7.2014.

12. Το άρθρο έβδομο έχει εφαρμογή και στις γραμμές που εξυπηρετούνται με σύμβαση ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας.

«13. Στις συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας, οι διατάξεις του π.δ. 118/2007 (Α' 150), όπως ισχύει κάθε φορά, εφαρμόζονται συμπληρωματικά και μόνο για τα θέματα που δεν ρυθμίζονται από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, τους όρους της πρόσκλησης ή της προκήρυξης, κατά περίπτωση, και τους όρους της σύμβασης. Με απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού (του εδαφίου β' της παρ. 1 του άρθρου 2 του π.δ. 24/2015), έσοδα από την κατάπτωση εγγυητικών επιστολών για την καλή

εκτέλεση συμβάσεων ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας, αποδίδονται σε ναυτικούς της εταιρείας, που κηρύχθηκε έκπτωτη, ή εταιρείας που ανήκει στον ίδιο όμιλο εταιρειών ή στην ίδια μητρική επιχείρηση ή σε άλλη ναυτική εταιρεία υπό κοινή διαχείριση, εφόσον δεν τηρούνται οι σχετικές με τη μισθοδοσία τους διατάξεις. Η ικανοποίηση των απαιτήσεων των ναυτικών του προηγούμενου εδαφίου είναι σύμμετρη. Για την απόδοση των εσόδων του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζεται αναλογικά η διαδικασία του άρθρου τρίτου της υπουργικής απόφασης με αριθμό 3529.2/12/2010 «Διαπίστωση των προϋποθέσεων παροχής προστασίας και βεβαιώσεως των δικαιούμενων αποδοχών των εγκαταλειπόμενων από τον πλοιοκτήτη ναυτικών» (Β` 314).»

«Με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής καθορίζονται ο Κωδικός Αριθμός Εξόδων για την απόδοση των ποσών και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος άρθρου.»

*** Η παρ.13 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 50 παρ.1 Ν.4331/2015,ΦΕΚ Α 69/2.7.2015,το δε τελευταίο εδάφιο αυτής προστέθηκε με το άρθρο 55 παρ.2 Ν.4342/2015,ΦΕΚ Α 143/9.11.2015.

«13.α. Επιχορηγήσεις από το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής για την εκτέλεση δρομολογίων άγονων γραμμών της παρ. 4 του άρθρου δεύτερου του ν. 4079/2012 (Α` 180), όπως ισχύει, ναυτιλιακής εταιρείας η οποία βρίσκεται σε διαδικασία εξυγίανσης ή έχει κηρυχθεί έκπτωτη με κατάπτωση των εγγυητικών της επιστολών ή εταιρείας που ανήκει στον ίδιο όμιλο εταιρειών ή στην ίδια μητρική επιχείρηση ή σε άλλη ναυτική εταιρεία υπό κοινή διαχείριση, αποδίδονται στους εργαζομένους ξηράς της εταιρείας αυτής σε περίπτωση ύπαρξης ανεξόφλητων οφειλών της εταιρείας προς αυτούς (ενδεικτικά αναφερομένων μισθοδοσίας, επιδομάτων, αποζημίωσης λόγω απόλυσης, εργοδοτικών εισφορών) από συμβάσεις εργασίας, εμμίσθου εντολής και παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών. Από την παρούσα ρύθμιση εξαιρούνται απαιτήσεις μελών των Διοικητικών Συμβουλίων των ανωτέρω εταιρειών.

αα. Η απόδοση των ανεξόφλητων οφειλών στους εργαζομένους ξηράς καλύπτεται από το όριο του ποσοστού 70% των επιχορηγήσεων, σύμφωνα με τα οριζόμενα της παρ. 4 του δεύτερου άρθρου του ν. 4079/2012 (Α` 180), όπως ισχύει, λαμβανομένων υπόψη των βεβαιώσεων αποδοχών ανά εργαζόμενο ξηράς μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος TAXISNET της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων, καταγγελιών των συμβάσεων εργασίας και εμμίσθου εντολής μεταξύ εργαζομένων και εταιρείας και εν ισχύ απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας περί αναγνώρισης οφειλών προς τους εργαζομένους ξηράς, νομίμως υπογεγραμμένης, μετά της προσυπογραφής του Οικονομικού Διευθυντή της εταιρείας, στην οποία θα αναφέρονται αναλυτικά τα ανεξόφλητα ποσά ανά εργαζόμενο, καθώς και οι οφειλόμενες κρατήσεις στον ασφαλιστικό φορέα. Σε περίπτωση που το ποσοστό 70% δεν επαρκεί για την κάλυψη των ανεξόφλητων οφειλών των εργαζομένων ξηράς, η εξόφλησή τους είναι σύμμετρη.

ββ. Οι ανεξόφλητες οφειλές αποδίδονται στους τραπεζικούς λογαριασμούς των εργαζομένων ξηράς με παράλληλη καταβολή των αντίστοιχων κρατήσεων στον οικείο ασφαλιστικό φορέα, με την έκδοση χρηματικών ενταλμάτων από το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής στο όνομα εκάστου εργαζομένου ξηράς. Σε περίπτωση καταβολής της εργοδοτικής εισφοράς από τον εργαζόμενο, απαιτείται προσκόμιση βεβαίωσης από τον οικείο ασφαλιστικό φορέα.

γγ. Σε περίπτωση που η απόδοση των οφειλών στους εργαζομένους ξηράς υπολείπεται του ορίου του ποσοστού 70%, το εναπομείναν ποσοστό μέχρι του ορίου του 70% αποδίδεται στην εταιρεία για την εκτέλεση δρομολογίων άγονων γραμμών, σύμφωνα με τα οριζόμενα της παρ. 4 του δεύτερου άρθρου του ν. 4079/2012, όπως ισχύει.».

*** Η παρ.13α προστέθηκε με το άρθρο 35 Ν.4532/2018,ΦΕΚ Α 63/5.4.2018.

14. Οι διατάξεις του άρθρου όγδοου του ν. 2932/2001 (Α` 145), όπως αντικαθίστανται με το παρόν άρθρο, έχουν εφαρμογή επί συμβάσεων ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας, οι οποίες συνάπτονται είτε απευθείας είτε κατόπιν προσκλήσεων ή προκηρύξεων που εκδόθηκαν και δημοσιεύθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου, με εξαίρεση τις διατάξεις των παραγράφων 11 και 12, οι οποίες έχουν εφαρμογή επί συμβάσεων που συνηφθησαν οποτεδήποτε. Συμβάσεις που συνηφθησαν είτε απευθείας είτε κατόπιν προσκλήσεων ή προκηρύξεων που εκδόθηκαν και δημοσιεύθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου, διέπονται από τους όρους αυτών, τους όρους της πρόσκλησης ή της προκήρυξης, κατά περίπτωση, και τις διατάξεις του άρθρου όγδοου του ν. 2932/2001 (Α` 145), όπως ίσχυε πριν από την αντικατάσταση του με το παρόν άρθρο.

«15. Υπό το πλαίσιο του άρθρου 12 του ν. 4412/2016 (Α 147) και του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 (Α` 87), αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 5 και εφόσον κρίνεται απολύτως αναγκαίο, για λόγους κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής συνοχής ή κάλυψης επειγουσών συγκοινωνιακών αναγκών, ο Υπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής μπορεί ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ακτοπλοϊκών Συγκοινωνιών (Σ.Α.Σ.), με την οποία, κατόπιν εισήγησης της Διεύθυνσης Θαλασσίων Συγκοινωνιών του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, προσδιορίζονται το ύψος του μισθώματος και τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά του πλοίου, να συνάπτει προγραμματικές συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας με δήμους ή δημοτικές ενότητες, που αποτελούν νησιά με πληθυσμό λιγότερο από 5.000 κατοίκους, μεμονωμένα ή από κοινού, διάρκειας ενός (1) έως πέντε (5) έτη, για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένης γραμμής ή γραμμών. Στις προγραμματικές συμβάσεις του προηγούμενου εδαφίου επιτρέπεται και η συμμετοχή κοινωφελών δημοτικών επιχειρήσεων, αναπτυξιακών ανωνύμων εταιρειών, επιχειρήσεων Ο.Τ.Α. ειδικού σκοπού, με οποιαδήποτε νομική μορφή και αν λειτουργούν, επιχειρήσεων των Περιφερειών, ναυτικών εταιρειών του ν. 959/1979 (Α 192), στις οποίες είτε τα νομικά πρόσωπα των δήμων είτε δημοτικές ενότητες που αποτελούν νησιά, με πληθυσμό λιγότερο από 5.000 κατοίκους, έχουν το σύνολο ή την πλειοψηφία των μετοχών του εταιρικού κεφαλαίου είτε έχουν κρατικό προνόμιο ή λαμβάνουν κρατική επιχορήγηση, καθώς και ενώσεων ή κοινοπραξιών των ναυτικών εταιρειών της προηγούμενης περίπτωσης και πλοιοκτητών του άρθρου τρίτου του παρόντος νόμου. Οι ανωτέρω συμβάσεις υπόκεινται στον προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Στις προγραμματικές συμβάσεις των προηγούμενων εδαφίων απαραίτητα ορίζονται το αντικείμενο της σύμβασης, ο σκοπός και το περιεχόμενό τους, ο προϋπολογισμός τους, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης της σύμβασης, οι πόροι από τους οποίους θα καλυφθούν οι αναλαμβανόμενες οικονομικές υποχρεώσεις και η διάρκεια της σύμβασης. Επίσης, ορίζεται το όργανο παρακολούθησης της εφαρμογής της και οι αρμοδιότητές του, καθώς και ρήτρες σε βάρος του συμβαλλόμενου που παραβαίνει τους όρους της προγραμματικής σύμβασης. Σε περίπτωση κατά την οποία συμβαλλόμενος σε προγραμματική σύμβαση του παρόντος άρθρου αναθέσει σε τρίτον τη διαχείριση, εκμετάλλευση και εκτέλεσή της, η ανάθεση διενεργείται για λογαριασμό του από τη Διεύθυνση Θαλασσίων Συγκοινωνιών του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους του παρόντος άρθρου. Οι φορείς του πρώτου και δεύτερου εδαφίου του

παρόντος άρθρου για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων του παρόντος άρθρου μπορεί να χρηματοδοτούνται και μέσω προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση.».

*** Η παρ.15 προστέθηκε με το άρθρο 76 Ν.4504/2017,ΦΕΚ Α 184/29.11.2017.

*** Το άρθρο όγδοο , όπως ίσχυε μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 28 ν. 3153/2003 (Α` 153), παρ. 3 άρθρου 19 ν. 3409/2005 (Α` 273), άρθρο έκτο ν.3482/2006 άρθρο 27 ν. 3511/2006 (Α` 258), αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 220 Ν.4072/2012, ΦΕΚ Α 86/11.4.2012.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το άρθρο 79 Ν.4676/2020,ΦΕΚ Α 67/19.3.2020.

"Το μίσθωμα των συμβάσεων ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας υπ` αριθμ.: 25/2009, 28/2009, 29/2009, 79/2009, 80/2009, 95/2009, 97/2009, 3328.1.7.8/01/2010, 2252.1.3.54/43960/2018, 2252.1.3.67/44046/2018, 2252.1.3.70/44438/2018, 2252.1.3.72/44440/2018, 2252.1.3.78/44846/2018, 2252.1.3.66/44045/2018, 2252.1.3.69/44437/2018, 2252.1.3.71/44439/2018, 2252.1.3.73/44441/2018, 2252.1.3.79/44998/2018, 2252.1.3.83/48940/2018 και 2252.1.3.98/68217/2018, αναπροσαρμόζεται κατά ποσοστό 10% από 01/04/2020 ανά δρομολογιακή περίοδο και μέχρι τη λήξη ισχύος τους".

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το άρθρο 20 Ν.4625/2019,ΦΕΚ Α 139/31.8.2019: "1. Οι συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας υπ` αριθμ.25/2009, 28/2009, 29/2009, 79/2009, 80/2009, 95/2009, 97/2009,3328.1.7.8/01/2010, 2252.1.3.54/43960/2018, 2252.1.3.67/44046/2018, 2252.1.3.70/44438/2018, 2252.1.3.72/44440/2018, 2252.1.3.78/44846/2018, 2252.1.3.66/44045/2018, 2252.1.3.69/44437/2018, 2252.1.3.71/44439/2018, 2252.1.3.73/44441/2018, 2252.1.3.79/44998/2018, 2252.1.3.83/48940/2018 και 2252.1.3.98/68217/2018, καθώς και συμβάσεις η ισχύς των οποίων λήγει εντός του τρέχοντος έτους, που έχουν συναφθεί κατ` εκτέλεση του άρθρου όγδοου του ν. 2932/2001 (Α` 145) βαρύνουν τις πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής (ΥΝΑΝΠ) για τα δρομολόγια που θα εκτελεσθούν έως την 31.12.2019, ενώ για τα δρομολόγια που εκτελούνται μετά την ημερομηνία αυτή βαρύνουν το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής.
2. Νέες συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας που εκτελούνται δυνάμει του άρθρου όγδοου του ν. 2932/2001 (Α` 145), καθώς και παρατάσεις υπάρχουσών συμβάσεων κατ` εφαρμογή της παραγράφου 10 του άρθρου όγδοου του ν. 2932/2001 (Α` 145) βαρύνουν το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής".

16) Ν. 3755 (ΦΕΚ Α` 52/30.03.2009) Κύρωση της Σύμβασης παραχώρησης των λιμενικών εγκαταστάσεων των προβλητών II και III του σταθμού εμπορευματοκιβωτίων της ανώνυμης εταιρείας "Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς Α.Ε." (ΟΛΠ Α.Ε.) και ρύθμιση συναφών θεμάτων

Άρθρο έκτο

Έλεγχος νομιμότητας συμβάσεων ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας από το Ελεγκτικό Συνέδριο

1. Κατ' εξαίρεση των προβλεπομένων στις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 19 του π.δ. 774/1980 (ΦΕΚ 189Α) όπως ισχύουν, οι συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας για την εκτέλεση δρομολογίων στις θαλάσσιες ενδομεταφορές, οι οποίες καταρτίζονται με βάση τις διατάξεις της παραγράφου 5 του άρθρου ογδόου του ν.2982/2001 (ΦΕΚ 145 Α) που προστέθηκαν με το άρθρο 27 του ν.δ.3011/2006 (ΦΕΚ 268 Α) μπορούν να συναφθούν και χωρίς να έχει υποβληθεί προηγουμένως στο Ελεγκτικό Συνέδριο για τη διενέργεια ελέγχου νομιμότητας τους, σχέδιο σύμβασης με το σχετικό φάκελο ή και πριν την ολοκλήρωση του παραπάνω ελέγχου. Στις περιπτώσεις αυτές η συναφθείσα σύμβαση και ο σχετικός φάκελος υποβάλλονται στο Ελεγκτικό Συνέδριο εντός προθεσμίας δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από τη υπογραφή της. Εάν η σύμβαση και ο σχετικός φάκελος δεν υποβληθούν εντός της ανωτέρω προθεσμίας ή εάν ο έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποβεί αρνητικός η σύμβαση θεωρείται ως μηδέποτε συναφθείσα.

2. Συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας για την εκτέλεση δρομολογίων στις θαλάσσιες ενδομεταφορές, οι οποίες καταρτίσθηκαν μέχρι την έναρξη της ισχύος του άρθρου αυτού, με βάση τις διατάξεις της παραγράφου 5 του άρθρου ογδόου του ν. 2932/2001 (ΦΕΚ 145Α) που προστέθηκαν με το άρθρο 27 του ν. 3511/2006 (ΦΕΚ 258 Α) χωρίς να προηγηθεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο ο προβλεπόμενος στις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 19 του Π.Δ 774/1980 (ΦΕΚ 189 Α), όπως ισχύουν έλεγχος νομιμότητας τους ή ο έλεγχος που διενεργήθηκε απέβη αρνητικός λόγω της μη προηγούμενης τήρησης της διαδικασίας των πιο πάνω διατάξεων που τον προβλέπουν θεωρούνται νόμιμοι.

«3. Συμβάσεις ανάθεσης δημόσιων έργων και υπηρεσιών, που συνάπτονται συνεπεία διεθνούς ανοικτού διαγωνισμού και αφορούν τη ναυπηγοεπισκευαστική βιομηχανία, θεωρούνται ότι συνάπτονται νόμιμα ακόμη και όταν ο έλεγχος νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποβαίνει αρνητικός: α) για την υπέρβαση του ύψους του προϋπολογισθέντος τιμήματος και αοριστία της σύμβασης, εφόσον οι εργασίες που θα παρασχεθούν και με τις οποίες θα υλοποιηθεί το έργο σύμφωνα με τις διαγωνιστικές προδιαγραφές δεν υπερβαίνουν σε αξία το προϋπολογισθέν τίμημα, β) για μη παράθεση συγκριτικών στοιχείων που βεβαιώνουν το συμφέρον της προσφοράς του αναδόχου και γ) για μη ταύτιση του σχεδίου της σύμβασης, που περιλαμβανόταν στην προκήρυξη, με το υποβληθέν για έλεγχο από το Ελεγκτικό Συνέδριο, εφόσον κατά την αιτιολογημένη γνώμη της αναθέτουσας αρχής, δεν επέρχεται βλάβη για το δημόσιο συμφέρον. Η παρούσα διάταξη είναι ειδική και κατ'εξαιρέση ισχύει από τη δημοσίευση της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και εφαρμόζεται και σε σχέδια συμβάσεων που έχουν ελεγχθεί από το 2012, έως και τη δημοσίευσή της.»

***Η παρ. 3 προστέθηκε με το όγδοο άρθρο του Ν.4183/2013 (ΦΕΚ Α 186/11.9.2013) και με έναρξη ισχύος από 29/08/2013.

17) Άρθρο 15 του Ν. 4625/2019: Ρυθμίσεις του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών και άλλες επείγουσες διατάξεις (ΦΕΚ Α' 139/31.08.2019)

Άρθρο 15

Μεταφορά μαθητών κατά το σχολικό έτος 2019 - 2020

1. Στις περιπτώσεις των εκκρεμών έως την έναρξη του σχολικού έτους 2019 - 2020 διαγωνισμών, τους οποίους προκήρυξαν οι Περιφέρειες για τη μεταφορά μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημοσίων σχολείων, η Οικονομική Επιτροπή μπορεί, κατ' εξαίρεση των κείμενων διατάξεων, να αποφασίζει την ανάθεση της εκτέλεσης των σχετικών δρομολογίων στους προσωρινούς μειοδότες ή προσωρινούς

αναδόχους μέχρι την ολοκλήρωση των διαγωνισμών με την υπογραφή των οικείων συμβάσεων και πάντως το αργότερο μέχρι 30.6.2020.

2. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες:

α) δεν κατέστη εφικτό από τις οικείες περιφέρειες να προκηρύξουν διαγωνισμούς,

β) προέκυψαν νέες ανάγκες μετά την προκήρυξη των διαγωνισμών,

γ) υπάρχουν αδιάθετα δρομολόγια για τα οποία είτε δεν υποβλήθηκαν προσφορές είτε οι υποβληθείσες προσφορές κρίθηκαν μη κατάλληλες,

δ) δεν έχουν αναδειχθεί μειοδότες ή προσωρινοί ανάδοχοι στους εκκρεμείς διαγωνισμούς, η Οικονομική Επιτροπή μπορεί με απόφασή της να παρατείνει έως 30.6.2020, την εκτέλεση των συμβάσεων που ήταν σε ισχύ στις 30.6.2019. Σε κάθε περίπτωση, λαμβάνονται υπόψη κριτήρια οικονομικότητας και εξασφάλισης συνθηκών γνήσιου ανταγωνισμού.

3. Οι δαπάνες μεταφοράς μαθητών δημόσιων σχολείων, που αφορούν και πραγματοποιούνται μέχρι και το σχολικό έτος 2019 - 2020, μέχρι τη σύναψη της σχετικής σύμβασης μεταφοράς καταβάλλονται νόμιμα, εφόσον ο οικείος Περιφερειάρχης βεβαιώνει με σχετική πράξη του την εκτέλεση της μεταφοράς των μαθητών και εφόσον το ύψος της σχετικής δαπάνης είναι σύμφωνο με την απόφαση ανάθεσης της οικείας Οικονομικής Επιτροπής.

4. Στις ανωτέρω περιπτώσεις, το συμβατικό κόστος εκάστου δρομολογίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τη μεγίστη αποζημίωση που προκύπτει από την εφαρμογή της 50025/2018 (Β' 4217) κοινής υπουργικής απόφασης.

5. Τα κατακυρωτικά έγγραφα των προσωρινών μειοδοτών των ηλεκτρονικών διαγωνισμών μεταφοράς μαθητών των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος, όπως αυτά ορίζονται από τον ν. 4412/2016 (Α' 147), γίνονται αποδεκτά, εφόσον κατατεθούν σε φυσική μορφή ενώπιον της Οικονομικής Επιτροπής μετά από απόφασή της και σε χρόνο τον οποίο αυτή ορίζει.

18) Άρθρο τρίτο της από 25.2.2020 ΠΝΠ «Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης κορωνοϊού» (Α 42), που κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4682/2020 (ΦΕΚ Α' 76/03.04.2020)

Άρθρο τρίτο

Ζητήματα δημοσίων συμβάσεων

1. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από τη δημοσίευση της παρούσας και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης κορωνοϊού, η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας Α.Ε.» δύναται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, να απευθύνει πρόσκληση για απευθείας αγορά υγειονομικού υλικού, ατομικών μέτρων προστασίας και φαρμάκων προς τον σκοπό της κάλυψης της έκτακτης ανάγκης προστασίας της δημόσιας υγείας. Η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα της εταιρείας για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και δύναται να απευθύνεται σε κάθε επιχείρηση πώλησης και διάθεσης υγειονομικού υλικού και φαρμάκων. Η σύμβαση

συνάπτεται με μοναδικά κριτήρια τη χαμηλότερη προσφορά και την επίτευξη αγοράς ικανών ποσοτήτων για την αντιμετώπιση των έκτακτων υγειονομικών αναγκών.

2. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από τη δημοσίευση της παρούσας και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διάδοσης κορωνοϊού, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας κάθε αναγκαίου υγειονομικού υλικού, πάσης φύσεως φαρμάκων, κάθε ενδεδειγμένου μέσου ατομικής ή συλλογικής προστασίας από τη διάδοση του κορωνοϊού μπορούν να διενεργούνται από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Υγείας ή να ανατίθενται από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Υγείας στην Εθνική Κεντρική Αρχή Προμηθειών Υγείας (ΕΚΑΠΥ) κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων. Η ΕΚΑΠΥ ή η οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Υγείας απευθύνει πρόσκληση για απευθείας αγορά υγειονομικού υλικού, ατομικών μέτρων προστασίας και φαρμάκων προς τον σκοπό της κάλυψης της ανωτέρω έκτακτης ανάγκης. Η πρόσκληση αναρτάται μέσω της ιστοσελίδας του Υπουργείου για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και δύναται να απευθύνεται σε κάθε επιχείρηση πώλησης και διάθεσης υγειονομικού υλικού και φαρμάκων. Η σύμβαση συνάπτεται με μοναδικά κριτήρια τη χαμηλότερη προσφορά και την επίτευξη αγοράς ικανών ποσοτήτων για την αντιμετώπιση των έκτακτων υγειονομικών αναγκών.

19) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1008/2008 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 24ης Σεπτεμβρίου 2008 σχετικά με κοινούς κανόνες εκμετάλλευσης των αεροπορικών γραμμών στην Κοινότητα [\(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ\)](#)

[...]

Άρθρο 16

Γενικές αρχές για τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας

1. Ένα κράτος μέλος, κατόπιν διαβουλεύσεων με άλλα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη και αφού ενημερώσει την Επιτροπή, τους σχετικούς αερολιμένες και τους αερομεταφορείς που εκτελούν το δρομολόγιο αυτό, μπορεί να επιβάλλει υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας σε τακτικές αεροπορικές γραμμές μεταξύ αερολιμένα της Κοινότητας και αερολιμένα που εξυπηρετεί περιφερειακή περιοχή ή περιοχή ανάπτυξης που βρίσκεται στο έδαφός του, ή γραμμή η οποία έχει χαμηλή κίνηση, εφόσον η γραμμή αυτή θεωρείται δρομολόγιο ζωτικής σημασίας για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιφέρειας την οποία εξυπηρετεί ο αερολιμένας. Η υποχρέωση αυτή επιβάλλεται μόνο στο μέτρο που απαιτείται προκειμένου να εξασφαλίζεται, στο συγκεκριμένο δρομολόγιο, ελάχιστη εξυπηρέτηση τακτικών αεροπορικών γραμμών που πληρούν καθορισμένα κριτήρια συνέχειας, τακτικότητας, τιμολόγησης ή ελάχιστης μεταφορικής ικανότητας, τα οποία ο αερομεταφορέας δεν επρόκειτο άλλως να αναλάβει εάν ελάμβανε αποκλειστικά υπόψη το εμπορικό συμφέρον του.

Τα συγκεκριμένα πρότυπα που επιβάλλονται σε διαδρομή υποκείμενη στην παροχή δημόσιας υπηρεσίας καθορίζονται με διαφάνεια και χωρίς την εισαγωγή διακρίσεων.

2. Εφόσον, με άλλα μεταφορικά μέσα, είναι αδύνατον να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη παροχή υπηρεσίας με συχνότητα τουλάχιστον δύο φορές ημερησίως, τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη μπορούν να συμπεριλαμβάνουν στην υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας τον όρο ότι κάθε κοινοτικός αερομεταφορέας που σκοπεύει να εκμεταλλευθεί το δρομολόγιο πρέπει να παρέχει εγγύηση ότι θα το εκμεταλλευθεί για ορισμένο διάστημα, το οποίο θα οριστεί αργότερα, σύμφωνα με τους λοιπούς όρους της υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας.

3. Η αναγκαιότητα και η επάρκεια προτεινόμενης υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας εκτιμάται από το κράτος μέλος/τα κράτη μέλη με βάση:

- α) την αναλογικότητα μεταξύ της προτεινόμενης υποχρέωσης και των αναγκών οικονομικής ανάπτυξης της συγκεκριμένης περιοχής,
- β) τη δυνατότητα προσφυγής σε άλλους τρόπους μεταφοράς και τη δυνατότητα των εν λόγω μέσων να ικανοποιούν τις υπό εξέταση μεταφορικές ανάγκες, ιδίως όταν υπάρχουν σιδηροδρομικές γραμμές εξυπηρετούν το προτεινόμενο δρομολόγιο με χρόνο ταξιδιού μικρότερο των τριών ωρών και με επαρκή συχνότητα, συνδέσεις και κατάλληλα ωράρια,
- γ) τους αεροπορικούς ναύλους και όρους που μπορούν να προσφερθούν στους χρήστες,
- δ) το συνδυασμένο αποτέλεσμα όλων των αερομεταφορέων που εκμεταλλεύονται ή σκοπεύουν να εκμεταλλευθούν ένα δρομολόγιο.

4. Όταν κράτος μέλος επιθυμεί να επιβάλει υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας, κοινοποιεί το πλήρες κείμενο της προτεινόμενης επιβολής υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας στην Επιτροπή, τα άλλα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, τους αερολιμένες και τους αερομεταφορείς που εκμεταλλεύονται το συγκεκριμένο δρομολόγιο.

Η Επιτροπή δημοσιεύει ενημερωτική ανακοίνωση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην οποία:

- α) προσδιορίζονται οι δύο αερολιμένες που συνδέει το συγκεκριμένο δρομολόγιο και οι πιθανές ενδιάμεσες στάσεις,
- β) σημειώνεται η ημερομηνία έναρξης ισχύος της υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας, και
- γ) αναγράφεται η πλήρης διεύθυνση στην οποία διατίθεται αμελλητί και δωρεάν από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος το κείμενο και κάθε πληροφορία και/ή τεκμηρίωση σχετικά με την υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας.

5. Κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις της παραγράφου 4, όσον αφορά τα δρομολόγια στα οποία ο αριθμός των επιβατών που αναμένεται να χρησιμοποιούν την αεροπορική γραμμή είναι κατώτερος των 10 000 ετησίως, η προκήρυξη πληροφόρησης σχετικά με υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας δημοσιεύεται είτε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε στην εθνική επίσημη εφημερίδα του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

6. Η ημερομηνία έναρξης ισχύος της υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας δεν είναι δυνατόν να προηγείται της ημερομηνίας δημοσίευσης της ενημερωτικής ανακοίνωσης στην οποία αναφέρεται το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 4.

7. Όταν έχει επιβληθεί υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2, οι κοινοτικοί αερομεταφορείς μπορούν να πωλήσουν αποκλειστικά και μόνο θέσεις, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω αεροπορική γραμμή πληροί όλες τις απαιτήσεις της υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Η εν λόγω αεροπορική γραμμή θεωρείται, κατά συνέπεια, τακτική αεροπορική γραμμή.

8. Όταν έχει επιβληθεί υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2, οποιοσδήποτε άλλοι κοινοτικοί αερομεταφορείς μπορούν ανά πάσα στιγμή να αρχίσουν την εκμετάλλευση τακτικών αεροπορικών γραμμών που πληρούν τις απαιτήσεις της υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας περιλαμβανομένης της περιόδου εκμετάλλευσης που ενδέχεται να απαιτείται σύμφωνα με την παράγραφο 2.

9. Κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις της παραγράφου 8, εάν κανένας κοινοτικός αερομεταφορέας δεν έχει αρχίσει ή δεν μπορεί να αποδείξει ότι είναι έτοιμος να αρχίσει την εκμετάλλευση βιώσιμων τακτικών αεροπορικών γραμμών σε δρομολόγιο για το οποίο έχει επιβληθεί υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να περιορίσει την πρόσβαση στις τακτικές αεροπορικές γραμμές στο συγκεκριμένο δρομολόγιο σε ένα μόνο κοινοτικό αερομεταφορέα για μέγιστο χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών, μετά την πάροδο του οποίου η κατάσταση πρέπει να επανεξετάζεται.

Το εν λόγω χρονικό διάστημα μπορεί να ανέλθει σε πέντε έτη εάν η υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας επιβάλλεται σε δρομολόγιο προς αερολιμένα που εξυπηρετεί

ιδιαίτερα απομακρυσμένη περιοχή, κατά την έννοια του άρθρου 299 παράγραφος 2 της συνθήκης.

10. Το δικαίωμα εκμετάλλευσης των γραμμών στις οποίες αναφέρεται η παράγραφος 9 παρέχεται με δημόσιο διαγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 17, είτε για μεμονωμένο δρομολόγιο, είτε, στις περιπτώσεις που αυτό δικαιολογείται για λόγους επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας, για μία ομάδα δρομολογίων, σε οποιονδήποτε κοινοτικό αερομεταφορέα πληροί της προϋποθέσεις εκμετάλλευσης των γραμμών αυτών. Για λόγους διοικητικής αποτελεσματικότητας, το κράτος μέλος μπορεί να δημοσιεύσει ενιαία πρόσκληση υποβολής προσφορών για διάφορα δρομολόγια.

11. Μια υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας θεωρείται ότι έχει λήξει, εφόσον δεν εκτελεσθεί τακτική αεροπορική γραμμή στο δρομολόγιο που υπόκειται στη συγκεκριμένη υποχρέωση για περίοδο δώδεκα μηνών.

12. Εάν ο κοινοτικός αερομεταφορέας που έχει επιλεγεί σύμφωνα με το άρθρο 17 διακόψει αιφνίδια την αεροπορική γραμμή, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, να επιλέξει με αμοιβαία συμφωνία διαφορετικό κοινοτικό αερομεταφορέα, ο οποίος θα εκτελεί την υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας για χρονική περίοδο έως επτά μηνών, μη ανανεούμενη, με τους εξής όρους:

α) κάθε οικονομικό αντιστάθμισμα που καταβάλλει το κράτος μέλος χορηγείται σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφος 8·

β) η επιλογή πραγματοποιείται μεταξύ κοινοτικών αερομεταφορέων σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας και της μη εισαγωγής διακρίσεων·

γ) αρχίζει νέα διαδικασία πρόσκλησης για υποβολή προσφορών.

Η Επιτροπή και το (τα) ενδιαφερόμενο(-α) κράτος(-η) μέλος(-η) ενημερώνονται αμελλητί σχετικά με την εν λόγω έκτακτη διαδικασία και τους λόγους που την υπαγόρευαν. Η Επιτροπή, ύστερα από αίτηση κράτους μέλους ή με δική της πρωτοβουλία, μπορεί, σύμφωνα με τη διαδικασία στην οποία παραπέμπει το άρθρο 25 παράγραφος 2, να αναστείλει τη διαδικασία, εφόσον κρίνει ότι σύμφωνα με την εκτίμησή της δεν πληροί τις απαιτήσεις της παρούσας παραγράφου ή εφόσον αντιβαίνει καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο στην κοινοτική νομοθεσία.

Άρθρο 17

Διαδικασία δημόσιου διαγωνισμού για υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας

1. Ο δημόσιος διαγωνισμός κατά το άρθρο 16 παράγραφος 10 πραγματοποιείται σύμφωνα με τη διαδικασία των παραγράφων 2 έως 10 του παρόντος άρθρου.

2. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος κοινοποιεί το πλήρες κείμενο της πρόσκλησης υποβολής προσφορών στην Επιτροπή εκτός αν, σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 5, έχει κοινοποιήσει την υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας με δημοσίευση προκήρυξης στην εθνική επίσημη εφημερίδα του. Στην περίπτωση αυτή, ο διαγωνισμός δημοσιεύεται επίσης στην εθνική επίσημη εφημερίδα.

3. Η πρόσκληση υποβολής προσφορών και η επακόλουθη σύμβαση διέπουν, μεταξύ άλλων:

α) τις προδιαγραφές που απαιτούνται για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας,

β) τους κανόνες σχετικά με την τροποποίηση και λύση της σύμβασης, ιδίως σε περίπτωση απρόβλεπτων μεταβολών,

γ) τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης,

δ) κυρώσεις σε περίπτωση αθέτησης της σύμβασης,

ε) αντικειμενικές και διαφανείς παραμέτρους, βάσει των οποίων υπολογίζεται το αντιστάθμισμα, εφόσον υπάρχει, για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας.

4. Η Επιτροπή γνωστοποιεί την πρόσκληση υποβολής προσφορών με ενημερωτική ανακοίνωση που δημοσιεύει στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η προθεσμία υποβολής των προσφορών λήγει τουλάχιστον δύο μήνες μετά τη δημοσίευση

της εν λόγω ενημερωτικής ανακοίνωσης. Σε περίπτωση που ο διαγωνισμός αφορά δρομολόγιο στο οποίο η πρόσβαση έχει ήδη περιορισθεί σε έναν αερομεταφορέα σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 9, η πρόσκληση υποβολής προσφορών δημοσιεύεται τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την έναρξη της νέας εκχώρησης, έτσι ώστε να εκτιμηθεί η αναγκαιότητα συνέχισης της περιορισμένης πρόσβασης.

5. Η ενημερωτική ανακοίνωση περιέχει τις εξής πληροφορίες:

- α) το (τα) ενδιαφερόμενο(-α) κράτος(-η) μέλος(-η),
- β) τη σχετική αεροπορική γραμμή,
- γ) τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης,
- δ) την πλήρη διεύθυνση, όπου διατίθεται χωρίς καθυστέρηση και δωρεάν από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος το κείμενο και κάθε πληροφορία ή/και τεκμηρίωση σχετική με την υποχρέωση δημόσιας υπηρεσίας,
- ε) την προθεσμία υποβολής των προσφορών.

6. Το (τα) ενδιαφερόμενο(-α) κράτος(-η) μέλος(-η) κοινοποιεί(-ούν) αμελλητί και δωρεάν κάθε σχετική πληροφορία και έγγραφο που θα ζητήσει όποιος ενδιαφέρεται για το δημόσιο διαγωνισμό.

7. Η επιλογή μεταξύ των υποβληθεισών προτάσεων διενεργείται το συντομότερο δυνατό, αφού ληφθεί υπόψη η επάρκεια της παρεχόμενης υπηρεσίας και ιδίως το αντίτιμο και οι όροι που μπορούν να προσφερθούν στους χρήστες, καθώς και το κόστος τυχόν αντισταθμίσματος που απαιτεί(-ούν) το (τα) κράτος(-η) μέλος(-η).

8. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορεί να αποζημιώνει αερομεταφορέα, ο οποίος έχει επιλεγεί, δυνάμει της παραγράφου 7, για την τήρηση των προδιαγραφών που απαιτούνται για την επιβληθείσα, σύμφωνα με το άρθρο 16, παροχή δημόσιας υπηρεσίας. Το εν λόγω αντιστάθμισμα δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό που απαιτείται για να καλυφθεί το καθαρό κόστος που προκύπτει από την εκπλήρωση κάθε υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων του αερομεταφορέα και ευλόγου κέρδους.

9. Η Επιτροπή ενημερώνεται εγγράφως και αμελλητί για τα αποτελέσματα του δημόσιου διαγωνισμού και την επιλογή από το κράτος μέλος, μεταξύ άλλων ως προς:

- α) τους αριθμούς, τα ονοματεπώνυμα και τις εταιρικές πληροφορίες των υποψηφίων,
- β) τα επιχειρησιακά στοιχεία που περιέχουν οι προσφορές,
- γ) το αντιστάθμισμα που ζητείται στις προσφορές,
- δ) το ονοματεπώνυμο του επιλεγέντος υποψηφίου.

10. Η Επιτροπή, κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους ή με δική της πρωτοβουλία, μπορεί να ζητήσει από τα κράτη μέλη να της διαβιβάσουν, εντός ενός μηνός, όλα τα σχετικά έγγραφα που αφορούν την επιλογή αερομεταφορέα για την παροχή υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας. Σε περίπτωση που τα ζητούμενα έγγραφα δεν διαβιβασθούν εμπρόθεσμα, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει την αναστολή του διαγωνισμού σύμφωνα με τη διαδικασία στην οποία παραπέμπει το άρθρο 25 παράγραφος 2.

Άρθρο 18

Εξέταση των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι κάθε απόφαση που λαμβάνεται σύμφωνα με τα άρθρα 16 και 17 μπορεί να επανεξετάζεται αποτελεσματικά, και, ιδίως, το ταχύτερο δυνατό όταν το αιτιολογικό που προβάλλεται είναι ότι η εν λόγω απόφαση παραβιάζει το κοινοτικό δίκαιο ή τους εθνικούς κανόνες που θέτουν σε εφαρμογή το δίκαιο αυτό.

Ειδικότερα, κατόπιν αίτησης κράτους μέλους ή με δική της πρωτοβουλία, η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τα κράτη μέλη να διαβιβάσουν, εντός δύο μηνών:

- α) έγγραφο το οποίο να δικαιολογεί την ανάγκη επιβολής υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας και να βεβαιώνει τη συμβατότητά της με τα κριτήρια του άρθρου 16·
- β) ανάλυση της οικονομίας της περιοχής·

γ) ανάλυση της αναλογικότητας μεταξύ των προτεινόμενων υποχρεώσεων και των στόχων οικονομικής ανάπτυξης·

δ) ανάλυση των αεροπορικών γραμμών που τυχόν υπάρχουν και άλλων διαθέσιμων τρόπων μεταφοράς, οι οποίοι θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως υποκατάστατο της προτεινόμενης υποχρέωσης.

2. Η Επιτροπή, ύστερα από αίτηση κράτους μέλους που θεωρεί ότι οι όροι των άρθρων 16 και 17 περιορίζουν αδικαιολόγητα την ανάπτυξη δρομολογίου, ή και με δική της πρωτοβουλία, ερευνά το θέμα και αποφασίζει, μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από την παραλαβή της αίτησης, και σύμφωνα με τη διαδικασία στην οποία παραπέμπει το άρθρο 25 παράγραφος 2, συνεκτιμώντας όλους τους σχετικούς παράγοντες, εάν τα άρθρα 16 και 17 πρέπει να εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται για το εν λόγω δρομολόγιο.

[...]

20) Άρθρο 2 παρ. 23 του Ν. 2621/1998 (ΦΕΚ Α' 136/23.6.1998) “ Ρύθμιση θεμάτων οργάνωσης και λειτουργίας των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και άλλες διατάξεις”

Άρθρο 2 παρ. 23

"23. Στις εξαιρέσεις της παρ. 8 του [άρθρου 6](#) του ν. [2527/1997](#) (Α' 206) και της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου 33/2006 (Α' 280) "καθώς και του περιορισμού της παρ. 3 του [άρθρου 37](#) του Ν. [3986/2011](#)", όπως ισχύουν, περιλαμβάνονται και οι συμβάσεις μίσθωσης έργου "οι συμβάσεις με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, ή με οποιαδήποτε άλλη νομική μορφή συμβάσεις", του προσωπικού που απασχολείται για την εκτέλεση έργων "ή την υποστήριξη υπηρεσιών", από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.), τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου για την αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας και των κονδυλίων έρευνας των Α.Ε.Ι., την Ακαδημία Αθηνών, την Ανεξάρτητη Αρχή για τη Διασφάλιση και Πιστοποίηση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ), τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων (Ε.Ο.Π.Π.), το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), τα ερευνητικά κέντρα και ινστιτούτα, συμπεριλαμβανομένων αυτών της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (Γ.Γ.Ε.Τ.), τον Ειδικό Λογαριασμό του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.), το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.), το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, το Ινστιτούτο Νεολαίας, το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.), «το Ίδρυμα Ποιμαντικής Επιμόρφωσης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών (Ι.Π.Ε.)» και το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» (Ι.Τ.Υ.Ε.), στο πλαίσιο συγκεκριμένου επιδοτούμενου, συγχρηματοδοτούμενου ή αυτοχρηματοδοτούμενου προγράμματος "ή προγράμματος ή έργου χρηματοδοτούμενου από ίδιους πόρους που δεν βαρύνουν τον τακτικό τους προϋπολογισμό ή την κρατική τους επιχορήγηση".

***Οι εντός "" λέξεις μετά το τέλος της παρένθεσης «(Α' 280)», μετά το κόμμα στη λέξη «έργου», μετά τη λέξη «έργων» και η εντός "" φράση στο τέλος της παραγράφου προστέθηκαν με την παρ.1 του άρθρου 6 της από 30/12/2015 ΠΝΠ (ΦΕΚ Α 184/30-12-2015), η οποία κυρώθηκε με το Νόμο υπ' αριθμ. 4366 (ΦΕΚ Α 18/15.2.2016) άρθρο δεύτερο.

*** Η φράση «το Ίδρυμα Ποιμαντικής Επιμόρφωσης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών (Ι.Π.Ε.)» της παρ.23 προστέθηκε με το άρθρο έκτο παρ.1 περ.1 του ν. [4218/2013](#), ΦΕΚ Α 268/10.12.2013, με έναρξη ισχύος από 9/8/2013 σύμφωνα με το έβδομο άρθρο του αυτού νόμου .

*** Η παρ.23, η οποία είχε καταργηθεί με την παρ. 23 άρθρου ένατου ν. [4057/2012](#), επανήλθε σε ισχύ (όπως είχε τροποποιηθεί με την παρ. 11 του [άρθρου 58](#) του ν. [4009/2011](#)) δυνάμει της παρ.1 [άρθρου 10](#) Ν.[4076/2012](#), ΦΕΚ Α 159/10.8.2012, σύμφωνα με την οποία: "Οι προβλέψεις της παρ. 23 του άρθρου 2 του ν. 2621/1998 ισχύουν και για τους φορείς που διαδέχθηκαν ως καθολικοί διάδοχοι αυτούς που αναφέρονται στην ανωτέρω παράγραφο, δυνάμει συγχώνευσης δι' απορρόφησης. Στους φορείς που αναφέρονται στο άρθρο 2 παρ. 23 του ν. 2621/1998 προστίθεται και το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά την παρ.2 [άρθρ.19](#) Ν.[3404/2005](#), ΦΕΚ Α 260/17.10.2005: "2. Η παράγραφος 23 του άρθρου 2 του ν.2621/1998, όπως τροποποιήθηκε από την παράγραφο 9 του [άρθρου 1](#) του ν. [2942/2001](#) (ΦΕΚ 202 Α') και την παράγραφο 40 του [άρθρου 13](#) του ν. [3149/2003](#) (ΦΕΚ 141 Α) και αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του [άρθρου 14](#) του ν. [3369/2005](#) (ΦΕΚ 171 Α') ισχύει και για το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας".

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με την παρ.2 [άρθρου 9](#) Ν.[3577/2007](#), ΦΕΚ Α 130/8.6.2007, ορίζεται ότι: "2. Η διάταξη της παραγράφου 23 του άρθρου 2 του ν. 2621/1998, όπως αντικαταστάθηκε από την παράγραφο 2 του [άρθρου 14](#) του ν. [3369/2005](#) (ΦΕΚ 171 Α'), εφαρμόζεται και για τις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου και τις συμβάσεις μίσθωσης έργου του προσωπικού που απασχολείται για την εκτέλεση έργων από το Ινστιτούτο Νεολαίας, στο πλαίσιο συγκεκριμένου επιδοτούμενου, συγχρηματοδοτούμενου ή αυτοχρηματοδοτούμενου προγράμματος".

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά την παράγραφο 7 [άρθρου 42](#) Ν.[4030/2011](#), ΦΕΚ Α 249/25.11.2011: "7. Στις διατάξεις της παραγράφου 23 του άρθρου 2 του ν. 2621/1998 (Α' 136), όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 11 του [άρθρου 58](#) του ν. [4009/2011](#) (Α' 195), υπάγεται και το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΚΑΠΕ) για τις συμβάσεις μίσθωσης έργου του προσωπικού που συνάπτονται στο πλαίσιο συγκεκριμένου επιδοτούμενου, συγχρηματοδοτούμενου ή αυτοχρηματοδοτούμενου προγράμματος".

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με τη παράγραφο 1 [άρθρου 37](#) Ν.[4115/2013](#), ΦΕΚ Α 24/30.1.2013, ορίζεται ότι: "1. Στους φορείς που αναφέρονται στο άρθρο 2 παρ. 23 του ν. 2621/1998 (Α' 136) όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 11 του [άρθρου 58](#) του ν. [4009/2011](#) (Α' 195), προστίθενται και οι τεχνολογικοί φορείς της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας".

21) Αριθμ. 137675/ΕΥΘΥ1016 (ΦΕΚ Β' 5968/31.12.2018) «Αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 110427/ΕΥΘΥ/1020/20.10.2016 (ΦΕΚ Β' 3521) υπουργικής απόφασης με τίτλο «Τροποποίηση και αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.7.2015 (ΦΕΚ Β' 1822) υπουργικής απόφασης "Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 - Έλεγχοι νομιμότητας δημοσίων συμβάσεων συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ΕΣΠΑ 2014-2020 από Αρχές Διαχείρισης και Ενδιάμεσους Φορείς - Διαδικασία ενστάσεων επί των αποτελεσμάτων αξιολόγησης πράξεων"»

[...]

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Άρθρο 11

Δαπάνες στη βάση του πραγματικού κόστους

1. Ως πραγματικές νοούνται οι δαπάνες που αντιστοιχούν σε πληρωμές που έχουν πραγματοποιηθεί από τους δικαιούχους, δικαιολογούνται από τους όρους και τους στόχους των εγκεκριμένων πράξεων, προβλέπονται στην απόφαση ένταξης ή στην απόφαση χρηματοδότησης για τις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων και τεκμηριώνονται από εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά στοιχεία ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας εκτός αν οι ειδικοί κανονισμοί για κάθε Ταμείο προβλέπουν αλλιώς.
2. Οι πραγματικές δαπάνες θα πρέπει να είναι εύλογες, τεκμηριωμένες και σύμφωνες με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Εύλογες χαρακτηρίζονται οι δαπάνες όταν υπάρχουν αντικειμενικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι δεν υπερβαίνουν τις τρέχουσες τιμές της αγοράς ή το σύνηθες κόστος του δικαιούχου για το φυσικό αντικείμενο στο οποίο αντιστοιχούν.
3. Πραγματική δαπάνη η οποία αντιστοιχεί σε περισσότερες από μία πράξεις / δραστηριότητες επιμερίζεται στη βάση αντικειμενικής μεθόδου κατανομής η οποία διασφαλίζει τη μη διπλή χρηματοδότηση της ίδιας δαπάνης και την αποζημίωσή της μέχρι το 100% αυτής. Η προτεινόμενη μέθοδος κατανομής για τον επιμερισμό εγκρίνεται από τη Διαχειριστική Αρχή.
4. Οι συνεισφορές σε είδος από το δικαιούχο ή τρίτο προς το δικαιούχο μέρος που συμμετέχει στην πράξη, για την υλοποίηση της πράξης, θεωρούνται πραγματικές δαπάνες του δικαιούχου εάν πληρούνται οι σχετικοί όροι του άρθρου 14 παρούσας. Μισθοί και επιδόματα που πληρώνονται από τρίτο μέρος, προς όφελος των συμμετεχόντων σε δράσεις του ΕΚΤ και πιστοποιούνται από το δικαιούχο, αποτελούν συνεισφορές σε είδος.
5. Οι δαπάνες απόσβεσης παγίων στοιχείων του δικαιούχου που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση της πράξης θεωρούνται πραγματικές εφόσον τηρούνται οι διατάξεις του άρθρου 15 της παρούσας.
6. Δαπάνες για τις οποίες έχει αναληφθεί δέσμευση πληρωμής τους από τον δικαιούχο και δεν έχουν πληρωθεί δεν θεωρούνται πραγματικές δαπάνες. Επιταγές ή άλλες παρόμοιες μορφές ανάληψης υποχρέωσης (π.χ. επιταγές κατάρτισης, επιταγές, vouchers) θεωρούνται ως πραγματικές δαπάνες μετά την εξαργύρωσή τους και όχι κατά την παράδοσή τους.
7. Δαπάνες δημοσίων συμβάσεων οι οποίες συνάπτονται από το δικαιούχο ή για λογαριασμό του είναι πραγματικές ακόμα και αν οι διαδικασίες ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων εκτελούνται από τρίτο μέρος.
8. Οι δαπάνες που προσδιορίζονται και καταβάλλονται από το δικαιούχο βασιζόμενες σε τιμές μονάδας που καθορίζονται μέσω διαδικασιών ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων αποτελούν πραγματικές δαπάνες του δικαιούχου.
9. Στις περιπτώσεις πράξεων μη κρατικών ενισχύσεων, οι πληρωμές των πραγματικών δαπανών πρέπει να αποδεικνύονται μέσω της κίνησης του διακριτού τραπεζικού λογαριασμού που τηρείται για κάθε πράξη στην τράπεζα της Ελλάδας ή εφόσον προβλέπεται σε εμπορική τράπεζα.
10. Στη περίπτωση εταιρικών σχημάτων υλοποίησης μιας πράξης η μεταφορά χρημάτων από τον κύριο δικαιούχο σε εταίρο του σχήματος υλοποίησης δεν θεωρείται πραγματική δαπάνη.

11. Ως «λογιστικό έγγραφο ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας» νοείται κάθε έγγραφο το οποίο υποβάλλει ο δικαιούχος και το οποίο αιτιολογεί ότι η λογιστική εγγραφή αποτελεί πιστή και ανόθευτη εικόνα των εργασιών που εκτελέστηκαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α` 251/24.11.2014) και των αποφάσεων της Φορολογικής Διοίκησης που εξειδικεύουν τις διατάξεις του, καθώς και τις αποδεκτές λογιστικές πρακτικές.

Άρθρο 12

Δαπάνες για αμοιβές προσωπικού

1. Ως άμεσες δαπάνες προσωπικού ορίζονται οι δαπάνες για αμοιβές των φυσικών προσώπων τα οποία απασχολούνται για την προετοιμασία, τη διοίκηση / διαχείριση και την υλοποίηση της πράξης.

2. Στις περιπτώσεις πράξεων που δεν υλοποιούνται αποκλειστικά μέσω δημόσιας σύμβασης, οι άμεσες δαπάνες για αμοιβές προσωπικού του δικαιούχου που πιστοποιούνται βάσει κατάλληλων δικαιολογητικών εγγράφων, τα οποία καθιστούν εφικτή την εξακρίβωση του χρόνου απασχόλησης του προσωπικού στην πράξη για την εκτέλεση των ενεργειών που περιλαμβάνει και του κόστους του δικαιούχου για το χρόνο αυτό, αντιστοιχούν σε παραδοτέα της πράξης και προβλέπονται στην απόφαση ένταξης, αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες εάν πληρούν τους ακόλουθους όρους:

α) Το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου που απασχολείται στην πράξη συνδέεται με το δικαιούχο με σχέση εξαρτημένης εργασίας (σύμβαση εργασίας πλήρους ή μερικής απασχόλησης αορίστου χρόνου, σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου). Το προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη, οι ενέργειες που αναλαμβάνει και τα παραδοτέα στα οποία συμμετέχει και ο χρόνος απασχόλησης του σε αυτή σε σχέση με τις ενέργειες και τα παραδοτέα της πράξης, καθορίζεται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δικαιούχου.

β) Στις περιπτώσεις φορέων του δημοσίου τομέα, το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου που μισθοδοτείται από τον τακτικό προϋπολογισμό, απασχολείται στην πράξη για την εκτέλεση δραστηριοτήτων τις οποίες ο δικαιούχος δεν θα εκτελούσε εάν δεν είχε αναληφθεί η υλοποίηση της πράξης. Το προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη, οι ενέργειες που αναλαμβάνει και τα παραδοτέα στα οποία συμμετέχει και ο χρόνος απασχόλησης του σε αυτή σε σχέση με τις ενέργειες και τα παραδοτέα της πράξης, καθορίζεται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δικαιούχου.

γ) Τυχόν έκτακτο προσωπικό που απαιτείται για την υλοποίηση της πράξης απασχολείται από το δικαιούχο στη βάση σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου (πλήρους ή μερικής απασχόλησης). Στη σύμβαση προσδιορίζεται το αντικείμενο, ο χρόνος και η αμοιβή της απασχόλησης σε σχέση με τις ενέργειες και τα παραδοτέα της πράξης.

δ) Διασφαλίζεται τεκμηριωμένα η μη διπλή χρηματοδότηση των δαπανών από κάθε άλλη πηγή χρηματοδότησης.

ε) Στο προσωπικό του δικαιούχου που προσδιορίζεται σύμφωνα με τα στοιχεία α) έως και γ), δύναται να περιλαμβάνονται και τα μέλη συνεταιρισμών εργαζομένων σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ν. 4430/2016, υπό την προϋπόθεση ότι το σύστημα αμοιβών και οι όροι εργασίας των μελών του συνεταιρισμού που καθορίζεται από το καταστατικό τους ή από

ειδικές ρυθμίσεις εγκεκριμένες από τη Γενική Συνέλευση σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 6.α του ίδιου νόμου προσομοιάζει με αυτά της εξαρτημένης εργασίας και έχουν προσδιοριστεί ανεξάρτητα από τη συγχρηματοδοτούμενη πράξη.

3. Φυσικά πρόσωπα που συμβάλλονται με το Δικαιούχο με σύμβαση μίσθωσης έργου εντάσσονται στις άμεσες δαπάνες προσωπικού του δικαιούχου για το χρονικό διάστημα της υλοποίησης της σύμβασης, υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:

α) Στη σύμβαση προσδιορίζεται το συγκεκριμένο έργο που θα εκτελεστεί προσδιοριζόμενο σε σχέση με την συγχρηματοδοτούμενη πράξη, ο χρόνος εκτέλεσης και παράδοσης του, το συνολικό ποσό της αμοιβής του αντισυμβαλλόμενου φυσικού προσώπου, ο τόπος εκτέλεσης του έργου, καθώς και ότι το έργο συνδέεται αποκλειστικά με τις ανάγκες της συγχρηματοδοτούμενης πράξης για την οποία συνάπτεται.

β) Το φυσικό πρόσωπο εργάζεται κάτω από τις οδηγίες του δικαιούχου και, εάν δεν συμφωνηθεί διαφορετικά, στις εγκαταστάσεις του δικαιούχου, ή/και στον τόπο εκτέλεσης του έργου, αν είναι διαφορετικός. Η διάρκεια της σύμβασης δύναται να συμπίπτει ή να είναι μικρότερη από τη διάρκεια της συγχρηματοδοτούμενης πράξης.

γ) Το αποτέλεσμα της εργασίας ανήκει στον δικαιούχο.

δ) Η αμοιβή του φυσικού προσώπου, καθορίζεται με βάση τις χρονικές απαιτήσεις για την ολοκλήρωση του παρεχόμενου έργου και δεν είναι σημαντικά διαφορετική από αυτή που έχει ο δικαιούχος για το προσωπικό του το οποίο εκτελεί παρόμοια καθήκοντα ή αν δεν έχει τέτοιο προσωπικό, από αυτή που απαντάται στην αγορά για παρόμοια απασχόληση, προσόντα και εμπειρία. Η αμοιβή του φυσικού προσώπου πρέπει να συνδέεται άρρηκτα με τα στάδια υλοποίησης του έργου του. Ρήτρα καταβολής της αμοιβής τμηματικά κατά μήνα ή άλλο χρονικό όριο χωρίς συνάρτηση με την πρόοδο του έργου είναι μη επιλέξιμη.

ε) Το αντικείμενο της σύμβασης δεν καλύπτει πάγιες και διαρκείς ανάγκες του δικαιούχου. Απασχόληση του φυσικού προσώπου σε αντικείμενο άσχετο με εκείνο που περιγράφεται στη σύμβαση καθιστά τις δαπάνες της σύμβασης μη επιλέξιμες στο σύνολό τους.

4. Φυσικά πρόσωπα (ερευνητές, προπτυχιακοί ή μεταπτυχιακοί φοιτητές, υποψήφιοι διδάκτορες) που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πράξης στη βάση σύμβασης ή απόφασης του αρμοδίου οργάνου, η οποία προβλέπει την χορήγηση υποτροφίας, ως αντάλλαγμα για την απασχόληση του φυσικού προσώπου στην πράξη, εντάσσονται στις δαπάνες προσωπικού του δικαιούχου, εφόσον η χορήγηση της υποτροφίας γίνεται σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου και η σύμβαση ή η σχετική απόφαση προσδιορίζει επαρκώς το αντικείμενο της συμμετοχής του φυσικού προσώπου στο έργο, το χρόνο απασχόλησης και ιδίως τις ώρες απασχόλησης, εάν προβλέπεται ωριαία αποζημίωση, το ποσό της υποτροφίας και τον τρόπο καταβολής του καθώς και τον τόπο εκτέλεσης του έργου του. Σπουδαστές που λαμβάνουν υποτροφία, από οποιοδήποτε πηγή, με σκοπό την οικονομική ενίσχυσή τους για τη συνέχιση / ολοκλήρωση των σπουδών τους ή τη βράβευσή τους λόγω εξαιρετικών επιδόσεων δεν εντάσσονται στο προσωπικό του δικαιούχου.

5. Φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πράξης ως υπεργολάβοι (πχ συμβάσεις παροχής υπηρεσιών) δεν θεωρούνται προσωπικό του δικαιούχου. Το προσωπικό του δικαιούχου δεν επιτρέπεται να απασχολείται στην πράξη στη βάση σύμβασης παροχής υπηρεσιών (υπεργολάβος) ή σύμβασης μίσθωσης έργου.

6. Οι δαπάνες για αμοιβές προσωπικού του δικαιούχου, το οποίο απασχολείται για την προετοιμασία ή και διαχείριση / διοίκηση πράξεων, οι οποίες υλοποιούνται αποκλειστικά μέσω δημοσίων συμβάσεων, δεν είναι επιλέξιμες, εκτός από τις περιπτώσεις πράξεων με μεγάλο πλήθος έργων ή πράξεων με σύνθετο τεχνικό αντικείμενο, το οποίο ξεπερνά τις συνήθεις δραστηριότητες του δικαιούχου.

7. α) Η επιλογή τυχόν έκτακτου προσωπικού για τις ανάγκες της πράξης με οποιαδήποτε σχέση (σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, σύμβαση μίσθωσης έργου, χορήγηση υποτροφίας), πραγματοποιείται τηρώντας την ισχύουσα νομοθεσία και τις γενικές αρχές της συνθήκης ΕΚ και ειδικά την αρχή της ίσης μεταχείρισης, της μη διάκρισης, της ισότητας των φύλων και της διαφάνειας. Ειδικά για τις περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης έργου δημοσιεύεται πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες στην ιστοσελίδα του δικαιούχου ή/και του επιχειρησιακού προγράμματος με αναφορά στα επαγγελματικά προσόντα που υπαγορεύονται από τη φύση και το σκοπό του προς υλοποίηση έργου.

β) Το ακαδημαϊκό / ερευνητικό προσωπικό τρίτων που η συμμετοχή τους στην πράξη θεωρείται ουσιώδης για την εκτέλεσή της και αξιολογείται στο πλαίσιο της διαδικασίας επιλογής για την χρηματοδότηση της πράξης από το πρόγραμμα, συμμετέχει σε αυτή χωρίς άλλη διαδικασία επιλογής.

8. Οι δαπάνες για αμοιβές του προσωπικού που απασχολείται στην πράξη στη βάση σύμβασης εξαρτημένης εργασίας υπολογίζονται κατά κανόνα, με βάση το συνολικό πραγματικό χρόνο απασχόλησης του προσωπικού στην πράξη και το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης του προσωπικού αυτού για το δικαιούχο. Το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης υπολογίζεται ως το ηλικίο του τελευταίου τεκμηριωμένου ετήσιου μικτού κόστους απασχόλησης, όπως αυτό ορίζεται από την κείμενη νομοθεσία και αποτυπώνεται στο λογιστικό σύστημα του δικαιούχου, και του αριθμού των 1720 παραγωγικών ωρών για άτομα που εργάζονται με καθεστώς πλήρους απασχόλησης ή αναλογία των 1720 ωρών για άτομα που εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης.

Σε περίπτωση που το τελευταίο ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης του προσωπικού για το δικαιούχο δεν είναι διαθέσιμο (12 συνεχείς μήνες), το ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης μπορεί να υπολογιστεί από το διαθέσιμο τεκμηριωμένο κόστος απασχόλησης ή από το κόστος απασχόλησης που προβλέπεται στη σχετική σύμβαση του απασχολούμενου με το δικαιούχο, κατάλληλα προσαρμοσμένο για περίοδο 12 μηνών.

Το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης που υπολογίζεται σύμφωνα με τα προηγούμενα εδάφια αποτελεί επιλογή απλοποιημένου κόστους του άρθρου 10, παρ. 1(β) της παρούσας.

9. Στο ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης συμπεριλαμβάνεται και το ανάλογο ποσό από τυχόν επιδόματα / επιμίσθια που προβλέπονται από το θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου ή τη σύμβαση εργασίας τα οποία χορηγούνται σε τακτική βάση και δεν συνδέονται με την απόδοση του απασχολούμενου. Έκτακτες αποδοχές που δεν προβλέπονται στο θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου ή στη σύμβαση εργασίας ή/και καταβάλλονται κατά περίπτωση (ad hoc) δεν είναι επιλέξιμες και δεν λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του ετήσιου μικτού κόστους απασχόλησης.

10. Οι δαπάνες για υπερωριακή ή άλλη τυχόν πρόσθετη απασχόληση που περιλαμβάνεται στο τελευταίο τεκμηριωμένο ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης σύμφωνα με το λογιστικό

σύστημα του δικαιούχου, εξαιρούνται από τον υπολογισμό του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης.

11. Οι ασφαλιστικές εισφορές είναι επιλέξιμη δαπάνη εφόσον αυτές βαρύνουν πραγματικά το δικαιούχο για την απασχόληση του προσωπικού στην πράξη.

12. Στις περιπτώσεις που το προσωπικό απασχολείται στην πράξη για το σύνολο του συμβατικού του χρόνου ή για σταθερό ποσοστό του συμβατικού χρόνου απασχόλησης, οι δαπάνες για αμοιβές προσωπικού μπορούν να υπολογίζονται όχι με βάση το ωριαίο κόστος απασχόλησης της παραγράφου 8, αλλά ως το γινόμενο του σταθερού ποσοστού του συμβατικού του χρόνου με το μικτό μηνιαίο κόστος απασχόλησης. Το μικτό μηνιαίο κόστος απασχόλησης υπολογίζεται ως το ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης, σύμφωνα με τις παραγράφους 8, 9, 10 και 11 του παρόντος άρθρου δια δώδεκα (12).

Το μικτό μηνιαίο κόστος απασχόλησης που υπολογίζεται σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο αποτελεί επιλογή απλοποιημένου κόστους του άρθρου 10 παράγραφος 1(β) της παρούσας.

13. Οι άμεσες δαπάνες τακτικού ή/και έκτακτου προσωπικού είναι επιλέξιμες μέχρι του ποσού που τυχόν προσδιορίζεται στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων του φορέα διαχείρισης ή του ποσού που τεκμηριωμένα ισχύει για ανάλογη εμπειρία και θέση. Για τις περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης έργου στις δαπάνες συνυπολογίζεται και ο ΦΠΑ της σύμβασης έργου, εφόσον προβλέπεται και βαρύνει πραγματικά και οριστικά το δικαιούχο, σύμφωνα με το άρθρο 17 της παρούσας.

14. Ο μέγιστος χρόνος απασχόλησης προσωπικού που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την υλοποίηση της πράξης δεν μπορεί να ξεπερνά το άθροισμα του συνήθους συμβατικού χρόνου πλήρους απασχόλησης των 8 ωρών ημερησίως και του μέγιστου υπερωριακού χρόνου που προβλέπεται από την κάθε φορά κείμενη νομοθεσία. Η ανάθεση υπερωριακής απασχόλησης γίνεται σύμφωνα με τις κάθε φορά ισχύουσες διατάξεις.

Για το προσωπικό που το κόστος απασχόλησής του στην πράξη υπολογίζεται με βάση το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης της παραγράφου 8, ο συνολικός αριθμός ωρών που μπορεί να δηλωθεί για κάθε απασχολούμενο σε ένα δεδομένο έτος, δεν μπορεί να υπερβαίνει τον αριθμό των ωρών που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης.

15. Οι δαπάνες για απασχόληση του προσωπικού πέραν του συμβατικού του χρόνου είναι επιλέξιμες και καταβάλλονται είτε α) ως αποζημίωση υπερωριακής απασχόλησης με βάση το εφαρμοζόμενο θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου ως πραγματικές δαπάνες, είτε β) ως πρόσθετη αμοιβή, με βάση το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης της παραγράφου 8.

15α. Αποζημιώσεις που προβλέπονται στο θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου για την εκτέλεση συγκεκριμένων ενεργειών, είναι επιλέξιμες δαπάνες εφόσον είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της πράξης και καταβάλλονται στη βάση του πραγματικού κόστους.

16. Δαπάνες για αμοιβές φυσικών προσώπων, ανεξάρτητα από τη σχέση τους με το δικαιούχο, τα οποία είτε συμμετέχουν σε επιτροπές, ομάδες εργασίας κ.λπ. για την υλοποίηση πράξεων, είτε υλοποιούν αυτόνομα προκαθορισμένο έργο με κατ' αποκοπή αμοιβή στο πλαίσιο πράξης, οι οποίες προβλέπονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις

ή συνιστώνται και συγκροτούνται με διοικητικές ή κανονιστικές πράξεις και λειτουργούν εκτός του κανονικού ωραρίου εργασίας είναι επιλέξιμες.

17. Οι αποζημιώσεις προσωπικού για απασχόληση πέραν του συμβατικού χρόνου υπόκεινται στα κάθε φορά ισχύοντα ανώτατα όρια αμοιβών.

18. Για την τεκμηρίωση των άμεσων δαπανών προσωπικού που βαρύνουν την πράξη απαιτούνται:

A.1 Απόφαση της διοίκησης (ή του αρμόδιου οργάνου) του δικαιούχου με την οποία καθορίζεται το προσωπικό που θα απασχοληθεί στην πράξη (τακτικό και έκτακτο), τα καθήκοντά του σε σχέση με το φυσικό αντικείμενο της πράξης και ο χρόνος απασχόλησής τους σε αυτή. Στην περίπτωση που η απασχόληση του προσωπικού στην πράξη αποτελεί σταθερό ποσοστό της μηνιαίας απασχόλησής του, η απόφαση προσδιορίζει το σταθερό ποσοστό. Επιπλέον:

A.2 Για το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου

1) Μηνιαία συνολικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης (global timesheets), στα οποία θα αποτυπώνονται σε επίπεδο φυσικού προσώπου οι πραγματικές ώρες απασχόλησής του ανά ημέρα και για κάθε πράξη ή άλλη δραστηριότητα στο δικαιούχο, υπογεγραμμένα από τον απασχολούμενο και τον υπεύθυνο της διοίκησης του δικαιούχου.

Για τις περιπτώσεις που το φυσικό πρόσωπο απασχολείται στην πράξη για το σύνολο ή για σταθερό ποσοστό του συμβατικού του χρόνου δεν απαιτείται η συμπλήρωση φύλλων χρονοχρέωσης αλλά βεβαίωση του υπευθύνου της διοίκησης του δικαιούχου, η οποία συνυπογράφεται από τον απασχολούμενο, σχετικά με το ποσοστό απασχόλησης του φυσικού προσώπου στην πράξη, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σχετική απόφαση του εδαφίου Α.1.

2) Μισθοδοτικές καταστάσεις του δικαιούχου όπου εμφανίζονται, οι μικτές ετήσιες αποδοχές, οι αντίστοιχες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και τα τυχόν επιδόματα που προβλέπονται από το θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου για το έτος αναφοράς στο οποίο βασίζεται ο υπολογισμός του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης. Στις μισθοδοτικές καταστάσεις θα πρέπει να εμφανίζονται διακριτά οι αποζημιώσεις για την υπερωριακή και την πρόσθετη απασχόληση του προσωπικού, τυχόν επιδόματα που δεν χορηγούνται σε τακτική βάση και άλλες τυχόν αποδοχές που καταβάλλονται κατά περίπτωση (ad hoc).

Στην περίπτωση που ο υπολογισμός του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης βασίζεται σε προσαρμογή των διαθέσιμων στοιχείων βάσει της παραγράφου 8, εδάφιο 2, διαθέσιμες μισθοδοτικές καταστάσεις ή τη σχετική σύμβαση, στη βάση των οποίων υπολογίζεται το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης.

A.3 Για το έκτακτο προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου

1) Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει το δικαιούχο,

2) Στην περίπτωση που το φυσικό πρόσωπο απασχολείται σε περισσότερες από μία συγχρηματοδοτούμενες πράξεις και η απασχόληση του δεν αποτελεί σταθερό ποσοστό του συμβατικού του χρόνου, μηνιαία συνολικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης (global timesheets), στα οποία θα αποτυπώνονται σε επίπεδο φυσικού προσώπου οι πραγματικές

ώρες απασχόλησής του ανά ημέρα στην κάθε πράξη. Τα απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης είναι υπογεγραμμένα από τον απασχολούμενο και τον υπεύθυνο της διοίκησης του δικαιούχου.

3) Στην περίπτωση που το φυσικό πρόσωπο απασχολείται στην πράξη για το σύνολο ή για σταθερό ποσοστό του συμβατικού του χρόνου, βεβαίωση του υπευθύνου της διοίκησης του δικαιούχου, σχετικά με το ποσοστό απασχόλησης του φυσικού προσώπου στην πράξη, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σχετική απόφαση του εδαφίου Α.1. Η βεβαίωση συνυπογράφεται από το φυσικό πρόσωπο.

Α.4 Για όσους συμβάλλονται στην πράξη με σύμβαση μίσθωσης έργου

1) Σύμβαση μίσθωσης έργου, σε συνέχεια ανοικτής διαδικασίας σύμφωνα με την παράγραφο 7α, εκτός των περιπτώσεων που τα φυσικά πρόσωπα έχουν αξιολογηθεί κατά τη διαδικασία επιλογής της πράξης για χρηματοδότηση σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 7β.

2) Άδεια του αρμόδιου κατά περίπτωση οργάνου, για τις περιπτώσεις προσωπικού του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπου απαιτείται.

3) Βεβαίωση παραλαβής του έργου στην αντίστοιχη περίοδο.

Α.5 Για όσους συμβάλλονται στην πράξη με σύμβαση / απόφαση χορήγησης υποτροφίας

1) Σύμβαση ή απόφαση χορήγησης υποτροφίας, σε συνέχεια ανοικτής διαδικασίας σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου και την παράγραφο 7α του παρόντος άρθρου.

2) Μηνιαία συνολικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης (*global timesheets*), στα οποία θα αποτυπώνονται οι πραγματικές ώρες απασχόλησης του υποτρόφου στην πράξη, ανά ημέρα, υπογεγραμμένα από τον υπότροφο και τον υπεύθυνο της διοίκησης του δικαιούχου, όταν η σύμβαση ή η απόφαση για τη χορήγηση της υποτροφίας προσδιορίζει ωριαία αποζημίωση για τη συμμετοχή στην πράξη.

[...]

Άρθρο 27

Μισθολογικό κόστος

1. Η επιχορήγηση του μισθολογικού κόστους συμμετεχόντων ή μέρος αυτού, η οποία περιλαμβάνει κατά κανόνα το μικτό μισθό και τις εργοδοτικές εισφορές σύμφωνα με τη νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης εργαζομένων, είναι επιλέξιμη υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Η επιχορήγηση του μισθολογικού κόστους συμμετεχόντων στοχεύει σε ενδυνάμωση της απασχολησιμότητας ή σε σταθεροποίηση της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτο- απασχόλησης.

β) Οι συμμετέχοντες με σχέση εξαρτημένης εργασίας απασχολούνται στη βάση σύμβασης, είτε πλήρους είτε μερικής απασχόλησης.

γ) Το επιλέξιμο μισθολογικό κόστος αντιστοιχεί στο ελάχιστο ποσό που προβλέπεται από το σχετικό θεσμικό πλαίσιο που αφορά τη θέση απασχόλησης ή την υλοποίηση της πράξης. Τυχόν υπερβάλλον μισθολογικό κόστος του δικαιούχου δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη.

δ) Η διάρκεια επιχορήγησης του μισθολογικού κόστους προσδιορίζεται με τρόπο που να εξυπηρετεί τους στόχους της πράξης.

2. Στις περιπτώσεις που οι συμμετέχοντες λαμβάνουν επίσημα κατάρτιση κατά τη διάρκεια των ωρών εργασίας τους, η επιχορήγηση του μισθολογικού κόστους του δικαιούχου για αυτούς και για την περίοδο που διαρκεί η κατάρτιση είναι επιλέξιμη, εφόσον αποδεικνύεται τεκμηριωμένα η βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων τους μέχρι το χρόνο ολοκλήρωσης της πράξης. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να καλύπτονται από σύμβαση εργασίας και συμφωνία κατάρτισης στην οποία θα προσδιορίζονται ο σκοπός, η διάρκεια και η χρονική περίοδος της κατάρτισης.

22) Άρθρο εικοστό όγδοο της από 13.04.2020 ΠΝΠ (Α' 84) «Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις»

Άρθρο εικοστό όγδοο

Διανομή υγειονομικού υλικού και μέσων ατομικής ή συλλογικής προστασίας από τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού

1. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, οι ΟΤΑ α' και β' βαθμού μπορούν να προμηθεύονται σύμφωνα με την περ. α' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55), όπως αυτή κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76), και να διανέμουν κάθε αναγκαίο υγειονομικό υλικό, και ενδεδειγμένα μέσα ατομικής ή συλλογικής προστασίας για την αποτροπή διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, σε δημόσιες υπηρεσίες, δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς του κεφαλαίου Α' του ν. 3429/2005 (Α' 314), καθώς και σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και ιδιωτικού δικαίου της περ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), που εδρεύουν εντός της περιφέρειάς τους. Για την προμήθεια και διανομή απαιτείται έγγραφο αίτημα του αρμόδιου οργάνου του φορέα, από το οποίο προκύπτει τεκμηριωμένα η ανάγκη.

2. Η ισχύς της παρ. 1 ανατρέχει στην έναρξη ισχύος της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου.

Αθήνα, 27 Μαΐου 2020

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο Αντιπρόεδρος

Αδάμ Καραγλάνης